

www.qbz.gov.al

FLETORJA ZYRTARE E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Botim i Qendrës së Botimeve Zyrtare

Viti: 2022 – Numri: 55

Tiranë – E hënë, 11 prill 2022

PËRMBAJTJA

	Faqe
Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 207, datë 6.4.2022	Për miratimin e dokumentit të politikës së shërbimeve postare në Republikën e Shqipërisë, 2021 e në vijim..... 7705
Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 209, datë 6.4.2022	Për miratimin e rregullores së përgjithshme të burgjeve..... 7727
Udhëzim i ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural nr. 5, datë 1.4.2022	Mbi kërkesat për dhënie të informacionit për konsumatorët, për mungesën ose praninë e reduktuar të glutenit në ushqim..... 7767
Udhëzim i ministrit të Arsimit dhe Sportit nr. 6, datë 4.4.2022	Për zhvillimin e provimeve kombëtare të arsimit bazë, në Republikën e Shqipërisë, viti shkollor 2021–2022 (sesioni i parë)..... 7768
Urdhër i ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural nr. 148, datë 31.3.2022	Për delegim kompetence..... 7769
Urdhër i ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural nr. 149, datë 31.3.2022	Për miratimin e rregullores për zbatimin e ligjit nr. 64, datë 31.5.2012, “Për peshkimin” 7769
Urdhër i ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural nr. 150, datë 31.3.2022	Për zvogëlimin e ndikimit të aktivitetit të peshkimit dhe ruajtjen e specieve të rrezikuara, si: breshkat e detit, cetacet, elasmobrancët dhe shpendët detarë [rekomandime të GFCM/44/2021/13-14-15-16]..... 7788

VENDIM
Nr. 207, datë 6.4.2022

**PËR MIRATIMIN E DOKUMENTIT TË
POLITIKËS SË SHËRBIMEVE POSTARE
NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË, 2021 E
NË VIJIM**

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të nenit 6, të ligjit nr. 46/2015, “Për shërbimet postare në Republikën e Shqipërisë”, me propozimin e ministrit për Infrastrukturën dhe Energjinë, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Miratimin e dokumentit të politikës së shërbimeve postare në Republikën e Shqipërisë, 2021 e në vijim, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij vendimi.

2. Vendimi nr. 625, datë 24.7.2013, i Këshillit të Ministrave, “Për miratimin e dokumentit të politikës së zhvillimit të shërbimeve postare në Republikën e Shqipërisë”, shfuqizohet.

3. Ngarkohet Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTËR
Edi Rama

**DOKUMENTI I POLITIKËS SË
SHËRBIMEVE POSTARE NË
REPUBLIKËN E SHQIPËRISË
2021+**

HYRJE

Sektori postar është një sektor i rëndësishëm i ekonomisë shqiptare, që realizon ofrimin e shërbimeve publike postare. Shërbimet postare janë shërbime publike të interesit të përgjithshëm. Zhvillimet teknologjike, përdorimi gjithnjë e në rritje i teknologjisë së informacionit dhe i komunikimit po e përballin sektorin postar me sfida dhe me nevojën e përshtatjes në epokën e digjitalizimit, e cila i ofron njëkohësisht mundësi të reja zhvillimi, sikurse është rritja e tregtisë elektronike apo diversifikimi i shërbimeve.

Sektori postar në Shqipëri, ka kaluar në një proces ndryshimesh graduale të shtrira në kohë,

nga ofrimi i shërbimit postar në kushtet monopolistike, drejt një tregu të hapur për konkurrencë graduale mbështetur në modelin e Bashkimit Evropian dhe praktikën ndërkombëtare.

Dokumenti i politikave, i miratuar me vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 625, datë 24.7.2013, “Për miratimin e dokumentit të zhvillimit të shërbimeve postare në Republikën e Shqipërisë”, përcaktoi si objektiv të rëndësishëm hapjen e plotë të tregut postar për konkurrencë, duke reduktuar dhe më pas hequr zonën e rezervuar për ofrimin e shërbimit universal postar.

Miratimi i dokumentit të politikës për sektorin postar në vitin 2013, u shoqërua me hartimin dhe miratimin e një kuadri të ri ligjor e rregullator në periudhën 2015–2018. Ligji nr. 46/2015, “Për shërbimet postare në Republikën e Shqipërisë”, i cili është në përputhje të plotë me direktivat e BE-së për shërbimin postar, shënoi një hap të rëndësishëm në rrugën drejt liberalizimit të sektorit postar, duke krijuar hapësirën ligjore për ofrimin e shërbimit universal nga më shumë se një operator.

Ky dokument prezanton politikën e zhvillimit të sektorit postar në Republikën e Shqipërisë për periudhën 2022–2027. Qëllimi i këtij dokumenti të ri të politikës për zhvillimin e sektorit postar, është përcaktimi i objektivave për përshtatjen me zhvillimet më të fundit të sektorit postar në Bashkimin Evropian dhe atë global, përmirësimin e performancës së sektorit, si dhe adaptimin e zhvillimeve të reja, në kuadër të tregtisë elektronike (*e-Commerce*).

Dokumenti bazohet në eksperiencën e Bashkimit Evropian dhe në “Strategjinë globale të zhvillimit të shërbimeve postare”, të miratuar nga Bashkimi i Përbotshëm Postar (UPU). Dokumenti përcakton objektivat afatmesëm dhe afatgjatë për zhvillimin e sektorit postar në Shqipëri, në periudhën 2022–2027.

Në dokument paraqitet progresi i bërë në sektorin postar, situata aktuale dhe sfidat që shfaqen për zhvillimin e tregut postar. Dokumenti prezanton politikat, aktivitetet që do të ndërmerren, me qëllim implementimin e plotë të ligjit për shërbimet postare, përmirësimin e mëtejshëm të cilësisë së ofrimit të shërbimeve postare, përmirësimin e infrastrukturës postare, sigurimin e shërbimit universal në kushtet e konkurrencës, si dhe identifikimin e rrugëve, mjeteve për përshtatjen e këtij sektori në rrethanat e zhvillimit

të ekonomisë digjitale, me qëllim nxitjen e zhvillimit të tregtisë elektronike. Pjesë e objektivave të këtij dokumenti janë dhe angazhimet në nivel ndërkombëtar, në përputhje me “Strategjinë globale për zhvillimin postar”, të miratuar nga Bashkimi i Përbotshëm Postar, UPU.

Ky dokument do të zëvendësojë dokumentin e politikës të miratuar në vitin 2013 dhe synon të reflektojë zhvillimet e ndodhura në treg, si ato teknologjike, ashtu edhe zhvillimet globale, duke i përshtatur me tregun shqiptar.

I. Analizë e situatës aktuale

I.1 Të përgjithshme – kuadri ligjor e institucional në sektorin postar

Ofrimi i shërbimeve postare në Republikën e Shqipërisë rregullohet me ligjin nr. 46/2015, datë 7.05.2015, “Për shërbimet postare në Republikën e Shqipërisë”. Dokumenti i politikave për zhvillimin e sektorit postar i miratuar me vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 625, datë 24.7.2013, përcaktoi si objektiva afatmesëm dhe afatgjatë:

- liberalizimin e plotë të tregut;
- heqjen e zonës së rezervuar;
- përmirësimin e kuadrit ligjor me miratimin e ligjit të ri për shërbimet postare;
- krijimin e një kuadri rregullator efektiv dhe përcaktimin e rolit të AKEP-it;
- garantimin e ofrimit të shërbimit universal postar;
- zhvillimin e qëndrueshëm të sektorit postar, promovimin e produkteve dhe shërbimeve të reja;
- bashkëpunimin ndërkombëtar;
- zhvillimin e burimeve njerëzore etj.

Hapja e plotë e tregut postar për konkurrencë dhe harmonizimi i legjislacionit me kuadrin ligjor të BE-së, ishin dy objektiva të rëndësishëm të dokumentit të politikës për zhvillimin e sektorit postar të miratuar në vitin 2013. Nga miratimi i dokumentit të politikave postare në vitin 2013, në tregun postar kanë ndodhur një sërë zhvillimesh të rëndësishme, në lidhje me miratimin e një kuadri ligjor e rregullator bashkëkohor për sektorin postar, si dhe në drejtim të zhvillimeve për ofrimin e shërbimeve postare, në veçanti për ofrimin e shërbimit universal postar.

Kuadri ligjor për shërbimet postare është plotësisht i përafëruar me direktivën 97/67/KE, të ndryshuar nga direktiva 2002/39/KE dhe direktiva 2008/6/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, të datës 20 shkurt 2008, dhe përcakton

rregullat për ofrimin e shërbimeve postare në një treg të hapur, synon garantimin e ofrimit të shërbimit universal postar nga më shumë se një ofrues, si dhe përcaktimin e skemës së financimit të kostove neto të shërbimit universal postar. Ligji përcakton parimet për vendosjen e tarifave, kërkesat për transparencën e llogarive në ofrimin e shërbimeve universale, standardet për cilësinë në ofrimin e shërbimeve universale, si dhe garanton funksionimin e autoritetit të pavarur kombëtar rregullator.

Përafrimi i legjislacionit me atë të BE-së, kishte si synim hapjen graduale dhe të kontrolluar, deri në një liberalizim të plotë të tregut postar për një konkurrencë të lirë, eliminimin e zonës së rezervuar, përcaktimin e standardeve të cilësisë për ofrimin e shërbimeve universale, si dhe funksionimin e autoritetit të pavarur kombëtar rregullator. Këto procese janë realizuar me miratimin e ligjit të ri në vitin 2015, si dhe me plotësimin e kuadrit nënligjor e rregullator në periudhën 2015–2018.

Pas miratimit të ligjit nr. 46/2015, skema e re për licencimin e operatorëve, përfshin autorizimin individual për ofrimin e shërbimeve universale postare kundrejt një procesi konkurrimi, si dhe autorizimin e përgjithshëm për ofrimin e shërbimeve postare jashtë zonës së shërbimit universal. Zona e rezervuar për ofrimin e shërbimit universal u reduktua në 50 gram në vitin 2013 dhe është hequr që nga 1 janari 2017 pas një periudhe tranzitore, duke i lënë në fuqi të drejtën e ofruesit të shërbimit universal Postës Shqiptare sh.a. si ofrues i parë për shërbimet postare në institucionet publike. Në aneksin 1, bashkëlidhur këtij dokumenti jepet një listë e akteve nënligjore të miratuara në zbatim të ligjit nr. 46/2015, datë 7.5.2015, “Për shërbimet postare në Republikën e Shqipërisë”.

Në kuadrin institucional në fushën e sektorit postar, detyrat e politikëbërësit dhe rregullatorit janë të ndara midis ministrisë përgjegjëse dhe rregullatorit. Sipas përcaktimeve të nenit 5 të ligjit nr. 46/2015, organet kompetente në fushën e shërbimeve postare janë ministri përgjegjës për shërbimet postare, aktualisht ministri për Infrastrukturën dhe Energjinë, si politikëbërës dhe Autoriteti i Komunikimeve Elektronike dhe Postare, si organi rregullator i pavarur.

Autoriteti i Komunikimeve Elektronike dhe Postare ushtron aktivitetin, në përputhje me përcaktimet e ligjit nr. 9918, datë 19.5.2008, “Për komunikimet elektronike në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, si dhe të ligjit nr. 46/2015, “Për shërbimin postar në Republikën e Shqipërisë”.

I.2 Zhvillimet kryesore në tregun postar

Në këtë seksion prezantohen zhvillimet kryesore në tregun postar, duke u fokusuar në:

- Tregun e postës së letrave dhe të pakove në termat e volumeve dhe të ardhurave, pjesët e tregut dhe evoluimi i segmenteve të përdoruesit;
- Shërbimin universal postar dhe ofrimin e tij;
- Cilësinë e shërbimit dhe çmimet për produktet postare;
- Përgjigjen e operatorëve ndaj digjitalizimit në termat e kanaleve/mënyrave alternative të shpërndarjes dhe modeleve operacionale;

- Strategjitë e diversifikimit;
- Teknologjitë e reja të aplikuara në tregun e postës së letrave dhe pakove;

I.2.1 Shërbimet postare dhe shërbimi universal postar

Shërbimet postare përfshijnë një numër të madh shërbimesh, si posta e letrave, posta e pakove, posta direkte, posta ekspres brenda vendit, posta jashtë vendit, postë me shumicë etj. Shërbimet postare klasifikohen në shërbime universale postare, të njohura dhe si shërbime bazë postare dhe në shërbime që bien jashtë përcaktimit të shërbimit universal postar. Figura e mëposhtme jep në mënyrë të përmblëdhur gamën e shërbimeve postare, sipas klasifikimit të *Copenhagen Economics* (Zhvillimet kryesore në sektorin postar, qershor 2018).

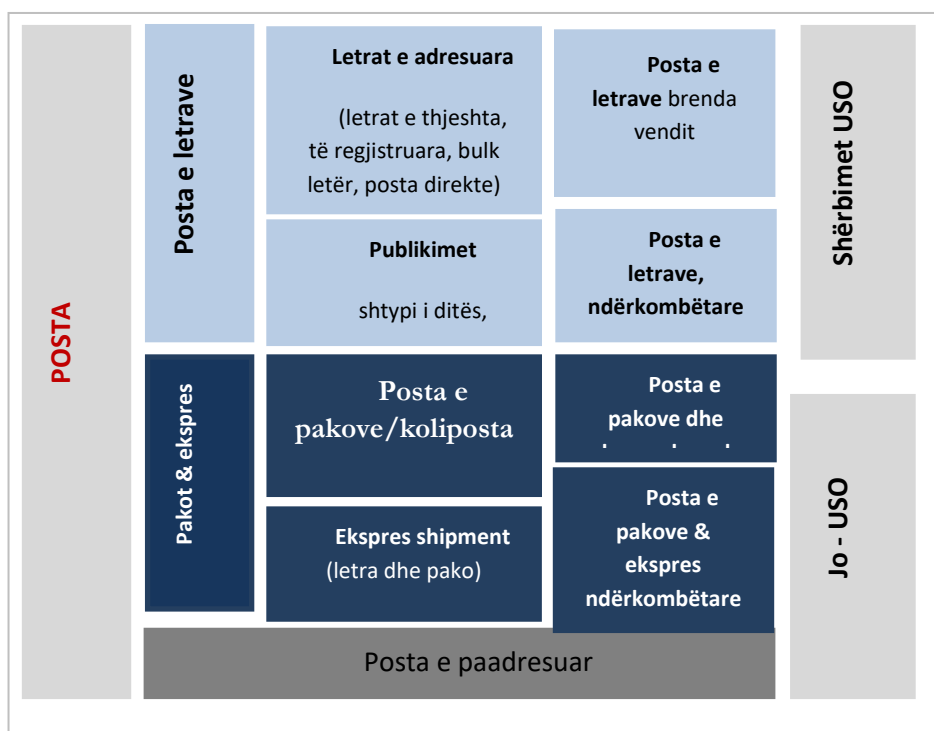

Figura 1. Shërbimet postare Burimi: Copenhagen Economics

Shërbimi universal postar përfshin shërbimet minimale, si më poshtë:

a) pranimin, përpunimin, transportin dhe shpërndarjen e objekteve postare, që peshojnë deri në 2 kg;

b) pranimin, përpunimin, transportin dhe shpërndarjen e pakove postare, që peshojnë deri në 10 kg,

c) shërbimet për objektet postare të regjistruara dhe objektet postare të siguruara.

Në shërbimin universal përfshihet, gjithashtu, dhe mbledhja, përpunimi, transporti dhe shpërndarja e objekteve postare të pranuar nga një vend anëtar i BE-së, që peshon deri në 20 kg. Detyrimi ligjor për ofrimin e shërbimit universal kërkon të garantohet për jo më pak se 5 ditë pune në javë, përveç rrethanave ose kushteve gjeografike që konsiderohen të jashtëzakonshme.

Zhvillimet në tregun postar, kanë hapur diskutimin mbi ripërcaktimin/rishikimin e shërbimit universal postar në nivel evropian e më gjerë.

I.2.2 Ofrimi i shërbimeve postare në Shqipëri

Në sektorin e shërbimeve postare në Shqipëri, ushtron aktivitet Posta Shqiptare sh.a., e pajisur me autorizim individual nga AKEP-i, për ofrimin e shërbimit universal postar dhe 33¹ operatorë/ofrues të tjerë të shërbimeve postare, që janë aktualisht të autorizuar nga AKEP-i, për ofrimin e shërbimeve postare jashtë përcaktimit të shërbimit universal, si për shërbim postar ekspres brenda dhe jashtë vendit, për postë direkte, postë hibride, postë më shumicë etj.

Në tregun postar shqiptar, prej më shumë se dhjetë vjetësh, janë prezent dhe operojnë filiale të kompanive të mëdha postare ndërkombëtare, si DHL, TNT, FEDEX etj., me një kontribut të rëndësishëm në këtë treg, kryesisht në postën ekspres.

Posta Shqiptare sh.a., që është operator me pronësi publike, është ofruesi i vetëm i shërbimit universal postar dhe kontribuesi kryesor në ofrimin e shërbimeve postare në vend, referuar të dhënave për volumet e dërgesave postare, si dhe të ardhurave të tregut.

Në zbatim të ligjit nr. 46/2015, neni 64, pika 3, me vendimin nr. 13, datë 30.6.2020, Posta

Shqiptare sh.a. është pajisur nga AKEP-i me Autorizimin Individual, si ofrues i vetëm i shërbimit universal postar në të gjithë territorin e vendit, si dhe me autorizim të përgjithshëm për ofrimin e shërbimeve postare, që nuk bëjnë pjesë në shërbimin universal postar.

I.2.3 Zhvillimet kryesore në tregun postar shqiptar

Tregu postar shqiptar karakterizohet nga një situatë e qëndrueshme, për sa i takon volumit total të objekteve postare, në ndryshim kjo nga tendencat globale të tregut postar, ku volumi i objekteve postare, në veçanti për objektet postare letër ka shënuar rënie.

Megjithatë, numri mesatar i objekteve postare për individ në Shqipëri është shumë më i ulët krahasuar me vendet e tjera evropiane. Në Shqipëri, mesatarisht një individ dërgon 10 objekte postare në vit, ndërkohë që ky tregues në vendet e Evropës Lindore është 34 dhe në ato Perëndimore 191, siç jepet në figurën më poshtë.

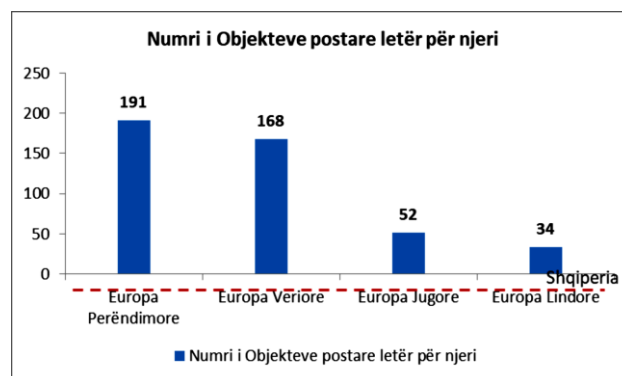

Figura 2. Numri mesatar i objekteve postare për individ. Burimi: Sipas raportit të ERGP-së dhe AKEP-it

Duhet thënë që situata për sasinë e objekteve postare për çdo banor është mjaft e ndryshme dhe në vendet evropiane, duke lëvizur nga 425 letra për banor në rastin e Zvicrës, në 3 dhe 10 letra për banor në Bullgari dhe Rumani. Në rastin e Greqisë kemi 25 letra/banorë; në Itali 35, në Letoni 15, në Lituani 22, në Rumani 10 dhe në Bullgari 3 letra/banorë. Diferencat e mëdha shpjegohen ose lidhen me disa faktorë, si: zhvillimet ekonomike e sociale, shpërndarjen demografike, zhvillimet digjitale etj.

Të ardhurat totale të tregut postar shqiptar, për vitin 2020, llogariten në 2,8 miliardë lekë.

¹ Deri më 31 dhjetor 2021.

Ecuria në vite e këtij tregu tregon për një luhatje në të ardhurat e tregut. Pjesa kryesore e këtyre të ardhurave përbëhen nga të ardhurat e Posta Shqiptare sh.a. në nivelin 65%. Krahasuar me vitin 2014 pjesa e tregut e Posta Shqiptare sh.a., në totalin e të ardhurave të këtij tregu, ka pasur një rënie me 3% (në vitin 2014 Posta Shqiptare sh.a. zotëronte 68% të totalit).

Në tregun postar, vërehet se ka një rritje të numrit të ofruesve të shërbimit postar të autorizuar nga AKEP-i në vitet e fundit. Kështu në fund të vitit 2021 ishin 33 ofrues të shërbimit postar të autorizuar nga AKEP-i, kundrejt 12 ofruesve që ishin në vitin 2013.

Në periudhën 2014–2020, volumi i objekteve postare të përpunuara nga të gjithë operatorët postarë ka rritje konstante, përveç periudhës së pandemisë gjatë vitit 2020. Nga viti 2014 deri në vitin 2019, volumi i objekteve postare është rritur me 17%. Në vitin 2021 volumi i objekteve postare është rritur me 9.4% kundrejt vitit 2020. Posta Shqiptare sh.a., në përgjithësi, ka përpunuar në total rreth 81% të objekteve postare.

Fakti që Posta Shqiptare sh.a. mban peshën kryesore të volumit në shërbimet postare, tregon që ka një përqendrim të lartë të tregut postar dhe ndikim të ulët të hapjes së tregut postar pas liberalizimit të plotë të tij me miratimin e ligjit të ri në vitin 2015.

Pozita e Postës Shqiptare sh.a. në treg lidhet me disa faktorë, si: shtrirja gjeografike e rrjetit postar në të gjithë vendin, infrastruktura më e madhe në zotërim, ofrimi i një game të gjerë shërbimesh në zyrat postare nën konceptin e zyrës me një ndalesë dhe jo vetëm për shërbimet postare, por dhe ato financiare etj.

Gjatë vitit 2021, nga Posta Shqiptare sh.a. dhe ofruesit e tjerë të shërbimeve postare, janë pranuar në total 27,132,919 objekte postare. Pjesa më e madhe e objekteve postare janë pranuar nga Posta Shqiptare, me 21,875,416 objekte, rreth 81% të totalit.

Të dhënat statistikore tregojnë se në krahasim me vitin 2018, ka pasur një rritje prej 17% të numrit të përgjithshëm të objekteve postare të pranuar, e lidhur kjo dhe me një tendencë në rritje të tregtisë elektronike, ndërkohë që në vitin 2020, ka pasur një rënie prej 4.2% të numrit të përgjithshëm të objekteve postare të pranuar, si rezultat i situatës së pandemisë globale COVID-19, me masat e ndërmarra dhe kufizimet e transportit ajror.

Gjatë vitit 2021, nga Posta Shqiptare sh.a. dhe ofruesit e tjerë të shërbimeve postare janë pranuar 27,132,919 objekte postare, duke pësuar një rritje prej 9.4% krahasuar me vitin 2020, gjatë të cilit janë pranuar 24,795,179 objekte postare. Gjatë vitit 2020, pati një ulje të numrit të objekteve postare të pranuar në periudhën janar–shtator 2020, gjë që përkon me situatën e mbylljes totale, për shkak të pandemisë COVID-19.

Në grafikët e mëposhtëm jepen të dhënat e kategorive kryesore të objekteve postare të pranuar nga Posta Shqiptare sh.a. gjatë vitit 2020 dhe gjatë 9-mujorit të vitit 2021.

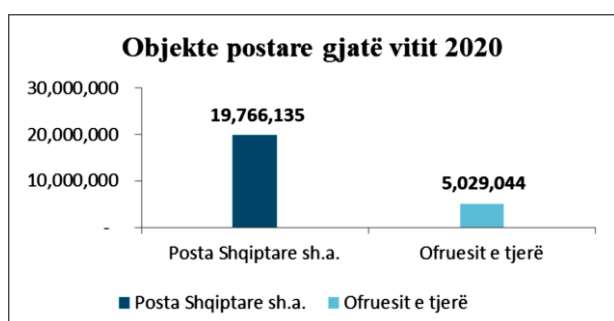
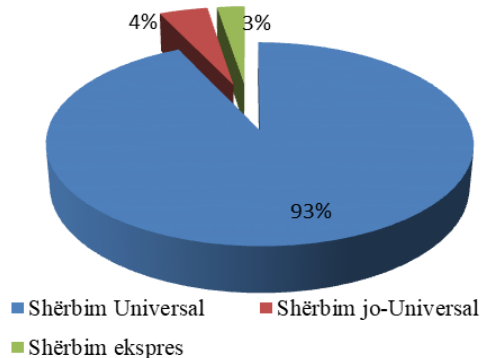

Figura 3. Objekte postare në total të pranuar gjatë vitit 2020. Burimi: AKEP

Objekte postare të pranuar nga Posta Shqiptare sh.a.

Gjatë vitit 2020

Gjatë nëntëmuorit 2021

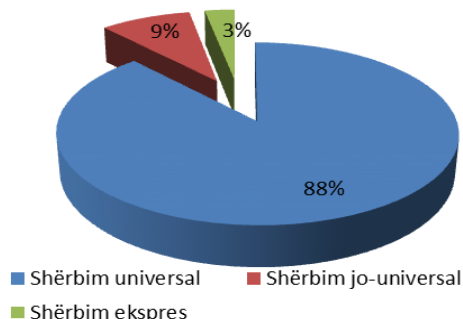

Figura 4. Objekte postare të pranuar nga Posta Shqiptare sh.a. gjatë vitit 2020 dhe 2021. Burimi: AKEP

Për sa u përket objekteve postare të pranuar nga Posta Shqiptare sh.a., gjatë vitit 2021, në krahasim me vitin 2020, vërehet një rritje në : +13.5% për shërbimin universal, +37.9% për shërbimin ekspres dhe një rënie për shërbimin jouniversal me 65.3%.

Zhvillimet në infrastrukturën e rrjetit postar

Infrastruktura e rrjetit postar, përfshin një numër elementesh për shpërndarjen e objekteve postare, si: zyrat postare, kutitë postare, mjetet e transportit ajror, detar, tokësor, zyrat e përpunimit dhe tranzitit etj.

Gjatë periudhës 2014–2020, infrastruktura postare ka pasur zhvillime, në veçanti në drejtim të numrit total të zyrave postare. Numri total i zyrave postare në vend, në fund të vitit 2021 ishte 915 të tilla, shifër kjo që përgjatë viteve ka pësuar luhatje. Pjesa më e madhe e zyrave postare i përket Postës Shqiptare sh.a. Ndërkohë, nuk ka ndryshime esenciale për sa u takon qendrave të tranzitit, të përpunimit të objekteve postare.

Ecuria në total e tregut postar, për sa i përket numrit të zyrave, jepet në grafikun më poshtë:

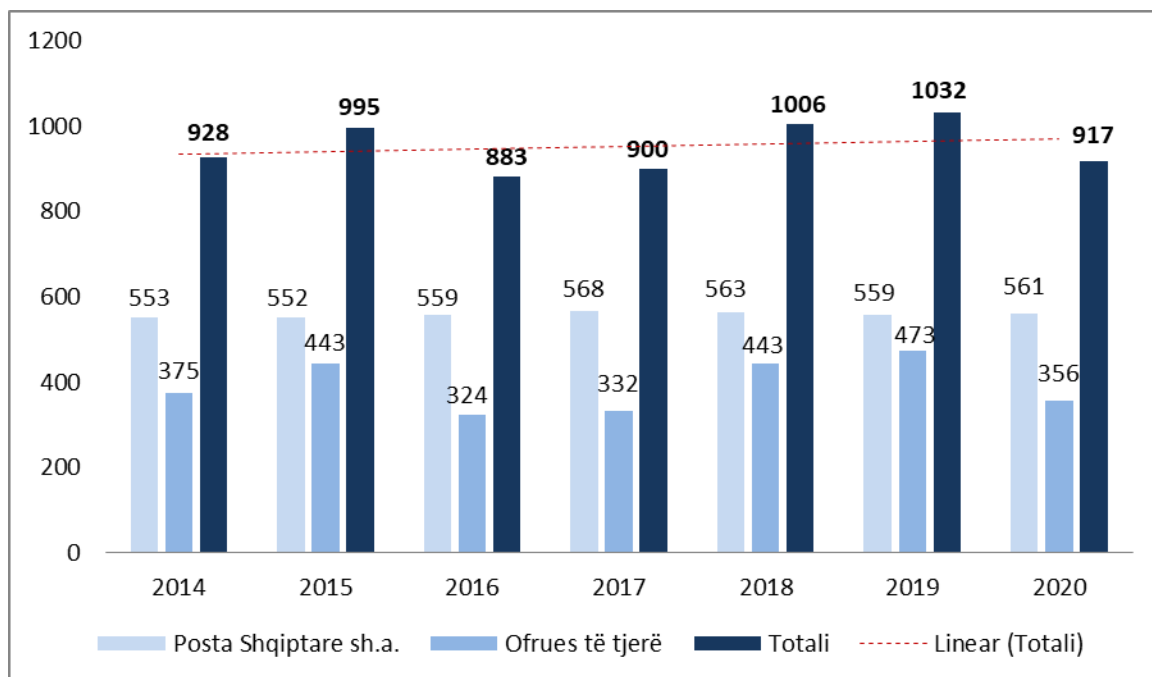

Figura 5. Numri i zyrave postare në Shqipëri gjatë 2014–2020. Burimi: Raporte të AKEP.

Posta Shqiptare sh.a. ka vënë në dispozicion të publikut për ofrimin e shërbimit universal 704 sportele, ndërkohë që për pranimin e objekteve postare, ka vënë në dispozicion 579 kuti postare dhe për dorëzimin 667 kuti postare, në total 1,246 kuti postare.

Një numër të madh zyrash postare rezulton të kenë *Albanian Courier*, *Albanian Cargo Service*, *United Transport*, *Albanian Delivery Express*, *DHL International Albania* etj. Në përgjithësi, prezenca e zyrave postare të ofruesve të tjerë, përveç Postës Shqiptare, është në qytetet kryesore të vendit.

Për sa i përket infrastrukturës dhe mjeteve postare, gjatë vitit 2021, Posta Shqiptare ka në përdorim 474 mjete transporti, pasuar nga *Albanian Delivery Express* me 118, FEDEX me 113, *United Transport* me 111, të pasuar nga ofruesit e tjerë. Në mjetet e transportit përfshihen kamionë, furgonë, vetura, motorë, motoçikleta dhe biçikleta. Për sa i takon transportit ajror operohet me kompanitë ajrore, për të mundësuar dërgesat dhe pranimet e postës ndërkombëtare.

Ndërthurja e shërbimeve tradicionale postare, me shërbimet elektronike, ka nxjerrë si domosdoshmëri modernizimin dhe digjitalizimin e infrastrukturës dhe të logistikës, të cilat ndihmojnë në ofrimin me cilësi të shërbimeve.

Megjithatë, infrastruktura postare vuan ende nga mungesa e një sistemi të saktë të adresave në shkallë vendi, veçanërisht në qytetet e mëdha. Gjithashtu, sistemi i infrastrukturës mbajtëse të pakove, të tilla si kutitë ruajtëse të pakove, nuk është i zhvilluar. Ky sistem do të mundësonte një shërbim më të mirë pranë qytetarëve.

Kodi postar i miratuar me VKM-në nr. 676, datë 4.10.2006, “Për kodin postar në Republikën e Shqipërisë”, nuk aplikohet gjerësisht në shërbimin postar dhe për më tepër, nuk është i unifikuar për të gjithë ofruesit e shërbimit postar.

Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 27, datë 20.1.2001, “Për vendosjen e kutive postare në ndërtesat e banimit dhe institucione”, përcakton vendosjen e kutive postare në të gjitha projektet për ndërtesat e reja, objekte banimi, institucione social-kulturore dhe ente prodhuese. Kutitë postare dhe lloji i tyre, kërkohet të vendosen nga vetë investitorët, në varësi të funksionit të ndërtesës. Megjithatë aplikimi i këtij rregullimi nuk është i unifikuar dhe jo në të gjitha rastet realizohet.

Në sektorin postar, në fund të vitit 2021, kishte 3,257 punonjës, ku Posta Shqiptare sh.a., si operatori me shtrirjen më të madhe, ka 2,512 të punësuar, shifër që përbën 77% të numrit total të punonjësve në këtë sektor. Nga operatorët e tjerë, numrin më të madh të të punësuarve për vitin 2021, e kishte TNT-ja, me 113 punonjës, *Albanian Delivery*, me 108 punonjës dhe *United Transport*, me 100 punonjës.

1.3 Ofrimi i shërbimeve nga Posta Shqiptare sh.a.

Posta Shqiptare ka detyrimin për përmbushjen e shërbimeve bazë postare, ajo ka rritjen e saj kombëtar me 561 zyra postare², të shtrira në të gjithë territorin e vendit, deri në zonat më të thella rurale, si dhe ofron një numër të madh shërbimesh postare e financiare me cilësi e çmime konkurruese për individët, bizneset, institucionet, si dhe për ata që nuk kanë akses në sistemin bankar.

Shërbimet e ofruara nga Posta Shqiptare sh.a. përfshijnë: shërbimet bazë apo universale postare, posta e letrave, e pakove, shërbimi i postës ekspres (EMS), shërbimet financiare, filatelinë, shitjet, si dhe shërbime të tjera të ofruara në çdo zyrë postare.

Si ofruese e shërbimit universal postar, Posta Shqiptare sh.a. ka detyrimin të sigurojë një minimum shërbimesh me një cilësi të specifikuar, në të gjithë territorin e vendit, me çmime të njëjta, të cilat mund të përballohen, në përfitim të të gjithë përdoruesve, pavarësisht vendndodhjes së tyre gjeografike. Zhvillimet e fundit teknologjike kanë pasur një ndikim pozitiv dhe në cilësinë e shërbimit të ofruesit të shërbimit universal. Shërbimet postare kryhen në mënyrë të informatizuar në rreth 400 zyra postare në zona urbane dhe rurale, duke përfshirë të gjithë zinxhirin operacional postar: nga pranimi deri në dorëzimin e objektit postar, pjesë e të cilit është dhe përlllogaritja automatike e tarifave të shërbimit.

Zhvillimi i mëtejshëm i sektorit reflektohet dhe në rritjen e volumit të shërbimeve postare. Gjatë vitit 2019, numri i objekteve të pranuar nga Posta Shqiptare ishte mbi 26 milionë, duke pësuar një rritje të konsiderueshme në krahasim me vitet e mëparshme. Ndërkohë, gjatë vitit 2020, numri i objekteve të pranuar pësoi rënie, duke kapur

² Burimi: AKEP.

shifrën e mbi 19 milionë, si rrjedhojë e situatës së krijuar nga pandemia globale COVID-19.

Ndër treguesit kryesorë të shërbimeve postare, në raport me popullsinë (banorë rezidentë 2,845,955) dhe sipërfaqen (28,748 km²) e Republikës së Shqipërisë për vitin 2020 rezulton të jenë:

- 8.71 objekte postare/banorë;
- 3,103 banorë/zyrë postare;
- 31.35 km²/zyrë.

Zhvillimi dhe përmirësimi i shërbimeve të ofruara nga Posta Shqiptare sh.a. është ndikuar në një masë të madhe edhe nga informatizimi i shërbimeve postare. Përdorimi i TIK-ut në shërbimet postare, ndër vite, është zhvilluar në mënyrë të konsiderueshme, duke sjellë rritje të performancës dhe të cilësisë, rritje të shumëllojshmërisë së shërbimeve tradicionale dhe të atyre financiare, shtrirjen e tyre në të gjithë territorin e vendit, si dhe integrimin me shërbimet e rrjetit ndërkombëtar.

Megjithatë jo të gjitha zyrat postare janë të informatizuara, në veçanti zyrat në zonat e thella dhe të largëta.

II. Statusi i Shërbimit Universal Postar

Sigurimi i shërbimit universal postar është një ndër objektivat kryesorë të ligjit nr. 46/2015, “Për Shërbimet Postare në Republikën e Shqipërisë”. Në bazë të nenit 13, të ligjit nr. 46/2015, AKEP është autoriteti përgjegjës për licencimin/autorizimin e ofruesit/esve të shërbimit universal. Përcaktimi i ofruesit/esve, bëhet me vendim të AKEP-it, bazuar në parimet e objektivitetit, transparencës, mosdiskriminimit dhe proporcionalitetit dhe sipas rregullave të miratuara me vendimin e Këshillit të Ministrave.

Me urdhrin nr. 469, datë 27.12.2019, ministri për Infrastrukturën dhe Energjinë, në mbështetje të pikës 7, të nenit 6, dhe të pikës 3, të nenit 12, të ligjit nr. 46/2015, është përcaktuar dendësia e pikave të aksesit për ofrimin e shërbimit universal postar, duke marrë në konsideratë nevojat e përdoruesve për një prezencë sa më të gjerë, në të gjithë territorin e Shqipërisë. Numri i pikave të aksesit duhet të jetë i tillë që të sigurojë, që:

a) një zyrë postare t’u ofrojë shërbimin universal postar një numri mesatar të popullsisë prej 5,500 banorë;

b) të ketë një zyrë postare, mesatarisht në një sipërfaqe prej 53 km².

Gjithashtu, urdhri përcakton se:

- në zonat urbane, distanca e zyrës postare më të afërt nga adresa e përdoruesit, duhet të jetë mesatarisht 5 km;

- në zonat rurale, distanca e zyrës postare më të afërt nga adresa e përdoruesit duhet të jetë mesatarisht 8 km, për të paktën 95% të popullsisë.

Bazuar në kërkesat ligjore për ofrimin e shërbimit universal postar, Posta Shqiptare sh.a. duhet të zbatojë:

1. Detyrimin e ofrimit të shërbimit universal postar çdo përdoruesi në territorin e Republikës së Shqipërisë, pavarësisht nga vendndodhja gjeografike, duke përfshirë shërbimet postare brenda vendit dhe ndërkombëtare;

2. Organizimin e rrjetit postar, me qëllim sigurimin e shërbimit universal postar, sipas kërkesave të ligjit nr. 46/2015 dhe të akteve rregullatore të miratuara nga AKEP-i;

3. Standardet e cilësisë së shërbimit universal postar;

4. Parimet e përcaktimit të tarifave dhe kostove për ofrimin e shërbimit universal postar.

Në zbatim të nenit 64, pika 3, të ligjit nr. 46/2015, me vendimin nr. 13, datë 30.6.2020, Posta Shqiptare sh.a. është pajisur nga AKEP-i me autorizimin individual, të vlefshëm për një periudhë 5-vjeçare, si ofrues i vetëm i shërbimit universal postar në të gjithë territorin e Shqipërisë. Shërbimi universal duhet të garantohet për jo më pak se 5 ditë pune në javë, përveç rrethanave ose kushteve gjeografike që konsiderohen të jashtëzakonshme. Shërbimi universal përfshin shërbimet minimale, si më poshtë:

a) pranimin, përpunimin, transportin dhe shpërndarjen e objekteve postare që peshojnë deri në 2 kg;

b) pranimin, përpunimin, transportin dhe shpërndarjen e pakove postare që peshojnë deri në 10 kg,

c) shërbimet për objektet postare të regjistruara dhe objektet postare të siguruar.

Pavarësisht nga kufiri i peshës për pakot postare, i përcaktuar si më sipër, në ligj përcaktohet që ofruesi/t e shërbimit universal postar, duhet të sigurojnë që objektet postare, të pranuar në një vend anëtar të BE-së dhe që peshojnë deri në 20 kg, të shpërndahen në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë.

Posta Shqiptare sh.a., i siguron këto shërbime me çmime të njëjta të përballueshme, për përfitimin e të gjithë përdoruesve, pavarësisht vendndodhjes së tyre gjeografike. Për përmbushjen e këtij detyrimi, Posta Shqiptare sh.a. operon me rrjetin e saj kombëtar, prej 561 zyrave postare, të shtrirë në të gjithë territorin e vendit deri në zonat më të thella rurale.

Ndër vite, volumi në shërbimin universal postar brenda vendit, i objekteve të pranuar, mbetet në

tërësi i qëndrueshëm, megjithëse ka pasur luhajtje, por nga viti 2015 deri në fund të vitit 2019, është rritur me 16,6%. Gjatë vitit 2020, krahasuar me vitin 2019 numri i objekteve kishte rënie me 14,1% për shkak të pandemisë Ndërkohë, volumi në shërbimin universal postar ndërkombëtar, ka pasur rënie në periudhën 2015–2020, siç jepet në grafikun më poshtë.

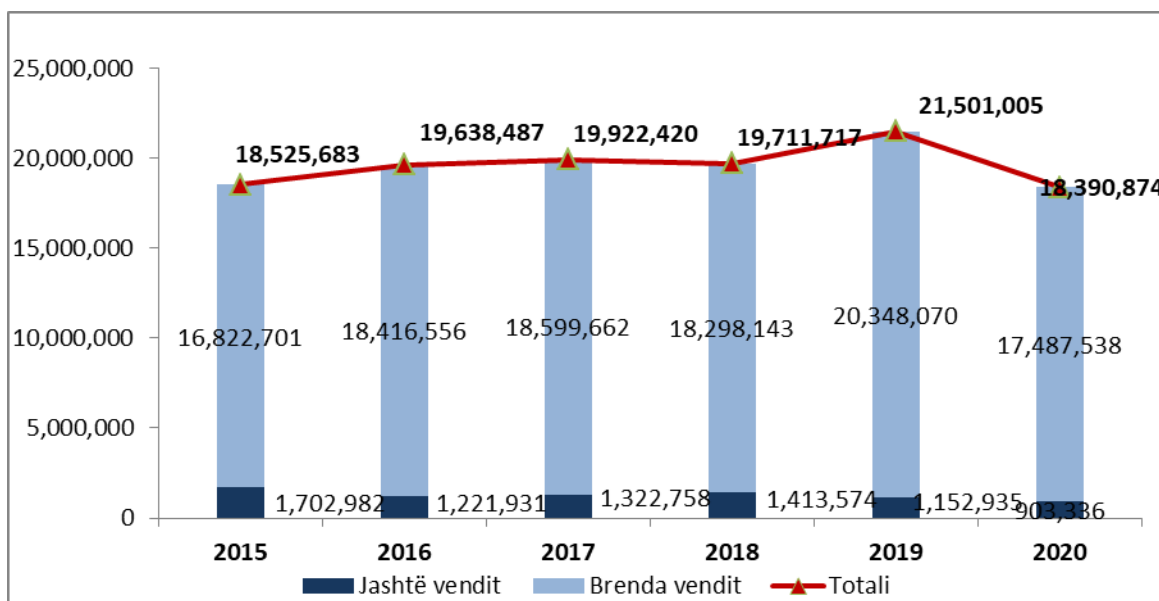

Figura 6: Ecuria e volumit të shërbimit universal gjatë 2015–2020 Burimi: Raporte të AKEP-it

Në total volumi i objekteve postare të shërbimit universal postar, ofruar nga Posta Shqiptare sh.a. brenda dhe jashtë vendit, është rritur nga 18.5 milionë objekte në 2015–ën, në 21.5 milionë objekte në vitin 2019, për të pësuar rënie gjatë vitit 2020 me 18.4 milionë objekte. Rënia e volumit në vitin 2020 lidhet me pandeminë COVID-19, që pati shumë ndikim në sektorin postar. Në total volumi i objekteve postare të shërbimit universal postar ofruar nga Posta Shqiptare sh.a. brenda dhe jashtë vendit është rritur me 11%, nga 19.7 milionë objekte në 2020–ën, në 21.8 milionë objekte në 2021–shin.

II. 1 Standardet e cilësisë së ofrimit të shërbimit universal

Në zbatim të kërkesave të ligjit 46/2015, “Për shërbimet postare në Republikën e Shqipërisë”, dhe të rregullores nr. 36, datë 29.10.2015, “Për ofrimin e Shërbimit Universal Postar”, nga raportimet e Postës Shqiptare sh.a. për treguesit e cilësisë, për vitin 2018, rezultojnë se:

- përmasat minimale dhe maksimale për objektet postare (letra dhe pako postare), janë në përputhje me aktet e miratuara nga UPU-si, si për postën ndërkombëtare dhe për postën brenda vendit;
- është plotësuar detyrimi për publikim të informacionit për cilësinë e shërbimit universal postar;
- janë kryer testet për kohën e shpërndarjes së objekteve postare, sistemin e informimit për ndjekjen e objekteve postare, rregullsinë dhe besueshmërinë e shërbimeve kombëtare dhe ato ndërkufitare/ndërkombëtare.

Standardet e kohës së shpërndarjes për postën ndërkombëtare, ndërmjet Postës Shqiptare dhe shteteve të BE-së dhe shteteve që nuk janë anëtare të BE, realizohet nëpërmjet testeve të zhvilluara nga kompanitë postare nën monitorimin e UPU-sit, si dhe standardeve të post Evropës. Rezultatet e këtyre

testeve shërbejnë si referencë për matjen e standardeve për kohën e shpërndarjes së postës ndërkombëtare.

Respektimi i standardeve në ofrimin e shërbimit universal postar, mbikëqyren nga AKEP-i. Rezultatet e testeve të realizuara në Posta Shqiptare sh.a., të paraqitura në tabelën e mëposhtme, tregojnë sa ka një përmirësim në kohën e shpërndarjes së letrës së thjeshtë ndërmjet qyteteve për D+1, ndërkohë që ka mbetur në nivel konstant koha e shpërndarjes së letrës rekomande midis qyteteve për D+1 dhe D+2

	Standardi	Realizimi 2015	Realizimi 2016	Realizimi 2017	Realizimi 2018
Midis qyteteve: Letër e thjeshtë					
D+1	85%	97.40%	98.09%	97.03%	99.73%
D+2	15%	2.56%	1.86%	1.60%	0.24%
Mbi D+2		0.04%	0.05%	1.10%	0.03%
Midis qyteteve: Letër rekomande					
D+1	85%	98.5%	98.7%	98.90%	98.20%
D+2	15%	1.4%	1.3%	1.10%	1.70%
Mbi D+2				0.00%	0.10%
Midis fshatrave: Letër e thjeshtë					
D+2	60%			89.80%	89.90%
D+3	20%			8.10%	8.30%
D+4	20%			2.10%	1.80%
Midis fshatrave Letër rekomande					
D+2	60%			91.40%	90.00%
D+3	20%			7.40%	7.90%
D+4	20%			1.20%	2.10%

Tabela 1: Rezultatet e realizimit të standardeve në ofrimin e shërbimit universal gjatë 2015–2019. Burimi: Raporte të AKEP-it

Në vitin 2021 treguesit kanë pasur përmirësime, dhe proporcioni i objekteve të shpërndara në D+1 (1 ditë pas pranimit) ka shënuar rritje me 2 pikë përqindjeje në krahasim me vitin 2020. Posta Shqiptare realizon në D+1 dorëzimin e 97% të objekteve postare brenda qytetit dhe 96% të objekteve midis qyteteve. Në vitin 2021 ka vijuar përmirësimi i shpërndarjes së objekteve postare në fshatra, duke arritur në shpërndarje në D+2 të 84%, krahasuar me 80% në vitin 2020.

Tarifat e ofrimit të shërbimeve universale postare

Tarifat për ofrimin e shërbimeve universale (bazë) postare brenda vendit, të ofruara nga Posta Shqiptare sh.a. nuk kanë ndryshuar prej vitit 2002. Tarifat për shërbimet e ofruara brenda vendit për postën e letrave, variojnë nga 40 lekë për letrën e thjeshtë me peshë 20 gram, deri në 80 lekë për dërgimin e letrës me peshë 1001 deri në 2000 gram. Tarifat për objektet postare të porositura variojnë nga 70 lekë për letrën me peshë deri në 20 gr dhe 110 lekë për objektin e porositur me peshë deri në 2000 gram.

Po ashtu, çmimet e dërgimit të paketave të vogla, duke filluar nga 250 gram deri në 2 kg, variojnë nga 50 lekë në 200 lekë për dërgesat e thjeshta dhe 80 lekë deri në 230 lekë për ato të porositura. Ndërkohë, tarifat për dërgesat postare ndërkombëtare, ndryshojnë disa herë në varësi të peshës së tyre. Dërgimi i letrës me peshë 20 gram në Evropë është 130 lekë dhe ajo me peshë deri në 2000 gram 2400 lekë, ndërsa për dërgimin e letrës së porositur këto tarifa janë përkatësisht 310 lekë dhe 2580 lekë.

Në grafikun e mëposhtëm jepet një krahasim për tarifën e dërgesave të letrës së thjeshtë dhe asaj prioritare, mes disa vendeve të rajonit.

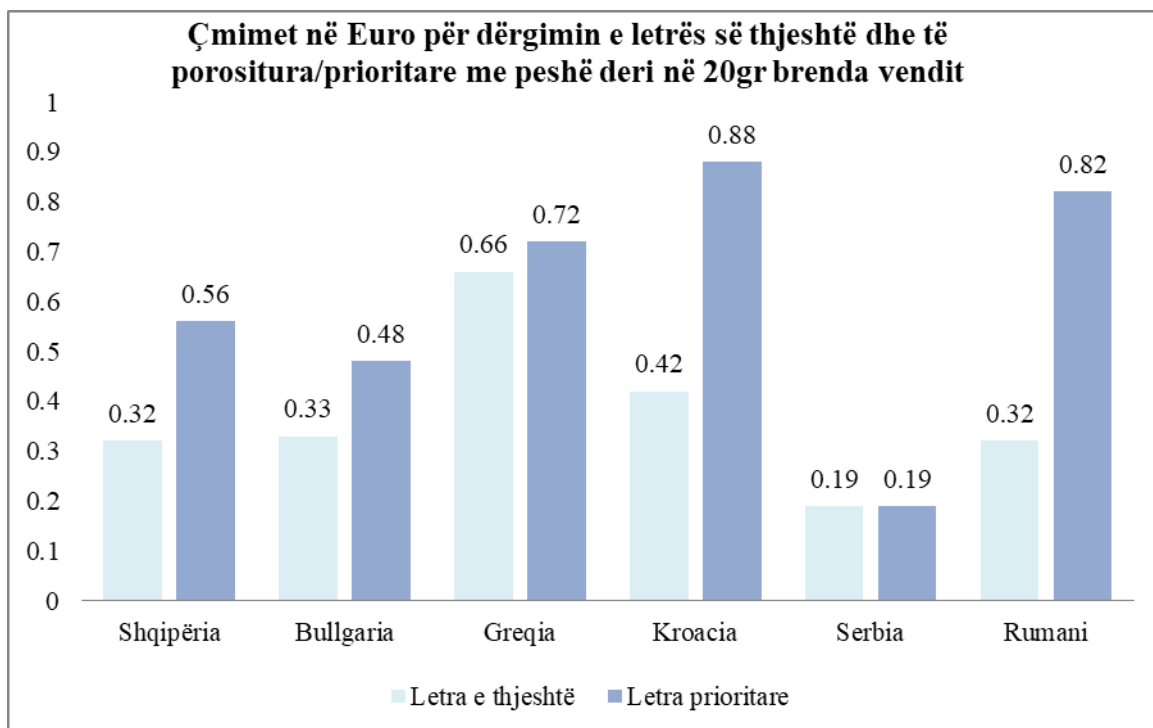

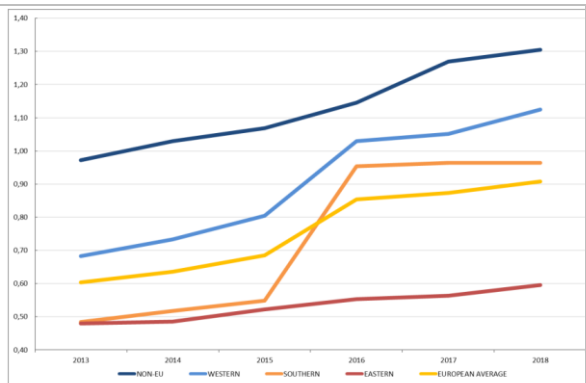
Figura 7. Çmimet për dërgimin e një letrë të thjeshtë dhe prioritare.

Burimi: Raporti ERGP dhe Posta Shqiptare sh.a.

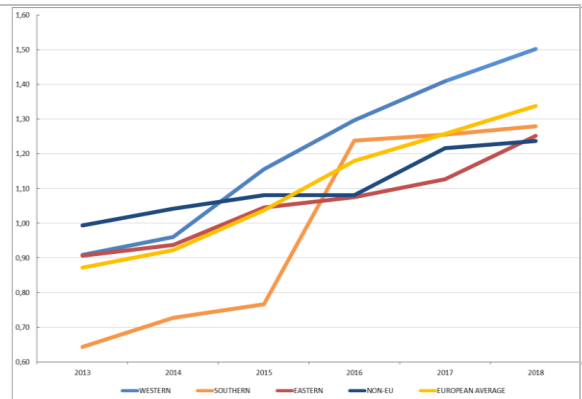
Politikat tarifore në tregun postar janë të ndryshme në vende të ndryshme të Evropës, por në dallim me vendin tonë, në Evropë ka pasur rritje të ndjeshme të tarifave, kryesisht për dërgesat e objekteve postare letër e thjeshtë ose prioritare.

Bazuar në raportin e ERGP-së (Grupi i Rregullatorëve Evropianë Postarë), çmimi mesatar në Evropë për dërgimin e një letrë prioritare me peshë deri 20 gr brenda vendit është 0.91 euro. Ky çmim ka pasur një rritje me 9.3% gjatë periudhës 2014–2018. Çmimi mesatar në Evropë për dërgimin e një letrë të thjeshtë me peshë deri 20 gram, brenda vendit, është 0.64 euro dhe ka pasur një rritje mesatare prej 1.8% në vitin 2018 kundrejt vitit 2017.

Në figurat e mëposhtme jepen ecuria e tarifave për shërbimin postar në vendet evropiane për letrën prioritare deri në 20 gram brenda vendit dhe brenda Evropës, si dhe ecuria për çmimin për dërgimin e pakove me peshë deri në 2 kg brenda vendit dhe brenda Evropës.

Çmimi i letrës prioritare brenda vendit 20 gr

Çmimi i letrës prioritare brenda Evropës 20 gr

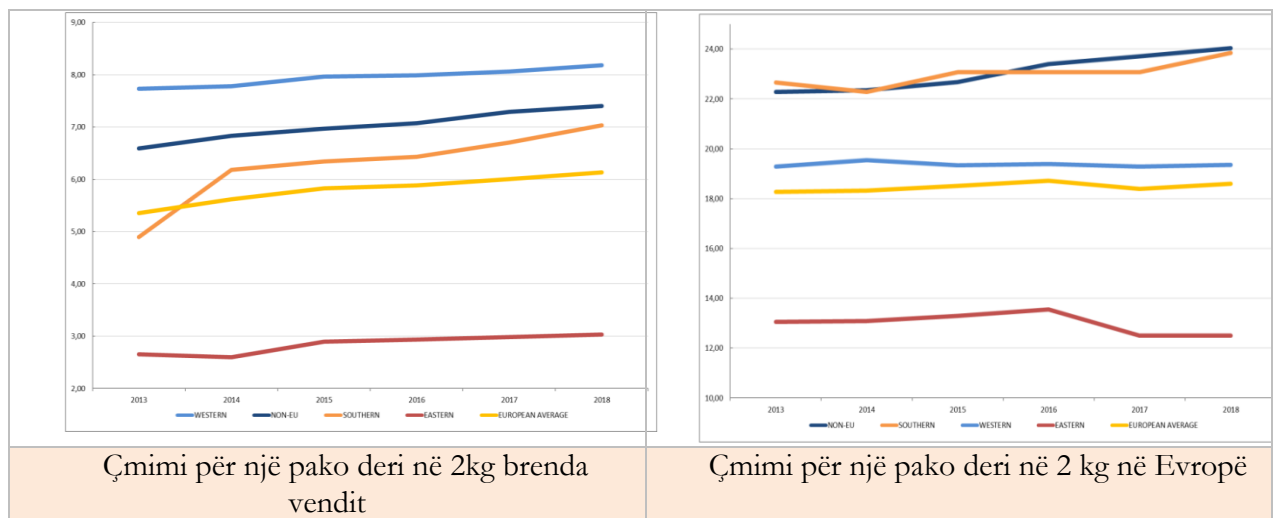

Figura 8: Ecuria e çmimeve për shërbimet postare në Evropë.

Burimi: ERGP PL II(19) 37 Report on postal core indicators dhe të dhënat e Posta Shqiptare sh.a.

Referuar tarifave të aplikuara në Shqipëri nga ofruesi i shërbimit universal, tarifat për dërgimin e letrës me peshë 20 gram brenda vendit janë përkatësisht 70 lekë për letrën e porositur dhe 40 lekë për letrën e thjeshtë.

Në një studim të kryer nga Banka Botërore³ për tregtinë elektronike në Shqipëri, kur analizohet pjesa e shërbimeve postare thuhet që megjithëse Posta Shqiptare sh.a. ofron shërbime me kosto të ulët në të gjithë Shqipërinë, çmimet janë ende të larta në krahasim me të ardhurat lokale. Ky konstatim, mund të kërkojë një analizë më të detajuar, në lidhje me çmimet për dërgesat e pakove dhe në veçanti nëse kjo i referohet shërbimit universal postar.

Për sa i përket ecurisë së çmimeve për dërgimin e pakove, vërehet se në Evropë çmimet për dërgimin e pakove deri në 2 kg kanë pasur shumë pak ndryshime, si për dërgimin brenda vendit ashtu dhe ato në vende të tjera të Evropës.

Politikat tarifore janë të ndryshme në vende të ndryshme; ka vende që nuk kanë diferenca në çmimin e dërgimit të letrës prioritare me atë të thjeshtë, si në Serbi, po ashtu ka vende ku nuk kemi pasur ndryshim të çmimeve në katër-pesë vitet e fundit, si në Bullgari, Greqi, sikurse ka dhe vende si Rumania, Kroacia që kanë pasur ndryshim në çmimet e dërgimit të letrave të thjeshta ose prioritare në periudhën 2014–2018.

Kuadri i ri ligjor miratuar në vitin 2015, ka prezantuar parimet për vendosjen e tarifave për shërbimet postare në veçanti ato për shërbimin universal, si dhe një model të ri të vendosjes dhe rregullimit të tarifave.

Tarifat për shërbimin bazë postar kanë qenë miratuar me vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 446, datë 26.9.2002, “Mbi miratimin e tarifave postare bazë”, si dhe me vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 595, datë 31.8.2006, “Për miratimin e tarifave të Postës Direkte, tarifat postare të shërbimit “Posta Direkte” për kufijtë e zonës së rezervuar”.

Me hyrjen në fuqi të ligjit të ri në vitin 2015, rregullimi i mëparshëm ligjor që kërkonte miratimin e tarifave të shërbimit universal apo bazë postar, me vendim të Këshillit të Ministrave është zëvendësuar nga regjimi i ri. Zhvillimet që kanë ndodhur në tregun postar, nevoja për t’u adaptuar me kërkesat dhe sfidat e reja, kërkojnë rishikimin periodik, përshtatjen e tyre me gamën e re të shërbimeve që ofrohen, duke u bazuar dhe në praktika të mira apo *benchmark* të rajonit.

Në lidhje me tarifat për ofrimin e shërbimeve postare universale, konstatohet se struktura e tarifave të objekteve postare të Posta Shqiptare, ka diferenca me ato të vendeve të BE-së. Tarifa të ulëta për disa objekte postare dhe më të larta për disa të tjera, si dhe mosrishikimi i tarifave për një periudhë shumë të gjatë kohore nga viti 2002, krijojnë probleme për stimujt për ofrim efikas të shërbimit universal postar. Rishikimi periodik i tarifave për ofrimin e shërbimeve postare me

³ Albania: E-commerce Diagnostic Leveraging the digital trade opportunity.

qëllim rritjen e eficientës së ofrimit të shërbimeve postare është i nevojshëm.

Posta Shqiptare sh.a. ka prezantuar kërkesën për rishikimin e tarifave postare për shërbimin universal postar, në veçanti lidhur me nevojën e mbulimit të kostove për ofrimin e shërbimit universal. Kuadri ligjor parashikon mbulimin e kostove neto të ofrimit të shërbimit universal postar.

II.2 Probleme të Shërbimit Universal Postar në Shqipëri

Ligji 46/2015, “Për shërbimin postar në Republikën e Shqipërisë”, përcakton se shpërndarja dhe dorëzimi i objekteve postare duhet kryer në adresën e marrësit në banesën e tij, në ambientet e punës ose të biznesit, ose në kutinë postare, të vendosur në ambientet përkatëse. Nga ana e Postës Shqiptare, si dhe nga kontrollet e ushtruara nga AKEP-i, është evidentuar se:

a) për objektet postare kolipostë/pako, për shkak të pamundësisë tekniko/logjistike dhe të problemeve lidhur me sistemin e adresave, Posta Shqiptare nuk i dorëzon plotësisht objektet postare kolipostë në adresë të marrësit, por dorëzohen në zyrat postare përkatëse;

b) paketat e vogla postare, për të cilat dërguesi ka zgjedhur shërbimin ekspres ndërkombëtar apo brenda vendit, dorëzohen në adresën e marrësit;

c) Paketat e vogla postare për të cilat dërguesi ka zgjedhur shërbimin universal postar apo jo universal, dorëzohen pjesërisht në adresën e marrësit, dhe pjesërisht dorëzohen pranë zyrave postare përkatëse.

Për objektet postare, të cilat nuk dorëzohen në adresë, por pranë zyrave postare përkatëse, Posta Shqiptare kryen njoftimin për tërheqjen e objektit postar nëpërmjet dëftesës së shkruar mbi mbërritjen e objektit postar, por edhe duke përdorur mjetet elektronike si njoftimi me SMS. Pas njoftimit mbi tërheqjen e objektit postar, marrësi paraqitet në zyrën postare për tërheqjen e objektit postar.

Problemi lidhur me saktësinë e adresave në Shqipëri është një faktor përkeqësues i cilësisë së ofrimit të shërbimeve postare në tërësi dhe i shërbimit universal postar në veçanti. Ky problem rrit kostot e ofruesve të këtyre shërbimeve për shpërndarjen e pakove postare, si dhe ka impakt negativ në shërbime të tjera. Ky problem është evident dhe në sistemin gjyqësor i cili në disa raste

ka paraqitur dhe ankesa në AKEP për mosdorëzim të njoftimeve palëve ndërgjyqëse, për shkak të problemit të adresave jo të sakta. Të gjitha këto në fund rezultojnë në kosto ekstra për qytetarët shqiptarë për shërbimet e përmendura. Kjo ndikon, gjithashtu, negativisht edhe në tregtinë *online*, pasi qytetarët që përdorin këto shërbime janë të detyruar të mbajnë radhë dhe shpenzojnë kohë në sportele për të marrë produktet e porositura.

III. Tendencat globale dhe evropiane – sfidat në zhvillimin e tregut postar

Zhvillimet në tregun postar, tregojnë për një tendencë globale në reduktimin e volumit të postës së letrave dhe rritjen e shpejtë të dërgesave të pakove për shkak të tregtisë elektronike. Në kontrast me tregun e postës së letrave, tregu i postës së pakove ka një rritje të fortë, tendenca në rritje e së cilës vazhdon. Në Evropë ky treg, në tre-katër vitet e fundit, ka pasur mbi 13% rritje mesatare vjetore. Rritja e tregut të postës së pakove, rrit nevojën për përshtatjen e infrastrukturës përkatëse të rrjetit postar dhe të investimeve në këtë drejtim.

Këto zhvillime sjellin sfida si për operatorët postarë, në veçanti në ofrimin e shërbimit universal postar, por dhe për politikbërësin dhe organin rregullator. Nga ana tjetër, zhvillimet në sektorin postar ndikojnë në industrinë e tregtisë elektronike.

Në sektorin postar, digjitalizimi dhe *e-Zëvendësueshmëria* është një nga çështjet që diskutohet prej vitesh për impaktin që ka në tregun e postës së letrave, por njëkohësisht dhe për mundësitë që digjitalizimi ofron në përmirësimin e cilësisë së shërbimeve postare.

Komunikimet elektronike janë të shtrira gjerësisht sot dhe numri i shërbimeve publike që ofrohen në rrugë elektronike është rritur ndjeshëm. Një pjesë e mirë e komunikimeve me institucionet publike, janë zëvendësuar me aplikime *online*, duke sjellë përfitime dhe lehtësira të padiskutueshme për publikun. E parë thjesht në këndvështrimin e sektorit postar, kjo mënyrë e re e marrjes së shërbimeve, çon në reduktimin e postës së letrave. Nga ana tjetër, është një mundësi përmes digjitalizimit. Aksesit për shërbimet elektronike është një mundësi e shtuar për marrjen e shërbimeve cilësore në zyrat e ofruesit të shërbimit universal, pasi në zyrat postare ofrohen shumë shërbime në të njëjtën pikë.

Shërbimi postar dhe tregtia elektronike

Gjatë viteve të fundit, tregtia elektronike, e përkufizuar si shitja e mallrave dhe e shërbimeve *online*, po krijon rrugë të reja për zhvillimin ekonomik. Për ofruesit e mallrave dhe të shërbimeve, tregtia *online* paraqet një mundësi unike rritjeje. Nëpërmjet shitjeve *online*, bizneset mund të arrijnë konsumatorë të cilët mund të mos ndodhen pranë fizikisht – si në tregun e brendshëm, ashtu edhe në atë të jashtëm. Ofrimi i shërbimit të shitjeve *online* në 24 orë përbën një lehtësi për konsumatorët. Sipas analizës së kryer nga ekspertët e Bankës Botërore⁴, tregtia elektronike është një mundësi rritjeje për Shqipërinë. Tregtia elektronike çdo ditë po bëhet akoma më shumë pjesë e ekonomisë globale.

Penetrimi i *e-Commerce* në Shqipëri, është i limituar dhe mbetet pas fqinjëve të rajonit. Sipas anketës *Global Findex 2017*, vetëm 7% e shqiptarëve kanë raportuar se kanë përdorur internetin për të kryer blerje *online* gjatë vitit të fundit, në krahasim me 14% të pjesës tjetër të rajonit të Ballkanit Perëndimor. Kjo është vlera më e ulët midis vendeve të Ballkanit Perëndimor, si dhe është larg vendeve të tjera në rajon me të njëjtin nivel të ardhurash, si Moldavia. Megjithatë vrojtim i më i fundit, i kryer nga Instituti i Statistikave⁵, jep një rritje të bizneseve që kanë përdorur tregtinë elektronike në Shqipëri. Sipas këtij raporti në vitin 2020, nga 88,9% e ndërmarrjeve, faqja e internetit është përdorur për të shfaqur katalogët e produkteve ose çmimet e tyre kundrejt 87,8% që ishte në vitin 2019.

Në vitin 2020, 12,8% e ndërmarrjeve kanë shitur produkte/shërbime nëpërmjet faqes së internetit, aplikacioneve të dedikuara, faqeve të internetit *e-Commerce* dhe aplikacioneve të përdorura nga ndërmarrje të ndryshme për tregti të produkteve. Peshën më të madhe të tregtisë elektronike e zënë ndërmarrjet që ushtrojnë aktivitet në fushën e akomodimit dhe aktiviteteve të shërbimit të ushqimit me 38,2%, pasuar nga informacioni dhe komunikacioni me 30,1% dhe shërbime administrative dhe mbështetëse me 21,1%.

Sipas UNCTAD-it (Konferenca e Kombeve të Bashkuara për Tregtinë dhe Zhvillimin) fushat e politikave për zhvillimin e tregtisë elektronike përfshijnë:

- infrastrukturën TIK dhe shërbimet elektronike;
- pagesat;
- shërbimet e logistikës;
- kuadri ligjor e rregullator;
- zhvillimi i aftësive TIK;
- financimin për *e-Commerce*;
- vlerësimi i *e-Commerce*/statistikat.

Ofrimi i shërbimeve të logistikës, për mundësimin e dërgimit të shpejtë dhe me kosto të ulët, ndikojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë në rritjen e treguesve të tregtisë elektronike. Rolin kryesor për dorëzimin e pakove postare te konsumatorët, e luan shërbimi postar. Një shpërndarje efiçente në kufi e pakove ndërkufitare është shumë e rëndësishme për tregtinë elektronike. Në analizat e bëra vlerësohet që nevojitet që në shërbimin ndërkufitar të dërgesave të mëdha (kolive postare) dhe të vogla (pakot), të ketë përmirësime në lidhje me tarifat e shërbimeve ndërkufitare, thjeshtim të procedurave administrative, reduktim të kohës së përpunimit etj., në një situatë ku volumi i pakove postare vijon të rritet me ritme të shpejta.

Posta Shqiptare sh.a. ka një mbulim shumë të mirë të territorit të Shqipërisë, megjithatë ka ende hapësirë për të forcuar besueshmërinë dhe përmirësuar ofrimin e shërbimit. Posta Shqiptare sh.a. vazhdon të ofrojë një rrjet të qëndrueshëm të zyrave të saj, duke lidhur shqiptarët me njëri-tjetrin dhe me pjesën tjetër të botës. Bazuar në statistikën e UPU-sit, 96% e popullsisë e marrin postën të dorëzuar në shtëpi. Zonat rurale përfitojnë shërbim mesatarisht tri herë në javë. Sidoqoftë, cilësia e shërbimit ka vend për përmirësim. Sipas vlerësimit të besueshmërisë së kryer nga UPU-si, bazuar në kohën mesatare dhe ndryshueshmërinë e kohës së dorëzimit, Shqipëria renditet me ulët krahasuar me rajonin.

Në panoramë pak më e zgjeruar e zhvillimit të tregtisë elektronike në vendin tonë, gjatë viteve të fundit, gjendet në faqen e dedikuar për tregtinë elektronike: etradeforall.org. Kjo faqe është një iniciativë me shumë aktorë, e angazhuar për ta bërë ekonominë digjitale më gjithëpërfshirëse. Informacioni për Shqipërinë gjendet në adresën: <https://etradeforall.org/wp->

⁴ Albania: E-commerce Diagnostic Leveraging the digital trade opportunity.

⁵

http://www.instat.gov.al/media/8084/njoftimi_p%C3%ABr_shtyp_tik_2020.pdf

content/uploads/countryprofiles/2021/ALBANI_A.pdf

Sistemi i adresave në Shqipëri vijon të mbetet një pengesë për dërgesa postare në kohë dhe me kosto efektive. Duke pasur parasysh urbanizimin e shpejtë dhe ndryshimin e herëpashershëm të emrave të rrugëve, sistemi i adresave mbetet i rëndësishëm për përmirësimin e shërbimit të dorëzimit të dërgesave postare. Mungesa e një sistemi adresash të konsoliduar ndikon në rritje të kostove operative të dorëzimit dhe shkakton vonesa.

Ndërkohë, kostoja e shërbimit postar ndërkombëtar ndikohet nga mosbarazia midis dërgesave të pakove postare në hyrje dhe në dalje. Sipas UPU-sit, më shumë se trefishi i pakove postare hyjnë në Shqipëri, se sa dërgohen jashtë (kjo pasqyrohet edhe në bilancin e përgjithshëm tregtar të Shqipërisë), që do të thotë se aeroplanët dhe kamionët, të cilët udhëtojnë jashtë, shpesh nuk janë të ngarkuar me kapacitet të plotë, duke rritur në këtë mënyrë kostot e dorëzimit.

Cilësia e tregtisë dhe procedurat doganore janë thelbësore për të shfrytëzuar në maksimum përfitimet e tregtisë elektronike ndërkufitare. Përveç kostos së drejtpërdrejtë të pagesës së taksave dhe detyrimeve në doganë, barra e procedurave administrative ndikon në koston, shpejtësinë dhe komoditetin e tregtisë ndërkufitare. Në rastin e tregtisë elektronike ndërkufitare dhe shpërndarjen e pakove postare të vogla, këto shqetësime janë rritur, shpesh për shkak të kostove të procedurave administrative, të cilat janë më të larta se vetë vlera e dërgesës.

Në përputhje me praktikën më të mira ndërkombëtare, Shqipëria ka një regjim të thjeshtuar për tregtinë ndërkufitare për dërgesat e vogla, aktualisht aplikohet një vlerë *de minimis* prej 22 eurosh, nën të cilën importet përjashtohen nga TVSH-ja e importit dhe detyrimet doganore, duke kursyer në kosto administrative. Tregtarët e autorizuar që përpunojnë një numër të madh pakosh postare ndërkufitare (të tilla si kompanitë e logistikës që trajtojnë një numër të madh pakosh postare në emër të shitësve *online* ndërkufitarë), mund të plotësojnë deklarata të thjeshtuara për secilin objekt, të cilat ndiqen më pas nga plotësimi i një deklarate shpesh përmbledhëse brenda 24 orëve. Në fokusin e këtij dokumenti është zhvillimi dhe përmirësimi i shërbimeve postare, përmirësimi i

infrastrukturës dhe shërbimeve të logistikës postare që ndihmojnë zhvillimin e mëtejshëm të tregtisë elektronike.

Ndikimi i COVID-19 në shërbimin postar

Viti 2020 ishte një vit i vështirë për ekonominë botërore. Sektori postar dhe në veçanti ofrimi i shërbimit postar u prek rëndë për shkak të situatës së mbylljes dhe ndërprerjes së transportit ajror në shumë vende. Pjesa më e madhe e operatorëve postarë në botë, deklaruan Situaten e Emergjencës së Forcës Madhore dhe nuk merrnin përsipër garantimin e standardeve të cilësisë në shpërndarjen e objekteve postare.

Kjo situatë pati ndikim dhe në Shqipëri, pasi të gjitha linjat ajrore me të cilat operonte Posta Shqiptare sh.a. për dërgimin e postës jashtë vendit, si dhe ato hyrëse, ndërprehen fluturimet nga dhe për aeroportin Nënë Tereza, si për pasagjerët, ashtu edhe për shërbimin cargo. Kjo bëri të pamundur vijimin normal të postës ndërkombëtare. Një situatë e ngjashme dhe vështirësi në ofrimin normal të shërbimit postar, pati për të gjithë ofruesit e tjerë të shërbimeve postare.

Për zgjidhjen e situatës së krijuar Posta Shqiptare sh.a. shqyrtoi të gjitha mundësitë për vijimin e postës me partnerë të tjerë, në numrin më maksimal të mundshëm të destinacioneve për të gjetur zgjidhje. Në situatën e bllokimit të trafikut ajror transporti i dërgesave postare vijoi në rrugë tokësore, gjë që solli vonesa në shpërndarjen e objekteve postare. Shërbimi ekspres për jashtë është mbuluar pjesërisht nëpërmjet shërbimit EMS dhe plotësisht në të gjitha destinacionet nëpërmjet shërbimit SEM. Në këtë periudhë, shërbimi EMS u ofrua vetëm në 5 destinacionet e tij kryesore: SHBA, Kanada, Angli, Itali dhe Francë. Në fund të vitit 2020 ofrimi i shërbimeve postare ndërkombëtare nga Posta Shqiptare sh.a., mundësohej në rreth 90 destinacione ndërkombëtare.

Situata e pandemisë nxori si nevojë adaptimin e politikave dhe të modeleve të biznesit më të zhdërvjellta në sektorin postar, si dhe rëndësinë e rritjes së bashkëpunimit për shfrytëzimin e infrastrukturës, mjeteve të transportit midis operatorëve/ofruesve kombëtare dhe rrjetit postar global.

Për të përballuar sa më mirë dhe në mënyrë efektive situata të tilla, si ajo e pandemisë apo situata të tjera të jashtëzakonshme, nevojitet hartimi

i një plan veprimi për sigurimin e ofrimit të shërbimeve në këto raste. Sipas përcaktimeve të nenit 53, të ligjit nr. 46/2015, “Për shërbimet postare në Republikën e Shqipërisë”, një plan i tillë hartohet nga ofruesi i shërbimit universal dhe i paraqitet ministrit përgjegjës dhe AKEP-it.

Sfidat e zhvillimit në tregun postar

Në mënyrë të përmblodhur sfidat që shoqërojnë zhvillimet në tregun postar konsistojnë, në:

Reduktimi i postës së letrave:

Për operatorët postarë: do të thotë një ekonomi shkalle më e ulët, kosto e ofrimit të shërbimit për njësi/objekt postar më e lartë; ulje të të ardhurave, për pasojë ulje të investimeve; presion për të reduktuar rrjetin postar/reduktimin e pikave të aksesit; rritje të çmimeve, vështirësi në mbajtjen e numrit të punonjësve etj.

Rritja e tregtisë elektronike dhe volumet e pakove postare:

Për operatorët postarë: kemi rritje të presionit për të përshtatur rrjetin postar që i shërben shpërndarjes së pakove;

potencialisht ulje në të ardhurat nga posta e letrave hyrëse ndërkombëtare, për shkak të tarifave të fiksuara (*terminal dues* të vendosur nga UPU-si); konkurrencë më e lartë; presion për ulje të kostove dhe marrjen e masave për ndikimin në ambient, synimi për zhvillime në një ekonomi të gjelbër me nivel të ulët të dyoksidit të karbonit (CO₂), që kërkon reduktim të ndikimit në mjedis nga mjetet e transportit të rrjetit postar.

Të dyja këto zhvillime, sjellin, gjithashtu, sfida për institucionet politikëbërëse dhe rregullatore. Në veçanti tendenca e uljes së volumit të letrave postare përkthehet, në:

- kosto më e lartë për ofrimin e shërbimit postar, në rrezik potencial për rritje të çmimeve duke u shoqëruar me impakt social;
- vështirësi në ruajtjen e konkurrencës në tregun e letrave;
- rritje të kostos për ofrimin e shërbimeve në zonat rurale.

Rritja e volumit në tregun e pakove, çon, gjithashtu, në nevojën për një kuadër të ri rregullator/mënyrën e rregullimit për shërbimin universal postar, si dhe bën presion për ndryshim të ligjit postar në përcaktimet/përkufizimin e shërbimit universal postar dhe në kërkesat për cilësinë e shërbimit (QoS) etj.

Nga konsultimi me operatorët e tregut postar në vend, ngrihen disa shqetësime dhe problematika, në lidhje me zhvillimin e tregut postar, që ndërthurin probleme të konkurrencës së ndershme, ndikimin e zhvillimit teknologjik, praktikatat rregullatore, zhvillimin e infrastrukturës postare etj.

Liberalizimi i tregut pritet të sjellë ende ndryshime në strukturën e tregut. Sfida të tjera dalin nga nevoja për të balancuar interesat e veçanta, si për tregun e shërbimeve postare të mirëfillta, ashtu edhe për tregun e shërbimeve bankare financiare.

Gjithashtu, procesi i liberalizimit të tregut ka sjellë sfida të reja, të tilla si ngarkesa dhe konkurrenca në nivele maksimale. Nga kjo pikëpamje, nevojitet një kuadër rregullator për të garantuar që rregullat e tregut të mos shkelen nga asnjë aktor. Disa ofrues të shërbimit postar u ankuan për konkurrencë të pandershme nga subjekte të palicencuar në tregun postar. Kjo është një çështje që do vëmendje të vijueshme rregullatore, si për evidentimin dhe për marrjen e masave korrigjuese.

Modelet e biznesit postar kanë ndryshuar, janë ndikuar më tej nga rritja e tregtisë elektronike, nga ekonomia e internetit dhe modelet e inovacionit të partneritetit, nga luhatshmëria e kostos së shërbimeve, si dhe nga evoluimi i shërbimeve financiare, rritja e numrit të tyre dhe qasja në tregun e kapitaleve.

Në fushën e zhvillimit të tregtisë elektronike dhe rolin e sektorit postar është i nevojshëm adoptimi i praktikave të mira për pjesën e doganave, si aplikimi i *pre-clearance*. Për këtë është e nevojshme rritja e bashkëpunimit me doganat dhe Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë.

Përmirësimi, plotësimi i kuadrit rregullator, në lidhje me praktikatat tarifore/pagesat ndërkufitare sipas praktikës së BE-së, që ndikon te zhvillimi i tregtisë elektronike është, gjithashtu, një nevojë.

Përdorimi i kodit postar duhet të bëhet i detyrueshëm për të gjitha dërgesat postare, po ashtu dhe saktësimi i sistemit të adresave si një nga problematikat e mëdha për sektorin postar.

IV. Vizioni dhe objektivat e sektorit postar

Ky dokument politikash përcakton këtë vizion për zhvillimin e sektorit postar në periudhën afatmesme, afatgjatë:

Ofrimi i shërbimeve postare me cilësi dhe besueshmëri të lartë në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë bazuar në teknologjitë e reja dhe zgjidhjet inovatore.

Sektori postar ka një mundësi të madhe zhvillimi si një pjesë e rëndësishme e ekonomisë kombëtare. Duke marrë parasysh ndryshimet e shpejta të teknologjisë, të ekonomisë dhe kërkesave të shoqërisë dhe duke u mbështetur në pikat e saj të forta, si rrjeti i shtrirë në të gjithë vendin me zyrat postare, ofrimi i shumë shërbimeve në një zyrë të vetme etj. misioni i sektorit postar mbetet i rëndësishëm në ditët e sotme. Zhvillimi i shpejtë i këtij sektori mbështet te reformat e ndryshimeve dhe implementimi i projekteve bashkëkohore.

Ky dokument përcakton si objektiva të zhvillimit të sektorit postar për periudhën 2021–2026:

- zhvillimin e infrastrukturës së rrjetit postar përmes përmirësimit/ngritjes së një qendre tranziti bashkëkohore;
- zbatimin e standardeve ndërkombëtare për rrjetin dhe shërbimet postare;
- garantimin e zhvillimit të qëndrueshëm të shërbimeve postare universale cilësore e të kudondodhura;
- integrimin e sa më shumë shërbimeve postare e financiare, krijimi i paketave të shërbimeve duke u gjendur sa më pranë konsumatorëve;
- garantimin e qarkullimit të lirë të objekteve postare, në një ambient të vetëm postar, të përbërë nga rrjete të ndërlidhura me njëri-tjetrin;
- inkurajimin e arritjes së standardeve të ndershme të përbashkëta për të gjithë operatorët e tregut;
- mbështetjen në implementimin e teknologjisë bashkëkohore të inovacionit;
- garantimin e cilësisë së shërbimit universal postar;
- zhvillimin e tregtisë elektronike brenda vendit dhe në rajon përmes rritjes së cilësisë së shërbimit dhe infrastrukturës mbështetëse;
- rritjen e kapaciteteve të sektorit postar përmes kualifikimit të stafit punonjës.

V. Masat që do të ndërmerren

Mosha digjitale dhe ndryshimet në modelet e konsumit kanë kontribuar në evolucionin e konsumatorit të së nesërme. Teknologjia është çelësi për të kuptuar transformimin aktual dhe të ardhshëm. Rritja e pashembullt e tregtisë

elektronike, ka çuar në një rritje të dukshme në vëllimet e pakove dhe në nevojën për rritjen e kapaciteteve të përpunimit dhe padyshim të modernizimit të këtij sistemi. Në këtë drejtim është e nevojshme të mbështeten iniciativa që lejojnë sektorin postar të ripozicionohet dhe të konsiderohet si një komponent thelbësor i ekonomisë digjitale.

Ndryshimet e shpejta të nevojave të bizneseve dhe klientëve në mbarë vendin, i detyrojnë operatorët postarë dhe, në veçanti, Postën Shqiptare sh.a., të synojë integrimin e zgjidhjeve të reja përgjatë gjithë rrjetit kompleks dhe të gjerë postar.

Për arritjen e këtyre objektivave do të bashkëpunohet me AKEP-in, sektorin postar dhe institucionet përkatëse për çështjet që lidhen me tregun dhe doganat. Me qëllim arritjen e këtyre objektivave do të ndërmerren masat si më poshtë:

Përmirësimi i infrastrukturës postare:

- do të mbështetet konsolidimi i rrjetit të zyrave postare për ofrimin e shërbimit universal duke siguruar mbulimin territorial dhe të popullsisë në të gjithë vendin;
- do të investohet në digjitalizimin e mëtejshëm të zyrave postare për të siguruar marrjen e informacionit në kohë reale nga çdo pikë e postës;
- do të investohet për rritjen dhe modernizimin e zinxhirit të furnizimit dhe transportit në sektorin postar;
- do të investohet në përmirësimin e infrastrukturës postare për dërgesat e pakove përmes shtrirjes së prezencës së “bankomateve postare”;
- do të bashkëpunohet me ofruesin e shërbimit universal, AKEP-i dhe strukturat e tjera të lidhura për hartimin e planit të masave, për vijimin e ofrimit të shërbimeve postare në raste të jashtëzakonshme, sikurse COVID-19;
- do të bashkëpunohet me strukturat përgjegjëse për të nxitur përfundimin e një sistemi të konsoliduar të adresave postare dhe përdorimin e tij gjerësisht në sektorin postar;
- do të rritet bashkëpunimi ndërkombëtar për të lehtësuar përballimin e kërkesës në rritje të dërgesave të pakove postare dhe situata të emergjencës, sikurse ajo e krijuar nga pandemia.

Përmirësimi i shërbimeve:

- do të mbështeten politikat e diversifikimit të shërbimit dhe ofrimit të shërbimeve postare dhe

financiare në çdo zyrë postare, për të lehtësuar marrjen e shërbimeve nga qytetari;

- do të bëhen investime për sistemin e shërbimeve *e-Money*, që synon përdorimin e tij si një shërbim financiar, për atë grup personash që nuk zotërojnë një llogari bankare;

- do të mbështeten strategjitë e zhvillimit për një model biznesi bashkëkohor, për administrimin e duhur të burimeve financiare, teknike a njerëzore të Posta Shqiptare sh.a.;

- do të punohet me Posta Shqiptare sh.a. dhe aktorë të tjerë të sektorit postar për të parashikuar në kohë ndryshimet sipas nevojave të konsumatorëve;

- do të monitorohet në mënyrë periodike cilësia e shërbimit postar dhe shërbimit universal postar, duke ndërmarrë masat e duhura korrigjuese për zbatimin e standardeve të larta;

- do të mundësohet ofrimi me cilësi i postës direkte, pakove dhe shërbimeve të personalizuar digjitale, sipas praktikave më të mira evropiane.

Rishikimi i tarifave për shërbimin universal postar:

Me qëllim reflektimin e ndryshimeve të ndodhura në tregun postar, si dhe dinamikën e zhvillimeve, ministria do të bashkëpunojë me AKEP-in dhe Postë Shqiptare sh.a., për rishikimin e tarifave të shërbimeve universale postare, sipas praktikave më të mira. Gjithashtu, do të ndërmerren hapat e nevojshëm për adresimin e mbulimit të kostove neto, për ofrimin e shërbimeve universale postare në rastet e justifikuara, sipas parashikimeve në ligj.

Tregu digjital:

- përmes përmirësimit të infrastrukturës dhe cilësisë së shërbimit do të punohet për rritjen e tregtisë elektronike dhe tregtisë ndërkombëtare;

- do të punohet për implementimin e teknologjive të reja dhe inovacionit, për të përmbushur nevojat e konsumatorëve dhe administratës;

- do të shikohet mundësia për rrjete të reja të komunikimit dhe të përmirësuar postare në të ardhmen, si dhe të sigurohet ndërveprimi sipas standardeve ndërkombëtare;

- do të punohet për zbatimin e aktiviteteve të parashikuara në planin e veprimit për tregtinë elektronike, të hartuar në bashkëpunim me Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë;

- do të punohet për zbatimin e angazhimeve të Planit për Tregun e Përbashkët Rajonal të miratuar në Samitin e Sofjes, në nëntor 2020, në lidhje me shërbimet postare.

Në veçanti gjatë periudhës 2021–2025 nga Posta Shqiptare sh.a. do të implementohen një numër projektesh, që synojnë përmirësimin e performancës së sektorit postar.

Bashkëpunimi ndërkombëtar

Në planin e bashkëpunimit rajonal e ndërkombëtar Strategjia Globale Postare, e miratuar nga UPU-si për periudhën 2020–2024, përcakton objektivat e zhvillimit, të cilat orientohen në katër fusha kryesore të veprimit:

- **Së pari**, ndërmarrja e masave nga qeveritë për zhvillimin postar, duke reduktuar diferencat, përmes rritjes së investimeve dhe fokusimin e politikave, me qëllim promovimin e mënyrave të ndryshme, përmes të cilave të përdoret rrjeti postar për zhvillimin social-ekonomik të vendeve;

- **Së dyti**, rregullatorët duhet të harmonizojnë dhe të prezantojnë kuadrin rregullator sektorial. Me rritjen e inovacionit, diversifikimin dhe investimet në fushën postare, është koha që rregullatorët të hyjnë fuqishëm dhe të menaxhojnë ndryshimet që po formësohen në sektorin postar;

- **Së treti**, operatorët postarë duhet të kërkojnë të rrisin performancën e tyre, duke implementuar strategji të diversifikuara dhe të përmirësojnë operacionet. Tregu postar sot operon me më shumë operatorë, ofrues shërbimesh, ndaj është e nevojshme që këta të fundit të jenë më inovativë në ofrimin e shërbimeve postare;

- **Së katërti**, grupet e tjera të interesit nga sektori privat dhe institucionet publike, duhet të integrohen në këtë sektor përmes angazhimit me aktorët tradicionalë dhe anasjelltas. Kjo nënkupton hapjen e tregut, forcimin e partnerishipit dhe rritjen e rolit të UPU-sit.

Në harmoni me këto orientime të Bashkimit të Përbashkët Postar dhe me angazhimet në kuadër të integritetit evropian do të punohet, për:

- përmirësimin dhe plotësimin e kuadrit ligjor e rregullator në sektorin postar, me qëllim nxitjen e bashkëpunimit rajonal e ndërkombëtar;

- zbatimin e rregullave mbi shërbimet e dërgesave ndërkufitare të pakove postare, bazuar në eksperiencën dhe rregulloren (BE) 2018/644;

- realizimin nga ana Posta Shqiptare sh.a. në projekte të realizuara në bashkëpunim me strukturat operationale të UPU-sit.

- mbështetjen dhe promovimin e projekteve për ekonominë e gjelbër dhe dekarbonizimin në sektorin postar;

- zbatimin e aktiviteteve për zhvillimin e tregtisë elektronike në komponentët e lidhur me shërbimin postar dhe përmirësimin e cilësisë së shërbimit.

Procesi i integritimit evropian

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, në bashkëpunim me AKEP-in dhe Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë, si drejtuese e kapitullit 3 të integritimit, do të ndjekë në vijimësi përmbytjen e angazhimeve në Marrëveshjen e Stabilizim-Asociimit për shërbimet postare.

Gjatë vitit 2021, u punua për transpozimin e rregullores së BE-së 644/2018 për shërbimet e dërgesave ndërkufitare të pakove postare, e cila u miratua me udhëzimin nr. 5, datë 25.6.2021, “Për miratimin e rregullave mbi shërbimet e dërgesave të pakove postare ndërkufitare”.

Do të ndiqen rregullisht raportimet për progresraportin, zbatimin e Planit Kombëtar të Integritimit Evropian, nënkomitetin e tregut të brendshëm dhe konkurrenca, në lidhje me shërbimet postare.

Projekte të bashkëpunimit rajonal dhe me UPU-sin

Posta Shqiptare sh.a. ka bashkëpunuar me strukturat operationale të UPU-sit për realizimin dhe vijueshmërinë e tre projekteve të rëndësishme, si “Shko gjelbër me një flotë të modernizuar dhe ekologjike”, “Pjesëmarrje në Sistemin Global të Monitorimit (GSM) të menaxhuar nga UPU-si, në ciklin e matjes së cilësisë së shërbimit universal postar për periudhën 2-vjeçare (2020–2021), në sistemin GSM LINK me panelistë të jashtëm” dhe “Pjesëmarrje në Sistemin Global të Monitorimit (GMS) të menaxhuar nga UPU-si, në ciklin e matjes së cilësisë së shërbimit universal postar për periudhën 2-vjeçare (2020–2021), në sistemin GSM WORLD me panelistë të monitoruar dhe menaxhuar nga Posta Shqiptare sh.a.”.

Strategjia Globale Postare e miratuar nga UPU-si në vitin 2021 përcakton vizionin 2030 për tregun global postar, si dhe parashikon një numër objektivash dhe angazhimesh që vendet anëtare duhet të ndërmarrin për përmirësimin, modernizimin dhe prezantimin e zgjidhjeve

inovatore për sektorin postar, të cilat jepen në aneksin 2.

Në përmbytje të këtyre objektivave, synimi është që në vitet e ardhshme bashkëpunimi me UPU-sin të jetë më i ngushtë dhe më gjithëpërfshirës.

Gjithashtu, ndër çështjet të cilat kërkojnë një vëmendje më të madhe dhe një bashkëpunim sa më frytdhënës, mund të veçohen bashkëpunimi me administratën doganore, përfshirja financiare dhe përgjigja ndaj fatkeqësive natyrore në rastin e forcës madhore.

Bashkëpunimi me administratën doganore: Rritja e tregut *online* ka sjellë një rritje të shkëmbimit ndërkufitar të kolipostave dhe pakove të vogla, duke ndikuar kështu në nevojën e një bashkëpunimi më të ngushtë midis operatorëve postarë dhe doganave, për rritjen e sigurisë. Për këtë, UPU-si punon me partnerë në zinxhirin e furnizimit për të vijuar me shkëmbimin ndërkufitar të këtyre mallrave postare. Sistemi i Deklarimit Doganor (CDS), i krijuar nga Qendra Teknologjike Postare e UPU-sit, ndihmon në zhdoganim, duke lejuar që Postat dhe Doganat pjesëmarrëse të shkëmbejnë të dhëna paraprake dhe të llogarisin detyrimet dhe taksat e nevojshme.

Për pakot e dërguara, kërkohet që operatorët postarë të ndajnë informacionin, në lidhje me dërguesin, përmbytjen dhe vlerën me autoritetet doganore. Ky informacion më parë dërgohej me anë të një formulari, por CDS-ja tani u mundëson operatorëve që ta ndajnë këtë informacion përmes mesazheve elektronike të shkëmbimit të të dhënave (EDI), përpara dërgimit të pakove. Ky informacion paraprak ndihmon doganat të zvogëlojnë kohën e vet të përpunimit.

Përfshirja financiare: Parashikon ofrimin e shërbimeve financiare bazë (kursime, pagesa, transfertat parash, siguracione, kredi), për persona që nuk kanë akses në shërbime të tilla. Në të gjithë botën, këto shërbime financiare të ofruara nga operatorët postarë, përdoren nga 1.5 miliardë persona, duke e bërë sektorin postar kontribuesin e dytë më të madh në përfshirjen financiare mbarëbotërore. UPU-si ndihmon vendet e saj anëtare të prezantojnë ose zhvillojnë shërbime financiare gjithëpërfshirëse dhe të qëndrueshme. Si një platformë informacioni dhe asistence teknike për sektorin postar, UPU-si është një partner ideal për institucionet huadhënëse dhe donatorët, në

përpjekjen për t'i bërë shërbimet financiare postare të arritshme për popullsinë më të pafavorizuar.

Përgjigjja ndaj fatkeqësive natyrore në rastin e Forcës Madhore: Vitet e fundit, bota është përballur shpesh me katastrofa natyrore dhe me situata emergjente, si në rastin e pandemisë globale të COVID-19 gjatë vitit 2020. Këto situata kanë pasur ndikim dhe në infrastrukturën e komunikimit të vendeve, përfshirë rrjetet postare. Fatkeqësitë natyrore dhe shëndetësore ndikojnë drejtpërdrejt në shërbimet postare publike, duke shkaktuar dëme në infrastrukturë, automjete dhe pajisje apo dhe ndërprerje të vetë shërbimit postar në mbarë botën, duke penguar një kanal të rëndësishëm tregtar dhe komunikimi. Në të njëjtën kohë, këto situata nxjerrin në pah vlerën e shërbimeve postare në përgjigjen paskatastrofës. Duke pasur parasysh rrjetin e tyre të gjerë, zyrtar postare dhe qendrat e përpunimit të postës mund të veprojnë si pika të shpërndarjes për furnizimet e urgjencës, shërbimet postare mund të ndihmojnë në koordinimin e operacioneve të ndihmës emergjente. Ndër shërbimet më të rëndësishme, të cilat japin ndihmesën e tyre në situatat e fatkeqësive natyrore në rastin e forcës madhore theksojmë Shërbimin e Postës Ekspres (EMS), që është një shërbim që ofrohet në rreth 200 vende në tërë botën, duke ofruar një dërgesë të shpejtë të objekteve postare.

Në kuadër të bashkëpunimit rajonal do të vijojë bashkëpunimi me organizatën evropiane për postë telekomunikacionin dhe ndiqen aktivitetet e CERP-së, si dhe do të ndiqen zhvillimet dhe takimet e Grupit Evropian të Rregullatoreve Postarë (ERGP) nga AKEP-i.

VI. Monitorimi dhe zbatimi i politikës postare

Në zbatim të ligjit nr. 46/2015, “Për shërbimet postare në Republikën e Shqipërisë”, ministri përgjegjës për sektorin postar ngarkohet për hartimin dhe për zbatimin e politikave të zhvillimit të sektorit postar. Autoriteti i Komunikimeve Elektronike dhe Postare ngarkohet me rregullimin dhe mbikëqyrjen e shërbimeve postare të ofruara në Republikën e Shqipërisë.

Nga pikëpamja operationale, drejtorja e politikave dhe strategjive të zhvillimit të telekomunikacionit dhe postave, në bashkëpunim me AKEP-in, do të ndjekë procesin e vazhdueshëm të implementimit dhe arritjes së objektivave të këtij dokumenti.

Për monitorimin e ofrimit të shërbimeve universale postare, do të shërbejnë indikatorët e performancës, sipas standardeve në ofrimin e shërbimit universal postar, që mbikëqyret nga AKEP, si:

- treguesi për kohën e shpërndarjes së letrës së thjeshtë ndërmjet qyteteve për D+1, D+2 dhe mbi D+2;

- treguesi për shpërndarjen e letrës rekomandë midis qyteteve për D+1, D+2 dhe mbi D+2 etj.;

- treguesi për kohën e shpërndarjes së letrës së thjeshtë midis fshatrave për D+2, D+3 dhe D+4;

- treguesi për kohën e shpërndarjes rekomandë midis fshatrave për D+2, D+3 dhe D+4.

Dokumenti i politikave postare do të rishikohet periodikisht, në varësi të zhvillimeve teknologjike dhe angazhimeve ndërkombëtare.

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë do të bashkëpunojë me Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë, në procesin e përmbushjes së angazhimeve rajonale për tregun e përbashkët rajonal, si dhe planin e veprimit për zhvillimin e tregtisë elektronike.

Secili institucion përgjegjës për aktivitetet e parashikuara duhet të planifikojë realizimin e tyre duke garantuar buxhetet e duke planifikuar, burimet njerëzore dhe kapacitetet teknike, me qëllim realizimin e tyre.

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë do të jetë përgjegjëse për hartimin e akteve ligjore, nënligjore të parashikuara në zbatim të këtij dokumenti.

Autoriteti i Komunikimeve Elektronike dhe Postare do të jetë përgjegjës për kryerjen e aktiviteteve rregullatore për mbikëqyrjen e aktivitetit të ofrimit të shërbimeve postare dhe në veçanti të shërbimit universal postar.

Ofruesi i shërbimeve universale postare, Posta Shqiptare sh.a. do të jetë përgjegjëse për realizimin e projekteve për përmirësimin e infrastrukturës dhe shërbimeve postare universale.

Çdo vit do të bëhet vlerësimi i zbatimit të aktiviteteve dhe i arritjes së objektivave të identifikuara nëpërmjet realizimit të indikatorëve.

ANEKS 1

AKTET NËNLIGJORE TË MIRATUARA PËR
OFRIMIN E SHËRBIMEVE POSTARE

Në zbatim të ligjit nr. 46/2015, “Për shërbimet postare në Republikën e Shqipërisë”, gjatë periudhës 2016–2018 janë miratuar edhe aktet nënligjore, si më poshtë:

- Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 360, datë 11.5.2016, “Për miratimin e rregullave për themelimin e fondit universal të shërbimit postar dhe mënyrat e përcaktimit të kontributit në rast të bashkëfinancimit nga ofruesit e shërbimeve postare universale”. Vendimi siguron rregulla për fondin e shërbimit universal për kompensimin e kostos neto të shërbimeve postare universale në përputhje me dispozitat e *acquis* të BE-së;

- Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 239, datë 2.5.2018, “Për miratimin e rregullave për caktimin e ofruesit të Shërbimit Universal Postar”. Vendimi siguron rregullat për caktimin e ofruesit të shërbimit universal postar me konkurrim publik, si dhe caktimin e zonës minimale për ofrimin e shërbimit universal postar;

- Rregullorja AKEP nr. 41, datë 3.3.2016, “Për ndarjen e llogarive dhe llogaritjen e kostos së shërbimit postar universal”, miratuar me vendimin e Këshillit Drejtues të AKEP-it nr. 2670, datë 3.3.2016;

- Rregullorja AKEP nr. 42, datë 3.3.2016, “Për llogaritjen e kostove neto të shërbimit postar

universal”, miratuar me vendimin e Këshillit Drejtues të AKEP-it nr. 2671, datë 3.3.2016;

- Rregullorja AKEP nr. 45, datë 27.10.2016, “Metodologjia e inspektimit të ofruesve të shërbimeve postare”, miratuar me vendimin e Këshillit Drejtues të AKEP-it nr. 2694, datë 27.10.2016;

- Rregullorja AKEP nr. 40, datë 17.12.2015, “Për të dhënat statistikore dhe financiare periodike mbi shërbimet e ofruara nga operatorët dhe ofruesit e shërbimeve postare;

- Rregullorja AKEP nr. 39, datë 17.12.2015, “Për procedurat e zgjidhjes së mosmarrëveshjeve ndërmjet përdoruesit dhe ofruesit të shërbimit postar dhe mosmarrëveshjeve ndërmjet ofruesve të shërbimit postar”;

- Rregullorja AKEP nr. 20, datë 28.12.2015, “Për procedurën dhe mënyrën e llogaritjes së nivelit të pagesave vjetore që kryhen në AKEP për mbikëqyrjen e tregut të komunikimeve elektronike dhe shërbimeve postare”;

- Rregullorja AKEP nr. 38, datë 19.11.2015, “Për autorizimin e përgjithshëm për ofrimin e shërbimeve postare”;

- Rregullorja nr. 3, datë 29.10.2015, “Për ofrimin e shërbimit universal”;

- Udhëzimi i ministrit të Infrastrukturës dhe Energjisë nr. 5, datë 25.6.2021, “Për miratimin e rregullave mbi shërbimet e dërgesave të pakove postare ndërkufitare”.

ANEKSI 2

NGA STRATEGJIA GLOBALE POSTARE E MIRATUAR NGA UPU-si – VIZIONI 2030

Nr.	
1.	<i>Qeveritë duhet të zvogëlojnë boshllëqet në zhvillimin e sektorit postar përmes rritjes së investimeve dhe politikave të fokusuara, dhe të promovojnë mënyra të ndryshme për të shfrytëzuar rrjetin postar për zhvillimin socio-ekonomik</i>
1.1	- Hartimi dhe miratimi i një politike kombëtare për sektorin postar, me role dhe objektiva të qartë për secilin nga aktorët e sektorit (ministra, rregullatori, operatorët dhe pjesëmarrësit e tjerë të tregut dhe autoritetet qeveritare).
1.2	- Matja e investimeve vjetore nga qeveria për aktivitete të lidhura me detyrimin e shërbimit universal në sektorin postar, në mënyrë që të sigurohet mbulim i plotë i kostos.
1.3	- Ofrimi i të paktën 10 shërbimeve qeveritare/qytetare, përmes sektorit postar. Këto mund të përfshijnë shërbime që lidhen me përfshirjen financiare, menaxhimin e fatkeqësive, shërbimet për të moshuarit, pagesat e pensioneve, mbështetjen e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme (NVM), bujqësinë, trashëgiminë kulturore, teknologjinë etj.
1.4	- Hartimi i një plani postar kombëtar urgjent, si pjesë e strategjive kombëtare dhe lokale për zvogëlimin e rrezikut nga fatkeqësitë.
1.5	- Zvogëlim i hendekut të zhvillimit postar brenda rajoneve me 10% (të matura përmes indekseve të llogaritura nga UPU-si).
1.6	Përfshirja e sektorit postar në strategjinë kombëtare të çdo vendi për përmbushjen e OZHQ-ve.

2.	<i>Rregullatorët duhet të harmonizojnë dhe të përmirësojnë kuadrin rregullator të sektorit</i>
2.1	- Analizimi i statusit aktual të sistemit rregullator kombëtar në dritën e ndryshimeve teknologjike dhe të tregut dhe në krahasim me modelet e përdorura në industrinë e tjera (p.sh. telekomunikacioni).
2.2	- Zhvillimi i politikave kombëtare për të harmonizuar sistemin rregullator për sektorin postar, duke i harmonizuar ato me standardet ndërkombëtare të zhvilluara nga UPU-si
2.3	- Hartimi dhe miratimi i një kuadri rregullator kombëtar gjithëpërfshirës për të gjithë pjesëmarrësit e tregut që veprojnë në sektorin postar, jo vetëm operatorin tradicional.
2.4	- Krijimi i “hartave” rregullatore në të cilat të jenë të detajuara të gjithë aktorët në treg, pjesa e tyre e tregut dhe kuadri rregullator i zbatueshëm për secilin prej tyre
2.5	- Zhvillimi dhe zbatimi i një procesi monitorimi, vlerësimi dhe përditësimi kombëtar i rregulloreve për sektorin postar në baza 2–3-vjeçare.
2.6	- Analizimi i të gjitha aktiviteteve të mbuluara nga operatorët postarë dhe përcaktimi i rregullores së aplikueshme dhe autoritetit rregullator (p.sh. rregullorja për shërbimet e pagesave postare nën përgjegjësinë e një agjencie të përcaktuar qartë ose një grupi agjencish).
2.7	- Përditësimi dhe ripërcaktimi i sistemeve kombëtare të licencimit edhe për ofruesit e shërbimit universal, për të përmbushur objektivat e zhvillimit socioekonomik dhe për t’iu përshtatur ndryshimeve teknologjike dhe nevojave të tregut dhe qytetarëve.
2.8	- Analizimi i sistemeve të rregullave aktuale, kostove dhe licencimit të ofruesit të shërbimit universal dhe adaptimi i një modeli të përditësuar për ta financuar atë (p.sh. fondi i shërbimit universal, pagesa nga të gjithë operatorët, pagesa nga zyrat ekstraterritoriale të shkëmbimit (ETOE) etj.).
2.9	- Ngritja e kanaleve zyrtare të komunikimit midis autoritetit rregullator dhe sipërmarrjeve të ndryshme që operojnë në sektorin postar (siç janë takimet e rregullta në të cilat autoritetet takojnë përfaqësuesit e të gjithë aktorëve të tregut për të diskutuar mbi çështje të lëna pezull).
3.	<i>Operatorët duhet të synojnë të rrisin performancën e tyre duke vënë në zbatim strategji të ndryshme dhe përmirësime operacionale</i>
3.1	- Dërgimi i postës në shtëpi për 90% të të gjithë familjeve në vendet në zhvillim dhe vendet më pak të zhvilluara.
3.2	- Qasje në shërbimet postare për 100% të popullsisë.
3.3	- Operatorët e sektorit postar duhet të jenë në përputhje me përkufizimet dhe politikat kombëtare për shërbimin universal, si dhe me objektivat qeveritare për zhvillimin socioekonomik.
3.4	- Zhvillimi i mënyrave për llogaritjen me saktësi të kostos së ofrimit të shërbimit universal nga ana e të gjithë operatorët.
3.5	- Zhvillimi i një fushate kombëtare nga operatorët që ofrojnë shërbime qeveritare dhe/ose shërbime që bien brenda qëllimit të shërbimit universal për të promovuar kontributin e tyre në përmbushjen e OZHQ-së dhe rolin e tyre socioekonomik.
3.6	- Rishikimi i performancës së çdo vendi, në lidhje me zhvillimin postar, në mënyrë që të përcaktohen objektiva të saktë për përmirësim.
3.7	- Pajisja e të gjithë operatorëve me mjetet e nevojshme, me qëllim ofrimin e shërbimeve të dërgesave ndërkombëtare.
3.8	- Krijimi i një kanali/aktiviteti specifik për ofrimin e shërbimeve për NVM-të (p.sh. eksportet, trajnimet për tregtimin elektronik etj.) nga të gjithë operatorët.
3.9	- Reduktim i kohës së dorëzimit në të paktën ekuivalentin e mesatares rajonale për vitin 2020 për të gjitha llojet e postës (letra, pako dhe ekspres) nga të gjithë operatorët.
3.10	- Rritje e numrit të partnerëve të rrjetit ndërkombëtar për të arritur të paktën mesataren rajonale të vitit 2020 (të matur nga platformat e të dhënave të mëdha) nga të gjithë operatorët.
3.11	- Rritje e numrit të artikujve postarë të shkëmbyer me partnerët ndërkombëtarë, për të arritur të paktën mesataren rajonale të vitit 2020 (të matur me tonazhin e postës së eksportuar) nga të gjithë operatorët.
3.12	Trajnim i aftësive që lidhen me transformimin digjital nga i gjithë stafi postar i interesuar.
3.13	- Njohje dhe mbështetje nga ana e të gjithë operatorëve e objektivave të Marrëveshjes së Parisit për kufizimin e rritjes së temperaturës mesatare globale në më pak se 2°C mbi nivelet paraindustriale dhe përpjekje për ta kufizuar atë në 1.5°C mbi nivelet paraindustriale, përfshirë zvogëlimin e emetimeve të gazrave serrë.
4.	<i>Palët e tjera të interesit nga sektori privat dhe institucionet publike duhet të synojnë integrimin në sektor, duke u angazhuar me aktorët tradicionalë dhe anasjelltas. Kjo nënkupton hapjen e tregut, nxitjen e partneriteteve dhe rritjen e rolit të UPU-sit</i>
4.1	- Krijimi në çdo rajon të UPU-sit i qendrave për të lehtësuar shkëmbimin e artikujve postarë midis vendeve, duke integruar të gjithë aktorët e zinxhirit të furnizimit, si privat ashtu edhe publik.
4.2	- Zvogëlim i kohës së dorëzimit (shpejtësia dhe parashikueshmëria) nga çdo vend në shkëmbimet ndërkombëtare të artikujve postarë midis aktorëve të ndryshëm të zinxhirit të furnizimit, përfshirë operatorët, Doganat, linjat ajrore dhe rrugët/hekurudhat.

4.3	- Zhvillimi dhe zbatimi i kuadrit ligjor nga çdo vend për krijimin e partneriteteve publike-private ndërmjet aktorëve të zinxhirit të furnizimit postar, përfshirë operatorët, doganat, linjat ajrore, <i>start-up</i> dhe kompanitë e tjera.
4.4	- Riorganizim i UPU-sit (në një mënyrë ende për t'u vendosur), në mënyrë që kategori të caktuara të aktorëve të tregut të jenë pjesëmarrëse në zgjidhjet operationale të UPU-sit (aty ku vendet anëtare e konsiderojnë të përshtatshme).
4.5	- Vendosja e marrëdhënieve zyrtare (ose zgjerim dhe përforsim i mëtejshëm i atyre ekzistuese) nga ana e UPU-sit me të gjitha organizatat që kontribuojnë në elementet e Vizionit Postar 2030 (p.sh. agjencitë e OKB-së dhe sindikatat e kufizuara).

VENDIM
Nr. 209, datë 6.4.2022

**PËR MIRATIMIN E RREGULLORES SË
PËRGJITHSHME TË BURGJEVE**

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të neneve 7, pika 2, 23, pika 10, 25, pika 1, 27, pika 8, 28, pika 1, 34, pika 2, 35, pika 4, 43, pika 9, 49, pika 14, 52, pika 1, 53, pika 3, 54, pika 6, 56, pika 1, 58, pika 8, 60, pika 3, 64, pika 8, 66, pika 5, 67, pika 7, 71, pika 4, 73, pika 6, 77, pika 3, 78, pika 10, 79, pika 2, 84, pika 4, të ligjit nr. 81, datë 25.6.2020, “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”; të neneve 13, pika 7, e 16, pika 7, të ligjit nr. 80/2020, “Për Policinë e Burgjeve”, si dhe të neneve 105, pika 5, 111, pika 2, 113, pika 6, 120, pika 5, 122, pika 1, 124, pika 2, 125, pika 5, 126, pika 4, 127, pika 4, të ligjit nr. 37/2017, “Kodi i Drejtësisë Penale për të Mitur”, me propozimin e ministrit të Drejtësisë, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Miratimin e rregullore së përgjithshme të burgjeve, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij vendimi dhe është pjesë përbërëse e tij.

2. Vendimi nr. 437, datë 20.5.2015, i Këshilli të Ministrave, “Për miratimin e rregullore së përgjithshme të burgjeve”, shfuqizohet.

3. Ngarkohen Ministria e Drejtësisë dhe Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYEMINISTËR
Edi Rama

**RREGULLORE E PËRGJITHSHME
E BURGJEVE**

KREU I
RREGULLA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Objekti

Kjo rregullore ka për objekt përcaktimin e rregullave për organizimin dhe funksionimin e sistemit të burgjeve, disiplinën e brendshme, trajtimin me dinjitet dhe respektimin e të drejtave themelore të të burgosurve, kushtet e jetesës në institucion, mjediset, normat e sjelljes së të burgosurve, me qëllim rehabilitimin dhe riintegrimin e tyre, si dhe çdo element që lidhet me ekzekutimin e vendimeve penale, sipas parashikimeve ligjore.

Neni 2
Parime të përgjithshme

Sistemi i burgjeve, në ushtrimin e veprimtarisë, udhëhiqet nga parimet dhe respektimi i të drejtave si më poshtë vijon:

1. I burgosuri trajtohet me dinjitet dhe duke respektuar të drejtat e tij njerëzore.

2. I burgosuri gëzon të gjitha të drejtat që nuk i janë kufizuar apo hequr në mënyrë të ligjshme nga vendimet e dënimit apo masat e sigurisë me burgim.

3. Kushtet në institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale, që cenojnë të drejtat e njeriut, nuk justifikohen nga mungesa e burimeve.

4. Jetesa në institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale përafrohet sa më shumë të jetë e mundur me jetën në komunitet.

5. Koha e burgimit menaxhohet në mënyrë të tillë që të lehtësojë riintegrimin në shoqëri të

personave, të cilëve u është hequr apo kufizuar liria.

6. I burgosuri, gjatë pranimit në institucion dhe kur është e nevojshme dhe gjatë qëndrimit, njoftohet me shkrim dhe me gojë, në një gjuhë që ai e kupton ose njeh, për rregullat dhe disiplinën në institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale, si dhe për të drejtat dhe detyrimet gjatë kohës së qëndrimit në institucion.

7. Të drejtat e të burgosurit mund të kufizohen në minimumin e nevojshëm dhe vetëm në përmbushje të një qëllimi të ligjshëm, në rastet dhe sipas kritereve të parashikuara në ligj dhe në këtë rregullore.

8. Masat e posaçme të sigurisë së lartë, për kufizimin e të drejtave të të dënuarit, merren vetëm në raste përjashtimore, në rastet dhe sipas kritereve të përcaktuara në legjislacionin në fuqi për të drejtat dhe trajtimin e personave të dënuar me burgim dhe të paraburgosurve.

9. Masat e veçanta, që janë të nevojshme të zbatohen për respektimin e lirive dhe të drejtave të grupeve të veçanta të të burgosurve, nuk konsiderohen diskriminim.

10. Masat disiplinore janë mjeti i fundit ndaj të burgosurve që shkelin rregullat e sjelljes në institucion dhe asnjë të burgosuri nuk mund t'i caktohen dy masa për të njëjtën shkelje.

11. Institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale menaxhohen brenda një kuadri etik, që njeh të drejtën për të trajtuar të gjithë të burgosurit me humanizëm dhe me respekt për dinjitetin e tyre.

12. Punësimi, trajnimi dhe kushtet e punës së personelit të institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale, duhet të mundësojnë zbatimin e standardeve të larta në kujdesin ndaj të burgosurve.

13. Personeli punon sipas standardeve të larta profesionale dhe personale, të parashikuara në legjislacionin në fuqi, për trajtimin e të burgosurve dhe aktet e tjera ligjore dhe nënligjore në fuqi.

14. Inkurajimi i bashkëpunimit me shërbime të jashtme shoqërore dhe përfshirja e organizatave jofitimprurëse apo personave juridikë privatë në sistemin e burgjeve.

15. Autoritetet e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale informojnë në mënyrë të vazhdueshme publikun rreth qëllimit të sistemit

të burgjeve dhe punës së bërë nga personeli, në mënyrë që të kuptohet roli i këtyre institucioneve nga publiku.

16. Institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale janë subjekt i inspektimit të rregullt dhe monitorimit të pavarur.

Neni 3 Përkufizime

Për qëllime të kësaj rregulloreje, të gjithë termat e përcaktuar në legjislacionin në fuqi për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve kanë të njëjtin kuptim, ndërsa termat e mëposhtëm nënkuptojnë:

1. “Risku” është probabiliteti i lartë i kryerjes së mëtejshme të një veprë penale shumë të dhunshme apo veprë penale me natyrë seksuale ndaj personave të tjerë.

2. “Vlerësimi i riskut” është procesi që bën të mundur të kuptohet risku, duke analizuar natyrën, shkallën dhe modelin e shkeljes dhe duke evidentuar karakteristikat e autorit dhe rrethanat, që kanë kontribuar në kryerjen e shkeljes, si dhe që shërben për marrjen e vendimeve nga organet përkatëse në kuadër të uljes së riskut.

3. “Trajtimi” përfshin, por jo vetëm, kujdesin shëndetësor, psikologjik ose social për qëllime terapeutike, i cili shërben për të ulur riskun që paraqet personi dhe mund të përfshijë masa që përmirësojnë dimensionin social të jetës së autorit.

KREU II ORGANIZIMI DHE FUNKSIONIMI I SISTEMIT TË BURGJEVE

Neni 4 Institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale

1. Institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale janë degë territoriale të Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve, të cilët janë përgjegjës për pritjen, sistemimin, trajtimin, rehabilitimin dhe riintegrimin e të burgosurve.

2. Institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale drejtohen, mbikëqyren dhe përfaqësohen nga drejtori i institucionit.

3. Krijimi, klasifikimi dhe mbyllja e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale me burgim ose seksioneve të veçanta në këto institucione, bëhen me urdhër të ministrit të Drejtësisë.

Neni 5

Drejtori i institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale

1. Drejtori i institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale është përgjegjës për garantimin e sigurisë, drejtimin, organizimin, funksionimin dhe kontrollin e ligjshmërisë së veprimtarisë së personelit në institucion, si dhe për respektimin e të drejtave të të burgosurve, trajtimin e paanshëm të tyre, në përputhje me aktet ligjore dhe nënligjore në fuqi, si dhe me rregulloren e brendshme të institucionit.

2. Drejtori i institucionit është përfaqësues ligjor i institucionit në raport me të tretët.

3. Drejtori i institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale informon në mënyrë të vazhdueshme drejtorin e Përgjithshëm të Burgjeve, lidhur me menaxhimin e veprimtarisë së institucionit.

4. Drejtori i institucionit emërohet, lirohet dhe shkarkohet nga ministri i Drejtësisë, me propozim të drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve.

5. Drejtori i institucionit, në rast mungese, zëvendësohet nga zëvendësdrejtori i institucionit ose në mungesë të zëvendësdrejtorit nga funksionari më i lartë i Policisë së Burgjeve në institucion.

Neni 6

Aktivitetet në institucion

1. Institucioni i ekzekutimit të vendimeve penale merr masa për garantimin e sigurisë dhe zbatimin e aktiviteteve në institucion. Rregullat e detajuara të sigurisë dhe zbatimi i aktiviteteve përcaktohen në rregulloren e brendshme të çdo institucioni, si dhe me programe të tjera të miratuara nga drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve apo drejtori i institucionit.

2. Personeli i institucionit, në përputhje me përshkrimet e punës, bën të mundur zbatimin e

detyrimeve, në përputhje me pikën 1, të këtij neni.

3. Drejtori i institucionit mbikëqyr zbatimin e aktiviteteve ditore nga personeli përgjegjës, sipas shërbimeve përkatëse.

Neni 7

Komisioni i Vlerësimit të Rrezikshmërisë së të Dënuarve

1. Komisioni i Vlerësimit të Rrezikshmërisë së të Dënuarve krijohet dhe funksionon pranë Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve.

2. Komisioni i Vlerësimit të Rrezikshmërisë së të Dënuarve përbëhet nga 5 (pesë) anëtarë, si më poshtë vijon:

- a) një përfaqësues i shërbimit të sigurisë;
- b) një përfaqësues i sektorit ligjor;
- c) një përfaqësues i sektorit të çështjeve shoqërore;
- ç) një përfaqësues i shërbimit shëndetësor;
- d) specialisti i sektorit të kujdesit social;
- dh) përfaqësuesi i sektorit ligjor, i cili kryen rolin e kryetarit të Komisionit.

3. Me përjashtim të shkronjës “d”, të pikës 2, të këtij neni, caktimi i anëtarëve të Komisionit të Vlerësimit të Rrezikshmërisë së të Dënuarve bëhet me urdhër të drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve dhe ndryshon 1 (një) herë në vit.

Neni 8

Vlerësimi i rrezikshmërisë së të dënuarve

1. Komisioni i Vlerësimit të Rrezikshmërisë së të Dënuarve harton raportin e vlerësimit të rrezikshmërisë për të dënuarin në rastet kur:

- a) i kërkohet nga gjykata, në çdo rast që shqyrton një kërkesë, për ndryshimin e klasifikimit të sigurisë së të dënuarit;
- b) i kërkohet kalimi i të dënuarit nga një institucion i sigurisë së zakonshme në një institucion të sigurisë së ulët dhe anasjelltas;
- c) i kërkohet kalimi i të dënuarit nga një institucion i sigurisë së ulët në një institucion të hapur dhe anasjelltas;
- ç) në rastet e vendosjes së të burgosurit në regjimin e mbikëqyrjes së veçantë.

2. Komisioni i Vlerësimit të Rrezikshmërisë së të Dënuarve, në rastin e ndryshimit të klasifikimit të sigurisë për të dënuarit që vuajnë dënimin në

institucionin e sigurisë së lartë dhe për të dënuarit, të cilët gjatë ekzekutimit të dënimit janë karakterizuar nga qëndrime ose sjellje, që e bëjnë të pamundur qëndrimin në institucionet e kategorive të tjera dhe duhet të kalojnë në një institucion të sigurisë së lartë, harton raportin e vlerësimit të rrezikshmërisë, mbështetur në raportin e vlerësimit të riskut të sigurisë, të hartuar nga institucioni i ekzekutimit të vendimeve penale, ku i dënuari kryen dënimin.

3. Raporti i Komisionit protokollohet dhe një kopje origjinale e tij administrohet në dosjen personale të të burgosurit.

Neni 9

Procedura e hartimit të raportit të vlerësimit të rrezikshmërisë

1. Pas kërkesës së paraqitur pranë Komisionit të Vlerësimit të Rrezikshmërisë së të Dënuarve, kryetari i Komisionit njofton institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale, ku i dënuari kryen dënimin, për hartimin e raportit të vlerësimit të riskut të sigurisë.

2. Institucioni i ekzekutimit të vendimeve penale, ku i dënuari kryen dënimin, harton raportin e vlerësimit të riskut të sigurisë dhe ia përcjell Komisionit të Vlerësimit të Rrezikshmërisë së të Dënuarve.

3. Institucioni i ekzekutimit të vendimeve penale kryen shqyrtimin e të gjithë dokumentacionit të administruar, në lidhje me kriteret e përcaktuara në legjislacionin në fuqi, për të drejtat dhe trajtimin e personave të dënuar dhe të paraburgosur, dhe plotëson raportin e vlerësimit të riskut të sigurisë me të dhëna objektive, konkrete dhe specifike të sjelljes së të dënuarit.

4. Pas marrjes së raportit të vlerësimit të riskut të sigurisë, të hartuar nga institucioni i ekzekutimit të vendimeve penale, ku i dënuari kryen dënimin, kryetari i Komisionit u kërkon anëtarëve shqyrtimin e raportit dhe i njofton ata për datën, orën dhe vendin e zhvillimit të mbledhjes.

5. Komisioni harton raportin e vlerësimit të rrezikshmërisë së të dënuarit dhe ia përcjell gjykatës, brenda afateve të përcaktuara në Kodin e Procedurave Administrative ose afatit të përcaktuar nga gjykata. Një kopje e raportit të

vlerësimit të rrezikshmërisë së të dënuarit i përcillet drejtorit të institucionit dhe administrohet në përputhje me rregulloren e brendshme të institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale.

6. Mbledhjet e Komisionit shoqërohen në çdo rast me procesverbal, i cili mbahet nga një prej anëtarëve të komisionit, sipas caktimit nga kryetari i Komisionit.

KREU III

PRANIMI DHE REGJISTRIMI I TË BURGOSURVE

Neni 10

Kushtet e pranimit të të paraburgosurve

1. Pranimi i të paraburgosurve në institucion bëhet çdo ditë, pasi është vendosur nga gjykata masa e sigurimit “arrest në burg”.

2. Në çdo rast, të paraburgosurit mbahen në seksione të veçuara nga seksioni i të dënuarve.

3. Pranimi bëhet mbi bazën e dokumentacionit të inventarizuar, i cili përmban dokumentet si më poshtë vijon:

a) vendimin e gjykatës, për caktimin e masës së sigurimit “arrest në burg”;

b) urdhrin e ekzekutimit të prokurorit;

c) procesverbalin e ndalimit ose të arrestimit në flagrancë;

ç) procesverbalin e kontrollit personal;

d) formularin e identifikimit me 2 (dy) foto dhe gjurmët e gishtërinjve;

dh) dokumentin e identifikimit (letërnjoftim, kartë identiteti, pasaportë biometrike ose çdo dokument informacioni lidhur me identitetin);

e) dokumentin e kontrollit mjekësor dhe çdo informacion mbi shëndetin e të paraburgosurit, që ka lidhje me mirëqenien e tij fizike dhe mendore.

4. Në rastin kur mungon një nga dokumentet e parashikuara, në pikën 3, të këtij neni, institucioni nuk e pranon të paraburgosurin. Në rastin e shtetasve të huaj, për të cilët është i pamundur siguri i dokumenteve të identifikimit, pranimi do të bëhet mbi bazën e dokumenteve të përcaktuara në shkronjat: “a”, “b”, “c”, “ç”, “d” dhe “e”.

5. Në rastin e të paraburgosurve për të cilët është dhënë masa e sigurimit “arrest në burg”

dhe ndodhen në një institucion mjekësor, pranimi bëhet në institucionin mjekësor dhe i paraburgosuri merret menjëherë në ruajtje nga Policia e Burgjeve.

Neni 11

Kushtet e pranimi të të dënuarve

1. Pranimi i të dënuarve në institucion bëhet mbi bazën e vendimit të gjykatës dhe kriterëve të legjislacionit për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve, sipas përcaktimit nga gjykata ose prokurori të llojit të institucionit dhe institucionit konkret ku i dënuari do të kryejë dënimin. Institucioni konkret, ku i dënuari do të kryejë dënimin, përcaktohet nga prokurori në konsultim me Drejtorinë e Përgjithshme të Burgjeve.

2. Drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve nxjerr urdhrin për pranimin e të dënuarit në institucionin, ku do të ekzekutohet dënimi, brenda një afati prej 3 (tre) ditësh nga paraqitja e kërkesës zyrtare të strukturave të Policisë së Shtetit për transferimin e të dënuarit në institucion.

3. I dënuari duhet të jetë i shoqëruar me dosjen e tij personale të inventarizuar, e cila përmban:

- a) vendimin e formës së prerë të gjykatës që ka caktuar dënimin me burgim;
- b) urdhrin e prokurorit për ekzekutimin e vendimit;
- c) procesverbalin e ekzekutimit të urdhrin të ekzekutimit ose procesverbalin e arrestimit;
- d) procesverbalin e kontrollit personal;
- e) formularin e identifikimit me 2 (dy) foto dhe gjurmët e gishtërinjve;
- f) kartelën personale të të dënuarit;
- g) kartelën e gjendjes shëndetësore;
- h) dosjen psikosociale për transferimet, nga një institucion në një institucion tjetër;
- i) planin individual të trajtimit në rastin e të burgosurve të mitur;
- j) urdhrin e drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve për pranimin në institucionin ku do të ekzekutohet vendimi i gjykatës;
- k) dokumentin e identifikimit (letërnjoftim, kartë identiteti, pasaportë biometrike ose çdo dokument informacioni lidhur me identitetin).

4. Kur mungojnë dokumentet e parashikuara në shkronjat: “a”, “b”, “c”, “ç”, “d”, “dh”, “e”, “g” dhe “gj”, të këtij neni, institucioni nuk e pranon të dënuarin. Në rast se mungojnë dokumentet e kërkuara në shkronjat e tjera të këtij neni, i dënuari mund të pranohet në institucion. Institucioni merr masat për plotësimin e dosjes personale të të dënuarit me dokumentet që mungojnë, brenda një afati prej 15 (pesëmbëdhjetë) ditësh nga data e pranimi të tij.

Neni 12

Regjistrimi i të burgosurit

1. Me paraqitjen e të burgosurit në institucion, personeli përgjegjës verifikon identitetin, si dhe saktësinë e dokumentacionit.

2. Kur identiteti dhe dokumentacioni është i rregullt, hartohet procesverbali i pranimi të të burgosurit, dokumenteve shoqëruese dhe sendeve të tij personale. Në procesverbal shënohet data dhe ora e pranimi dhe nënshkruhet nga të gjithë anëtarët e komisionit të pritjes.

3. Në ato raste kur lindin dyshime për identitetin e të burgosurit ose rezultojnë mospërputhje në dokumentacion, njoftohet menjëherë oficeri i policisë gjyqësore dhe prokurori që ka urdhëruar ekzekutimin e vendimit.

4. Komisioni i pritjes bën regjistrimin e të burgosurit në regjistrin e komisionit të pritjes.

Neni 13

Njohja me të drejtat dhe detyrimet

I burgosuri, pas verifikimit të dokumentacionit të pranimi nga komisioni i pritjes, njihet në një gjuhë që ai e kupton ose njeh, për të drejtat dhe detyrimet e tij, sipas parashikimeve në legjislacionin në fuqi për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve.

Neni 14

Vlerësimi i riskut

1. Menjëherë pas njohjes me të drejtat dhe detyrimet e tij, për çdo të burgosur bëhet

vlerësimi paraprak i nevojave psikologjike, shëndetësore dhe të sigurisë.

2. Për çdo të burgosur, brenda 10 (dhjetë) ditëve të qëndrimit në vëzhgim, kryhet vlerësimi i riskut. Vlerësimi i riskut përfshin:

a) rrezikun e arratisjes dhe pasojat që mund të sjell për publikun;

b) rrezikun për sigurinë, rendin, jetën e të tjerëve dhe të vetes; dhe

c) çdo rrezik tjetër, që mund të ndikojë në realizimin e objektivave dhe misionit për rehabilitim.

3. Për vlerësimin e riskut, personeli i institucionit shqyrton, analizon dhe vlerëson çdo faktor risku apo nevojë, që ka mundësi të lidhet me sjelljen në institucion, si:

a) historinë kriminale dhe sjelljen antisociale;

b) paaftësinë e menaxhimit të emocioneve;

c) agresivitetin;

ç) kushtet e jetesës në institucion;

d) konflikte të mundshme me të burgosur të tjerë;

dh) probleme familjare;

e) nivelin e edukimit, punësimin, kohën e lirë, shpenzimet financiare, qëndrimi i përhershëm ose ambienti ku banon;

ë) probleme me substancat narkotike, psikotrope ose alkoolin;

f) shëndetin mendor.

4. Format i formularit të vlerësimit të riskut miratohet me urdhër të drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve.

5. Mbështetur në rezultatet e vlerësimit të riskut, për të burgosurin hartohet planizimi i menaxhimit të riskut dhe ndërhyrjes.

6. Vlerësimi i riskut rishikohet në mënyrë periodike, por jo me pak se 1 (një) herë në vit.

Neni 15

Veprimet paraprake gjatë pranimit

1. Menjëherë pas pranimit në institucion, i burgosuri i nënshtrohet një vizite ekzaminuese dhe interviste mjekësore nga ana e mjekut dhe e psikologut, për njohjen e gjendjes shëndetësore fizike dhe psikologjike, me qëllim parandalimin e përhapjes së sëmundjeve ngjitëse në institucion apo vetëvrasjeve.

2. Shenjat e dëmtimeve fizike, të evidentuara në vizitën e pranimit, regjistrohen në një regjistër

të veçantë, së bashku me shpjegimet rreth rrethanave të shkaktuara. Sektori shëndetësor njofton drejtuesin e institucionit, brenda 2 (dy) orëve nga konstatimi. Nëse ka të dhëna dhe fakte, që krijojnë bindjen e arsyeshme, se ndaj tij mund të jetë kryer veprë penale, njoftohen organet e procedimit penal, në përputhje me parashikimet e Kodit të Procedurës Penale.

3. Mjeku, në rast se i kërkohet, e pajis të burgosurin e sapoardhur me një raport mjekësor, ku shpjegohet gjendja e tij shëndetësore. Një kopje e këtij raporti bëhet pjesë e kartelës mjekësore të të burgosurit të sapoardhur dhe vihet në dispozicion të tij.

4. Pas kontrollit shëndetësor, i burgosuri vendoset në seksionin e pranimit për një periudhë jo më të gjatë se 10 (dhjetë) ditë nga dita e pranimit të tij, ku nga komisioni i pritjes kryhen veprimet e mëposhtme:

a) mbikëqyrret gjendja shëndetësore dhe emocionale;

b) realizohet njohja me të dhënat personale, familjare, arsimin, profesionin, veprën penale, shkakun e kryerjes së veprës penale dhe vlerësimin e riskut.

5. Të dhënat individuale të të burgosurit për personalitetin e tij vlerësohen bazuar në dokumentacionin shoqërues, shpjegimet e dhëna, të dhënat e deklaruara në formularin e vlerësimit të riskut dhe raportin mjekësor të përgatitur. Bazuar në këto të dhëna, hartohet regjistri i komisionit të pritjes dhe përgatitet plani individual i trajtimit për të burgosurin.

6. Personeli i institucionit respekton të drejtën e të burgosurit, për të mos informuar familjarët apo persona të tjerë të ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes për qëndrimin e tij në institucion, përveç rasteve kur ligji parashikon ndryshe.

Neni 16

Komisioni i pritjes

1. Në çdo institucion krijohet komisioni i pritjes për të pranuar të burgosurit. Komisioni informon të burgosurin në një gjuhë të kuptueshme dhe që njihet prej tij për rregulloren e institucionit, të drejtat dhe detyrimet, të drejtën për këshillim dhe ndihmë ligjore, si dhe rregullat e procedurat për paraqitjen e kërkesave dhe

ankesave duke i vënë në dispozicion materialet përkatëse. Informacioni për të burgosurin jepet edhe në formë të shkruar.

2. Komisioni i pritjes përbëhet nga një përfaqësues i sektorit ligjor, një përfaqësues i sektorit të çështjeve shoqërore, një përfaqësues i shërbimit shëndetësor dhe një përfaqësues i shërbimit të sigurisë.

3. Komisioni i pritjes merr kontaktin e parë me të burgosurin dhe njihet me problemet, personalitetin, rrezikshmërinë e të burgosurit për sigurinë e të burgosurve të tjerë ose të personelit dhe e informon për mënyrën e jetesës gjatë kohës së qëndrimit në institucion.

4. Në regjistrin e komisionit të pritjes evidentohen të dhënat personale e familjare, arsimi, profesioni, vepra penale për të cilën akuzohet ose për të cilën është dënuar, konfliktet e mundshme dhe bëhen rekomandimet përkatëse, të cilat i paraqiten drejtorit të institucionit.

5. Në rastet kur evidentohet dhe shënohet në regjistrin e komisionit të pritjes, se i burgosuri ka konflikt apo mosmarrëveshje me të burgosur të tjerë ose ka lidhje gjinie a krushqie me personelin e institucionit, në pamundësi sistemimi merren menjëherë masa për transferimin e tij në një institucion tjetër.

6. Komisioni i pritjes mblidhet jo më vonë se 24 (njëzet e katër) orë nga pranimi i të burgosurit ose menjëherë kur për shkak të gjendjes shëndetësore apo të rrethanave të tjera, është i detyrueshëm përshpejtimi i procedurave të pranimit.

Neni 17

Sistemimi i të burgosurit

1. I burgosuri qëndron në dhomën e pranimit jo më shumë se 10 (dhjetë) ditë dhe më pas vendoset në mjedisin e banimit. Në vendosjen e të burgosurit nëpër mjediset e banimit mbahen parasysh kriteret, që lidhen me vlerësimin e riskut, gjendjen gjyqësore, faktin nëse janë ose jo përsëritës, llojin e veprës penale, masën e dënimit, moshën, gjendjen shëndetësore dhe nevojat mjekësore, arsimin, veçoritë intelektuale dhe psikike, kërkesat e veçanta për trajtimin e tij, problemet konfliktuale, fakti nëse është nën hetim për të njëjtën çështje penale me persona të

tjerë të ndaluar me urdhër të prokurorit apo të gjykatës.

2. Përpara se i burgosuri të sistemohet në mjedisin e banimit, veçanërisht kur ai vendoset në mjedis me të burgosur të tjerë, bëhet vlerësimi i riskut për ndarjen e mjedisit së banimit.

3. Ndalohet mbajtja e të burgosurve të mitur në një mjedis me të rriturit apo vendosja e të burgosurve me gjini të ndryshme në të njëjtin mjedis. Të dënuarit e mitur, nën moshën 18 (tetëmbëdhjetë) vjeç, vendosen në institucione të veçanta për të dënuarit e mitur dhe të paraburgosurit e mitur vendosen vetëm në seksionin për të mitur në mjediset e paraburgimit, veçmas nga të paraburgosurit e rritur, duke iu krijuar mundësi për një trajtim të veçantë. Të rinjtë e moshës nga 18 deri 21 vjeç, që akuzohen për kryerjen e një veprë penale, kur kanë qenë të mitur, mbahen në seksione të veçanta nga të burgosurit e tjerë të rritur.

4. Gratë e burgosura vendosen në institucione për gra dhe mbahen nën mbikëqyrjen dhe kujdesin e personelit femëror.

Neni 18

Dosja personale

1. Për çdo të burgosur hapet dosja personale, plotësimi i së cilës fillon nga momenti i pranimit në institucion dhe vazhdon deri në lirimin e tij.

2. Dosja e shoqëron të burgosurin në rast transferimi në çdo institucion tjetër.

3. Me përfundimin e kryerjes së dënimit ose në rast lirimi, dosja arkivohet në institucion.

Neni 19

Regjistrat dhe dosjet në institucion

1. Institucioni krijon dhe administron regjistrat dhe dosjet, si më poshtë vijon:

- a) regjistrin themeltar të të dënuarve;
- b) regjistrin themeltar të të paraburgosurve;
- c) dosjen personale të të burgosurit;
- ç) sistemin elektronik të të dhënave;
- d) dosjen psikosociale;
- dh) kartelën klinike shëndetësore dhe stomatologjike;
- e) regjistrin e kërkesë-ankesave;
- ë) regjistrin e shkeljeve dhe masave disiplinore;

- f) regjistrin e lirimeve para kohe me kusht;
- g) regjistri e lejeve të të burgosurve;
- gj) regjistrin e ngjarjeve të rënda;
- h) regjistrin e uljeve të dënimit;
- i) regjistrin e vizitave mjekësore;
- j) regjistrin e aktivitetit 24-orësh;
- k) regjistrin e punësimit;
- l) regjistrin e komisionit të pritjes;
- ll) regjistrin e dokumentimit të rasteve të ushtrimit të dhunës;
- m) regjistrin e kontrollit të ushqimit;
- n) regjistrin e indeksit alfabetik;
- nj) regjistrin e kufizimit fizik dhe mjekimit të detyruar për personat që kanë çrregullime të shëndetit mendor;
- o) regjistrin e raporteve të informacioneve inteligjente për përdorim të kufizuar, në përputhje me legjislacionin për sekretin shtetëror ose hetimor;
- p) regjistra të regjimit të posaçëm dhe mbikëqyrjes së veçantë;
- q) regjistrin e riskut.

2. Me përjashtim të regjistrit të parashikuar në shkronjën “dh”, të pikës 1, të këtij neni, administrimi, forma dhe përmbajtja e regjistrave, miratohet me urdhër të drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve.

KREU IV

TË DREJTAT E TË BURGOSURVE DHE KUSHTET E JETESËS NË INSTITUCION

Neni 20

Të drejtat e të burgosurve

1. Gjatë qëndrimit në institucion, të burgosurit, me përjashtim kur parashikohet ndryshe për kategori të veçanta, në përputhje me legjislacionin në fuqi, kanë të drejtat, si më poshtë vijon:

- a) u sigurohet takimi, korrespondenca, bisedat telefonike me avokatët duke pasur kohë të mjaftueshme dhe në konfidencë të plotë;
- b) e drejta e informimit për të drejtat e tyre;
- c) u sigurohet fjetje në krevat të veçantë me rroba fjetjeje, sipas kushteve klimaterike, si dhe ndriçim të përshtatshëm;
- ç) u sigurohet ushqim 3 (tre) herë në ditë, sipas normave të përcaktuara në legjislacionin në

fuqi dhe aktet nënligjore, për trajtimin e të dënuarve dhe të paraburgosurve;

d) të kenë llogari bankare personale, të cilën mund ta përdorin për nevojat e tyre;

dh) të takohen me anëtarët e familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes;

e) t'u sigurohet shërbimi i kujdesit shëndetësor 24 (njëzet e katër)-orësh, nën kujdesin e personelit shëndetësor të institucionit apo të kryejë vizita mjekësore nga një mjek dhe/ose në një institucion shëndetësor brenda vendit, me kushtin që t'i mbulojë vetë shpenzimet mjekësore dhe çdo shpenzim tjetër, që rrjedh si pasojë e zgjedhjes së mjekut prej tij. Për rastet e sëmundjeve ngjitëse ose të sëmundjeve të tjera, diagnostikimi dhe mjekimi i të cilave nuk mund të sigurohen në kushtet e institucionit, i burgosuri transferohet në qendrën spitalore të burgjeve dhe, kur është e nevojshme, transferohet në Qendrën Spitalore Universitare Tiranë ose në institucionet spitalore rajonale në varësi të saj;

ë) të paraqesin kërkesa dhe ankesa te personeli i institucionit dhe pranë çdo institucioni tjetër;

f) t'u sigurohet e drejta dhe fshehtësia e korrespondencës;

g) e drejta e bisedave telefonike;

gj) e drejta e ajrimit;

h) të marrin pjesë në aktivitete argëtuese dhe edukative, që organizohen nga institucioni;

i) e drejta e punësimit dhe punës, për sa është e mundur;

j) e drejta e lirisë së besimit dhe ushtrimit të riteve fetare;

k) e drejta e ndihmës social-psikologjike;

l) e drejta e përdorimit të sendeve personale të lejuara, sipas parashikimeve në këtë rregullore; si dhe

ll) çdo e drejtë tjetër e parashikuar në legjislacionin në fuqi.

2. Shtetasit e huaj kanë të drejtë të marrin kontakte me përfaqësitë diplomatike të vendit të tyre dhe gëzojnë të njëjtat të drejta dhe detyrime me të burgosurit e tjerë, për aq sa nuk parashikohet ndryshe në këtë rregullore.

Neni 21

Shërbimet e kujdesit shëndetësor

1. Shërbimi i kujdesit shëndetësor ofrohet nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve gjatë të gjithë kohës së qëndrimit në institucion dhe mbulohet nga sigurimi i detyrueshëm i kujdesit shëndetësor, në përputhje me legjislacionin në fuqi për të drejtat dhe trajtimin e të burgosurve, dhe akteve nënligjore të dala në bazë dhe për zbatim të tij.

2. Trajtimi i personave me çrregullime të shëndetit mendor bëhet sipas legjislacionin në fuqi për të drejtat dhe trajtimin e të burgosurve dhe legjislacionit në fuqi për shëndetin mendor.

3. I burgosuri që ka probleme shëndetësore i paraqet kërkesën me shkrim ose me gojë për vizitë ekzaminuese personelit mjekësor ose personelit të sigurisë. Personeli shëndetësor i turnit, harton listën përkatëse dhe ia dorëzon mjekut të institucionit për të bërë ekzaminime, me përjashtim të rasteve urgjente.

4. Lëvizja e të burgosurit nga mjedisi i banimit për në infermieri dhe anasjelltas, me përjashtim të rasteve urgjente, bëhet një nga një, sipas kërkesës së mjekut. Gjatë konsultës dhe ekzaminimeve mjekësore, i burgosuri qëndron i paprangosur dhe punonjësi i sigurisë qëndron jashtë dhomës deri në mbarimin e vizitës.

5. I burgosuri nuk mund të mbajë apo të përdorë medikamente mjekësore pa miratimin e personelit mjekësor, përveç rasteve kur trajtimi është miratuar nga mjeku i familjes së të burgosurit apo mjeku specialist jashtë institucionit.

6. I burgosuri është i detyruar të zbatojë udhëzimet e personelit shëndetësor gjatë terapisë. Në rast refuzimi për kryerjen e terapisë, personeli mjekësor e dokumenton këtë fakt me shkrim. Personeli i institucionit ndalohet të detyrojë të burgosurin t'i nënshtrohet çdo lloj trajtimi mjekësor nëpërmjet forcës, përveç rasteve kur i burgosuri ka çrregullime të shëndetit mendor dhe është marrë miratimi i anëtarëve të familjes apo kujdestarit.

7. Refuzimi i të burgosurit për të marrë medikamente apo për të kryer ekzaminime dokumentohet në një procesverbal të nënshkruar prej tij dhe punonjësve të institucionit të ekzekutimeve të vendimeve penale dhe në rast

se, i burgosuri nuk pranon të nënshkruajë procesverbalin, ky dokument nënshkruhet nga më shumë se një punonjës dhe administrohet në dosjen e të burgosurit me numër protokollit të brendshëm, në mënyrë që të evidentohet në kohë kryerja e veprimit.

Neni 22

Shërbimi stomatologjik

1. Të burgosurit i ofrohet shërbim apo trajtim stomatologjik në institucion.

2. I burgosuri ka të drejtë, që me mjetet e tij financiare, të trajtohet në klinika stomatologjike jashtë institucionit.

Neni 23

Shërbimi shëndetësor farmaceutik

1. Pas vizitave ekzaminuese, mjeku i institucionit ose mjeku specialist sipas llojit të sëmundjes së të burgosurit, përcakton mjekimin e nevojshëm, që shënohet në regjistrin e vizitave mjekësore dhe kartelën klinike shëndetësore, si dhe i jep rekomandimet përkatëse personelit shëndetësor për veprime të mëtejshme.

2. Farmacia e institucionit menaxhon medikamentet mjekësore, ndërsa personeli shëndetësor realizon shpërndarjen e tyre.

3. Më miratimin dhe udhëzimin e mjekut të institucionit, të burgosurit mund t'i lejohet trajtimi me medikamente mjekësore, të siguruara me shpenzimet e tij.

Neni 24

Izolimi mjekësor

1. I burgosuri, që dyshohet ose ka sëmundje ngjitëse, izolohet menjëherë në mjedise të posaçme dhe trajtohet sipas standardeve të njëjta me personat e të njëjtës kategori jashtë institucionit, si dhe zbatohet legjislacioni në fuqi për parandalimin e epidemive.

2. Në rastet e konstatimit të sëmundjeve ngjitëse, mjedisi i banimit dezinfektohet, ndërsa i burgosuri vendoset në një mjedis të veçantë ose dërgohet në Qendrën Spitalore të Burgjeve për trajtim të specializuar.

3. Mjeku vendos për pushimin e izolimit, kur nuk ekzistojnë më shkaqet që çuan në vendosjen e izolimit.

Neni 25

Sendet personale dhe ruajtja e tyre

1. Të burgosurit i lejohej të mbajë veshje, sende të përdorimit personal ose objekte, që kanë një vlerë të veçantë morale ose personale.

2. Pas hartimit të procesverbalit të pranimit të të burgosurit, me dokumentet shoqëruese dhe sendet e tij personale, personeli përkatës organizon kontrollin e imtësishëm fizik dhe të materialeve personale të të burgosurit dhe në rast se konstaton sende që nuk lejohen të mbahen në institucion, sipas dispozitave të kësaj rregulloreje, i regjistron ato në librin përkatës dhe harton një procesverbal. Procesverbali nënshkruhet nga i burgosuri dhe punonjësi përgjegjës i institucionit, në prani të një punonjësi tjetër, ku një kopje e procesverbalit i jepet të burgosurit dhe kopja tjetër administrohet në arkivin e institucionit.

3. Sendet personale dhe vlerat monetare të të burgosurit i kthehen atij në momentin e lirimit ose mund të tërhiqen në çdo kohë nga anëtarët e familjes ose nga persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes, sipas autorizimit të lëshuar nga i burgosuri, kundrejt procesverbalit të firmosur nga marrësi dhe nëpunësi i institucionit. Sendet që nuk mund të ruhen për shkak të cilësive, u dërgohen personave të autorizuar nga i burgosuri me shpenzimet e veta.

4. I burgosuri transferohet së bashku me sendet vetjake.

Neni 26

Sendet e ndaluara

1. Në mjediset e brendshme të institucionit nuk lejohet të mbahen dhe të qarkullohen nga të burgosurit:

a) objektet, mbajtja e të cilave përbën vepër penale;

b) sendet që rrezikojnë jetën dhe shëndetin e të burgosurve dhe të personelit, si dhe sigurinë e institucionit;

c) pajisje transmetimi dhe komunikimi, përfshirë aparatet celulare, pjesë të tyre dhe çdo lloj aksesori;

ç) aparate filmuese dhe fotografike;

d) vlera monetare të çdo lloji;

dh) pajisje të njëjta me ato që ofrohen nga institucioni, të cilat janë pjesë e mjedisit të banimit apo e mjediseve të përbashkëta;

e) sende me karakter diskriminues apo uniforma ushtarake;

ë) bizhuteri, përveç atyre të lejuara sipas përcaktimeve të bëra në rregulloren e brendshme të institucionit;

f) pije alkoolike;

g) më shumë se një televizor në mjediset e banimit, sipas përcaktimeve të bëra në rregulloren e brendshme të institucionit.

2. Sendet e ndaluara të mbajtura nga i burgosuri, përveç rasteve kur mbajtja e tyre përbën vepër penale dhe konsiderohen si prova materiale, sekuestrohen dhe administrohen nga institucioni dhe i kthehen të burgosurit në momentin e lirimit ose mund të tërhiqen në çdo kohë nga anëtarët e familjes apo persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes, sipas autorizimit të lëshuar nga i burgosuri, kundrejt procesverbalit të firmosur nga marrësi dhe nëpunësi i institucionit.

3. Për sendet, mbajtja e të cilëve përbën vepër penale dhe që konsiderohen provë materiale, ndiqen procedurat ligjore të përcaktuara në Kodin e Procedurës Penale.

Neni 27

Kontrolli intim për sende të ndaluara

1. Në rastet kur personeli i institucionit ka dyshime të arsyeshme se i burgosuri fsheh në trupin e tij sende të ndaluara, informon menjëherë drejtorin e institucionit, duke i paraqitur arsyet e dyshimit të krijuar dhe faktet e mundshme.

2. Kur shihet e arsyeshme, personeli e mban të burgosurin nën mbikëqyrje deri në përfundim të shqyrtimit të informacionit të përcjellë nga drejtori i institucionit.

3. Drejtori i institucionit, pasi shqyrton faktet dhe pretendimet e ngritura nga personeli i institucionit, nxjerr autorizimin për kontrollin intim të të burgosurit dhe ia përcjell njësisë përgjegjëse për shërbimin shëndetësor në institucion për të vijuar me kontrollin intim.

4. Njësia e shërbimit shëndetësor, pasi njihet me autorizimin e drejtorit të institucionit, kryen kontrollin intim të të burgosurit duke respektuar në çdo rast dinjitetin dhe integritetin e të burgosurit.

5. Personeli shëndetësor që kryen kontrollin intim, mban procesverbal mbi konstatimet e bëra gjatë kontrollit, i cili nënshkruhet në përfundim edhe nga i burgosuri.

6. Kontrolli intim mund të përligjet vetëm në rastet kur ka dyshim të arsyeshëm se i burgosuri mund të ketë fshehur sende të ndaluara dhe kryhen vetëm nga personeli shëndetësor, me autorizim të drejtorit të institucionit.

7. Kontrolli intim bëhet duke respektuar dinjitetin e të burgosurit.

8. Kontroll intim përbëjnë veprimet që lidhen me kontrollin apo ekzaminimin fizik në trup të të burgosurit.

9. Në të gjitha rastet, marrja e një objekti nga trupi i të burgosurit bëhet në mjedise të paeksponuara, të cilat kanë leje për ushtrimin e një veprimtarie mjekësore, me pjesëmarrjen e personelit shëndetësor me të njëjtën gjini.

10. Kontrolli intim i të miturve bëhet në përputhje me rregullat e përcaktuara në Kodin e Drejtësisë Penale për të Mitur.

Neni 28

Mjetet monetare

1. Nëse i burgosuri në momentin e ardhjes në institucion posedon mjete monetare, ato vendosen në llogarinë bankare të hapur në emrin e tij, përveç rasteve kur ai vendos ndryshe.

2. I burgosuri lejohet të përdorë llogarinë e hapur në emër të tij në një institucion bankar. Marrëdhëniet midis institucionit bankar dhe institucionit rregullohen me marrëveshje të përbashkëta, ku parashikohet mënyra e disponimit dhe përdorimit të mjeteve monetare nga të burgosurit.

3. Institucioni vë në dispozicion të të burgosurit shumën e parave për çdo muaj, e cila nuk mund të kalojë vlerën e gjysmës së pagës minimale mujore, sipas kërkesës dhe nënshkrimit të të burgosurit në rastin e mjeteve monetare personale apo të derdhura nga familjarët, si dhe jo më shumë se 40 (dyzet) për qind të pagës mujore në rastin kur i burgosuri është i punësuar.

Mjetet monetare përdoren nga i burgosuri për blerje të sendeve, të cilat lejohen nga kjo rregullore ose rregullorja e brendshme e institucionit.

4. I burgosuri ka të drejtë t'i dërgojë mjete monetare familjes.

Neni 29

Veshjet, pajisjet e fjetjes dhe ndriçimi në mjediset e banimit

1. Të burgosurit i sigurohen shtresat, mbulesat për fjetje dhe veshje, në përputhje me kushtet klimaterike dhe nevojat e tij shëndetësore, sipas normave të miratuara në rregulloren e brendshme të institucionit.

2. Veshjet e të burgosurit mirëmbahen dhe zëvendësohen kur është e nevojshme.

3. Të burgosurit i lejohet të mbajë dhe të përdorë veshjet e veta personale, pasi sigurohet nga personeli i burgjeve se këto veshje nuk përbëjnë rrezik për vetë të burgosurin, të burgosurit e tjerë apo institucionin.

4. Veshja personale e të burgosurit nuk duhet të jetë denigruese ose përbuzëse, të cenojë normat morale apo imazhin e institucionit.

5. Gjatë natës ndriçimi i mjedisëve të banimit mbahet i fikur. Në rast se vlerësohet e nevojshme dhe e domosdoshme, drita e mjedisit të banimit mund të mbahet e ndezur ose me ndriçim të zbehur.

6. Kuotat minimale për ndriçimin caktohen me urdhër të drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve, sipas rekomandimeve të ministrisë përgjegjëse për shëndetësinë.

Neni 30

Koha e ajrimit të të burgosurve

1. Koha e ajrimit të të burgosurve në ambiente të hapura është nga ora 08:00 deri në orën 15:00, nga muaji mars deri në muajin maj, dhe nga muaji shtator deri në muajin nëntor. Nga muaji qershor deri në muajin gusht koha e ajrimit të të burgosurve në ambiente të hapura është nga ora 08:00 deri në orën 18:00 dhe nga muaji dhjetor deri në muajin shkurt koha e ajrimit është nga ora 08:00 deri në orën 14:00.

2. Kohëzgjatja maksimale e ajrimit sipas pikës 1, të këtij neni, përcaktohet nga drejtori i

Përgjithshëm i Burgjeve, në varësi të nevojave të sigurisë, veprimtarive të përbashkëta, punësimit ose vetëpunësimit, nevojave edukative dhe shkaqeve të tjera sipas nevojave të institucionit.

Neni 31

Shërbimet higjienike

1. Të gjitha mjediset e institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale duhet të mirëmbahen dhe të jenë të pastra.

2. Shërbimet higjienike në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale ndërtohen në mënyrë të tillë që të sigurojnë kushtet normale për jetesë. Vendet ku kryhen këto shërbime pajisen me pajisjet hidro-sanitare të nevojshme dhe kanë ujë të rrjedhshëm.

3. Shërbimet higjienike vendosen në mjediset të veçanta, të ndara nga mjediset e tjera ku zhvillohen veprimtari të përbashkëta dhe në raporte të përshtatshme me numrin e të burgosurve.

Neni 32

Higjiena personale dhe e mjediseve

1. I burgosuri është i detyruar të kujdeset vazhdimisht për higjienën personale, si dhe të mirëmbajë dhe të pastrojë mjedisin e banimit, dhe mjediset e tjera të përbashkëta.

2. Detergjentët pastrues e dezinfektues, mjetet e nevojshme të tualetit, si dhe mjetet e tjera për pastrim sigurohen nga institucioni. Të burgosurit i lejohej që të sigurojë edhe vetë, me shpenzimet e tij, detergjentë pastrues e dezinfektues dhe mjete të tjera për pastrim, kur këto të fundit nuk përbëjnë rrezik për sigurinë në institucion dhe sigurinë e të burgosurve të tjerë.

3. Të burgosurit kanë akses të rregullt në mjediset sanitare, të cilat duhet të jenë të pastra dhe të respektojnë privatësinë.

4. Të burgosurit i sigurohen kushte të përshtatshme në mënyrë të tillë që të bëjë dush, me ujë në temperaturë të përshtatshme me klimën. Kur është e mundur, dushi mund të bëhet çdo ditë ose të paktën 3 (tre) herë në javë gjatë stinës së verës dhe 2 (dy) herë në javë gjatë stinës së dimrit ose më shpesh nëse është e nevojshme, në interes të higjienës së përgjithshme.

5. Kontrolli higjieno-sanitar i mjediseve të banimit dhe i mjediseve të përbashkëta bëhet çdo ditë nga personeli mjekësor, dhe specialisti i regjimit të brendshëm, të cilët lënë detyrat përkatëse për të metat e konstatuara dhe informojnë drejtorin e institucionit për gjendjen.

6. Për nevojat sanitare të grave përcaktohen rregulla të veçanta në rregulloren e brendshme të institucionit.

Neni 33

Pastrimi i mjediseve të banimit

1. I burgosuri duhet të mbajë pastër veshjet, shtresat e fjetjes, mjediset e banimit dhe mjediset e tjera të përbashkëta. Çdo institucion i ekzekutimit të vendimeve penale parashikon në rregulloren e brendshme mënyrën e hartimit të grafikut ditor të pastrimit të mjediseve të banimit dhe mjediseve të përbashkëta, rregullat e pastrimit dhe kontrollin e tyre.

2. Institucioni siguron ujin, detergjentët pastrues dhe dezinfektues, si dhe mjetet e tjera të nevojshme për pastrim.

Neni 34

Kërkesat dhe ankesat

1. I burgosuri ka të drejtë të paraqesë kërkesë ose ankesë sipas përcaktimeve të bëra në legjislacionin për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve.

2. Kërkesa ose ankesa e të burgosurit regjistrohet në një regjistrë të veçantë.

3. Çdo institucion mban dhe përditëson regjistrin e kërkesave ose ankesave të të burgosurve, në formë shkresore dhe elektronike. Format i dhe përmbajtja e regjistrit është sipas aneksit nr. 1, bashkëlidhur kësaj rregulloreje dhe pjesë përbërëse e saj.

4. Kërkesa ose ankesa, pasi regjistrohet në regjistrë i dorëzohet drejtorit të institucionit, i cili ngarkon punonjës të përgjegjës për trajtimin e saj dhe kthimin e përgjigjes të burgosurit.

5. Punonjësi përgjegjës i ngarkuar nga drejtori i institucionit trajton kërkesën ose ankesën në përputhje me rregullat dhe afatet e parashikuara në Kodin e Procedurave Administrative.

6. Në rastin kur kërkesa ose ankesa i drejtohet organeve publike, organizatave jofitimprurëse

apo subjekteve të tjera shqiptare apo të huaja, institucioni i krijon të burgosurit mundësinë për përcjelljen e kërkesës ose ankesës, si dhe përgjigjen përkatëse, nëse ka, duke garantuar të drejtën e konfidencialitetit të korrespondencës, sipas parashikimeve në legjislacionin në fuqi për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve, dhe në këtë rregullore.

Neni 35

Raporti individual i vlerësimit

1. I dënuari me burgim, në përputhje me parashikimet e Kodit Penal, ka të drejtë të paraqesë kërkesë për lirim me kusht në gjykatën e vendit të ekzekutimit të dënimit. Pas paraqitjes së kërkesës nga gjykata, drejtori i institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale paraqet në gjykatë një kopje të dosjes personale të të dënuarit dhe një raport individual vlerësimi për të.

2. Në raport përcaktohen qëndrimi i të dënuarit ndaj veprës penale dhe ndaj viktimës apo familjes së viktimës, ndonjë vepër e mëparshme penale e kryer prej tij, rrezikshmëria për përsëritjen e veprës penale, rrethanat familjare dhe shoqërore, formimi arsimor e profesional, gjendja fizike dhe psikologjike e të dënuarit, si dhe dinamika e sjelljes së tij në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penal.

3. Raporti individual i vlerësimit hartohet nga punonjësi përgjegjës për sektorin ligjor, punonjësi përgjegjës për çështjet shoqërore dhe punonjësi përgjegjës për çështjet e sigurisë.

4. Format i raportit individual të trajtimit miratohet me urdhër të drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve.

KREU V

RREGULLAT E EKZEKUTIMIT TË DËNIMEVE ME BURGIM PËR GRATË DHE TË MITURIT

Neni 36

Vendosja në institucion dhe respektimi i të drejtave të grave

1. Gratë e burgosura vendosen në institucione për gra dhe mbahen në mbikëqyrjen, dhe kujdesin e personelit femëror.

2. Gratë e burgosura trajtohen duke respektuar të drejtat dhe liritë themelore dhe pa diskriminim për çdo shkak të parashikuar nga legjislacioni në fuqi për mbrojtjen nga diskriminimi, duke parandaluar çdo akt dhune me bazë gjinore, që sjell dëmtim fizik, seksual ose psikologjik, vuajtje ose çdo formë tjetër abuzimi e keqtrajtimi, të dënueshëm sipas legjislacionit në fuqi.

3. Mjediset e ekzekutimit të vendimeve penale për gratë janë të përshtatshme për të plotësuar nevojat e tyre, në përputhje me kërkesat e respektimit të shëndetit dhe dinjitetit, në funksion të rishoqërizimit, riintegritetit dhe rehabilitimit duke i ofruar kujdes, asistencë dhe mbikëqyrje.

4. Gratë e burgosura trajtohen duke marrë parasysh nevojat dalluese gjinore. Marrja parasysh e këtyre nevojave nuk konsiderohet si trajtim diskriminues.

Neni 37

Shërbimet e kujdesit shëndetësor për gratë e burgosura

1. Grave të burgosura u ofrohen programe dhe shërbime specifike në përputhje me nevojat e tyre. Ato informohen me një gjuhë të kuptueshme për kujdesin shëndetësor, për parandalimin e sëmundjeve të ndryshme, për higjienën vetjake, për format e dhunës dhe për çdo lloj abuzimi.

2. Kujdesi shëndetësor i grave të burgosura ofrohet mbështetur në nevojat specifike gjinore dhe përfshin kontroll të plotë për të përcaktuar nevojat e kujdesit shëndetësor parësor, si dhe për aq sa është e mundur, ofrohet nga personel mjekësor i së njëjtës gjini.

3. Kontrolli mjekësor i grave të burgosura, përfshin një kontroll gjithëpërfshirës për të përcaktuar nevojat parësore të kujdesit shëndetësor, përfshirë këtu edhe kujdesin gjinekologjik dhe obstetrik, dhe gjithashtu duhet të përcaktojë:

a) praninë e sëmundjeve seksualisht të transmetueshme ose sëmundjeve të mbartura nëpërmjet gjakut;

b) nevojat e kujdesit të shëndetit mendor, duke përfshirë çrregullimin e stresit

posttraumatik dhe rrezikun e vetëdëmtimit dhe/apo vetëvrasjes;

c) ekzistencën e varësisë nga substancat narkotike apo psikotrope ose alkooli;

ç) abuzimin seksual dhe format e tjera të dhunës, të pësura para pranimi.

4. Në varësi të faktorëve të riskut, grave të burgosura u ofrohen teste për HIV-in, me këshillim para dhe pas testit.

5. Grave të burgosura që kanë përjetuar dhunë fizike, psikologjike apo seksuale u ofrohen programe të kujdesit shëndetësor për trajtimin dhe rehabilitimin e tyre.

6. Grave të burgosura u sigurohet kontroll periodik nga mjeku gjinekolog, mjeku psikiatër dhe kontrole periodike për parandalimin dhe diagnostikimin e sëmundjeve të kancerit të gjirit, dhe sëmundjeve të tjera për gratë.

7. Gratë e burgosura shtatzëna dhe gratë e burgosura të sapolindura ndihmohen dhe trajtohen në qendra të specializuara të obstetrigjinekologjisë jashtë institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale, gjatë periudhës së shtatzënisë, gjatë dhe pas lindjes.

8. Ndiurma mjekësore për fëmijët e nënave të burgosura jepet nga strukturat përgjegjëse të shëndetit publik.

9. Trajtimi i grave të burgosura me çrregullime të shëndetit mendor sigurohet në përputhje me parashikimet e legjislacionit në fuqi për shëndetin mendor, legjislacionit për trajtimin e të dënuarve dhe të paraburgosurve, si dhe aktet nënligjore të nxjerra në zbatim të tij.

10. Gruaja e burgosur që ka çrregullime të shëndetit mendor gëzon të drejtën për trajtim të veçantë shëndetësor pranë strukturave shëndetësore të specializuara për trajtimin e sëmundjeve të shëndetit mendor ose në qendrën shpirtërore të burgjeve, sipas rastit.

Neni 38

Pranimi i grave të burgosura me fëmijë deri në 3 (tre) vjeç

1. Grave të burgosura me fëmijë deri në 3 (tre) vjeç, për shkak të situatës së veçantë të tyre, u kushtohet një vëmendje e veçantë gjatë procedurave të pranimi në institucion.

2. Sistemimi i gruas së burgosur dhe fëmijës së saj bëhet në seksione të veçanta për nënat me

fëmijë brenda institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale. Institucioni përgatit kushte të veçanta për ushqimin nga një personel i kualifikuar, gjatë kohës që fëmijës i duhet të qëndrojë me personelin përkatës kur prindi është i përfshirë në veprimtari në të cilat i fëmija nuk duhet të jetë i pranishëm.

3. Komisioni i pritjes, gjatë pranimi në institucion të grave me përgjegjësi përkujdesjeje për fëmijë të kësaj grupmoshe, duke marrë parasysh interesin më të lartë të fëmijës, e vendos menjëherë nënën e burgosur së bashku me fëmijën e saj në seksionin e veçantë brenda institucionit për gratë.

4. Brenda 10 (dhjetë) ditëve nga vendosja në seksionin e veçantë të gruas së burgosur dhe fëmijës së saj, komisioni i pritjes vlerëson të dhënat individuale të gruas së burgosur për personalitetin e saj bazuar në dokumentacionin shoqëruar, shpjegimet e dhëna prej saj, të dhënat e deklaruara në formularin e vlerësimit të riskut dhe raportit mjekësor të përgatitur sipas përcaktimeve ligjore.

5. Bazuar në të dhënat e përcaktuara në pikën 4 të këtij neni, përgatitet plani individual i trajtimit për gruan e burgosur dhe plani i përkujdesjes për fëmijën e saj.

6. Në seksionet e veçanta për nënat e burgosura me fëmijë, zbatimi i planit individual të trajtimit për nënën dhe përkujdesja ndaj fëmijës bëhet nga personel i kualifikuar.

Neni 39

Çerdhet e posaçme për fëmijët e grave të burgosura

1. Për kujdesin dhe asistencën ndaj fëmijëve deri 3 (tre) vjeç institucioni përgatit çerdhe të posaçme.

2. Këto çerdhe duhet të jenë të pastra, të ajrosura, të ngrohta dhe me të gjitha kushtet normale të çerdheve që gjenden jashtë institucionit.

3. Përkujdesja ndaj fëmijëve në këto çerdhe bëhet nga personel i kualifikuar.

4. Gjatë kohës që fëmija qëndron në çerdhe, nëna e tij vazhdon të zbatojë detyrat në përputhje me realizimin e planit individual të trajtimit.

5. Në përputhje me interesin më të lartë të fëmijës, nëna e burgosur, në çdo kohë, shkëputet

nga zbatimi i detyrave të planit individual të trajtimit dhe përkujdeset për fëmijën e saj së bashku me personelin e çerdhes apo të seksionit të veçantë ku ajo ndodhet.

Neni 40

Fëmija deri në 3 (tre) vjeç që ka nënën të burgosur

1. Të dhënat personale të fëmijës deri në 3 (tre) vjeç regjistrohen gjatë pranimit të gruas së burgosur në institucion. Regjistri përfshin të paktën emrin dhe moshën e fëmijës, si dhe të dhëna të tjera në bazë të legjislacionit në fuqi për të dhënat personale.

2. Për fëmijën deri në 3 (tre) vjeç, që nuk shoqëron nënën në institucion, regjistrohet vendndodhja dhe statusi i kujdestarisë.

3. I gjithë informacioni që lidhet me identitetin e fëmijës ruhet si konfidencial dhe përdorimi i këtij informacioni bëhet në përputhje me legjislacionin në fuqi për mbrojtjen e të dhënave personale.

4. Drejtori i institucionit lejon që nënat e burgosura të përdorin rrobat personale për fëmijët e tyre. Në pamundësi për t'u pajisur me rroba personale, në përputhje edhe me interesin më të lartë të fëmijës, institucioni i siguron fëmijës të gjitha mjetet e nevojshme për një jetesë normale.

5. Vendimi për të larguar fëmijën nga nëna e burgosur para moshës 3 (tre) vjeç bëhet për arsye të ligjshme, në përputhje me Kodin e Familjes, Kodin e Drejtësisë Penale për të Mitur dhe ligjin për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës, në rastet kur diktohet nga interesi më i lartë i fëmijës.

6. Kur fëmija arrin moshën 3 (tre) vjeçare ose kur largohet nga nëna para moshës 3 (tre) vjeç për arsye të ligjshme, sistemimi i tij bëhet sipas rregullave të përcaktuara në legjislacionin në fuqi që rregullon marrëdhëniet familjare.

Neni 41

Shoqërimi i grave të burgosura jashtë institucionit

1. Shoqërimi i grave të burgosura jashtë institucionit kryhet nga personeli i së njëjtës gjini të grupeve të sigurisë dhe/ose forcave operacionale të Drejtorisë së Përgjithshme të

Burgjeve, duke respektuar dinjitetin e gruas që shoqërohet.

2. Shoqërimi i grave të burgosura bëhet mbi bazën e një plani masash të mirëpërcaktuara, në vlerësimin e riskut, në prova, të dhëna inteligjente, planin e bashkëveprimit me autoritete të rendit dhe sigurisë, duke harmonizuar mjete të përshtatshme dhe efikase për të garantuar vendimmarrje profesionale.

3. Gjatë shoqërimit tregohet kujdesi i duhur për ta ekspozuar sa më pak të burgosurën në publik dhe duke marrë masa mbrojtëse për të siguruar anonimin.

4. Në të gjitha rastet, shoqërimi i të burgosurës bëhet me dokumentacionin përkatës.

Neni 42

Kontrolli personal i grave të burgosura

1. E burgosura i nënshtrohet kontrollit personal, kur ka dyshime të arsyeshme se mban sende të ndaluara, si dhe në çdo rast të hyrjes ose të daljes nga institucioni.

2. Kontrolli personal i të burgosurës bëhet në proporcion me nevojën që dikton kryerjen e tij dhe bëhet duke respektuar dinjitetin, besimin dhe veçori të tjera të saj.

3. Kontrolli i të burgosurës kryhet vetëm nga stafi me të njëjtën gjini, i trajnuar me metoda të përshtatshme kontrolli.

4. Kontrolli kryhet në praninë e jo më pak se 2 (dy) punonjësve femra, të cilat mbajnë procesverbal në lidhje me kontrollin e kryer.

5. Në çdo rast, ndalohet kontrolli intim ndaj të burgosurës nga punonjësja e Policisë së Burgjeve. Kontrolli intim bëhet vetëm nga personeli shëndetësor, me autorizim të drejtorit të institucionit, vetëm kur ka dyshim të arsyeshëm se e burgosura që kontrollohet mund të ketë fshehur sende të ndalura. Gjatë kontrollit intim asiston edhe një punonjëse femër, e cila mban procesverbal në lidhje me kontrollin e kryer.

6. Kontrolli intim i grave të burgosura bëhet sipas procedurave të parashikuara në nenin 27 të kësaj rregulloreje.

Neni 43

Vendosja në institucion dhe respektimi i të drejtave të të miturve

1. Të burgosurit e mitur vendosen në institucione për të mitur dhe, në pamundësi, në seksione të veçanta të institucioneve të tjera.

2. Të miturit vendosen në institucione që janë pranë vendbanimit të familjes së tyre apo institucioneve që shërbejnë për riintegrimin e tyre shoqëror.

3. Institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale për të miturit apo seksionet për të miturit sigurojnë lehtësi për të plotësuar nevojat individuale të të miturve të privuar nga liria.

4. Në mënyrë që të sigurohet mjedis i sigurt për të miturit në institucion apo seksion për ta, të miturit ndahen në bazë të grupmoshës, llojit dhe rëndësisë së veprës penale, zhvillimit fizik dhe mendor, si dhe karakteristikave të tjera duke mbajtur parasysh interesin më të lartë të të miturit.

5. Të burgosurat e mitura vendosen veçmas nga të burgosurit e mitur.

6. Të burgosurit e mitur trajtohen duke respektuar liritë dhe të drejtat e tyre themelore. Trajtimi mbështetet në parimin e interesit më të lartë të fëmijës, të integritetit shoqëror, edukimit dhe parandalimit të rifutjes në krim.

7. Të miturve të privuar nga liria iu garantohen veprimtari dhe programe sipas një plani individual, që nxisin zhvillimin e tyre fizik dhe mendor, vetëvlerësimin, ndjenjën e përgjegjësisë dhe zhvillojnë tek ata sjellje dhe aftësi për parandalimin dhe kryerjen sërish të krimeve.

8. Të miturit e privuar nga liria nxiten të marrin pjesë në diskutimet për kushtet e përgjithshme dhe regjimin në institucione dhe të komunikojnë individualisht ose në grup, sipas rastit, me autoritetet për këto çështje.

9. Institucionet apo seksionet për të miturit ndërtohen ose organizohen për të përmbushur qëllimin rehabilitues nga privimi i lirisë, duke pasur parasysh të drejtën e të miturit për privatësi, stimulim shqisor, mundësi për shoqërizim me të miturit e tjerë, pjesëmarrje në veprimtari sportive, ushtrime fizike dhe argëtim.

10. Të miturve të burgosur u sigurohet akses në shërbimet shoqërore, psikologjike dhe

edukative, kujdesin fetar dhe programet argëtuese ose programe të tjera ekuivalente me to që janë të disponueshme për fëmijët në komunitet.

11. Çdo i burgosur që është i mitur dhe është subjekt i arsimit të detyrueshëm i sigurohet arsimimi, në përputhje me rregullat e parashikuara në Kodin e Drejtësisë Penale për të Mitur, legjislacionin për trajtimin e të dënuarve dhe të paraburgosurve, si dhe akteve nënligjore të nxjerra në zbatim.

Neni 44

Personeli në institucionet për të mitur

1. Personeli në institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale për të mitur apo seksionet e veçanta përzgjidhet me kujdes në mënyrë që t'u sigurojë të miturve një rol dhe model pozitiv.

2. Personeli që punon me të miturit trajnohet në fushën apo çështjet e psikologjisë dhe mirëqenies së të miturve, si dhe standardeve ndërkombëtare për të drejtat e të miturve.

3. Punonjësit socialë apo psikologët, të cilët punojnë me të miturit, duhet të plotësojnë, ndër të tjera, kriteret si më poshtë vijon:

a) të ketë formim universitar si punonjës social;

b) të ketë formim pasuniversitar ose përvojë pune në profesionin përkatës, jo më pak se 2 (dy) vjet;

c) të kenë trajnimin dhe certifikimin në fushën e mbrojtjes së të drejtave të fëmijëve;

ç) të mos jenë të dënuar me vendim të gjykatave shqiptare dhe/ose të huaja për vepra penale kundër personit, të kryera me dashje;

d) të mos jetë marrë ndaj tyre, nga gjykatat shqiptare dhe/ose të huaja, asnjë vendim që lidhet me masat mbrojtëse ndaj dhunës në familje.

Neni 45

Pranimi në institucion i të miturit

1. Në momentin e pranimin në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale, të miturit informohen për rregulloren e brendshme të institucionit dhe për të drejtat dhe detyrimet e tij në një gjuhë që kuptojnë ose njohin.

2. Për të burgosurit e mitur që nuk dinë shkrim e lexim, komunikimi i akteve bëhet në mënyrë verbale nga personeli përgjegjës, sipas shërbimeve të specializuara. Në rastet kur fëmija nuk dëgjon ose nuk flet, i garantohet interpretues i gjuhës së shenjave.

3. Çdo veprim procedural i kryer në lidhje me të miturin bëhet në prani të mbrojtësit, përfaqësuesit ligjor dhe psikologut.

4. Njoftimi i vendosjes së të miturit në institucion, si dhe informimi mbi rregulloren e institucionit apo çdo informacion tjetër i nevojshëm, i jepet menjëherë prindërve apo përfaqësuesit ligjor të të miturit.

5. Menjëherë pas pranimit në mjediset e institucionit, brenda 24 (njëzet e katër) orëve, çdo i mitur i nënshtrohet një vizite ekzaminuese nga një mjek, me qëllim identifikimin dhe regjistrimin e ndonjë shenje apo të dhëne, keqtrajtimit të mëparshëm ose dëmtimi fizik apo mendor që kërkon kujdes mjekësor. Pas ekzaminimit të të miturit, mjeku përgatit një raport, në të cilin përshkruan faktin nëse tek i mituri konstatohen ose jo shenja apo të dhëna, keqtrajtime ose dëmtime fizike a mendore.

6. Brenda 24 (njëzet e katër) orëve për të miturin hapet kartela mjekësore, ku regjistrohet trajtimi i sëmundjeve apo dëmtimeve. Në regjistrin e kontrollit shëndetësor, në kohën e pranimit shënohet me saktësi, data dhe ora e kontrollit dhe i mituri nënshkruan. Ky kontroll përfshin edhe kontrollin për sëmundjet ngjitëse.

7. Çdo i mitur intervistohet jo më vonë se 24 (njëzet e katër) orë nga momenti i pranimit, nga një psikolog ose punonjës social, i cili përgatit një raport psikologjik dhe social, në të cilin të identifikohet dhe përshkruhet çdo faktor që lidhet me llojin dhe nivelin e kujdesit, dhe programit që nevojitet për trajtimin e të miturit.

8. Raportet e përmendura në pikat 4 dhe 6, të këtij neni, i jepen drejtorit të institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale për të mitur, i cili përcakton nivelin e përshtatshëm të sigurisë, që mund të rishikohet më pas dhe llojin e programit individual për të.

9. Me përjashtim të rasteve kur periudhat e privimit të lirisë janë shumë të shkurtra, për çdo të mitur hartohet një program arsimimi dhe trajnimi në përputhje me karakteristikat individuale të të miturit brenda 4 (katër) javëve

nga koha e pranimit në institucion, duke marrë mendimet e të miturit. Në mungesë të përfundimit të një programi të plotë, drejtori i institucionit merr masa që i mituri të fillojë programin shkollor në mënyrë të menjëhershme.

Neni 46

Klasifikimi dhe vendosja nëpër mjediset e banimit

1. I mituri ka të drejtë të ketë një shtrat individual në një mjedis banimi të veçantë, përveç kur konsiderohet e nevojshme për të miturin për të ndarë të njëjtin mjedis banimi, i cili mund të mbikëqyret pa krijuar shqetësim. Në çdo institucion ku vendosen të mitur, ngrihet dhe funksionon një sistem vlerësimi për klasifikimin e të miturve në përputhje me nevojat e tyre shëndetësore, edukuese, zhvillimore dhe të sigurisë.

2. Kriteri kryesor për klasifikimin e kategorive të ndryshme të të miturve është lloji i përkujdesjes që i përmbush më mirë nevojat individuale të një të mituri, si dhe mbrojtja e integritetit dhe mirëqenies së tyre fizike, mendore e morale.

3. Personeli i institucionit garanton mbikëqyrje të rregullt dhe të fshehtë të të gjithë mjediseve të banimit, veçanërisht gjatë natës, për të siguruar mbrojtjen e çdo të mituri.

Neni 47

Higjiena dhe kushtet e jetesës

1. Drejtori i institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale merr masa që institucioni për të mitur të mirëmbahet dhe të jetë i pastër në çdo kohë.

2. Të miturit kanë akses të menjëhershëm në tualete dhe dushe, të cilat duhet të jenë të pastra dhe të respektojnë privatësinë e tyre.

3. Të miturve u garantohet e drejta për të bërë dush individual, nëse është e mundur, çdo ditë, me ujë të ngrohtë, pavarësisht temperaturës së mjedisit.

4. Të miturit ruajnë higjienën vetjake, të veshjeve dhe të mjediseve të tyre të banimit. Drejtori i institucionit merr masa që të miturve t'u mësohet si të veprojnë për ruajtjen e higjienës.

5. Kushtet e jetesës janë në përputhje me moshën, gjendjen dhe nevojat e veçanta të të miturit. Institucioni siguron që të dënuarit e mitur të lëvizin në mënyrë të pavarur në territorin e institucionit, sipas rregullave të përcaktuara në programin ditor dhe në planin individual të ekzekutimit të dënimit.

6. Shtrati individual i të miturit të jetë i përshtatshëm në raport me moshën dhe karakteristikat fizike, i pastër dhe i përshtatshëm me klimën.

7. I mituri ka të drejtë të ketë një dollap për vendosjen e sendeve personale dhe mjedise të përshtatshme sanitare që janë higjienike dhe respektojnë nevojat e jetës private dhe të veçanta, gjinore, të të miturit.

8. I mituri i dënuar lejohet të veshë rrobat e veta, me kusht që ato të jenë të përshtatshme dhe në përputhje me rregulloren e brendshme të institucionit. Nëse i mituri ka marrë leje për t'u larguar nga vendi i vuajtjes së dënimit, veshja e tij nuk duhet ta identifikojë atë si një të dënuar.

Neni 48

Parandalimi i dhunës ndaj të miturve dhe trajtimi i viktimave

1. Institucioni i ekzekutimit të vendimeve penale merr masa dhe tregon kujdes të veçantë për nevojat e të miturve që kanë përjetuar dhunë fizike, psikologjike ose seksuale, si dhe për parandalimin e dhunës ndaj të miturve në institucion.

2. Institucioni merr masat e mëposhtme:

a) kujdeset që të gjitha ndërhyrjet e planifikuara nga grupet e ndërhyrjes speciale të regjistrohen në video;

b) në asnjë rast nuk vendos një të mitur të privuar nga liria, në pozicionin e ushtrimit të autoritetit ndaj të miturve të tjerë;

c) në rast të pretendimeve për ushtrim dhune nga një punonjës i policisë së burgjeve, merren masa të menjëhershme, të cilat e shmangin nga kontaktet e drejtpërdrejta me të miturin, derisa të përfundojë procesi i vlerësimit të këtyre pretendimeve;

ç) nëse një i mitur i burgosur pretendon se ndaj tij është ushtruar dhunë nga të burgosur të tjerë, ky i mitur vendoset në një akomodim alternativ apo kryen ajrimin duke shmangur

kontaktet e drejtpërdrejta me të burgosurin që pretendohet se ka ushtruar dhunë, derisa të përfundojë procesi i vlerësimit të pretendimeve.

Neni 49

Detyrat e mjekut në rast të dëmtimeve traumatike të të miturit

1. Në rast se konstatohen dëmtime traumatike, mjeku pranë institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale regjistron konstatimet e bëra gjatë kontrollit mjekësor në një procesverbal të veçantë. Ky procesverbal mbahet në kartelën mjekësore të të miturit.

2. Në këtë procesverbal, mjeku shënon:

a) përshkrime të hollësishme për pjesët e trupit ku konstatohen dëmtimet traumatike;

b) deklarin e bërë nga i mituri gjatë kontrollit mjekësor, ku përfshihet përshkrimi për gjendjen shëndetësore dhe çdo pretendim për keqtrajtime;

c) një përshkrim të hollësishëm të ekzaminimit objektiv të kontrollit shëndetësor;

ç) përfundimet e kontrollit mjekësor, të cilat tregojnë shkallën e përputhshmërisë ndërmjet pretendimeve të ngritura nga i mituri dhe evidentimit të shenjave.

3. Personeli shëndetësor fotografon dëmtimet e konstatuara, të cilat vendosen në dosjen mjekësore të të miturit.

4. Një kopje e procesverbalit i jepet të miturit, prindit ose kujdestarit, si edhe mbrojtësit të tij ligjor. Në çdo rast marrësi i procesverbalit nënshkruan për njoftimin.

5. Në rast se vëren dëmtime traumatike të të miturit, mjeku e referon menjëherë të miturin te psikologu i institucionit.

6. Mjeku i raporton menjëherë drejtorit të institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale dhe prokurorit për të gjitha rastet e dëmtimeve traumatike të të miturve, pavarësisht se nga çfarë janë shkaktuar.

Neni 50

Plani individual i trajtimit dhe realizimi i tij

1. Për çdo të mitur të privuar nga liria hartohet një plan individual trajtimi, duke marrë në konsideratë vlerësimin psikologjik, situatën

emocionale, nivelin arsimor, dëshirat dhe mundësitë e tij për të ndjekur kurse profesionale ose për të përparuar në arsimim. Ky plan individual trajtimi realizohet në bashkëpunim me të miturin.

2. Përgjegjës për zbatimin e planit individual caktohet një punonjës social.

3. Plan i trajtimit përfshin, ndër të tjera:

- a) arsimimin;
- b) kurse profesionale;
- c) trajnim për aftësim social;
- ç) edukim qytetar;
- d) menaxhim të agresionit apo zemërimit;
- dh) terapi kundër varësisë nga substancat narkotike/psikotrope apo alkooli;
- e) terapi individuale apo në grup;
- ë) edukim fizik dhe sporte;
- f) programe të drejtësisë restauruese dhe riparuese për veprën penale të kryer;
- g) aktivitetet krijuese të kohës së lirë;
- gi) veprimtari jashtë institucionit në komunitet, dhënia e lejeve ditore apo formave të tjera të lejeve;
- h) përgatitja për lirim dhe riintegrim.

4. Plan i trajtimit zbatohet dhe përditësohet rregullisht me pjesëmarrjen e të miturit, të mësuesve dhe aq sa është e mundur të prindit dhe të përfaqësuesit ligjor.

5. Programi ditor parashikon që të miturit të kalojnë sa më shumë orë të munden jashtë mjediseve të banimit dhe aq sa janë të nevojshme për një nivel të përshtatshëm ndërveprimi social.

6. Vëzhgimi, programi dhe realizimi i trajtimit bëhen nga administrata e institucionit me anë të personelit të vet, në bashkëpunim me strukturat dhe institucionet shtetërore përkatëse.

7. Programet e mbikëqyrjes së të miturve të privuar nga liria hartohen, zhvillohen dhe realizohen nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve në bashkëpunim me Drejtorinë e Përgjithshme të Shërbimit të Provës.

8. Kontributi i organizatave jofitimprurëse dhe individëve të veçantë nxitet dhe mbështetet nga administrata e burgjeve në realizimin e programit të trajtimit, pasi të jenë verifikuar dhe të konsiderohen si të përshtatshëm nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve.

9. Drejtori i institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale merr masa që institucioni të

organizojë veprimtari edhe gjatë fundjavave dhe ditëve të festave.

Neni 51

Organizimi i procesit të rehabilitimit

1. Trajtimi i të miturve të burgosur bëhet duke siguruar mjediset dhe mjetet e përshtatshme, në përputhje me personalitetin, arsimin, gjendjen social-ekonomike, prirjet dhe aftësitë që ata kanë, duke synuar rehabilitimin për riintegrimin e tyre në jetën familjare, shoqërore dhe ekonomike, dhe uljen e recidivizmit. Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve zhvillon programe, të cilat synojnë rehabilitimin dhe riintegrimin e këtyre personave në shoqëri.

2. Përgatitja për riintegrim fillon gjatë kryerjes së dënimit e vijon dhe pas lirimit nga institucioni i ekzekutimit të vendimeve penale.

3. Institucioni, në bashkëpunim me Qendrën e Parandalimit të Krimeve të të Miturve dhe të Rinjve, Shërbimin e Provës, punonjësit e Mbrojtjes së Fëmijës, institucionet vendore dhe organizatat jofitimprurëse hartojnë programe riintegrimi për të miturit në prag lirim.

4. Për të burgosurit e mitur që i përkasin minoriteteve etnike dhe gjuhësore, të huajt dhe personat pa shtetësi, për aq sa është e mundur, mundësohen programe që respektojnë kulturën e tyre me qëllim rehabilitimin e tyre në kohë sa më të shpejtë dhe me efektivitet.

5. Për realizimin e rehabilitimit social dhe riintegrimin të të burgosurve, institucioni duhet të vërë në dispozicion të gjitha burimet e përshtatshme, duke realizuar përkrahjen morale, kualifikimin profesional, arsimimin, edukimin fizik, zhvillimin e aftësive shoqërore, këshillimin, pjesëmarrjen në aktivitete të përbashkëta për të miturin dhe nxitjen e kontakteve me jashtë, në mënyrë që të zgjerohet perspektiva e riintegrit shoqëror pas lirim.

6. Trajtimi i të miturve të burgosur bëhet nga një personel i trajnuar në vazhdimësi për çështjet e të miturve.

7. Me qëllim rehabilitimin e të miturve hartohet plani individual i trajnimit, i cili bëhet duke vlerësuar nevojat individuale psikologjike, shoqërore, gjinore, moshën, gjendjen shëndetësore, orientimin seksual ose identitetin gjinor, situatën kulturore dhe ekonomike,

mjedisin ku ka jetuar i mituri, veprën penale dhe faktorët e riskut, dhe motivimin për t'u përfshirë në veprimtaritë që organizohen në institucion.

8. Plani përfshin këshillim, terapi, edukim, arsimim, formim profesional, punësim, shërbim bibliotekar, si dhe çdo shërbim tjetër të nevojshëm.

9. Punonjësi i shërbimit social diskuton me të miturin e burgosur planin dhe programin e individualizuar, dhe bën rivlerësimin dhe ndryshimin në përputhje me ecurinë e trajtimit.

Neni 52

Ajrimi i të miturve

1. Të burgosurit e mitur kanë të drejtë të qëndrojnë në ajrim jo më pak se 2 (dy) orë në ditë dhe të paktën 2 (dy) herë në ditë, përveç kohës për veprimtari social-edukative.

2. Kohëzgjatja maksimale e ajrimit, sipas pikës 1, të këtij neni, përcaktohet nga drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve në varësi të veprimtarisë social-edukative.

3. Në rastet kur të miturit janë të vendosur në institucion në seksione të veçanta nga të burgosurit e rritur, në çdo rast ajrimi për të miturit kryhet veçmas nga të rriturit.

4. Koha e ajrimit në ambientet e hapura kryhet në përputhje me parashikimet e nenit 30 të kësaj rregulloreje.

Neni 53

Takimet, vizitat, korrespondencat dhe informacioni

1. Personeli i institucionit e ndihmon të miturin në mbajtjen e kontakteve me familjarët dhe rrethin shoqëror duke iu siguruar atyre mjetet e nevojshme për mbajtjen e këtyre kontakteve.

2. I mituri i burgosur ka të drejtën për takime, vizita dhe korrespondencë në përputhje me Kodin e Drejtësisë Penale për të Mitur.

3. I mituri ka të drejtë të bëjë kërkesë verbale për ushtrimin e së drejtës së takimeve, vizitave dhe korrespondencës. Në rast se i mituri nuk bën kërkesë, personeli kryesisht e riinformon për të drejtën për të mbajtur kontakt me familjen dhe rrethin shoqëror.

4. Familja dhe rrethi shoqëror, në rast se kërkojnë kontakt me të miturin, paraqesin kërkesë pranë institucionit. Në çdo rast merret pëlqimi i të miturit për realizimin e kontaktit.

5. Vizitat duhet të bëhen në kohë të përshtatshme për të miturit dhe familjarët e tyre.

6. Korrespondencat dhe vizitat mund të kufizohen dhe mbikëqyren për arsye të kryerjes së hetimeve, ruajtjes së rendit publik, sigurisë, parandalimit të veprave penale, por këto kufizime, përfshi kufizimet e veçanta të caktuara me vendim gjykatë ose urdhër prokurori, duhet të lejojnë një nivel minimal kontaktesh.

7. Informacionet për vdekjen apo sëmundje serioze të familjarëve të afërm, u njoftohen të miturve menjëherë në mënyrë të përshtatshme dhe në prani të psikologut.

Neni 54

Transferimi i përkohshëm i të miturit në një vend tjetër

1. I mituri i burgosur mund të transferohet përkohësisht në një vend tjetër për të mitur, në qoftë se një masë e tillë është e domosdoshme për sigurinë e tij ose për sigurinë e të miturve të tjerë.

2. Kjo masë vendoset nga drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve në mënyrë të arsyetuar, në përputhje me legjislacionin në fuqi për trajtimin e të burgosurve, ku specifikohet natyra e transferimit, kohëzgjatja e tij maksimale dhe arsyet e këtij transferimi.

3. Urdhri për transferim i njoftohet të miturit, prindit, kujdestarit ose përfaqësuesit të tij ligjor. Dokumentacioni i transferimit të të miturit në një institucion tjetër përmban edhe planin individual që i mituri ka ndjekur në institucionin nga i cili po transferohet.

4. I mituri, prindi, kujdestari ose përfaqësuesi ligjor i të miturit mund të paraqesin ankesë ndaj vendimit të transferimit.

5. Menjëherë pas transferimit, i mituri i nënshtrohet një ekzaminimi mjekësor nga mjeku i thirrur nga drejtori i institucionit.

Neni 55

Transferimi në institucionin e ekzekutimit të vendimit pas mbushjes së moshës 18 (tetëmbëdhjetë) vjeç

1. I dënuari që mbush moshën 18 (tetëmbëdhjetë) vjeç nuk lejohet të qëndrojë në institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale për të mitur dhe dërgohet në institucionin për të rriturit.

2. Vendi i vuajtjes së dënimit për të miturin e dënuar që ka mbushur moshën 18 (tetëmbëdhjetë) vjeç është:

a) institucioni i hapur kur i ka mbetur më pak se 6 (gjashtë) muaj burgim;

b) institucioni i ekzekutimit të vendimeve penale të sigurisë së ulët kur i ka mbetur 5 (pesë) vjet burgim;

c) institucioni i ekzekutimit të vendimeve penale të sigurisë së zakonshme për të gjitha rastet e tjera.

3. 1 (një) muaj para se i mituri të mbushë moshën 18 (tetëmbëdhjetë) vjeç, drejtori i institucionit për të mitur i kërkon drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve që të përcaktojë institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale ku do të vuajë dënimin i mituri në vazhdim.

4. Drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve vendos për vendin e vuajtjes së dënimit apo për institucionin e paraburgimit të paktën 10 (dhjetë) ditë përpara se i mituri të mbushë moshën 18 (tetëmbëdhjetë) vjeç.

5. Ditën kur i mituri mbush moshën 18 (tetëmbëdhjetë) vjeç bëhet transferimi i të miturit në institucionin e përcaktuar nga drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve në urdhrin e tij.

6. I mituri që transferohet pasi ka mbushur moshën 18 (tetëmbëdhjetë) vjeç trajtohet nga personeli i kujdesit psikosocial, duke siguruar vijimësinë e programeve të zbatuara në institucionet për të miturit.

Neni 56

Format e motivimit nxitës për të miturin e dënuar

1. Kur i mituri tregon sjellje shumë të mirë, përfshirje në programet edukative dhe aktivitetet e zhvilluara në institucionin e ekzekutimit të vendimit penal për të mitur, drejtori i

institucionit zbaton format e motivimit nxitës të parashikuara në Kodin e Drejtësisë Penale për të Mitur.

2. Drejtori i institucionit arsyeton përzgjedhjen e formës së motivimit në përputhje me funksionin riedukues.

3. Sendet, të cilat mund t'i jepen të miturit të burgosur, sipas Kodit të Drejtësisë Penale për të Mitur, janë:

a) libra;

b) revista;

c) video-lojëra;

ç) materiale krijimtarie artistike;

d) biçikleta ose pajisje të tjera sportive, të përshtatshme për ambientet e jashtme të institucionit.

KREU VI

TRAJTIMI I TË BURGOSURVE NË REGJIMIN E POSAÇËM

Neni 57

Trajtimi ndryshe i të burgosurve

1. Të burgosurit trajtohen në mënyrë të njëjtë, pa asnjë lloj diferencimi, me përjashtim kur trajtimi ndryshe i tyre është i përligjur për shkak të rrezikshmërisë që paraqet i burgosuri dhe të ketë për qëllim përmbytjen e funksionit rehabilitues.

2. Trajtimi ndryshe i të burgosurve zbatohet nëpërmjet seksioneve të regjimit të posaçëm në institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale të sigurisë së lartë.

3. Regjimi i posaçëm hapet në seksione të institucioneve të sigurisë së lartë, që nuk ka asnjë lidhje dhe mundësi kontakti me seksionet e tjera.

4. Seksioni ku zbatohet regjimi i posaçëm miratohet me urdhër të ministrit të Drejtësisë.

5. Rregullat e përgjithshme të kësaj rregulloreje zbatohen edhe për regjimin e posaçëm, nëse nuk ka një rregullim të posaçëm në lidhje me trajtimin e personave të vendosur në këtë lloj regjimi.

Neni 58

Procedurat e pranimit të të burgosurve në regjimin e posaçëm

1. Pranimi i të burgosurve në regjim të posaçëm bëhet në përputhje me dispozitat e kësaj rregulloreje për pranimin në institucion.

2. Dosja personale e të burgosurit, që do të pranohet në regjimin e posaçëm, përveç dokumenteve të përmendur në nenin 7 dhe 8 të kësaj rregulloreje, duhet të përmbajë detyrimsht urdhrin e ministrit të Drejtësisë për vendosjen në regjimin e posaçëm. Verifikimi i plotë i dokumentacionit bëhet nga punonjësi përgjegjës për çështjet ligjore në institucion.

3. Pranimi i të burgosurve në regjimin e posaçëm bëhet nga komisioni i pranimit, brenda orarit zyrtar.

4. Drejtori i institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale, duhet të:

a) sigurohet që shkresat me masat e marra të jenë të lexueshme në çdo pjesë të tyre;

b) kontrollojë vijueshmërinë në faqet e fletëve të shkresës;

c) vendosë vulën e institucionit në çdo fletë të shkresës;

ç) sigurohet që kopja e shkresës që i jepet të burgosurit të jetë e vulosur në çdo fletë të saj;

d) sigurohet që masat e marra të bëhen të ditura dhe të aplikohen duke filluar nga dita e marrjes së dënjesisë.

Neni 59

Informimi i të burgosurit lidhur me regjimin e posaçëm, të drejtat dhe detyrimet

I burgosuri që pranohet në regjimin e posaçëm të sigurisë së lartë, informohet nga komisioni i pranimit për të drejtat e tij sipas parashikimeve të legjislacionit në fuqi për trajtimin e personave të dënuar dhe të paraburgosur, lidhur me:

a) vizitat me anëtarët e familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes;

b) sendet personale të lejuara;

c) komunikimi në telefon me familjen;

ç) kontrollin e korrespondencës;

d) kërkesat dhe ankesat;

dh) orarin e veprimeve;

e) kohën e ajrimit;

ë) dietën ushqimore;

f) trajtimin shëndetësor;

g) uniformën apo veshjet;

gj) takimet me mbrojtësin;

h) të drejtën e ankimit sipas ligjit;

i) procedurën disiplinore;

j) përfitimet që mund të ketë nga sjelljet pozitive dhe problemet që mund të krijohen nga sjellje dhe qëndrime negative.

Neni 60

Vlerësimi fillestar i nevojave dhe faktorëve të riskut për sistemimin

1. Të burgosurit e vendosur në regjimin e posaçëm i nënshtrohen vlerësimit fillestar të riskut në përputhje me dispozitat e kësaj rregulloreje.

2. Punonjësit që bëjnë vlerësimin e riskut, bëjnë një vlerësim të dytë brenda 3 (tre) muajve nga vendosja në regjimin e posaçëm, duke përdorur kriteret e vlerësimit të riskut të përcaktuara në këtë rregullore.

Neni 61

Pajisjet e mjedisit të banimit, higjiena dhe sendet personale të të burgosurve

1. Të burgosurit në regjim të posaçëm sistemohen në mjedise banimi individuale.

2. Mjedisi i banimit në regjimin e posaçëm ka sipërfaqe jo më pak se 6 m² dhe kubaturë 9 m³.

3. Ndriçimi, drita artificiale dhe ngrohja në regjimin e posaçëm kanë të njëjtin standard me ato që zbatohen jashtë këtij regjimi.

4. Pajisjet e mjedisit të banimit janë një krevat i fiksuar me dyshek, një tavolinë dhe një karrige e fiksuar. Tualeti ka një WC, një lavaman, një rubinet i cili shkarkon jo më shumë se 150 (njëqind e pesëdhjetë) litra uji në ditë dhe një pasqyrë të fiksuar në mur me material të tillë që nuk cenon sigurinë në institucion.

5. Çelësi i dritave komandohet nga jashtë mjedisit të banimit. Llamba e ndriçimit është me skarë dhe e paarritshme nga i burgosuri.

6. Brenda në mjedisin e banimit vendoset një zile për të njoftuar punonjësit në rast nevojë. Njoftimi i përsëritur i punonjësit nëpërmjet ziles, pa shkak, përbën shkak për fillimin e procedimit disiplinor.

7. Pajisjet e pastrimit mbahen në mjedisin e banimit, ndërsa detergjentët për larjen dhe pastrimin jepen nga punonjësit e policisë kur është e nevojshme dhe nxirren jashtë mjedisit të banimit me përfundimin e pastrimit.

8. Të burgosurit i lejohej të mbajë në mjedisin e tij të banimit sendet personale si:

- a) pastë dhe furçë për larje dhëmbësh;
- b) pajisje tualeti, brisk rroje një përdorimësh dhe sapun rroje;
- c) libra me karakter edukativ, të cilët nxirren jashtë mjedisit të banimit pas leximit;
- ç) letër dhe mjet shkrimi, të cilat i jepen të burgosurit në rast se i kërkon dhe nxirren jashtë pas përfundimit të letrës;
- d) një televizor me kanale të reduktuara dhe orare të kufizuara të monitoruara nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve.

Neni 62 Ushqimi

1. Të burgosurit nuk i lejohej të marrë nga familjarët ushqime, pije, fruta apo ëmbëlsira.

2. Të burgosurit i garantohet ushqim nga institucioni në 3 (tre) vakte, sipas orarit të veprimeve.

3. Ushqimi, para se të shpërndahet, kontrollohet nga specialisti i informacionit dhe mjeku ose ndihmësmjeku. Procesi i shpërndarjes dhe kontrollit të ushqimit dokumentohet dhe kampionët e ushqimit ruhen.

4. Shpërndarja e ushqimit në të tri vaktet bëhet nga kuzhinieri, i shoqëruar nga jo më pak se 2 (dy) punonjës të sigurisë.

5. Shpërndarja e ushqimit bëhet me pajisje të institucionit. Pas konsumit të vaktit pajisjet merren nga kuzhinieri.

Neni 63 Ajrimi

1. Të burgosurit e kryejnë ajrimin në mënyrë individuale.

2. Koha e ajrimit në mjedise të hapura është jo më pak se 1 (një) orë në ditë dhe në çdo rast jo më shumë se 2 (dy) orë.

3. Nxjerrja e të burgosurit në ajrim bëhet nga jo më pak se 3 (tre) punonjës të sigurisë, gjithnjë

duke kryer kontroll trupor, me prekje dhe detektor, në dalje dhe në hyrje.

4. Gjatë kryerjes së ajrimit, të burgosurit, krahas mbikëqyrjes me kamera, mbikëqyren herë pas here, nga jo më pak se 2 (dy) punonjës të sigurisë.

Neni 64 Orari i veprimeve

Orari i veprimeve rregullohet me urdhër të drejtorit të institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale.

Neni 65 Takimi me anëtarët e familjes apo persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes

1. Të burgosurit në regjimin e posaçëm kanë të drejtën e 1 (një) takimi në muaj, deri në 30 (tridhjetë) minuta, me anëtarët e familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes.

2. Takimi me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes, për të dënuarit, lejohej me propozimin e drejtorit të institucionit dhe me miratimin e drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve.

3. I paraburgosuri mund të kryejë takim me persona të tjerë, pas miratimit nga prokurori, mbi bazën e kërkesës me shkrim të të paraburgosurit ose mbrojtësit të tij drejtuar drejtorit të institucionit. Drejtori i institucionit, pasi vlerëson faktet, i propozon prokurorit kryerjen e takimit.

4. I burgosuri deklaron në momentin e pranimit, në regjimin e posaçëm, emrat e anëtarëve të familjes apo personave të ndryshëm nga anëtarët e familjes me të cilët dëshiron të ketë takim. Kjo listë mund të përditësohet në çdo kohë me kërkesën e të burgosurit ose mbrojtësit të tij.

5. Takimi i të burgosurit me anëtarët e familjes apo personat e ndryshëm nga anëtarët e familjes të cilët shtohen në listën e takimeve realizohet me kalimin e të paktën 10 (dhjetë) ditëve nga përditësimi i kësaj liste.

6. Takimi bëhet nga dita e hënë deri në ditën e premte, brenda harkut kohor 07:00 deri në 15:00 në dhomë të ndarë me xham, duke komunikuar me citofoni, pa mundësi kontakti. Takimi me fëmijët deri 14 (katërmëdhjetë) vjeç mund të realizohet pa xham ndarës.

7. Në takim nuk mund të jenë më shumë se 2 (dy) persona.

8. Takimi është i mbikëqyrur me kamera dhe me regjistrim audio.

9. Takimet e të burgosurit me anëtarët e familjes apo personat e ndryshëm nga anëtarët e familjes bëhen me rezervim paraprak, jo më vonë se 48 (dyzet e tetë) orë përpara takimit. Rezervimi mund të bëhet nga vetë i burgosuri, anëtarët e familjes apo persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes.

10. Me paraqitjen e kërkesës verifikohet identiteti i personit, bëhet verifikimi në regjistrin e indeksit alfabetik dhe më pas bëhet regjistrimi në regjistrin e takimeve të të burgosurve duke u përcaktuar sipas një kalendarit të caktuar data, ora, ambienti dhe kohëzgjatja e zhvillimit të takimit, e cila u njoftohet paraprakisht të interesuarit për takim dhe të burgosurit.

11. Në rast të mosparaqitjes në afatin e caktuar të anëtarëve të familjes apo personave të ndryshëm nga anëtarët e familjes, për sa është e mundur, institucioni merr masa për zhvillimin e takimit brenda së njëjtës dite.

12. Vizitorët nuk lejohet të sjellin për të burgosurin sende apo ushqime të asnjë lloji a kategorie. Në rastet kur nga kontrolli konstatohet se nga vizitorët tentohet të futen sende të ndaluara që i posedojnë vetë, pezullohet takimi dhe ndiqen procedurat ligjore. Për rastet e sendeve të ndaluara që përbëjnë vepër penale njoftohet Prokuroria, ndalohet personi dhe bëhet kallëzim për ndjekje penale.

13. I burgosuri, para daljes për takim dhe pas kthimit, kontrollohet në prani të 3 (tre) punonjësve të sigurisë.

14. Takimet dokumentohen në regjistrin e takimeve të regjimit të posaçëm, ku shënohen të dhëna të të burgosurit, data dhe ora e takimit, të dhënat e personave me të cilët takohet dhe lidhja që kanë.

15. Lidhja familjare e të burgosurit duhet të vërtetohet me dokumente ligjore, të cilat verifikohen paraprakisht për vërtetësinë e tyre.

Neni 66

Komunikimi me telefon

1. I burgosuri, ka të drejtë të kryejë 1 (një) telefonatë me familjen në muaj, që zgjat jo më shumë se 10 (dhjetë) minuta.

2. I burgosuri duhet të deklarojë numrat e telefonit të anëtarëve të familjes me të cilët dëshiron të komunikojë.

3. Biseda telefonike regjistrohet.

4. Me qëllim informimin e të burgosurit, mbi kartofon vihet shënimi “Kujdes! Kjo bisedë dëgjohet”.

5. Kur i burgosuri nuk ka kryer takim gjatë muajit, ai bën kërkesë te drejtori i institucionit me anë të një formulari për të kryer bisedë telefonike, ku përcakton numrin e telefonit të personit me të cilin do të komunikojë. Formulari i kërkesës miratohet me urdhrë të drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve.

6. Drejtori i institucionit, pasi verifikon faktet, i drejtohet drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve për miratimin e telefonatës, në qoftë se personi është i dënuar.

7. Drejtori i institucionit, pasi verifikon faktet, i drejtohet prokurorit për miratimin e telefonatës, në qoftë se personi është i paraburgosur.

8. Shefi i Policisë së Burgjeve, pasi merr vendimin e drejtorit për lejimin e telefonatës nga i dënuari ose urdhrin e prokurorit për të paraburgosurin, menaxhon daljen e të burgosurit në Sektorin e Regjimit të Posaçëm për të komunikuar me telefon.

9. Kartofoni duhet të jetë i montuar në një distancë që nuk mund të arrihet nga i burgosuri.

10. Numri i kërkuar nga i burgosuri dhe i miratuar nga drejtori ose prokurori formohet nga punonjësi i sigurisë që është i ngarkuar me këtë detyrë.

11. Shërbimi i Sigurisë mban regjistër për regjistrimin e komunikimeve telefonike, ku shënohen të dhënat e të burgosurit, data dhe ora e komunikimit, numri i telefonit dhe emri i personit me të cilin komunikon.

Neni 67

Komunikimi me Avokatin e Popullit

I burgosuri mund të komunikojë në telefon me Avokatin e Popullit pa pagesë dhe në çdo

kohë, bazuar në procedurat që përshkruhen në ligjin për të drejtat dhe trajtimin e personave të dënuar me burgim dhe të paraburgosurve. Numrat e telefonit të Avokatit të Popullit nuk përfshihen në listën e numrave të telefonit, të miratuar për çdo të burgosur.

Neni 68

Menaxhimi i sigurisë

1. Në regjimin e posaçëm të gjitha veprimet me të burgosurin kryhen në praninë e 2 (dy) ose më shumë punonjësve të policisë, sipas vlerësimit të rrezikshmërisë dhe nivelit të bashkëpunimit.

2. Në hyrje të regjimit të posaçëm mbahet regjistër, ku dokumentohet çdo veprim, si dhe gjithë aktiviteti që kryhet në sektor.

3. Të gjitha lëvizjet e të burgosurve menaxhohen dhe komunikohen me anë të telefonit ose radiove të institucionit.

4. Të burgosurit i nënshtrohen kontrollit me duar në çdo rast të hyrje-daljes në sektorin e regjimit të posaçëm apo në institucion.

5. Kontrollat me duar, sipas nevojës, plotësohet me kontrole me anë të pajisjeve teknike.

6. Të gjitha mjediset e banimit i nënshtrohen kontrollit të elementeve fizike çdo ditë. Kontrolli drejtohet nga punonjësi i nivelit të mesëm i ngarkuar me regjimin e posaçëm, duke mbajtur shënimet përkatëse.

7. Të burgosurit mbikëqyren gjatë të gjithë qëndrimit jashtë mjediseve të banimit.

8. Vendorsja në mjediset e banimit dhe në mjediset e aktiviteteve bëhen pas vlerësimit të riskut.

9. Në rastin e nevojave për shoqërim jashtë institucionit, për arsye shëndetësore, hetimore, gjyqësore apo çdo arsye tjetër, vlerësohet nëse ka një alternativë tjetër për realizimin e këtyre nevojave.

10. Procedurat e transportit bazohen në udhëzuesin dhe vlerësimin e riskut të miratuar nga drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve.

11. Gjatë lëvizjeve jashtë institucionit, të burgosurit duhet të jenë të lidhur me pranga.

Neni 69

Personeli, kompetencat, përgjegjësitë

1. Punonjësit e policisë zgjidhen për të punuar në regjimin e posaçëm bazuar në aftësitë profesionale dhe duke i informuar në mënyrë të detajuar për vështirësitë dhe specifikat e këtij shërbimi.

2. Në regjimin e posaçëm zgjidhen punonjës të cilët duhet të kenë jo më pak se 3 (tre) vite eksperiencë pune në sistemin e burgjeve.

3. Punonjësit e përzgjedhur duhet të karakterizohen nga integriteti i lartë dhe ndërgjegjësimi për shërbimin ndaj publikut, aftësi të larta komunikuese me shkrim dhe me gojë, gjendje e mirë fizike dhe qëndrueshmëri, aftësi të bashkëpunimit dhe punës në grup, aftësi për të punuar në stres dhe nën presion, aftësi dhe shprehje të mira në të gjitha veprimet, si: kontroll fizik, përdorim të mjeteve dhe pajisjeve të kontrollit, përdorim të mjeteve kufizuese dhe mjeteve të forcës, shoqërim, ndërhyrje, etj.

4. Punonjësi i Policisë së Burgjeve i planifikuar me shërbim në regjimin e posaçëm, çdo vit, i nënshtrohet trajnimeve sipas programeve përkatëse.

5. Për shkak të vështirësisë, rrezikut dhe rëndësisë, punonjësit e planifikuar në regjimin e posaçëm përfitojnë vështirësi shërbimi shtesë në krahasim me shërbimet e tjera në institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale.

6. Në regjimin e posaçëm planifikohen në çdo vend shërbimi jo më pak se 3 (tre) punonjës të policisë, për turn.

7. Në rast se ka situata të prishjes së rendit dhe sigurisë merren masa për përf forcime të shërbimeve, duke bashkëpunuar me reparte të specializuara të Policisë së Burgjeve dhe Policisë së Shtetit, sipas marrëveshjes së përbashkët të lidhur mes tyre.

8. Në rastet e transferimeve apo shoqërimeve jashtë institucionit vihet në dijeni Policia e Shtetit për bashkëpunim.

9. Ndërrimi i shërbimit në regjimin e posaçëm kryhet në prani të marrësit, dorëzuesit dhe grupit të sigurisë të ngarkuar me detyrë në këtë regjim, si dhe specialistit të informacionit.

10. Procedurat e marrjes dhe dorëzimit të shërbimit janë të njëjta, sipas skemës së vendshërbimeve të institucionit përkatës.

11. Punonjësit që marrin shërbimin dhe çdo punonjës tjetër që hyn dhe del nga regjimi i posaçëm i nënshtrohet kontrollit të plotë trupor.

12. Punonjësit e policisë me shërbim në regjimin e posaçëm, gjatë 24 (njëzet e katër) orëve ushtrojnë këto detyra:

a) marrin shërbimin, sipas procedurave të parashikuara në skemën e sigurisë, duke numëruar të burgosurit;

b) kontrollojnë elementet e sigurisë dhe funksionimin e pajisjeve që janë në sektor;

c) informohen mbi situatën dhe problematikat e sektorit nëpërmjet kolegut që dorëzon detyrën dhe specialistit të nivelit të mesëm;

ç) marrin të gjithë çelësat, pajisjet e kontrollit dhe regjistrat;

d) hartojnë procesverbalin, të cilin e nënshkruajnë;

dh) zbatojnë orarin e veprimeve të miratuar nga drejtori i institucionit;

e) shoqërojnë kuzhinierin dhe infermierin gjatë shpërndarjes së ushqimit ose medikamenteve;

ë) hapin dyert një nga një dhe bëjnë shoqërimin e të burgosurit në ajrim;

f) shoqërojnë të burgosurin nga ajrimi në mjedisin e banimit;

g) komunikojnë me të burgosurin në rastin e përdorimit të ziles në mjedisin e banimit;

gj) bëjnë numërimin e të burgosurve gjatë ndërrimit të turneve dhe e mbajnë nën mbikëqyrje gjatë kohës së shërbimit;

h) raportojnë me shkrim në çdo rast të shkeljes së rregullave të regjimit të posaçëm;

i) vëzhgojnë vazhdimisht të burgosurit duke parë sjelljet, aktivitetet, marrëdhëniet, komunikimin, emocionet dhe raportojnë me shkrim kur ka informacion të karakterit inteligjent sipas formatit standard, pranë oficerit të informacionit.

KREU VII

VIZITAT, TAKIMET DHE MBAJTJA E KORRESPONDENCËS

Neni 70

Vizitat me anëtarët e familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes

1. Të burgosurit kanë të drejtën e zhvillimit të vizitës të paktën 4 (katër) herë në muaj me anëtarët e familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes, me një kohëzgjatje të paktën 1 (një) orë. Kur organizimi i institucionit e lejon, i burgosuri mund të autorizohet të qëndrojë me anëtarët e familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes përtej kufirit kohor të parashikuar.

2. I burgosuri deklaron në momentin e pranimit emrat e anëtarëve të familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes me të cilët dëshiron të ketë takim. Kjo listë mund të përditësohet në çdo kohë me kërkesën e të burgosurit ose mbrojtësit të tij.

3. Takimi i të burgosurit me anëtarët e familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes, të cilët shtohen në listën e takimeve, realizohet me kalimin e të paktën 10 (dhjetë) ditëve nga përditësimi i kësaj liste.

4. Në çdo vizitë lejohen fëmijët e mitur dhe 3 (tre) persona madhorë.

5. Vizitat bëhen nga dita e hënë deri në ditën e premte, brenda harkut kohor 07:00 deri në 15:00, në ambientet e takimeve me vizitorët në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale.

6. I paraburgosuri ka të drejtën e vizitës me anëtarët e familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes me miratimin paraprak me shkrim të prokurorit.

7. Grave të burgosura që kanë fëmijë u mundësohen vizita më të shpeshta me fëmijët e tyre, të paktën 6 (gjashtë) herë në muaj, me kohëzgjatje jo më pak se 1 (një) orë.

8. Vizitat e zgjatura lejohen për të dënuarit e martuar ose bashkëjetues, në përputhje me kriteret e përcaktuara në Kodin e Familjes, pasi bashkëjetesa të jetë verifikuar nga Policia e Shtetit, 1 (një) herë në muaj dhe jo më shumë se 4 (katër) orë.

9. Në çdo institucion duhet të ketë ambiente të veçanta për vizita bashkëshortore. Këto

ambiente duhet të jenë të pajisura me shtretër dhe me komplete të përshtatshme, të cilat duhet të ndërrohen sapo të mbarojë vizita bashkëshortore.

10. Të burgosurit kanë të drejtë të zëvendësojnë 1 (një) vizitë fizike me atë *online*.

11. Drejtori i institucionit, në zbatim të vendimit të prokurorit apo të gjykatës, kufizon të drejtën e të burgosurit të presë vizita nëse kjo është e nevojshme për kryerjen e veprimeve procedurale penale.

12. Në rastet e shpalljes së gjendjes së fatkeqësive natyrore, nevojave të sigurisë apo me kërkesë të të burgosurit, vizitat fizike mund të zëvendësohen me takimet virtuale nëpërmjet platformave të komunikimit *online* të instaluar në institucionet përkatëse të ekzekutimit të vendimeve penale. Procedurat për formatin e komunikimit *online* miratohen me urdhër të ministrit të Drejtësisë.

Neni 71

Procedurat për vizitat me anëtarët e familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes

1. Vizitat e të burgosurit me anëtarët e familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes bëhen me rezervim paraprak, jo më vonë se 24 (njëzet e katër) orë përpara vizitës. Rezervimi mund të bëhet nga vetë i burgosuri, anëtarët e familjes ose nga persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes.

2. Me paraqitjen e kërkesës së të burgosurit, anëtarit të familjes ose personave të ndryshëm nga anëtarët e familjes verifikohet identiteti i personit, bëhet verifikimi i numrit të vizitave në regjistrin e indeksit alfabetik dhe më pas bëhet regjistrimi në regjistrin e takimeve të të burgosurve duke u përcaktuar sipas një kalendari të caktuar data, ora, ambienti dhe kohëzgjatja e zhvillimit të vizitave, e cila u njoftohet paraprakisht të interesuarit për takim dhe të burgosurit.

3. Për zhvillimin e vizitës njoftohet përgjegjësi i regjimit të brendshëm i cili lajmëron të burgosurin mbi ardhjen e anëtarëve të familjes ose personave të ndryshëm nga anëtarët e familjes dhe merr masa për organizimin e vizitës.

4. Në rast të mosparaqitjes në afatin e caktuar të anëtarëve të familjes ose personave të ndryshëm nga anëtarët e familjes, institucioni merr masa për zhvillimin e vizitës brenda së njëjtës ditë, për sa e lejon kalendari ditor i zhvillimit të vizitave. Në çdo rast, institucioni nuk duhet të cenojë apo shmangë të drejtën e vizitës të të burgosurve të tjerë, duke favorizuar takimin e planifikuar.

5. Në rastet kur nga kontrolli konstatohet se nga vizitorët tentohet të futen sende të ndaluara që i posedojnë vetë, pezullohet takimi dhe ndiqen procedurat ligjore. Për rastet e sendeve të ndaluara që përbëjnë vepër penale njoftohet Prokuroria, ndalohet personi dhe bëhet kallëzim për ndjekje penale.

6. Kur vizitori tenton të fusë sende të ndaluara, drejtori i institucionit vendos moslejimin e takimeve për këtë vizitor për një periudhë nga 3 (tre) deri në 6 (gjashtë) muaj.

Neni 72

Vëzhgimi i vizitave

1. Vizitat zhvillohen në vendet e caktuara nën mbikëqyrjen vizuale të personelit mbikëqyrës.

2. Në rast se personeli mbikëqyrës i policisë konstaton se vizitorët tentojnë apo kryejnë shkëmbime sendesh të ndaluara me të burgosurin, ndërpret menjëherë takimin dhe njofton specialistin e informacionit.

3. Pas përfundimit të kohës së vizitës, personeli mbikëqyrës njofton specialistin e informacionit për shoqërimin e të burgosurit në regjimin e brendshëm, si dhe shoqërimin e daljen e vizitorëve nga institucioni.

Neni 73

Korrespondenca

1. Çdo i burgosur ka të drejtë të mbajë korrespondencë dhe t'i garantohet fshehtësia e saj.

2. Për të burgosurin që nuk ka mundësi financiare të realizojë mbajtjen e saj, personeli i institucionit, në dispozicion mjetet e nevojshme për korrespondencë.

3. Korrespondenca duhet të hidhet në kutinë postare të institucionit, e cila merret nga një punonjës i shërbimit postar të institucionit, i

caktuar për këtë detyrë. Shpërndarja e korrespondencës së ardhur bëhet nga personeli i institucionit.

4. Në rastet kur ka dyshime të bazuara se në korrespondencë ka sende të ndaluara, ajo hapet në prani të të burgosurit dhe të drejtorit të institucionit dhe mbahet procesverbal, i cili nënshkruhet nga të gjithë të pranishmit.

5. Drejtori i institucionit, në zbatim të vendimit të prokurorit ose të gjykatës, mund të kufizojë të drejtën e të burgosurit për korrespondencë.

Neni 74

Bisedat telefonike

1. Të burgosurit i lejohen 8 (tetë) herë në muaj biseda telefonike me familjarët, të afërmit dhe në raste të veçanta me të tretët, me shpenzimet e tij. Drejtori i institucionit lejon kryerjen e bisedave telefonike shtesë dhe në këtë rast shërbimi telefonik përballohet nga vetë i burgosuri. Bisedat telefonike zhvillohen nën mbikëqyrjen vizuale të personelit.

2. Të burgosurit të mitur dhe grave u lejohen 16 (gjashtëmbëdhjetë) herë në muaj biseda telefonike.

3. Në rastet kur i burgosuri nuk ka mjete financiare për të kryer biseda telefonike me familjarët, kjo e fundit i sigurohet 4 (katër) herë në muaj deri në 5 (pesë) minuta me shpenzimet e institucionit ose me komunikimin *online*.

4. Drejtori i institucionit, me vendim të prokurorit ose gjykatës, kufizon të drejtën e të burgosurit për biseda telefonike.

Neni 75

Takimet e të burgosurve të huaj me përfaqësitë diplomatike

1. Të burgosurit me shtetësi të huaj i krijohen të gjitha lehtësitë e nevojshme për komunikimin me përfaqësuesit diplomatikë ose konsullorë të shtetit përkatës.

2. Të burgosurit, shteti i të cilit nuk ka përfaqësi në Republikën e Shqipërisë, refugjatëve, si dhe personave pa shtetësi, u krijohen të njëjtat lehtësira për të komunikuar me përfaqësuesit diplomatikë të shtetit që merr përsipër mbrojtjen e interesave të tyre ose me

autoritetet kombëtare apo ndërkombëtare që kanë për objekt të veprimtarisë së tyre mbrojtjen e interesave të tyre.

3. Përfaqësuesit diplomatikë dhe konsullorë kanë të drejtë të zhvillojnë takime në çdo kohë me shtetasit e tyre të burgosur, me njoftimin paraprak të institucionit.

4. Përfaqësitë diplomatike mund të kryejnë takime me të burgosur shqiptarë dhe të shtetësive të tjera, ku gjatë procedurave të ekstradimit apo të transferimit të këtyre shtetasve nga këto vende për në Shqipëri, një kërkesë e tillë është parashtruar prej tyre dhe konfirmuar nga autoritetet shqiptare.

Neni 76

Takimet me prokurorë, mbrojtës ose oficerë të Policisë Gjyqësore

1. Gjyqtarët, prokurorët, si dhe oficerët e Policisë Gjyqësore të deleguar vizitojnë, pa autorizim, institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale për të zhvilluar veprime procedurale me të burgosurin.

2. Mbrojtësit e të burgosurit lejohen të marrin takim me të burgosurin, kundrejt aktit të përfaqësimit.

3. Takimet e gjyqtarit, prokurorit, oficerit të policisë gjyqësore, lejohen në çdo kohë.

4. Të burgosurit kanë të drejtë të zhvillojnë takime në çdo kohë me përfaqësuesin e tyre ligjor.

Neni 77

Takimet me Avokatin e Popullit

1. Avokati i Popullit, komisionerët dhe ndihmëskomisionerët e tij takohen me të burgosurin, në çdo kohë, pa njoftimin paraprak të institucionit.

2. Takimi i të burgosurit me Avokatin e Popullit, komisionerët dhe ndihmëskomisionerët realizohet pa praninë e personave të tjerë dhe nuk mbikëqyret.

3. Kontrolli dhe hyrja e Avokatit të Popullit, komisionerëve dhe ndihmëskomisionerëve në regjimin e brendshëm të institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale kryhet me procedura të thjeshtëzuara.

Neni 78

Takimet me noterët dhe punonjësit e gjendjes civile

1. Të burgosurit lejohen të takohen me noterin e zgjedhur për kryerjen e veprimeve ligjore.

2. Të burgosurit shoqërohen në zyrën e gjendjes civile për lidhje martesë apo për aplikimin për kartë identiteti ose pasaportë ose çdo veprim të ligjshëm në kompetencë të kësaj zyre.

Neni 79

Hyrja në institucion

1. Personat e tjerë, të ndryshëm nga ata të cilët parashikohen në ligj se mund të hyjnë në institucion pa autorizim, mund të hyjnë në institucion vetëm me autorizim të drejtorit të institucionit, pas kërkesës së depozituar prej tyre.

2. Miratimi apo refuzimi i autorizimit për të hyrë në institucion duhet të jetë i motivuar.

3. Drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve, bazuar në kërkesën e motivuar, autorizon hyrjen e mediave në mjediset e institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale. Në rastin e të paraburgosurve, merret miratimi paraprak me shkrim i prokurorit.

4. Ndalohet realizimi i filmimeve në mjediset e banimit të të burgosurve, si dhe transmetimi i emisioneve të drejtpërdrejta nga mjediset e institucionit.

5. Në kërkesën për pajisje me autorizim duhet të shpjegohen hollësisht arsyet për të cilat kërkohet hyrja në institucion. Kërkesa duhet të shoqërohet me dokumentin e identifikimit të kërkuarit dhe dokumentet që vërtetojnë arsyen e kërkesës, nëse ka. Kur kërkuar është një person juridik, kërkesa duhet të shoqërohet me autorizimin për t'u përfaqësuar nga personi fizik i caktuar në kërkesë.

Neni 80

Kontrolli personal i vizitorëve

1. Personat që kanë të drejtë të realizojnë takim apo vizitë me të burgosurit i nënshtrohen kontrollit nga ana e Policisë së Burgjeve fizikisht apo me pajisje teknologjike. Personeli që bën

kontrollin duhet të jetë i së njëjtës gjini me atë të personit që kontrollohet.

2. Kontrollët e vizitorëve të të burgosurve bëhen duke respektuar personalitetin dhe dinjitetin e tyre dhe pa dëmtuar sendet që ata posedojnë.

3. Pasi verifikohet identiteti i personit që do të takojë të burgosurin dhe autorizimi për të hyrë në institucion, vijohet me kontrollin e tij duke i shpjeguar paraprakisht në çdo rast me gjuhë të kuptueshme arsyet e kontrollit personal, si dhe ndalimin e futjes së sendeve në institucion.

4. Kontrolli i vizitorëve bëhet në ambiente të veçanta, në të cilën lejohet të futet vetëm vizitori dhe punonjësit e Policisë së Burgjeve. Kur vizitor është edhe 1 (një) person i mitur kontrolli bëhet në praninë e prindit apo kujdestarit të tij.

5. Në rastin e një dyshimi të arsyeshëm për posedim të sendeve të ndaluara kryhet kontroll i imtësishëm, i cili kryhet në çdo rast, në praninë e jo më pak se 2 (dy) punonjësve.

KREU VIII**RUAJTJA DHE SIGURIMI I TË BURGOSURVE TË PUNËSUAR JASHTË INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE**

Neni 81

Shoqërimi i të burgosurve të punësuar jashtë institucionit

1. Shoqërimi i të burgosurve të punësuar jashtë institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale kryhet nga grupet e sigurisë dhe shoqërimit të Policisë së Burgjeve.

2. Gjatë shoqërimit tregohet kujdesi i duhur për ta ekspozuar sa më pak të burgosurin në publik.

3. Shoqërimi i grave të burgosura kryhet nga personeli i së njëjtës gjini.

4. Në të gjitha rastet, shoqërimi i të burgosurit të punësuar jashtë institucionit bëhet me dokumentacionin përkatës.

5. Gjatë shoqërimit, në të gjitha rastet e përdorimit të mjeteve kufizuese, personeli është i detyruar të garantojë mbrojtjen e jetës dhe shëndetit të personave.

KREU IX
NORMAT E SJELLJES SË TË
BURGOSURVE DHE DISIPLINA

Neni 82

**Trajtimi, regjimi dhe sjellja e të
burgosurve në institucion**

1. Trajtimi i të burgosurve bëhet duke siguruar mjediset dhe mjetet e përshtatshme, në përputhje me personalitetin, arsimin, gjendjen social-ekonomike, prirjet dhe aftësitë që ata kanë, duke synuar rehabilitimin për riintegrimin e tyre në jetën familjare, shoqërore dhe ekonomike, dhe uljen e recidivizmit.

2. Institucioni i ekzekutimit të vendimit penal zhvillon programe të cilat synojnë rehabilitimin dhe riintegrimin e këtyre personave në shoqëri.

Neni 83

Detyrimet e të burgosurit

1. I burgosuri ka detyrim të zbatojë rregullat e institucionit, si dhe të ketë sjellje korrekte me të burgosurit e tjerë dhe personelin e institucionit.

2. I burgosuri, gjatë qëndrimit në institucion, detyrohet:

a) të mbajë të pastër e të rregullt mjedisin e banimit dhe mjediset e përbashkëta;

b) të kujdeset për higjienën personale;

c) të mos mbajë dhe qarkullojë sende të ndaluara, të cilat rrezikojnë rendin, jetën dhe shëndetin e të burgosurve dhe personelit, objekte që përbëjnë vepër penale, mjete që ndikojnë negativisht në hetim, si dhe vlera monetare të çdo lloji;

ç) të krijojë marrëdhënie korrekte me të burgosurit e tjerë, si dhe me personelin e institucionit;

d) të zbatojë udhëzimet e personelit të institucionit;

dh) të dëmshpërblejë vlerën përkatëse në rastet e dëmtimit të materialeve që janë pronë e institucionit ose e të burgosurve të tjerë;

e) të zbatojë programet ditore të institucionit;

ë) të respektojë dinjitetin e pjesëtarëve të komunitetit dhe të personelit;

f) të informojë menjëherë drejtorin e institucionit për rrethanat që mund të rrezikojnë

sigurinë, jetën e të burgosurve ose shkeljen e rregullave të brendshme në institucion.

Neni 84

Përgjegjësia për shkaktimin e dëmit

1. Në rastin e dëmtimit të një sendi të luajtshëm ose të paluajtshëm, pronë e institucionit, drejtoria e institucionit duhet të përcaktojë dëmtuesin dhe masën e dëmit, dhe pasi dëgjon të burgosurin e njofton atë për vlerën e dëmit sipas vlerës së kontabilizuar në inventarin e institucionit, duke e ftuar që ta shlyejë atë vullnetarisht.

2. Nëse i burgosuri apo familjarët kanë kontestime në lidhje shkaktimin e dëmit ose masën e dëmshpërblimit atëherë ata i drejtohen brenda 15 (pesëmbëdhjetë) ditëve me ankesë drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve dhe në rast mospranimi të kërkesës, i drejtohen brenda 15 (pesëmbëdhjetë) ditëve gjykatës kompetente, sipas afateve dhe procedurave të parashikuara në legjislacionin në fuqi për funksionimin e gjykatave administrative.

3. Në rast dëmtimi të sendeve të të burgosurve nga njëri-tjetri, drejtoria e institucionit ndërmjetëson për zgjidhjen me mirëkuptim të çështjes.

4. Dëmshpërblimi vullnetar gjatë shqyrtimit të masës disiplinore përbën rrethanë lehtësuese. Në rast të kundërt, ndiqet procedura e përcaktuar në pikën 2 të këtij neni.

5. Të njëjtat rregulla zbatohen edhe kur punonjësit e institucionit dëmtojnë sendet e të burgosurit.

Neni 85

Veprat penale në institucion

Për hetimet mbi një vepër penale të dyshuar se është kryer nga të burgosurit brenda institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale, zbatohen rregullat e Kodit të Procedurës Penale njëjloj si për hetimin e veprave penale të kryera jashtë institucionit.

Neni 86

Regjimi disiplinor lehtësues

Ndaj të burgosurit të mitur, të burgosurit të diagnostikuar me çrregullime të shëndetit mendor, të burgosurit që ka pasur përvoja të dhunës fizike, psikologjike ose të abuzimit seksual, zbatohet regjimi disiplinor lehtësues.

Neni 87

Procedurat për zbatimin e regjimit disiplinor lehtësues

1. I burgosuri i diagnostikuar me çrregullime të shëndetit mendor, në rastet e kryerjes së shkeljeve disiplinore, i nënshtrohet masave disiplinore të parashikuara në ligjin për trajtimin e personave të dënuar me burgim dhe të paraburgosur, për aq sa kuptohet rëndësia e tyre nga i burgosuri dhe për aq sa i shërbejnë qëllimit të tyre rehabilitues.

2. Ndaj të burgosurit të diagnostikuar me çrregullime të shëndetit mendor, masa disiplinore e përjashtimit nga veprimtaritë e përbashkëta nuk mund të jepet nëse ndikon në përkeqësimin e gjendjes së tij, bazuar në raportin mjekësor.

3. Nëse është në interes të të burgosurit dhe në funksion të qëllimit rehabilitues, kohëzgjatja e masave disiplinore të parashikuara në ligj përgjysmohet.

4. I burgosuri që ka pasur përvoja të dhunës fizike, psikologjike ose abuzim seksual që kryen shkelje të rregullave disiplinore, i nënshtrohet fillimisht masës disiplinore të këshillimit individual dhe paralajmërohet për masat që mund të merren ndaj tij në vijim. Nëse i burgosuri përsërit shkelje disiplinore brenda një periudhe 3 (tre)-mujore, zbatohen masat disiplinore të parashikuara në ligj, për aq kohë sa i shërbejnë qëllimit të tyre rehabilitues.

5. Për dhënien e masave ndaj kësaj kategorie merret mendimi me shkrim i punonjësit të shërbimit social në institucion.

6. Masat disiplinore të përjashtimit nga veprimtaritë e përbashkëta, nuk mund të jepen pa pasur një raport paraprak të lëshuar nga mjeku, që vërteton gjendjen fizike dhe mendore të të burgosurit.

Neni 88

Shkeljet disiplinore

1. Ndaj të miturit që kryen shkelje disiplinore në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale vendosen masa disiplinore në përputhje me përcaktimet e bëra në Kodin e Drejtësisë Penale për të Mitur.

2. Shkeljet disiplinore klasifikohen në:

- a) shkelje të lehta;
- b) shkelje të rënda;
- c) shkelje shumë të rënda.

3. Shkelje të lehta disiplinore janë:

a) neglizhenca në kryerjen e pastrimit personal, të mjedisit të banimit apo të mjediseve të përbashkëta;

b) simulimi i sëmundjes.

4. Shkelje të rënda disiplinore janë:

a) përdorimi i fjalëve të pahijshme, fyese dhe denigruese ndaj personelit të institucionit ose të burgosurve të tjerë;

b) kryerja e veprimeve me qëllime përfitimi;

c) moszbatimi i urdhrave të personelit të institucionit ose vonesa e pajustificuar në zbatimin e tyre.

5. Shkelje shumë të rënda disiplinore janë:

a) organizimi, pjesëmarrja dhe nxitja e veprimtarive, që cenojnë masat e sigurisë në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale;

b) kundërshtimi me dhunë i punonjësve të institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale;

c) ushtrimi i dhunës fizike ose psikike ndaj të burgosurve të tjerë;

ç) përgatitja dhe përpjekja për t'u larguar nga institucioni i ekzekutimit të vendimeve penale ose gjatë shoqërimit të të burgosurit;

d) përvetësimi ose dëmtimi me dashje i pasurisë së institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale ose të burgosurve të tjerë;

dh) dhuna verbale ose sjellja agresive ndaj të burgosurve të tjerë;

e) mbajtja, përdorimi dhe qarkullimi i sendeve të ndaluara, kur nuk përbën vepër penale;

ë) përdorimi i lëndëve narkotike ose psikotrope dhe pijeve alkoolike;

f) shkelja e afatit të kthimit në institucionin e ekzekutimit të vendimeve penale pas lejes, pa arsye objektive të vërtetuara.

Neni 89

Organi kompetent dhe procedurat për dhënien e masave disiplinore

1. Masat disiplinore ndaj të miturit të burgosur jepen nga komisioni për dhënien e masave disiplinore. Komisioni disiplinor përbëhet nga 5 (pesë) anëtarë, si më poshtë:

- a) Drejtori i institucionit, në cilësinë e kryetarit;
- b) Përgjegjësi i sektorit ligjor;
- c) Përgjegjësi i sektorit të sigurisë;
- ç) Përgjegjësi i sektorit të kujdesit social;
- d) Specialisti i sektorit të kujdesit social që trajton të dënuarin.

2. Komisioni disiplinor ngrihet dhe funksionon me urdhër të drejtorit të institucionit, i cili mbledh komisionin disiplinor jo më vonë se 48 (dyzet e tetë) orë nga momenti i konstatimit të shkeljes.

3. Përpara fillimit të shqyrtimit disiplinor, mjeku përgatit një raport mjekësor ku shprehet për gjendjen shëndetësore të të burgosurit të mitur ndaj të cilit ka filluar procedura disiplinore. Raporti vihet në dispozicion të komisionit disiplinor dhe shqyrtohet prej tij për efekt të përcaktimit të masës disiplinore. Mjeku merr pjesë në mbledhjet e komisionit disiplinor pa të drejtë vote dhe ka të drejtë të japë sqarime nëse kjo kërkohet nga komisioni disiplinor.

4. Shkelja disiplinore e të miturit të burgosur shqyrtohet në një seancë dëgjimore, me përjashtim të rastit kur i mituri prish rregullin ose pengon kryerjen e seancës, nuk merr pjesë ose refuzon të marrë pjesë në të. Ky fakt pasqyrohet në procesverbalin e mbajtur gjatë kësaj seancë.

5. Gjatë seancës dëgjimore i mituri i burgosur ka të drejtë të jetë i ulur, të marrë shënime e të japë shpjegime me gojë.

6. I mituri i burgosur ka të drejtë për të pasur një mbrojtës në seancën dëgjimore të shqyrtimit të shkeljes disiplinore. Përpara se të fillojë seanca dëgjimore, i mituri informohet për të drejtën për të pasur një mbrojtës, gjë që ushtrohet brenda 6 (gjashtë) orëve nga dhënia e informacionit, në rast se ka një pëlqim të lidhur me të. Në rast se mbrojtësi nuk paraqitet në kohën e përcaktuar, të miturit i caktohet një mbrojtës kryesisht. I mituri jep pëlqimin lidhur me mbrojtësin kryesisht. Shpenzimet për mbrojtjen kryesisht mbulohen

sipas parashikimeve të legjislacionit për ndihmën juridike.

7. Përpara fillimit të shqyrtimit disiplinor, mjeku përgatit një raport mjekësor ku shprehet për gjendjen shëndetësore të të miturit të burgosur ndaj të cilit ka filluar procedura disiplinore. Raporti vihet në dispozicion të drejtorit të institucionit dhe shqyrtohet prej tij për efekt të përcaktimit të masës disiplinore.

8. Procedimi disiplinor ndaj të miturit të burgosur zhvillohet në prani të të miturit dhe avokatit të tij mbrojtës. Nëse i mituri e kërkon, procedimi disiplinor zhvillohet edhe në prani të prindit apo të kujdestarit të tij ligjor.

9. I burgosuri i mitur ndaj të cilit ka filluar procedimi disiplinor ka të drejtë:

a) të informohet menjëherë në mënyrë të qartë dhe në një gjuhë që është e kuptueshme prej tij për faktet, shkeljet dhe masat disiplinore që mund të vendosen;

b) të dëgjohet dhe t'i jepen koha dhe lehtësitë e mjaftueshme për të parashtruar pretendime dhe prova në mbrojtje të tij;

c) të kërkojë thirrjen dhe dëgjimin e dëshmitarëve;

ç) të përfitojë falas ndihmën e një përkthyesi kur nuk kupton ose flet gjuhën shqipe.

10. Vendimi i arsyetuar i drejtorit të institucionit për dhënien e masës disiplinore merret brenda 10 (dhjetë) ditëve nga konstatimi i shkeljes dhe i njoftohet të burgosurit të mitur.

Neni 90

Ankimi ndaj masave disiplinore

1. Masat disiplinore ndaj të burgosurit, organi kompetent dhe procedura e dhënies së tyre realizohet në përputhje me legjislacionin në fuqi për të drejtat dhe trajtimin e personave të dënuar me burgim dhe të paraburgosurve.

2. I burgosuri ka të drejtë ta ankimojë masën disiplinore pranë komisionit të apelimit të masave disiplinore në Drejtorinë e Përgjithshme të Burgjeve, brenda 15 (pesëmbëdhjetë) ditëve nga njoftimi me shkrim i vendimit për dhënien e masës disiplinore.

3. I burgosuri ka të drejtë të përfaqësohet nga mbrojtësi i tij ligjor në çdo fazë të ankimit.

4. Të njëjtat rregulla për ankimin e masave disiplinore zbatohen dhe nga i burgosuri i mitur.

Neni 91

Komisioni i apelimit të masave disiplinore

1. Komisioni i apelimit të masave disiplinore (në vijim Komisioni) krijohet dhe funksionon pranë Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve.

2. Komisioni përbëhet nga 5 (pesë) anëtarë. Një prej anëtarëve të Komisionit kryen rolin e Kryetarit të Komisionit.

3. Në ushtrimin e veprimtarisë së tij Komisioni asistohet nga një sekretar në përputhje me legjislacionin në fuqi për organet kolegjiale.

4. Përbërja e Komisionit caktohet me urdhër të drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve.

5. Mbledhjet e Komisionit janë të vlefshme kur në të marrin pjesë jo më pak se 3 anëtarë.

6. Nëse në mbledhjen e Komisionit janë të pranishëm 4 (katër) anëtarë dhe votat ndahen në mënyrë të barabartë, do të konsiderohet se ankimi është pranuar.

Neni 92

Procedura e shqyrtimit të ankimit nga Komisioni i Apelimit të Masave Disiplinore

1. Ankimi ndaj masës disiplinore, së bashku me kopjen e akteve shkresore me të cilat ankuesi provon pretendimet e tij, regjistrohen nga sekretari i Komisionit dhe i kalohen menjëherë kryetarit, i cili brenda 3 (tre) ditëve njofton anëtarët e Komisionit për datën, orën dhe vendin e zhvillimit të mbledhjes.

2. Pas shqyrtimit të kriterëve formale ligjore, si: kompetenca, legjitimiteti, afati, forma dhe çdo kriter tjetër të parashikuar nga ligji, lidhur me ankimin dhe dokumentacionin, Komisioni shqyrton elementet që lidhen me masën disiplinore dhënë ndaj të burgosurit dhe bazueshmërinë e saj.

3. Me qëllim përcaktimin e gjendjes së fakteve dhe rrethanave, që kanë lidhje me masën disiplinore të dhënë, Komisioni mund:

a) të mbledhë deklarata nga palët, dëshmitarët dhe ekspertët;

b) të marrë dokumente dhe të dhëna, dokumente të tjera të dokumentuara nëpërmjet mjeteve fotografike, të regjistrimit ose mjeteve të tjera teknike;

c) të vizitojë dhe të kontrollojë mallrat apo vende të përfshira.

4. I burgosuri ose përfaqësuesi i tij ka të drejtë të paraqesë me shkrim mendime dhe shpjegime për faktet, rrethana apo çështje ligjore, si dhe të depozitojnë prova ose të paraqesë propozime për zgjidhjen e çështjes.

Neni 93

Konflikti i interesit

1. Anëtari i Komisionit jep dorëheqjen nga shqyrtimi i ankimit të masës disiplinore kur ndodhet në kushtet e konfliktit të interesit, sipas përcaktimeve të bëra në Kodin e Procedurave Administrative. Ky detyrim vlen dhe për anëtarët e Komisionit Disiplinor në institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale.

2. Në rast se anëtari i komisionit paraqet shkaqe të konfliktit të interesit me të burgosurin, i cili ka ushtruar ankim, mbledhja ndërpritet dhe Komisioni vlerëson shkaqet duke përjashtuar ose jo nga vendimmarrja anëtarin e Komisionit, si dhe njofton palët për seancën e radhës. Mbledhja e radhës nuk mund të caktohet më vonë se 5 (pesë) ditë pune.

3. I burgosuri mund t'i kërkojë Komisionit përjashtimin e pjesëmarrjes së një anëtari të Komisionit nga procedura administrative deri në marrjen e vendimit, duke parashtruar arsyet për të cilat kërkohet përjashtimi nga vendimmarrja.

4. Nëse një prej anëtarëve të Komisionit ndodhet në kushtet e konfliktit të interesit, Komisioni i paraqet kërkesë drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve për emërimin e anëtarit zëvendësues për çështjen në shqyrtim.

Neni 94

Vendimmarrja e Komisionit

1. Komisioni i apelimit vendos lënien në fuqi, shfuqizimin ose kthimin për rishqyrtim të vendimit të komisionit disiplinor brenda 14 (katërmëdhjetë) ditëve nga marrja e ankimit.

2. Komisioni vendos me shumicë votash nën drejtimin e Kryetarit, i cili voton në fund.

3. Vendimi i Komisionit që përfundon procedurën e shqyrtimit të ankimit, nënshkruhet nga Kryetari dhe të gjithë anëtarët e tij.

4. Masa disiplinore fillon efektin e saj nga momenti i marrjes së një vendimi nga komisioni disiplinor. Masa disiplinore “përrjashtim nga veprimtaritë e përbashkëta” zbatohet pas kalimit të afatit ligjor brenda të cilit i burgosuri ka të drejtë të ankimojë vendimin ose pas lënies në fuqi nga Komisioni i Apelit.

5. Në çdo rast Komisioni i Apelit njofton me shkrim të burgosurin për vendimin e tij duke i njohur me të drejtën e ankimit, mjetet e ankimit, afatin dhe mënyrën e përlogaritjes së tij për paraqitjen e ankimit në gjykatë sipas parashikimeve të Kodit të Procedurave Administrative dhe legjislacionit në fuqi për gjykatat administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative.

KREU X RREGULLA MBI SIGURINË

Neni 95 Ndalimet

1. Ndalohet mbajtja e armëve të zjarrit brenda ambienteve të banimit të të burgosurve.

2. Mbajtja e shkopinjeve të gomës apo mjeteve të kufizimit fizik mund të lejohet vetëm në rastet kur ato nevojiten për sigurinë e institucionit.

3. Armët e zjarrit përdoren sipas kushteve dhe kritereve të legjislacionit në fuqi për përdorimin e armëve të zjarrit.

Neni 96 Përdorimi i forcës dhe mjeteve të kufizimit fizik

1. Përdorimi i forcës fizike ndaj të burgosurit nuk lejohet, me përjashtim të rasteve kur është i nevojshëm për vetëmbrojtje, për të ndaluar aktet e dhunshme, sulmin fizik ndaj një të burgosuri tjetër, tentativat e largimit nga institucioni, vetëdëmtimin ose në rast të rezistencës aktive ose pasive ndaj një urdhri të ligjshëm. Forca përdoret si mjet i fundit dhe nuk duhet të ketë karakter ndëshkues.

2. Masa e forcës së përdorur duhet të jetë në minimumin e mundshëm dhe përdoret në kohën më të shkurtër të mundshme. Në çdo rast përdorimi i mjeteve të shtrëngimit fizik kryhet në mënyrë të përshkallëzuar, në proporcion me

situatën dhe nivelin e rrezikut, dhe duhet të jetë i kufizuar në kohë. Përdorimi i mjeteve të shtrëngimit fizik, për një periudhë më të gjatë se 48 orë, bëhet me miratimin e prokurorit.

3. Në çdo rast, ndalohet përdorimi i forcës për qëllime të torturës, trajtimit ose dënimit çnjerëzor ose degradues. Përdorimi i mjeteve të shtrëngimit nuk duhet të tejkalojë kufizimet e vendosura në Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut.

4. Drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve harton dhe realizon një plan trajnimi të personelit të institucioneve për teknika që mundësojnë përdorimin minimal të forcës për të ndaluar sjelljet agresive.

5. Ndalohet përdorimi i prangave apo këmishëve të forcës, me përjashtim të rasteve kur forma të tjera të përdorimit të forcës më pak intensive kanë dështuar. Prangat mund të përdoren nëse janë të domosdoshme për të parandaluar një sjellje të dhunshme ose kur i burgosuri bën përpjekje për t'u arratisur. Prangat hiqen kur i burgosuri shfaqet para një organi gjyqësor apo administrativ, me përjashtim të rastit kur ky autoritet vendos ndryshe. I burgosuri vendoset në mes të 2 (dy punonjësve) të sigurisë.

6. Ndalohet përdorimi i mjeteve të kufizimit fizik më gjatë se sa është e nevojshme. Ndalohet përdorimi i zinxhirëve dhe hekurave.

7. Izolimi në një dhomë të veçantë, si mjet kufizimi i përkohshëm, përdoret vetëm përjashtimisht dhe vetëm për pak orë dhe në çdo rast nuk duhet të kalojë 24 (njëzet e katër) orë.

8. Në rast të dëmtimit fizik, të burgosurit i jepet menjëherë ndihma mjekësore, e cila pasqyrohet në kartelën shëndetësore.

9. Në rastet e vetëdëmtimit të të burgosurit, institucioni përdor mjete të veçanta të kufizimit fizik. Për vendosjen apo kohëzgjatjen e kufizimit fizik merret në çdo rast mendimi i mjekut të institucionit. Mjeku i institucionit vlerëson rregullisht nëse përdorimi i mjeteve kufizuese duhet të vazhdojë ose jo. Staf i mjekësor bën vlerësimin e riskut të të burgosurit, përcakton kohëzgjatjen e kufizimit dhe dokumenton rastin në kartelën klinike dhe në regjistrin e kufizimit fizik. Përgjegjësi i sektorit të sigurisë, cakton një punonjës përgjegjës për kujdesin dhe mbikëqyrjen e të burgosurit. I burgosuri duhet të

marrë ushqim dhe pije në intervale të rregullta kohore.

10. Në rastin e tejkalimit të masës së përdorimit të forcës nga ana e personelit të institucionit, ndaj tyre veprohet në përputhje me dispozitat ligjore në fuqi.

Neni 97

Rregulla mbi sigurinë gjatë shoqërimit

1. Shoqërimi i të burgosurve bëhet ditën, në raste të veçanta, kur ka urgjenca, mund të bëhet edhe natën, por me masa të përforcuara sigurie.

2. Shoqërimi i të burgosurve bëhet, në stinën e dimrit nga ora 07:00 deri në orën 16:00 dhe në stinën e verës nga ora 05:00 deri në orën 19:00, me përjashtim të rasteve të veçanta.

3. Të burgosurit gjatë shoqërimit mbahen të ulur në sedilje dhe të prangosur me duar përpara.

Neni 98

Kontrolli i personelit të institucionit

1. Punonjësi i Policisë së Burgjeve ushtron kontroll ndaj personelit të institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale në çdo rast të futjes në institucion dhe në rastet kur ekziston dyshimi i arsyeshëm që personeli fsheh në trup sende të ndaluara.

2. Kontrolli personal kryhet nga punonjës të së njëjtës gjini me personin e kontrolluar, në praninë e jo më pak se dy punonjësve dhe në mënyrë që shmang mundësinë e shikimit nga punonjësi i gjinisë tjetër.

3. Në të gjitha rastet e kontrolleve, kur ekziston dyshimi i arsyeshëm që personeli fsheh në trup sende të ndaluara, punonjësi i Policisë së Burgjeve harton një raport ku jepen arsyet e kryerjes së kontrollit dhe rezultatet e tij.

Neni 99

Situatat emergjente

Kufizimi në grup i të drejtave, në situata emergjente, bëhet me urdhër të ministrit të Drejtësisë, sipas kriterëve të legjislacionit në fuqi për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve dhe të paraburgosurve, si dhe kësaj rregulloreje.

Neni 100

Masat në rastet e situatave emergjente

1. Llojet e masave në rastet e situatave emergjente janë:

a) rritja e masave të nivelit të sigurisë në institucion, në përputhje me vlerësimin e rrezikut dhe nivelin e klasifikimit të gatishmërisë, sipas urdhrit të ministrit të Drejtësisë;

b) transferimi i përkohshëm i të burgosurit në një institucion më të përshtatshëm të kryerjes së dënimit;

c) kufizimi dhe pezullimi i aktiviteteve në institucion deri në përfundimin e situatës emergjente.

KREU XI

PËRFITIMI I LEJES SË VEÇANTË, TRANSFERIMI I TË BURGOSURIT DHE TRANSPORTIMI PAS LIRIMIT

Neni 101

Leje e veçanta

1. I burgosuri ka të drejtë të përfitojë leje të veçantë në rast të sëmundjeve të rënda, të cilat rrezikojnë jetën e anëtarëve të familjes, të vërtetuar me raport mjekësor, ose të ngjarjeve të rëndësishme familjare, si vdekje, lindje ose martesë, si dhe në rastet e dhënies së provimeve të vetë të dënuarit. Kjo periudhë përfshihet në kohën e vuajtjes së dënimit.

2. Leja e veçantë për të dënuarin jepet nga drejtori i institucionit, ndërsa për të paraburgosurin jepet nga drejtori i institucionit, me pëlqimin paraprak të prokurorit.

3. Leja e veçantë jepet për një kohëzgjatje deri në 48 orë. Leja e veçantë mund të zgjatet me kërkesë të të burgosurit edhe 24 orë të tjera vetëm për rastet e sëmundjeve të rënda, të cilat vërtetohen me dokumentacionin përkatës. Zgjatja e lejes miratohet në përputhje me pikën 2, të këtij neni.

4. Kundër vendimit të drejtorit të institucionit për refuzimin e lejes së veçantë mund të bëhet ankimi në gjykatën kompetente brenda 5 (pesë) ditëve nga marrja e vendimit të refuzimit.

Neni 102

Leja e veçantë në rast të sëmundjeve të rënda

1. Në kuptim të kësaj rregulloreje, me sëmundje të rëndë do të kuptohet çdo sëmundje apo patologji, që vë në rrezik në mënyrë serioze shëndetin apo jetën e anëtarit të familjes së të burgosurit (bashkëshorti/bashkëshortja, prindërit, fëmijët, gjyshërit, vëllezërit dhe motrat, si dhe bashkëjetuesi/bashkëjetuesja, bashkëjetesa e të cilëve ka një karakter të qëndrueshëm dhe të provuar), në atë masë që mund të sjell si pasojë vdekjen e tij dhe që, për këtë shkak, kërkon kujdes të veçantë mjekësor.

2. I burgosuri paraqet pranë drejtorit të institucionit dokumentacionin, si më poshtë:

a) kërkesën për leje të veçantë;

b) dokumentacionin nga gjendja civile, që provon lidhjen familjare të të burgosurit me të sëmurin, i cili duhet të jetë lëshuar nga organet kompetente, jo më parë se 10 (dhjetë) ditë;

c) dokumentacionin mjekësor që provon sëmundjen e rëndë që rrezikon jetën;

ç) kopje të dokumentit të identifikimit të anëtarit të familjes të sëmurë.

3. Dokumentacioni mjekësor që shoqëron kërkesën për leje të veçantë vlerësohet edhe nga përgjegjësi i sektorit të shëndetësisë në institucion ose, në mungesë të tij, nga mjeku i institucionit, i cili vlerëson epikrizën mjekësore, duke kontrolluar të gjitha elementet që provojnë vërtetësinë e saj. Pas kësaj, ai shprehet me shkrim për shkallën e rrezikshmërisë së sëmundjes së anëtarit të familjes së të burgosurit, duke verifikuar dhe epikrizën përmes komunikimit me telefon me mjekët që kanë nënshkruar.

4. Mendimi me shkrim i përgjegjësit të sektorit të shëndetësisë ose mjekut të institucionit, me propozimin për dhënien ose jo të lejes së veçantë, mbahet në konsideratë përpara përgatitjes së raportit të përbashkët nga ana e sektorit ligjor, sigurisë dhe kujdesit social.

Neni 103

Leja e veçantë në rast të lindjeve, martesave apo vdekjeve të anëtarëve të familjes

1. Leja e veçantë jepet për shkak të lindjes, martesës apo vdekjes së anëtarëve të familjes së të burgosurit

2. Për lejen e veçantë që jepet në rastet e lindjes së anëtarit të familjes, i burgosuri paraqet pranë drejtorit të institucionit dokumentacionin, si më poshtë:

a) kërkesën për leje të veçantë;

b) dokumentacionin nga gjendja civile, që provon lidhjen familjare të të burgosurit me anëtarin e familjes, të lëshuar jo më vonë se 45 (dyzet e pesë) ditë nga dorëzimi i kërkesës për leje të veçantë;

c) certifikatën e lindjes së anëtarit të familjes së të burgosurit, të lëshuar jo më vonë se 45 (dyzet e pesë) ditë nga dorëzimi i kërkesës për leje të veçantë apo vërtetimin nga çdo institucion shëndetësor, i cili sipas legjislacionit në fuqi për gjendjen civile, ka të drejtë të njoftojë lindjen.

3. Për lejen e veçantë që jepet në rastet e martesës së anëtarit të familjes ose vetë të burgosurit, i burgosuri paraqet pranë drejtorit të institucionit dokumentacionin si më poshtë:

a) kërkesën për leje të veçantë;

b) dokumentacionin nga gjendja civile, që provon lidhjen familjare të të burgosurit me anëtarin e familjes, të lëshuar jo më vonë se 45 (dyzet e pesë) ditë nga dorëzimi i kërkesës për leje të veçantë, kur martohet një anëtar i familjes;

c) certifikatën e martesës ose kërkesën për shpallje martese të lëshuar nga njësi e vetëqeverisjes vendore, ku secili nga bashkëshortët e ardhshëm ka vendbanimin ose vendqëndrimin;

ç) vërtetimin për datën e zhvillimit të ceremonisë së martesës.

4. Për lejen e veçantë, që jepet në rastet e vdekjes së anëtarit të familjes, i burgosuri paraqet pranë drejtorit të institucionit dokumentacionin, si më poshtë:

a) kërkesën për leje të veçantë;

b) dokumentacionin nga gjendja civile, që provon lidhjen familjare të të burgosurit me anëtarin e familjes që ka vdekur, të lëshuar jo më

vonë se 45 (dyzet e pesë) ditë nga dorëzimi i kërkesës për leje të veçantë;

c) skedën origjinale të vdekjes së anëtarit të familjes, të lëshuar nga autoriteti përgjegjës shtetëror apo vërtetimin nga mjeku i zonës përkatëse ku ka ndodhur vdekja, sipas legjislacionit në fuqi për gjendjen civile.

Neni 104

Leja e veçantë në rast të dhënies së provimeve nga i dënuari

1. I dënuari përfiton leje të veçantë në rastet e dhënies së provimeve pranë institucioneve arsimore.

2. I burgosuri paraqet pranë drejtorit të institucionit dokumentacionin, si më poshtë:

- a) kërkesën për leje të veçantë;
- b) vërtetim për ndjekjen e studimeve pranë institucionit arsimor;
- c) dokumentacionin nga institucioni arsimor mbi datën, vendin dhe orën e zhvillimit të provimeve.

Neni 105

Procedura për dhënien e lejeve të veçanta

1. Drejtori i institucionit me marrjen e kërkesës nga i burgosuri për leje të veçantë, brenda 24 (njëzet e katër) orësh nxjerr një urdhër me shkrim për fillimin e procedurave për dhënien e lejes së veçantë nga sektorët përgjegjës.

2. Drejtori i institucionit pasi shqyrton kërkesën dhe raportin e përbashkët të sektorit ligjor, kujdesit social dhe të sigurisë, brenda ditës i kthen përgjigje të arsyetuar me shkrim të burgosurit lidhur me miratimin ose refuzimin e kërkesës.

3. Në rastin e miratimit të lejes së veçantë për personat e burgosur, drejtori i institucionit nxjerr urdhër me shkrim duke përcaktuar mënyrën, kushtet, mjetet e shoqërimit të të burgosurit me forcat e Policisë së Burgjeve dhe numrin e tyre.

4. Leja e veçantë përmban dokumentacionin e mëposhtëm:

- a) kërkesën e të burgosurit;
- b) urdhrin e drejtorit të institucionit për fillimin e procedurave të shqyrtimit të kërkesës;
- c) kthim përgjigjen drejtuar të burgosurit;
- ç) raportin e përbashkët të sektorëve;

d) urdhrin për miratimin e lejes së veçantë.

5. Vendimi për dhënien e lejes së veçantë u njoftohet menjëherë strukturave të Policisë së Shtetit, të juridiksionit të vendit ku do të qëndrojë i burgosuri.

6. Kërkesa për leje të veçantë, raporti, vlerësimi, urdhri për fillimin e procedurave për dhënien e lejes, kthim përgjigje të burgosurit, urdhri i miratimit të lejes, njoftimi i strukturave të Policisë së Shtetit bëhen sipas formateve të përcaktuara në aktet nënligjore në fuqi për përcaktimin e procedurave të dhënies së lejeve shpërblyese apo të veçanta për të burgosurit.

Neni 106

Kërkesa e të burgosurit për transferim

1. Kërkesa për transferim mund të paraqitet nga i burgosuri ose familjarët e tij, për arsye shëndetësore, familjare, shkaqe që kanë të bëjnë me formimin profesional, arsimimin, si dhe çdo element tjetër të përfshirë në planin e trajtimit individual, kur i rrezikohet jeta ose shëndeti, si dhe për shkak të afërsisë me vendbanimin e familjarëve të tij.

2. Kërkesa për transferimin e të burgosurit mund të paraqitet nga prokurori i çështjes për nevoja të hetimit dhe gjykimit.

3. Kërkesa për transferimin e të burgosurit mund të paraqitet nga drejtori i institucionit në rastet e mbipopullimit në institucion, për arsye sigurie kur rrezikohet jeta ose shëndeti i të burgosurit nga të tjerë, forca madhore, si dhe për të gjitha rastet e parashikuara në pikën 1 të këtij neni.

4. Të burgosurit transferohen së bashku me sendet vetjake, dosjen personale dhe dosjen psikosociale.

5. Transferimi i të burgosurit nuk mund të kryhet nëse nuk është i shoqëruar me dokumentacionin përkatës.

Neni 107

Shqyrtimi i kërkesës për transferim

1. Me paraqitjen e kërkesës për transferimin e të burgosurit, drejtori i institucionit e regjistron menjëherë kërkesën në një regjistër të veçantë dhe urdhëron përkatësisht sektorin ligjor, sektorin e ruajtjes dhe sigurisë, sektorin e kujdesit

shëndetësor apo sektorin e kujdesit social që brenda një afati 5 (pesë) ditë nga dita e regjistrimit të kërkesës, të përgatisë një raport të hollësishëm sipas argumentimit të paraqitur në kërkesë.

2. Kur kërkesa për transferim bazohet në arsye të rënda sigurie, kur rrezikohet jeta ose shëndeti i të burgosurit nga të tjerët ose kur ka mbipopullim në institucion, sektori i sigurisë përgatit një raport të arsyetuar dhe të hollësishëm ku jepen të dhëna dhe prova për vërtetimin e shkakut për transferimin e të burgosurit.

3. Kur kërkesa për transferim bazohet në nevojat e hetimit dhe gjyqimit, sektori ligjor përgatit një raport të arsyetuar dhe të hollësishëm ku jepen të dhëna mbi gjendjen gjyqësore të të burgosurit, dinamikën e vuajtjes së dënimit, si dhe për referencat zyrtare të ardhura nga organet e drejtësisë ku është kërkuar transferimi i të burgosurit.

4. Kur kërkesa për transferim bazohet në shkaqe shëndetësore, sektori i kujdesit shëndetësor përgatit një raport të arsyetuar dhe të hollësishëm ku jepen të dhënat e nevojshme mbi gjendjen shëndetësore të të burgosurit, raportet dhe analizat mjekësore që vërtetojnë gjendjen e të burgosurit, si dhe nevojën shëndetësore për transferimin e tij.

5. Kur kërkesa për transferim bazohet në shkaqe familjare, të formimit profesional, arsimimin, si dhe çdo element tjetër të përfshirë në planin e trajtimit individual, si dhe në afërsinë me vendbanimin e familjarëve të tij, sektori i kujdesit social përgatit një raport të arsyetuar dhe të hollësishëm ku jepen të dhëna për gjendjen familjare, vendbanimin e familjarëve të të burgosurit, gjendjen sociale, arsimore dhe profesionale të tij, si dhe për referencat zyrtare të ardhura nga institucionet e tjera shtetërore, të cilat vërtetojnë shkakun familjar, të vendbanimit të familjarëve, si dhe formimin profesional.

6. Për kërkesat për transferim, sipas pikave 4 dhe 5 të këtij neni, bëhet vlerësimi i riskut nga sektori i policisë, sipas masave të sigurisë.

7. Institucioni ku ndodhet i burgosuri mund të kërkojë nga institucionet e tjera shtetërore të dhëna provuese apo shtesë lidhur me shkakun e transferimit të të burgosurit, të cilat i bashkëlidhen raportit.

8. Drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve, duke filluar nga momenti i regjistrimit të kërkesës pranë Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve, kryen veprimet, si më poshtë vijon:

a) vlerëson mundësinë e transferimit të të burgosurit bazuar në kriteret ligjore;

b) analizon rrezikshmërinë bazuar në vlerësimin e riskut të të burgosurit;

c) përcakton institucionin ku do të transferohet i burgosuri.

9. Drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve nxjerr urdhrin për transferimin e të burgosurit. Në rast të refuzimit të kërkesës, i burgosuri njoftohet me shkrim. I burgosuri ka të drejtë ta ankimojë urdhrin e drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve te ministri i Drejtësisë, brenda 15 (pesëmbëdhjetë) ditëve nga vënia e tij në dijeni për refuzimin e kërkesës.

10. Në rast të refuzimit të kërkesës nga ministri i Drejtësisë, i burgosuri ka të drejtë ta ankimojë urdhrin brenda 15 (pesëmbëdhjetë) ditëve nga vënia e tij në dijeni për refuzimin e kërkesës, në gjykatën kompetente për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve administrative.

Neni 108

Transferimi i të burgosurit

1. Transferimi i të burgosurit kryhet duke zbatuar masat e sigurisë dhe duke respektuar dinjitetin e tij.

2. Transferimi i të burgosurit bëhet ditën, në raste të veçanta, kur ka urgjenca, mund të bëhet edhe natën, por me masa të përforcuara sigurie.

3. Transferimi i të burgosurit bëhet, në stinën e dimrit nga ora 07:00 deri në orën 16:00 dhe në stinën e verës nga ora 05:00 deri në orën 19:00, me përjashtim të rasteve të veçanta.

4. Transferimi i të burgosurit kryhet me mjete transporti që krijojnë kushte të përshtatshme për transferim. Të burgosurit mbahen të ulur në sedilje, të prangosur me duar përpara.

5. I burgosuri, përpara se të transferohet, i nënshtrohet kontrollit personal dhe vizitohet nga mjeku, i cili verifikon gjendjen psiko-fizike të tij dhe konkludon nëse është në gjendje të përballojë udhëtimin. Nëse i burgosuri nuk mund të përballojë udhëtimin, drejtori i institucionit njofton drejtorin e Përgjithshëm, i cili vlerëson kryerjen e transferimit në një kohë tjetër.

6. Në çdo rast të kryerjes së transferimeve të të burgosurit, personeli i policisë harton dhe administron procesverbalet e marrjes në dorëzim dhe të dorëzimit të të burgosurit dhe të sendeve të tij personale.

Neni 109

Shërbimi i kujdesit shëndetësor jashtë institucionit

1. Nëse i burgosuri ka nevojë për trajtim shëndetësor, i cili nuk ofrohet nga shërbimet e kujdesit shëndetësor të institucionit ose kërkohet prej tij, merren masat për transferimin në shërbimet e kujdesit shëndetësor jashtë institucionit. Gjatë transportimit, i burgosuri shoqërohet nga mjeku ose ndihmësmjeku dhe punonjësi i sigurisë.

2. Numri i punonjësve të sigurisë që bëjnë shoqërimin e të burgosurit të sëmurë në shërbimet e kujdesit shëndetësor jashtë institucionit caktohet në varësi të situatës, rrezikshmërisë, ambienteve, por në asnjë rast jo më pak se 3 (tre) punonjës sigurie për një të burgosur.

3. Vizitat caktohen në fshehtësi të plotë, duke bërë marrëveshje të posaçme me drejtuesit e shërbimeve të kujdesit shëndetësor jashtë institucionit.

4. Vizitat jashtë institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale dhe mbikëqyrja spitalore kryhen bazuar në procedurën e sigurisë gjatë shoqërimeve, duke ruajtur konfidencialitetin e plotë të lëvizjeve dhe shmangur çdo lloj komunikimi dhe kontakti.

5. I burgosuri i sëmurë që shtrohet në spital mbikëqyret nga punonjësit e sigurisë i pa prangosur.

6. Në rastet kur i burgosuri është vlerësuar me nivel të lartë rrezikshmërie për t'u arratisur, kur shoqërohet jashtë dhomës ku është i shtruar, mund të përdoren mjete kufizuese për të parandaluar ndonjë arratisje të mundshme.

Neni 110

Transportimi i të burgosurve pas lirim

1. I liruari, shtetas shqiptar, që nuk ka mjete të mjaftueshme financiare, me urdhër të drejtorit të institucionit i sigurohet ndihma e nevojshme për

mbulimin e shpenzimeve të transportit deri në vendbanimin e tij, në masën dhe sipas kritereve të përcaktuara në këtë rregullore.

2. Pas verifikimeve nga njësia përgjegjëse për financat, nëse i burgosuri nuk ka mjete monetare për të siguruar transportin në vendbanimin e tij, institucioni i siguron të burgosurit biletën e udhëtimit deri në vendbanimin e tij, sipas dokumenteve që vërtetojnë vendbanimin e tij të përhershëm ose të zakonshëm.

3. Kur i burgosuri ka probleme shëndetësore që nuk mundësojnë largimin e tij, drejtori i institucionit urdhëron transportimin e tij me një mjet të përshtatshëm deri në vendbanimin e tij.

Neni 111

Dhënia e informacionit medias dhe publikut

1. Institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale i vendosin në dispozicion medias dhe publikut informacionin e kërkuar, me përjashtim të informacionit apo të dhënave që cenojnë të drejtën për jetë private, të dhënat sensitive apo çdo informacion tjetër, nëse dhënia e këtij informacioni cenon sigurinë e institucionit apo proceseve hetimore e gjyqësore, në zbatim të legjislacionit për të drejtën e informimit.

2. Njësia përgjegjëse në institucion për dhënien e informacionit palëve të treta, përpunon të dhënat e të burgosurve dhe të institucionit, në përputhje me legjislacionin në fuqi për mbrojtjen e të dhënave personale.

3. Në rastin kur informacioni kërkohet nga një person i tretë, zbatohet legjislacioni në fuqi për të drejtën e informimit.

KREU XII

DISPOZITATE FUNDIT

Neni 112

Aktet nënligjore

1. Ngarkohet drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve që, brenda 3 (tre) muajve nga hyrja në fuqi e kësaj rregulloreje, të miratojë rregulloret e brendshme të çdo institucioni të ekzekutimit të vendimeve penale.

2. Ngarkohet ministri i Drejtësisë, drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve dhe drejtuesit e

institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale që, brenda 30 (tridhjetë) ditëve nga hyrja në fuqi e kësaj rregulloreje, të nxjerrin aktet nënligjore në zbatim të nenit 14, pika 4, nenit 19, pika 2, nenit 29, pika 6, nenit 35, pika 4, nenit 52, pika 2, nenit 66, pika 5 dhe nenit 70, pika 12, të kësaj rregulloreje.

3. Rregulloret e brendshme të institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale mbeten në fuqi deri në miratimin e rregulloreve të reja, për aq sa nuk bien ndesh me parashikimet e kësaj rregulloreje.

Aneks nr. 1

REGJISTRI I KËRKESËS DHE ANKESËS											
Nr.	Emër Mbiemër	Data	Lloji		Objekti	Sektorit që i delegohet	Data e delegimit	Vendimi (miratim ose jo)	Data e kthimit të përgjigjes	Nënshkrim	Vërejtje
			Kërkesë	Ankesë							

UDHËZIM**Nr. 5, datë 1.4.2022****MBI KËRKESAT PËR DHËNIEN E
INFORMACIONIT PËR
KONSUMATORËT, PËR MUNGESËN
OSE PRANINË E REDUKTUAR TË
GLUTENIT NË USHQIM⁶**

Në mbështetje të nenit 102, pika 4, e Kushtetutës dhe nenit 38, të ligjit nr. 9863, datë 28.1.2008, “Për ushqimin”, të ndryshuar,

UDHËZOJ:**Neni 1****Qëllimi dhe lënda**

Ky udhëzim zbatohet për dhënien e informacionit për konsumatorët për mungesën ose praninë e reduktuar të glutenit në ushqim.

Neni 2**Përkufizime**

Për qëllime të këtij udhëzimi, do të zbatohen përkufizimet e mëposhtme:

a) “gluten” nënkupton një fraksion proteine nga gruri, thekra, elbi, tërshëra ose varietetet e tyre të kryqëzuara dhe derivatet e tyre, i cili është i patretshëm në ujë dhe në solucion 0,5 M klorur natriumi, ndaj të cilit persona të caktuar janë intolerantë;

b) “gruri” nënkupton çdo specie *Triticum*.

Neni 3**Informacion për konsumatorët**

1. Kur deklaratat përdoren për t’u dhënë informacion konsumatorëve për mungesën ose praninë e reduktuar të glutenit në ushqim, një informacion i tillë jepet vetëm nëpërmjet deklaratave dhe në përputhje me kushtet e përcaktuara në shtojcë.

2. Informacioni i ushqimit të përmendur në paragrafin 1 mund të shoqërohet me thëniet: “i përshtatshëm për personat intolerantë ndaj glutenit” ose “i përshtatshëm për sëmundjet celiake”.

3. Informacioni i ushqimit të përmendur në paragrafin 1 mund të shoqërohet me thëniet: “i formuluar në mënyrë specifike për njerëzit intolerantë ndaj glutenit” ose “i formuluar posaçërisht për sëmundjet celiake”, nëse ushqimi është prodhuar, përgatitur dhe/ose përpunuar posaçërisht për të:

a) zvogëluar përmbajtjen e glutenit të një ose më shumë përbërësve që përmbajnë gluten; ose

b) zëvendësuar përbërësit që përmbajnë gluten me përbërës të tjerë që në formën e tyre natyrale nuk përmbajnë gluten.

Neni 4**Formulat për foshnjat dhe formulat pasuese**

Ndalohet dhënia e informacionit ushqimor për mungesën ose praninë e reduktuar të glutenit në formulat për foshnjat dhe formulat pasuese, siç përcaktohet në udhëzimin nr. 20, datë 22.11.2021, “Për ushqimin për foshnjat dhe fëmijët e vegjël, ushqimin për qëllime të veçanta mjekësore dhe zëvendësuesit e dietës totale për kontrollin e peshës”.

Neni 5**Dispozita të fundit**

Për zbatimin e këtij udhëzimi ngarkohet Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Autoriteti Kombëtar i Ushqimit.

Ky udhëzim hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I BUJQËSISË DHE
ZHVILLIMIT RURAL
Frida Krifca

⁶ Ky udhëzim është përafshuar pjesërisht me Rregulloren Zbatuese e Komisionit (BE) nr. 828/2014, të datës 30 korrik 2014, “Mbi kërkesat për dhënien e informacionit për konsumatorët për mungesën ose praninë e reduktuar të glutenit në ushqim”.

SHTOJCA
DEKLARATAT QË LEJOHEN TË BËHEN
PËR MUNGESËN OSE PRANINË E
REDUKTUAR TË GLUTENIT NË USHQIME
DHE KUSHTET E TYRE

**A. KËRKESA TË PËRGJITHSHME
PA GLUTEN**

Deklarata “pa gluten” mund të bëhet vetëm kur ushqimi i shitur te konsumatori i fundit nuk përmban më shumë se 20 mg/kg gluten.

GLUTEN SHUMË I ULËT

Deklarata “gluten shumë i ulët” mund të bëhet vetëm kur ushqimi, i përbërë ose që përmban një ose më shumë përbërës të prodhuar nga gruri, thekra, elbi, tërshëra ose varietetet e tyre të kryqëzuara, që janë përpunuar posaçërisht për të reduktuar përmbajtjen e glutenit, nuk përmban më shumë se 100 mg/kg gluten, kur i shitet konsumatorit të fundit.

**B. KËRKESA SHITESË PËR USHQIMIN
QË PËRMBAN TËRSHËRË**

Tërshëra e përmbajtur, në një ushqim të paraqitur si pa gluten ose me gluten shumë të ulët, duhet të jetë prodhuar, përgatitur dhe/ose përpunuar posaçërisht në një mënyrë për të shmangur kontaminimin nga gruri, thekra, elbi ose varietetet e tyre të kryqëzuara dhe përmbajtja e glutenit të tërshërës në të nuk mund të tejkalojë 20 mg/kg.

UDHËZIM

Nr. 6, datë 4.4.2022

**PËR ZHVILLIMIN E PROVIMEVE
KOMBËTARE TË ARSIMIT BAZË, NË
REPUBLIKËN E SHQIPËRISË, VITI
SHKOLLOR 2021–2022
(SESIONI I PARË)**

Në mbështetje të nenit 102 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe të neneve 26 dhe 50, të ligjit nr. 69/2012, “Për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar,

UDHËZOJ:

1. Provimet kombëtare të arsimit bazë për vitin shkollor 2021–2022 (sesioni i parë) do të zhvillohen si më poshtë:

- a) lënda “Gjuhë shqipe”, 20 qershor 2022;
- b) lënda “Matematikë”, më 23 qershor 2022;
- c) lënda “Gjuhë e huaj” e parë, më 29 qershor 2022.

2. Nxënësit e pakicave kombëtare zhvillojnë edhe provimin kombëtar të arsimit bazë në lëndën “Gjuhë amtare”. Provimi kombëtar i arsimit bazë në lëndën “Gjuhë amtare” do të zhvillohet më datë 21 qershor 2022.

3. Procedurat e hartimit dhe e vlerësimit të testeve përcaktohen në rregulloren për zhvillimin e provimeve kombëtare të arsimit bazë në Republikën e Shqipërisë, miratuar me urdhrin nr. 72, datë 25.2.2020, “Për miratimin e rregullores për zhvillimin e provimeve kombëtare të arsimit bazë, në Republikën e Shqipërisë”.

4. Gjuhët e huaja që do të jepen si provim i detyruar janë: “Anglisht”, “Frëngjisht”, “Italisht” dhe “Gjermanisht”. Testi i gjuhës së huaj të parë hartohet në përputhje me gjuhën e cila, në planin mësimor të arsimit të mesëm të ulët, trajtohet si gjuhë e huaj e detyruar në nivelin gjuhësor A2.

5. Nxënësit e klasave të 9-ta të shkollave mbështetëse të seksioneve dygjuhëshe franceze, italiane dhe gjermane japin provim gjuhën përkatëse të seksionit në nivelin gjuhësor A2.

6. Çdo provim kombëtar i arsimit bazë fillon në orën 10:00 dhe zgjat 2 orë e 30 minuta.

7. Për hartimin e testit në lëndën “Gjuhë amtare” të pakicës kombëtare greke, ndiqet procedura, si vijon:

a) Testi përgatitet nga një grup pune me 3 (tre) mësues dhe 1 (një) pedagog, të ngritur me urdhër të drejtorit të Drejtorisë Rajonale të Arsimit Parauniversitar (DRAP) Fier.

b) Mësuesit dhe pedagogu që hartojnë testin propozohen nga zyrat vendore të arsimit parauniversitar, përkatësisht: Zyra Vendore e Arsimit Parauniversitar (ZVAP) Finiq-Dropull, ZVAP Gjirokastrë-Libohovë. ZVAP Sarandë-Konispol-Delvinë dhe ZVAP Vlorë-Himarë.

c) Grupi i punës që përgatit testin mblidhet në ZVAP Finiq-Dropull.

ç) Testi tërhiqet në ZVAP Finiq-Dropull.

d) Përfaqësuesit e ZVAP Gjirokastrë-Libohovë, ZVAP Sarandë-Konispol-Delvinë dhe ZVAP Vlorë-Himarë e tërheqin testin në ZVAP Finiq-Dropull, një ditë para provimit, ndërsa ata të ZVAP Finiq-Dropull e tërheqin testin në ditën e provimit.

8. Për hartimin e testit në lëndën “Gjuhe amtare” të pakicës kombëtare maqedonase, ndiqet procedura, si vijon:

a) Testi përgatitet nga një grup pune me 3 (tre) mësues dhe 1 (një) pedagog, të ngritur me urdhër të drejtorit të DRAP-së Korçë.

b) Grupi i punës që përgatit testin mbledhet DRAP Korçë.

c) Testi tërhiqet në DRAP Korçë.

ç) Përfaqësuesit e ZVAP Korçë-Pustec e tërheqin testin në ditën e provimit.

9. Nxënësit me aftësi të kufizuara, që ndjekin shkollat e zakonshme, i zhvillojnë provimet kombëtarë të arsimit bazë, mbështetur në planin edukativ individual me të cilin punojnë, në përshtatje me veçoritë e tyre.

10. Drejtoria e institutit të nxënësve që nuk shikojnë “Ramazan Kabashi”, e tërheq testin në Qendrën e Shërbimeve Arsimore (QSHA), një ditë para zhvillimit të provimit dhe e kthen atë në sistemin e shkrimit *Brail*.

11. Sektori i Kurrikulës dhe Zhvillimit Profesional në ZVAP merr nga qendrat e vlerësimit të testeve dhe ruan të dhënat e çdo nxënësi, të vlerësuesve të testeve dhe të mjediseve ku janë realizuar provimet kombëtare të arsimit bazë. Këto të dhëna dërgohen nëpërmjet DRAP-së në QSHA dhe në Drejtorinë e Përgjithshme të Arsimit Parauniversitar.

12. Ngarkohen për zbatimin e këtij udhëzimi, Sekretari i Përgjithshëm, Drejtoria e Përgjithshme e Zhvillimit për Arsimin dhe Sportin. Qendra e Shërbimeve Arsimore, Agjencia për Sigurimin e Cilësisë së Arsimit Parauniversitar, Drejtoria e Përgjithshme e Arsimit Parauniversitar, drejtoritë rajonale të arsimit parauniversitar, zyrtat vendore të arsimit parauniversitar dhe institucionet arsimore parauniversitare.

Ky udhëzim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I ARSIMIT DHE SPORTIT
Evis Kushi

URDHËR
Nr. 148, datë 31.3.2022

PËR DELEGIM KOMPETENCE

Në mbështetje të nenit 102, pika 4, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, të ligjit nr. 44/2015, “Kodi i Procedurave Administrative i Republikës së Shqipërisë”; të pikës 2, të nenit 6, të ligjit nr. 9000, datë 30.1.2003, “Për organizimin dhe funksionimin e Këshillit të Ministrave”, të nenit 11, të ligjit nr. 90/2012, “Për organizimin dhe funksionimin e administratës shtetërore”,

URDHËROJ:

1. Delegimin e kompetencës së titullarit të Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, për nënshkrimin e urdhrit për miratimin e Planit Kombëtar të Monitorimit të Mbetjeve për vitin 2022, zëvendësministrit të Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, znj. Ermira Gjeçi.

2. Në ushtrimin e kompetencës sipas këtij urdhri, zëvendësministri ndihmohet dhe mbështetet nga Sekretari i Përgjithshëm i Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe struktura përgjegjëse në ministri. Zëvendësministri ndalohet të nëndelegojë kompetencat e përfituara përmes këtij akti delegimi.

Ky urdhër hyn në fuqi menjëherë.

MINISTËR I BUJQËSISË DHE
ZHVILLIMIT RURAL
Frida KRIFCA

URDHËR
Nr. 149, datë 31.3.2022

**PËR MIRATIMIN E RREGULLORES PËR
ZBATIMIN E LIGJIT NR. 64, DATË
31.5.2012, “PËR PESHKIMIN”**

Në mbështetje të pikës 4, të nenit 102 të Kushtetutës dhe të pikës 2, të nenit 135, të ligjit nr. 64, datë 31.5.2012, “Për peshkimin”, të ndryshuar,

URDHËROJ:

1. Miratimin e rregullores “Për zbatimin e ligjit nr. 64, datë 31.5.2012, ‘Për peshkimin’, të

ndryshuar”, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij urdhri dhe është pjesë përbërëse e tij.

2. Ngarkohet Drejtoria e Politikave të Peshkimit dhe Akuakulturës dhe Drejtoria e Shërbimeve të Peshkimit dhe Akuakulturës për ndjekjen dhe zbatimin e këtij urdhri.

3. Me hyrjen në fuqi të këtij urdhri, rregullorja nr. 1, datë 7.3.2014, “Për zbatimin e ligjit nr. 64, datë 31.5.2012, “Për peshkimin”, e ndryshuar, shfuqizohet.

Ky urdhër hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I BUJQËSISË DHE
ZHVILLIMIT RURAL
Frida Krifca

RREGULLORE
PËR ZBATIMIN E LIGJIT NR. 64, DATË
31.5.2012, “PËR PESHKIMIN”, TË
NDRYSHUAR

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Përkufizime

Në kuptim të kësaj rregulloreje:

1. “Akti i miratimit” është një dokument që lëshohet nga Ministria për të kryer një aktivitet të veçantë peshkimi me një anije të caktuar, në kushte të përcaktuara dhe në të cilën certifikohen minimalisht të dhënat në lidhje me identifikimin e karakteristikave teknike dhe të ndërtimit të anijes.

2. “Bashkëmenaxhimi i peshkimit” është ajo formë e menaxhimit të burimeve peshkore, ku përgjegjësitë dhe kompetencat janë të ndara ndërmjet shtetit dhe përdoruesve lokalë (organizatave). Procesi institucional i bashkëmenaxhimit mund të jetë i formave të ndryshme, në lidhje me përgjegjësitë dhe kompetencat.

3. “E dhënë personale”, kuptohet emri dhe adresa e pronarëve të anijeve të peshkimit.

4. “Flota” është numri total i anijeve të peshkimit, që shfrytëzon një burim të caktuar. Flota mund të përbëhet nga anije që kryejnë një tip (p.sh. pelagjik) ose tipa të ndryshëm peshkimi (p.sh. fundor, artizanal e pelagjik).

5. “Intensiteti i peshkimit” është sforcja e peshkimit për njësi hapësirë-kohë, p.sh., orët që kryhet një peshkim fundor në një zonë të dhënë.

6. “Kapacitet peshkimi” quhet sasia e peshkut që mund të merret nga një njësi peshkimi, p.sh., nga një individ, komunitet, anije ose flotë, duke marrë si të mirëqenë që nuk ka kufizim në zënie. Matja e kapacitetit të një anijeje bazohet në një formulë që lidhet me tonazhin e anijes dhe fuqinë motorike të saj: gjatësia (m) x zhytja (m) + 0.45 fuqi motorike (kw).

7. “Kontrolli i sforcos” (input) është një sistem i menaxhimit të peshkimit që fokusohet në kufizimin e sasisë së mjeteve të peshkimit ose të kohëzgjatjes së përdorimit të saj, si edhe në kufizimin e sasisë së peshkut të zënë. Këtu përfshihen lejet e peshkimit dhe ditët në det.

8. “Ligj”, kuptohet ligji nr. 64/2012, datë 31.5.2012, “Për peshkimin”, i ndryshuar.

9. “Masë paraprake e menaxhimit të peshkimit”, kuptohet masa që merret në rastet kur mungojnë të dhënat shkencore të përshtatshme, të cilat mund të shtyjnë në kohë marrjen e masave menaxhuese për mbrojtjen e specieve objekt peshkimi, të specieve të bashkëlidhura me to dhe/ose që varen nga to, si dhe të specieve që nuk janë objekt peshkimi dhe të habitateve të tyre.

10. “Masat për konservimin biologjik” janë masa të menaxhimit të peshkimit që merren për specie të veçanta ose të stokut të peshkut, si edhe të metodës së peshkimit. Këtu përfshihen edhe sasisë minimale të zënies, zonat e mbyllura, kuotat e zënies etj.

11. “Momentale (*snapshot*)”, kuptohen të gjitha ngjarjet e regjistruara për anijet që bëjnë pjesë në flotën e peshkimit që nga data e censimit deri në datën e verifikimit të të dhënave.

12. “Monitorimi, kontrolli dhe mbikëqyrja (MCS)” është “arma ekzekutive” e menaxhimit të peshkimit. MCS-ja nuk është një mbrojtje e peshkimit, një veprimtari policore ndaj kundërvajtësve, vetëm një zbatim në terren, vetëm një masë frikësuese, një veprim ushtarak apo vetëm një përgjegjësi e shtetit. MCS-ja është një sistem, i cili bëhet aktiv me përkrahjen dhe pjesëmarrjen e grupeve të interesit.

13. “Mortaliteti i peshkimit” është një term teknik, i cili i referohet pjesës së popullatës peshkore, që eliminohet nga peshkimi në një njësi kohe të dhënë.

14. “Mortalitet pas peshkimit” (*by-mortality*) është mortaliteti (ngordhja) që shkaktohet nga mjetet e peshkimit gjatë procesit të zënies, për burimet ujore të gjalla që i shpëtojnë mjetit (pajisjes) të peshkimit. Një shembull është peshku që ngordh nga infeksionet ose nga prishja e ekuilibrit osmotik, që shkaktohet prej humbjes së luspave nga fërkimi me rrjetën (trata koçet) ose nga ngecja në syzet e rrjetave (mrezhat).

15. “Ngjarje”, kuptohet hyrja ose dalja nga flota e peshkimit e një anijeje, si dhe modifikimi i një prej të dhënave.

16. “Njësi operative” (sipas KPPM-së), për qëllime të menaxhimit të sforcos së peshkimit, kuptohet një grup anijesh peshkimi që praktikojnë të njëjtën lloj peshkimi, duke peshkuar të njëjtat lloje peshqish ose grup peshqish dhe që kanë një strukturë ekonomike të ngjashme. Grupimi i anijeve të peshkimit mund të ndryshojë me kalimin e kohës dhe varet nga objektivat menaxhues që do të zbatohen.

17. “Palë e interesuar” ose grup i interesuar, që i referohet çdo personi ose grupi të njohur nga shteti ose shtetet që kanë një interes legjitim në ruajtjen dhe menaxhimin e resurseve që menaxhohen. Ky term është më përfshirës se termi “*stakeholder*”. Duke folur në përgjithësi, kategoritë e palëve të interesuara shpesh do të jenë të njëjta për shumë peshkime dhe mund të përfshijnë interesa të kundërta tregtare, çlodhëse argëtues, ruajtje shfrytëzim, artizanal, tregtar, peshkatar, blerës, përpunues, lokal dhe shtet. Publiku dhe konsumatorët në përgjithësi, gjithashtu, mund të konsiderohen si palë të interesuara në disa rrethana.

18. “Peshkimi fantazmë” (*Ghost fishing*), përdoret për të përshkruar zënien e organizmave detarë nga ana e mjeteve të braktisura të peshkimit. Ky është veçanërisht problem me mrezhat e njicat dhe si një peshkim i padëshiruar, që mund të paraqesë një problem serioz në shumë zona, duke shkaktuar mortalitet për një periudhë të gjatë kohe.

19. “Peshkim me mjete pasive ose stacionare”, kuptohet peshkimi me çdolloj pajisjeje (rrjetë, kallam ose tub plastik a metalik i thurur etj.) e fiksuar, e vendosur për zënien e organizmave ujorë, si p.sh.: dajlanë, prita, bilance, stavnikë etj.

20. “Peshkim pelagjik” kuptohet peshkimi i llojeve të peshqve që jetojnë në shtresën ujore ndërmjet fundit dhe sipërfaqes, qofshin këta të vegjël apo të mëdhenj (sardelja, açuga, toni etj.).

21. “Peshkim me rrethime” kuptohet peshkimi i llojeve të ndryshme të peshqve me rrjeta që mundësojnë rrethimin e tufave (sardelja, açuga, toni) të grumbulluara për shkaqe biologjike ose jo.

22. “Pikë referimi” është një vlerë e caktuar (e vlerësuar) e nxjerrë nga një procedurë shkencore ose nga një model, i cili i korrespondon një gjendje të resursit apo të peshkimit dhe mund të përdoret si tregues për menaxhimin. Disa pika referimi janë të përgjithshme dhe të aplikueshme për shumë stoqe peshqish, të tjerat duhet të jenë për stoqe specifike. Një dallim duhet të bëhet midis pikave që kanë të bëjnë me objektivat dhe pikat që kanë të bëjnë me kufirin apo pragun dhe që përfaqësojnë gjendjen kritike të stokut.

23. Me “qendër peshkimi” kuptohet një mol, urë në det ose valëpritës, në lagunë ose në liqen, i cili përdoret për qëllime peshkimi së bashku me territorin tokësor, ndërtesat dhe strukturat përkatëse.

24. “Rekrutet” për një stok janë individët e grup-moshës se re të popullatës, që futen për herë të parë në pjesën e shfrytëzuar të stokut ose peshqit e moshës në rritje ose ndryshe që bëjnë pjesë në atë komponent të shfrytëzueshëm.

25. “Rrjeta grumbulluese”, rrjeta të përbëra nga një copë e vetme dhe të mbajtura vertikalisht në ujë nëpërmjet plumbit dhe galexhanteve (tapave); përdoret për të peshkuar organizma ujorë të gjallë, që ngecen në rrjetë ose në syzet e saj; në varësi të plumbit dhe të tapave, këto rrjeta mund të përdoren për të peshkuar në kolonën e ujit deri në sipërfaqe (rrjeta grumbulluese fikse notuese dhe rrjeta grumbulluese lundruese) ose në afërsi të fundit (rrjeta grumbulluese të hedhura në fund).

26. “Rrjeta me rrethim”, kuptohen rrjetat që kapin peshqit, duke i rrethuar nga anët dhe nga poshtë.

27. “Rrjeti kohë-hapësirë” do të thotë kombinimi i një areali gjeografik në një sektor të përcaktuar dhe në një interval kohe të caktuar.

28. “Selektiviteti” është një aftësi e mjetit të peshkimit për të përzgjedhur një specie gjatë procesit të peshkimit. Selektiviteti i mjeteve të veçanta të peshkimit varet nga aftësia e tyre për të seleksionuar speciet objekt peshkimi (target) nga shumëllojshmëria e pranishme e organizmave në zonën ku po zhvillohet aktiviteti i të peshkuarit. Selektiviteti total i një metode peshkimi është një rezultat i kombinuar i veçorive karakteristike të

mjetit të peshkimit dhe të metodës së zbatuar të peshkimit.

29. “Shfrytëzim i qëndrueshëm”, kuptohet shfrytëzimi i një popullate peshkimi, në mënyrë të tillë që shfrytëzimi i tij në të ardhmen të mos rrezikohet ose që të mos ketë efekte negative mbi ekosistemet ujore.

30. “Shkalla e shfrytëzimit”, e zbatuar mbi një stok peshku, është pjesa ose sasia e biomasës së hequr si rezultat i peshkimit. Në qoftë se biomasa është 1000 T dhe zënia gjatë një viti është 200 T, shkalla vjetore e shfrytëzimit është 20%.

31. “Speciet objekt peshkimi (target)” janë speciet kryesore që duhet të zihen nga një anije ose një mjet në një tip peshkimi të caktuar. Në peshkimin pelagjik me koshilok kjo mund të jetë vetëm një specie (p.sh. sardelja), ndërsa në peshkimin me koça mund të jetë një grup specimesh (p.sh.: merluci, barbuni, gjuhëza etj.).

32. “Stavnik” është një mjet stacionar peshkimi, i cili përbëhet nga një krah pengues, i cili e drejton peshkun në një seri dhomash konike ose në formë piramide, gjithmonë e më të vogla deri te thesi i grumbullimit. Mund të jetë me shtylla ose me spiranca. Stavniku montohet në ujëra pak të thella, në laguna, në lumenj dhe në afërsi të bregut.

33. “Stok peshku” janë resurset e gjalla në komunitetin ose në popullatën nga të cilat merren zëniet në një peshkim. Përdorimi i termit stok peshku zakonisht nënkupton që popullata e veçantë është pak a shumë e izoluar nga stoqet e tjera të së njëjtës specije dhe, si rrjedhim, vetëqëndron. Në një peshkim të veçantë, stoku i peshkut mund të jetë një ose disa specie peshqish, por këtu, gjithashtu, synohet të përfshijë invertebrorët dhe bimët komerciale.

34. “Tonazh” kuptohet tonazhi bruto i përcaktuar nga aneksi i Konventës Ndërkombëtare mbi Tonazhin e Anijeve (1969). Tonazhi bruto përcaktohet me anë të formulës $GT=K1V$, ku V është volumi total i hapësirave të mbyllura të anijes në metër kub dhe $K1=0.02+0.02\log10V$.

35. “Vegla të tërhequra” është çdo vegël peshkimi që tërhiqet ose jo me anë të forcës motorike të një anijeje peshkimi ose nëpërmjet

tambureve me anije të ankoruar ose në lëvizje me shpejtësi shumë të vogël, duke përfshirë në mënyrë të veçantë tratat ose dragat.

36. “Vlerësimi i stokut” është kërkimi, analiza dhe përshkrimi numerik i gjendjes aktuale dhe të kaluar të një stoku peshku dhe i aktivitetit të peshkimit që e shfrytëzon atë, domethënë, shpërndarja, abondanca, struktura e përmasave ose e moshës, sforcos së peshkimit, nivelet e zënieve etj.

37. “Zënie” është numri total ose pesha e peshkut të zënë në një zonë brenda një periudhe të caktuar kohe. Zënia përfshin edhe peshkun e flakur në det dhe që nuk është zbarkuar në tokë. Zënia mund të bëhet në një zonë të ndryshme nga zona e zbarkimit të peshkut.

38. “Zënie për njësi të sforcos (CPUE)” është zënia totale e marrë për çdo njësi të sforcos (ditë në det, orë tralimi).

KREU II

PESHQIT DHE MBROJTJA E TYRE

Neni 2

Matja e dimensioneve të organizmave ujorë

1. Gjatësia e peshqve matet nga maja e turirit (me gojë të mbyllur) deri në ekstremitetin e lobit më të gjatë të pendës së bishtit (kaudale), ose në ekstremitetin e pendës së bishtit (kaudale), kur kjo nuk përbëhet nga dy lobe.

2. Gjatësia e krustaceve matet nga fillimi i syrit deri në ekstremitetin e prapmë të trupit, përfshirë bishtin.

Neni 3

Dimensionet minimale të disa organizmave ujorë

1. Ndalohet të peshkohen, të mbahen në bord, të zbarkohen, të transportohen, të magazinohen, të ekspozohen e të tregtohen organizma ujorë me dimensione më të vogla se ato të treguara më poshtë për çdo lloj të veçantë:

a) Peshqit

Emri shqip	Emri shkencor	Dimensionet
Merluci tripendësh	<i>Micromesistius spp.</i>	20 cm
Qefujt	<i>Mugil spp., (Liza spp., Chelon spp.)</i>	16 cm
Dentalet	<i>Dentex spp.</i>	25 cm
Vopa	<i>Boops boops</i>	10 cm
Salpa	<i>Sarpa salpa</i>	12 cm
Korbët	<i>Sciaena spp., Umbrina spp.</i>	25 cm
Stavridat	<i>Trachurus spp.</i>	12 cm
Gofat	<i>Seriola spp.</i>	30 cm
Amet	<i>Lichia amia</i>	30 cm
Pallamidi	<i>Sarda sarda</i>	30 cm
Sardelet	<i>Sardinella aurita</i>	11 cm
Shproti (papalina)	<i>Sprattus sprattus</i>	10 cm
Kublat	<i>Alosa fallax</i>	20 cm
Maridhat	<i>Spicara spp.</i>	8 cm
Toni	<i>Thunnus thynnus</i>	101 cm
Toni alalunga	<i>Thunnus alalunga</i>	40 cm
Tonili	<i>Euthynnus alletteratus</i>	30 cm
Peshku shpatë	<i>Xiphias gladius</i>	100 cm
Peshku pëllumb	<i>Mustelus spp</i>	30 cm
Rajat	<i>Raja spp.</i>	30 cm
Skadhinat	<i>Squatina spp</i>	40 cm
Peshqit elektrikë	<i>Torpedo spp.</i>	30 cm
Ngjalë deti	<i>Conger conger</i>	30 cm
Peshqit kitarre	<i>Rhinobatos spp.</i>	30 cm
Shojza	<i>Platichthys flesus</i>	15 cm
Shkotrat	<i>Bothus spp. Arnoglossus spp.</i>	30 cm
Rombet	<i>Scophthalmus spp. Psetta spp. Lepidorbomus spp.</i>	30 cm
Jatagani	<i>Lepidopus caudatus</i>	40 cm
Shtiza	<i>Sphyrna spp.</i>	25 cm
Peshku kovaç	<i>Zeus faber</i>	20 cm
Peshqit gjel	<i>Trigla spp. Aspitrigla spp.</i>	15 cm
Henëza e detit (lopa)	<i>Lophius piscatorius</i>	30 cm
Aterinat	<i>Atherina spp.</i>	8 cm
Ngjala	<i>Anguilla Anguilla</i>	38 cm ^{*7}
Trofta ylber	<i>Onchorhynchus mykiss</i>	25 cm
Trofta e egër	<i>Salmo trutta fario</i>	20 cm
Korani	<i>Salmo letnica</i>	32 cm
Korani i verës	<i>Salmo letnica estivalis</i>	30 cm
Belushka	<i>Salmothymus obrikanus</i>	30 cm
Sharroku (perka)	<i>Perca fluviatilis</i>	15 cm
Luçioerka	<i>Stizostedion lucioperca</i>	30 cm
Gjuhca (cironka)	<i>Alburnus spp.</i>	10 cm
Njila (skobuzi)	<i>Chondrostoma spp.</i>	15 cm
Skortët	<i>Rutilus spp.</i>	12 cm
Mustakët	<i>Barbus spp.</i>	25 cm
Mrenat	<i>Cobitis spp.</i>	25 cm
Mlyshët	<i>Leuciscus spp.</i>	15 cm
Bordullakët	<i>Gobius spp.</i>	15 cm
Karasët	<i>Carassius spp.</i>	15 cm
Krapi	<i>Cyprinus carpio</i>	30 cm
Ballëgjërët	<i>Hypophthalmichthys spp. Aristichthys spp</i>	30 cm
Amuri	<i>Ctenopharyngodon idella</i>	30 cm
Pëllëmbëza	<i>Megalobrama amblycephala</i>	20 cm
Açuga	<i>Engraulis encrasicolus</i>	9 cm

⁷ * Dimensionet minimale të lejuara të peshkimit të ngjalës përcaktohen në Planin e Menaxhimit të Ngjalës Evropiane (*Anguilla anguilla*) në fuqi.

b) Krustacet

Karkaleci i detit	<i>Penaeus kerathurus</i>	7 cm
Karkaleci violetë	<i>Aristeus antennatus</i>	7 cm
Karkaleci i kuq	<i>Aristaemorphia foliacea</i>	6 cm

c) Molusqet cefalopode

Kallamarët	<i>Loligo spp.</i>	25 cm
Totanët	<i>Ilex spp.</i>	30 cm
Sepia	<i>Sepia officinalis</i>	20 cm
Oktapodi	<i>Octopus vulgaris</i>	0.5 kg

2. Për peshqit me përmasa të vogla, që zihen me rrjeta rrethuese, si: sardelja, açuga, papalina e gjuhca (cironka) lejohej që në sasinë e peshkuar të ketë deri 20% të sasisë totale nën dimensionet minimale respektive (pika 1 e këtij neni), por jo nën 7 cm gjatësi.

Neni 4

Ndalimi për të peshkuar disa lloje në periudha e zona të caktuara

1. Ndalohet të peshkohen me çfarëdolloj mjeti dhe metode gjuetie, si dhe mbajtja në bord, tranzitimi në barkë dhe zbarkimi i qëllimtë i llojeve të mëposhtme në periudhat e zonat përkatëse:

a) Gjuhca (cironka) - *Alburnus albidus alborella* prej 20 prillit deri më 20 korrik në liqenin e Ohrit dhe 1 prill deri më 31 korrik në zonat e tjera ujore;

b) Peshkimi i gjuhës (cironkës), në liqenin e Ohrit bëhet vetëm me tratë zall (vlagë) me madhësi syze të thesit jo më të vogël se 12 mm. Çdo dalje në liqen për gjueti të gjuhës me këtë lloj trate monitorohet nga Inspektorati i Peshkimit dhe OMP-ja.

c) Krapin – *Cyprinus carpio*, brenda periudhës 20 prill deri më 20 korrik në liqenin e Ohrit dhe 1 prill deri më 1 korrik në zonat e tjera ujore. Data e fillimit, e mbarimit dhe kohëzgjatja e periudhës së ndalimit përcaktohen me urdhër të veçantë ministri.

ç) Korani – *Salmo letnica* prej 1 dhjetorit deri më 28 shkurt në liqenin e Ohrit.

d) Belushka – *Salmothymus obridanus* prej 1 nëntorit deri më 31 janar në liqenin e Ohrit.

dh) Trofta e egër – *Salmo trutta* prej 1 nëntorit deri më 1 prill në të gjitha zonat.

2. Ndalohet peshkimi me rrjeta në distancë prej 300 m nga bregu në liqenin e Ohrit dhe në liqenin e Shkodrës dhe 150 m nga bregu për zonat e tjera ujore. Periudha e ndalimit përcaktohet me urdhër të veçantë ministri.

3. Ndalohet peshkimi, mbajtja në bord, tranzitimi në barkë dhe zbarkimi i të gjitha llojeve të peshqve me çfarëdolloj mjeti dhe metode gjuetie, në liqenet e Prespës së Madhe dhe Prespës së Vogël, një muaj në vit. Data e fillimit të ndalimit të gjuetisë dhe e mbarimit të saj përcaktohet me urdhër të veçantë të ministrit.

4. Ndalohet peshkimi, mbajtja në bord, tranzitimi në barkë dhe zbarkimi i të gjitha llojeve të peshqve me çfarëdolloj mjeti dhe metode gjuetie, në liqenin e Ohrit, nga 1 dhjetori deri më 31 dhjetor të çdo viti me përjashtim të tratave të zallit (vlag) për gjuetinë e cironkës.

5. Ndalohet peshkimi në zonën me rreze 2 km nga grykëderdhja e lumit Bunë dhe 1 km nga grykëderdhjet e të gjithë lumenjve të tjerë të vendit.

6. Ndalohet peshkimi brenda zonës së shamadurit, si dhe vendosja e rrjetave të llojit mrezha, njica në drejtim të vijës kufizuese të shamadurit. Zona e shamadurit përfshihet brenda rrezes së poshtëshënuar (e llogaritur nga dajlani):

- a) në dajlanin e Shkodrës 1000 metra;
- b) në dajlanin e Cekës 1000 metra;
- c) në dajlanin e Patokut 1000 metra;
- ç) në dajlanin 1 të Nartës 1000 metra;
- d) në dajlanin 2 të Nartës 1000 metra;
- dh) në dajlanin e Butrintit 500 metra;
- e) në dajlanin kryesor të Karavastasë 1000 metra.

5. Ndalohet peshkimi sipër dajlanit të Pritës së Rrezes (Butrint) në distancë deri në 500 m. Ndalohet çdo lloj aktiviteti peshkimi me rreze 250

m nga ura (Prita e Rrezes – Butrint) në drejtim të liqenit të Bufit.

6. Në liqenin e Butrintit numri maksimal i grupeve të peshkimi është 10, me dy peshkatarë secili grup. Peshkimi në këtë liqen do të kryhet vetëm me rrjete mrezhë kaladore rrethimi (deri në 400 ml secili grup), paranca ngjale (deri në 6 copë secili grup) dhe parangallë.

7. Ndalohet çdo lloj aktiviteti peshkimi përreth ishullit të Sazanit, në distancë prej 1 milje detare nga vija bregdetare ose në izobatën 50 metra, atëherë, kur kjo thellësi arrihet në një distancë më të vogël.

8. Ndalohet çdo lloj aktiviteti peshkimi në zonën e mbrojtur “Parku Kombëtar Detar Karaburun–Sazan”, sipas koordinatave të përcaktuara nga vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 289, datë 28.4.2010, “Për shpalljen Park

Kombëtar’ të ekosistemit natyror detar pranë gadishullit të Karaburunit dhe ishullit të Sazanit”.

9. Ndalohet hedhja e çfarëdolloj rrjete peshkimi deri në izobatën prej 10 m për detin Adriatik dhe deri në izobatën prej 20 m për detin Jon.

10. Ndalohet peshkimi me trata tërheqëse (fundore ose pelagjike) në gjirin e Vlorës (i kufizuar në veri nga vija bazë prej kepit të Karaburunit deri në Treport).

11. Ndalohet peshkimi me rrjeta zhytëse fundore në liqenin e Ohrit, në largësinë mbi 1300 m nga bregu.

12. Në peshkimin tregtar artizanal në bregdet, veglat e peshkimit (mrezha, ngjica, kurthe, grepa etj.) hidhen/lëshohen në mbrëmje, në përfundim të diellit dhe ngrihen në mëngjes, në lindje të diellit, sipas orareve të përcaktuara në tabelën e mëposhtme:

Muaji	Lindja e diellit	Perëndimi i diellit
Janar	07:00	16:40
Shkurt	06:40	17:15
Mars	06:00	17:45
Prill	05:10	18:15
Maj	04:15	18:50
Qershor	04:50	19:10
Korrik	04:15	19:10
Gusht	04:50	18:40
Shtator	05:15	17:45
Tetor	06:00	17:15
Nëntor	06:30	16:30
Dhjetor	07:00	16:15

13. Ndalohet lënia e veglave të mësipërme të peshkimit fikse gjatë periudhës tjetër të ditës.

Neni 5

Ndalimi i përdorimit të disa mjeteve dhe formave të peshkimit

1. Ndalohet përdorimi i rrjetave fundore ose i rrjetave notuese të fiksuara për peshkimin e specieve të mëposhtme: toni i bardhë (*Thunnus alalunga*), toni i kuq (*Thunnus thynnus*), peshku shtizë (*Xiphias gladius*), peshkaqenëve (*Hexanchus griseus*, *Cetorhinus maximus* Alopidae; *Carcharhinidae*; *Sphyrnidae*; *Isuridae*; *Lamnidae*).

2. Ndalohet peshkimi me rrjeta fundore dhe draga tërheqëse në thellësi më të mëdha se 1000 metra.

3. Ndalohet përdorimi për peshkim dhe mbajtja në bord e pallangarëve me grepa, me gjatësi totale më të vogël se 10 cm dhe gjerësi më të vogël se 4.5 cm, për anijet e peshkimit që përdorin pallangarë dhe që shkarkojnë ose kanë në bord një sasi peshku shtizë (*Xiphias gladius*) më të madhe se 10% të peshës së gjallë pas peshkimit.

4. Ndalohet përdorimi i ngjicave pelagjike (driftnets) në të gjitha ujërat e brendshme dhe në ato detare.

5. Ndalohet përdorimi i mjeteve të mëposhtme gjatë peshkimit në liqenin e Ohrit:

a) rrjetë pezaul me saçme për cironkën në liqenin e Ohrit;

b) fuzhnjë për krapin në liqen.

6. Ndalohet përdorimi i më shumë se 1000 m rrjetë peshkimi (ngjica dhe mrezha), si dhe përdorimi i më shumë se 200 grepave peshkimi, në peshkimin tregtar artizanal me mjete lundruese pa kuvertë në ujëra bregdetare.

7. Ndalohet të përdoren për peshkim tregtar mjetet lundruese të tipit motoskafe ose gomone ose i mjeteve ku raporti fuqi motorike kw/peshë GT është më i madh se 50.

8. Ndalohet peshkimi me mjete dhe rrjetë tërheqëse fundore (koçe) në të gjitha kategoritë e ujërave të brendshme.

9. Ndalohet peshkimi me mjete tërheqëse në formë gabiesh, dragash etj., në ujërat të brendshme.

10. Ndalohet peshkimi tregtar industrial në ujërat e brendshme.

11. Në liqenin e Ohrit, ndalohet peshkimi me mbi 150 grepa/për çdo grup peshkimi, si dhe përdorimi i mjeteve motorike në varkat e peshkimit me fuqi motorike mbi 15 kw.

12. Ndalohet vendosja e rraçave mbas dajlanëve.

Neni 6

Kanalet e komunikimit midis lagunave dhe detit

1. Ndalohet peshkimi në kanalet e komunikimit midis lagunave dhe detit, si dhe në zonën bregdetare të përfshirë brenda harkut me rreze prej 2 km me qendër në vendin e derdhjes së kanalit në det.

2. Gjatë periudhës kur dajlanët janë të mbyllur (në funksionim për zënien e peshkut), ndalohet peshkimi i të tretëve brenda kufirit të dajlanit (shamaduri nga ana e lagunës), që përcaktohen për çdo dajlan nga drejtoria ose ekspertë të autorizuar prej saj.

3. Ndalimi i mësipërm nuk është i vlefshëm në rastet kur rrezikohet thyerja e pritave të dajlanit, për shkak të kushteve hidrometeorologjike.

Neni 7

Dajlanët

1. Dajlanët hapen për të mosfunksionuar për peshkim, në këto periudha të vitit:

- a) Dajlani i Shkodrës: 15 mars deri më 31 gusht;
- b) i Vilunit: 15 mars deri më 30 shtator;
- c) i Merxhanit: 10 mars deri më 31 korrik;
- ç) i Cekës: 10 mars deri më 31 korrik;
- d) i Patokut: 15 mars deri më 30 shtator;
- dh) i Karavastasë: 5 mars deri më 5 maj;
- e) i Nartës: 10 shkurt deri më 10 prill;
- ë) i Orikumit: 15 mars deri më 15 qershor;
- f) i Butrintit: 1 prill deri më 30 qershor;
- g) Prita e Rrezes: 15 prill deri më 15 qershor.

2. Në periudhën kur dajlanët e lagunave bregdetare janë të hapur (sipas pikës 1 të këtij neni), ndalohet çdo formë peshkimi në laguna përveç grepave për ngjalën.

3. Ndalohet vendosja e kallamave (ose tubave plastikë, metalikë etj.) në dajlanët në një distancë më të vogël se 12 mm nga njëri-tjetri.

4. Ndalohet përdorimi i rrjetave (metalike, plastike etj.) me diametër më të vogël (të rrethit të brendashkuar në syza), se:

- a) 30 mm për dajlanin e Shkodrës;
- b) 28 mm për dajlanët e tjerë.

Neni 8

Stavnikët

1. Lejohet instalimi i vetëm tre stavnikëve në bregdetin shqiptar në distancë jo më pak se 200 m nga bregu:

- a) një stavnik në gjirin e Shëngjinit, i baraslarguar nga grykëderdhja e Drinit të Vjetër dhe grykëderdhja e lagunës së Merxhanit;
- b) një stavnik në gjirin e lagunës së Patokut në veri të grykëderdhjes së lumit Mat, duke respektuar distancën nga grykëderdhja e lumit në det;
- c) një stavnik në jug të Kepit të Rodonit.

Neni 9

Karakteristikat e anijeve të peshkimit të molusqeve

Karakteristikat e anijes tip për peshkimin e molusqeve, numri i tyre, modeli i lejes, sasitë ditore të molusqeve, lloji i dragës etj., përcaktohen me rregullore të veçantë të ministrit.

Neni 10

Dimensionet minimale të rrjetave të peshkimit

1. Matja e dimensioneve të syzeve të rrjetave bëhet duke matur gjatësinë e syzes, pra distancën e brendshme midis dy nyjave përkundrejt njëra-tjetrës, e barabartë me dyfishin e një brinje të katërkëndëshit të syzes (2a). Matja bëhet me syze të tërhequr në aksin më të gjatë dhe me rrjetë të lagur e të përdorur.

2. Ndalohet mbajtja në bord e anijes së peshkimit dhe përdorimi i rrjetave me syze më të vogël se ato të paraqitura më poshtë:

a) Tratë rrethimi:

i. për gjuhçën në liqenin e Shkodrës, të Fierzës dhe të Vaut të Dejës, 28 mm;

ii. për gjuhçën (cironkën) në zonat e tjera, 20 mm.

b) Mrezha e njica:

i. në bregdet, 48 mm;

ii. në laguna bregdetare, 60 mm;

iii. për koranin në liqenin e Ohrit (statike ose notuese), 90 mm;

iv. për belushkën në liqenin e Ohrit, 52 mm;

v. për krapin në liqenin e Shkodrës, 120 mm;

vi. për krapin në liqenin e Ohrit e të Prespës dhe në ujërat e tjera, 66 mm;

vii. për gjuhçën në liqenin e Shkodrës, të Fierzës dhe të Vaut të Dejës, 28 mm.

3. Ndalohet bllokimi i syzeve të rrjetës në çdo pjesë të saj ose reduktimi faktik i dimensioneve të tyre.

Neni 11

Peshkimi çlodhës-argëtues

1. Aktiviteti i peshkimit çlodhës-argëtues kryhet në një distancë jo më të vogël se 500 m nga mjetet e peshkimit profesional.

2. Ushtrimi i aktivitetit të peshkimit çlodhës-argëtues ndalohet të kryhet gjatë sezonit turistik në orarin 8:30 me 19:30, në një distancë jo më të vogël se 200 m nga plazhet dhe 100 m nga brigjet shkëmbore.

3. Përjashtimisht, ky aktivitet kryhet në mole dhe shkëmbinj edhe gjatë sezonit turistik në oraret e ndalimit, me kallama dhe grepa dore vetëm në mungesë të pushuesve. Me ardhjen e pushuesve aktiviteti ndërpritet menjëherë.

4. Aktiviteti i peshkimit sportiv nuk zhvillohet me mjete të peshkimit profesional.

Neni 12

Peshkimi nënujor

1. Peshkimi nënujor bën pjesë në kategorinë e peshkimit amator. Gjatë ushtrimit të aktivitetit të peshkimit nënujor:

a) ndalohet të përdoren bombola oksigjeni gjatë zhytjes;

b) ndalohet zënia e koraleve, molusqeve (me përjashtim të cefalopodëve) dhe krustaceve;

c) ndalohet zënia e më shumë se 50 iriqëve deti për peshkatar (grumbullimi me dorë, ndalohet nga muaji maj deri në muajin qershor);

ç) ndalohet kalimi në zonat e frekuentuara nga turistët me pushkën e karikuar;

d) ndalohet të ushtrohet aktiviteti në një distancë më të vogël se 500 m nga plazhet e frekuentuara nga pushuesit;

dh) ndalohet të ushtrohet aktiviteti në një distancë më të vogël se 100 m në plazhet shkëmbore;

e) ndalohet të ushtrohet aktiviteti në një distancë më të vogël se 100 m nga koshat e akuakulturës, rrjetave statike ose anijeve të ankoruara në port;

ë) ndalohet të ushtrohet aktiviteti në zonat e hyrjes dhe daljet nga porti ose në rrugët e zakonshme të tranzitimit të anijeve;

f) ndalohet të ushtrohet aktiviteti nga perëndimi në agim;

g) mund të përdoren mjete lundruese shoqëruese për zhvendosjen;

gj) peshkatarin sinjalizon me bova dhe një flamur të kuq me vija diagonale të bardha, të dukshme në një largësi jo më të vogël se 300 m, dhe nëse përdoret një mjet lundrues atëherë flamuri vendoset mbi mjet;

h) peshkatarin ushtron aktivitetin brenda një rrezeje prej 50 m nga mjeti lundrues ose nga bova (galxhante);

i) peshkatarin zë jo më shumë se 5 kg produkte peshkore dhe kjo sasi mund të tejkalohet nëse zihet një individ i vetëm me peshë më të madhe se 5 kg;

j) peshkatarin zë peshq, molusqe cefalopodë, duke respektuar dimensionet minimale të përcaktuara në aktet ligjore dhe nënligjore.

KREU III KOMISIONET

Neni 13

Komisioni i Përhershëm i Ankimimeve

1. Komisioni i Përhershëm i Ankimimeve përbëhet nga pesë anëtarë, kryesohet nga kryetari dhe ka në përbërje të tij sekretarin.

2. Anëtarët e komisionit miratohen me urdhër të ministrit.

3. Komisioni thirret nga kryetari dhe mbledhet të paktën të mërkurën e parë të çdo muaji.

Neni 14

Procedura e gjykimit para Komisionit të Përhershëm të Ankimimeve

1. Subjektet të cilat brenda 30 ditëve nga data e marrjes së njoftimit, kanë paraqitur ankim administrativ pranë komisionit, njoftohen me shkrim për pjesëmarrje në mbledhje të paktën 7 (shtatë) ditë kalendarike, përpara datës së mbledhjes së komisionit.

2. Në njoftim tregohen vendi, data dhe ora e mbledhjes së komisionit për shqyrtimin e kundërvajtjes në fjalë.

3. Komisioni mund të procedojë për gjykim në datën, vendin dhe orën e caktuar:

a) Nëse personi i konsideruar përgjegjës nuk gjendet;

b) Në mungesë të personit të konsideruar përgjegjës për kundërvajtjen vetëm atëherë kur rezulton se personi në fjalë ka marrë djeni, si dhe kur nuk ka asnjë shkak të arsyeshëm për mosparaqitjen;

c) Nëse personi i konsideruar përgjegjës për kundërvajtjen ka autorizuar me prokurë të noterizuar një person tjetër për ta përfaqësuar.

4. Komisioni thërret, gjithashtu, në të njëjtën datë dhe orë inspektorin e peshkimit që ka bërë procesverbalin.

5. Në gjykim duhet t'i jepet mundësia të dëgjohet, kur është i pranishëm, edhe personit të konsideruar përgjegjës për kryerjen e kundërvajtjes.

6. Sekretari i komisionit mban procesverbalin e zhvillimit të mbledhjes, si dhe rezultatin e votimit për vendimin. Procesverbali firmoset nga të gjithë anëtarët e Komisionit.

7. Komisioni merr një vendim të motivuar në fund të gjykimit. Vendimi bëhet me shkrim dhe nënshkruhet nga të gjithë anëtarët e komisionit.

8. Vendimi i komunikohet të interesuarit, me shkrim.

9. Kundër këtij vendimi subjekti ka të drejtë të ankohet në gjykatën administrative, sipas rregullave të legjislacionit në fuqi.

Neni 15

Asgjësimi i mjeteve dhe i veglave të sekuestruara

1. Në bazë të vendimit të Komisionit të Përhershëm të Shqyrtimit të Ankimimeve, sipas rastit, ngrihet një komision asgjësimi i mjeteve dhe i veglave të peshkimit të sekuestruara dhe të konfiskuara.

2. Çdo asgjësim bëhet me procesverbal, ku firmos çdo anëtar i komisionit, i cili mbahet në dy kopje; një kopje i dorëzohet Komisionit të Përhershëm të Ankimimeve, një kopje e mban inspektori i peshkimit të rajonit përkatës.

3. Mjetet dhe veglat e peshkimit, sipas pikës 1 të këtij neni, janë ato mjete, të cilat janë të ndaluara nga ligji dhe aktet nënligjore të miratuara në zbatim të tij.

KREU III

PLANET E MENAXHIMIT DHE PLANET E ZBATIMIT TË PESHKIMIT

Neni 16

Përmbajtja e planeve të menaxhimit dhe të zbatimit

1. Ministria miraton çdo 5 vjet plane menaxhimi dhe plane zbatimi peshkimi, për peshkimin në detet Adriatik dhe Jon. Këto plane mund të përfshijnë veçanërisht:

a) Objektiva afatshkurtër, afatmesëm të zhvillimit të peshkimit;

b) Masa të menaxhimit të sforcos së peshkimit;

c) Masa të veçanta teknike, përfshirë, aty ku mendohet e nevojshme dhe përjashtime të përkohshme nga dispozitat e kësaj rregulloreje, aty ku këto përjashtime janë të nevojshme për kryerjen e aktivitetit të peshkimit, me kusht, që ky plan menaxhimi të garantojë shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve të marra në konsideratë;

c) Shtrirjen si përdorim të detyrueshëm të sistemit të kontrollit me anë të satelitit VMS apo të sistemeve të ngjashme për anijet e peshkimit me gjatësi të përgjithshme 12 metra;

d) Kufizime të përkohshme apo të përhershme në disa zona, të rezervuara për disa lloj mjeteve peshkimi apo anijesh, që kanë nënshkruar detyrimet në kuadrin e planit të menaxhimit;

dh) Planet e menaxhimit parashikojnë lëshimin e lejeve të veçanta të peshkimit, anijeve të peshkimit me gjatësi të përgjithshme më të vogël se 10 metra.

3. Në zbatim të nenit 21, të ligjit nr. 64/2012, datë 31.5.2012, “Për peshkimin”, Komisioni Konsultativ Qendror për Peshkimin dhe Akuakulturën jep sugjerime, në lidhje me përcaktimin e planeve të menaxhimit.

4. Ministria kryen një monitorim të përshtatshëm shkencor të planeve të menaxhimit, si dhe rishikon çdo vit, në veçanti, disa masa menaxhuese në lidhje me aktivitetet e peshkimit, që shfrytëzojnë llojet me cikël të shkurtër jetësor, për të pasur parasysh ndryshimet e mundshme në aftësinë e rekrutimit.

5. Ministria miraton plane menaxhimi për aktivitetet e peshkimit, të kryera me trata, trata zalli, trata krahu bregdetare, rrjeta me rrethim dhe daga për zona të caktuara të bregdetit.

6. Ministria mund të hartojë plane të tjera menaxhimi, bazuar mbi të dhëna të reja të rëndësishme shkencore, edhe në një kohë të dytë.

7. Planet e menaxhimit, në përputhje me nenin 25, të ligjit nr. 64/2012, datë 31.5.2012, “Për peshkimin”, mund të përfshijnë dhe masa që shkojnë përtej dispozitave të kësaj rregulloreje, me qëllim:

- a) rritjen e selektivitetit të mjeteve të peshkimit;
- b) reduktimin e hedhurinave në det;
- c) kufizimin e sforcos së peshkimit.

8. Masat që përfshihen në planet e menaxhimit janë në përpjesëtim me qëllimet, objektivat dhe afatet e parashikuara dhe duhet të mbajnë parasysh faktorët e mëposhtëm:

- a) gjendjen e ruajtjes së rezervës apo rezervave;
- b) karakteristikat biologjike të rezervës apo rezervave;
- c) karakteristikat e aktiviteteve të peshkimit, i cili peshkon këtë rezervë;
- ç) impaktin ekonomik të këtyre masave, në aktivitetin e peshkimit që preket nga to.

KREU IV

REGJISTRI I PESHKATARËVE PROFESIONISTË DHE REGJISTRI KOMBËTAR I MJETEVE LUNDRUESE TË PESHKIMIT

Neni 17

Mbajtja dhe forma e regjistrit

1. Regjistri i peshkatarëve profesionistë mbahet në drejtorinë përgjegjëse për peshkimin dhe në Organizatën e Menaxhimit të Peshkimit nga menaxheri i saj. Zyrat e Inspektoratit të Peshkimit mbajnë regjistrin përkatës për personat që mbulojnë.

2. Regjistri i peshkatarëve profesionistë mbahet i ndarë në dy pjesë:

- a) Për peshkatarët që ushtrojnë peshkimin detar në anijet e peshkimit me kuvertë;
- b) Për peshkatarët që ushtrojnë peshkimin me mjete lundruese pa kuvertë në bregdet e ujëra të brendshme ose pa mjete lundruese.

3. Në regjister shënohen për çdo person të regjistruar dënimet eventuale që mund të jenë dhënë për shkelje të ligjit e akteve nënligjore të peshkimit.

Neni 18

Kërkesa për regjistrim

1. Kërkesa për regjistrim në Regjistrin e Peshkatarëve Profesionistë bëhet nga kërkuesi dhe paraqitet në drejtorinë e politikave që mbulon peshkimin, e kompletuar dhe e shoqëruar me dy fotografi e me dokumentet përkatëse, që kërkohen nga drejtoria përkatëse.

2. Drejtoria verifikon kompletimin e kërkesës në përputhje me kushtet e përcaktuara nga ligjet e rregulloret e peshkimit dhe vendos regjistrimin.

Neni 19

Regjistrimi

1. Në regjister kanë të drejtë të regjistrohen peshkatarët që punojnë në peshkim për një periudhë më shumë se 3-vjeçare pa shkëputje edhe në rastin kur nuk plotësojnë kriteret e tjera për regjistrim.

2. Për peshkatarët e tjerë që kërkojnë të punojnë si profesionistë, regjistrimi është kusht i

domosdoshëm dhe bëhet në bazë të kriterëve të përcaktuara në nenin 33 të kësaj rregulloreje.

Neni 20

Kushtet për regjistrim

Për të fituar të drejtën e regjistrimit në Regjistrin e Peshkatarëve Profesionistë, është e nevojshme që personi kërkuar:

- a) të ushtrojë peshkimin profesional si aktivitet i vetëm i përhershëm ose sezonal punësimi;
- b) të jetë rezident në Republikën e Shqipërisë;
- c) përveç rastit të parashikuar në pikën 1 të nenit 32 të kësaj rregulloreje, të ketë dëshminë e kualifikimit si peshkatar;
- ç) të mos rezultojë i dënuar për shkelje të ligjit të peshkimit dhe jo më shumë se tri dënime për kundërvajtje administrative të ligjit dhe të akteve nënligjore për peshkimin.

Neni 21

Dokumenti i regjistrimit

1. Regjistrimi i jep të drejtën e pajisjes me dokumentin e regjistrimit si peshkatar profesionist.
2. Dokumenti i regjistrimit është i domosdoshëm për çdo person që punon në sektorin e peshkimit.
3. Ky dokument mbahet nga çdo punonjës dhe i vihet në dispozicion, në rast se kërkohet, nga një inspektor peshkimi.
4. Dokumenti i regjistrimit lëshohet me firmën e titullarit.

Neni 22

Kohëzgjatja e regjistrimit

Regjistrimi në Regjistrin e Peshkatarëve Profesionistë të bëhet për një afat të pakufizuar.

Neni 23

Çregjistrimi nga Regjistri i Peshkatarëve Profesionistë

1. Titullari vendos për çregjistrimin nga Regjistri i Peshkatarëve Profesionistë:
 - a) në rastin kur vdes i regjistruari;
 - b) në rastet kur Organizata e Menaxhimit të Peshkimit, ku bën pjesë peshkatori, e ka përjashtuar

atë për mosushttrim të veprimtarisë së peshkimit, në përputhje me statutin e OMP-së;

- c) në rastet e ndërprerjes së aktivitetit të peshkimit për një periudhë mbi trevjeçare;
 - ç) në bazë të kërkesës së personit të regjistruar, kur ndërpret aktivitetin e peshkimit (për shkak sëmundjeje, dëmtimi fizik etj.);
 - d) në rastet kur vërehen shkelje të ligjit, mbi bazën e kërkesës së një inspektori të peshkimit;
 - dh) në rastet kur ka dënim penal për shkelje të ligjit të peshkimit dhe kalon 3 (tri) dënime për kundërvajtje administrative të ligjit dhe të akteve nënligjore për peshkimin.
2. Në rastet e çregjistrimit, personi i regjistruar është i detyruar të dorëzojë në drejtori dokumentin e regjistrimit.

Neni 24

Kualifikimi profesional

1. Ministria mund të specifikojë kërkesat dhe kriteret për kualifikimin profesional, në lidhje me veprimtarinë e peshkimit, të akuakulturës ose të veprimtarive të lidhura me peshkimin.
2. Kualifikimi profesional i të regjistruarit shënohet në Regjistrin e Peshkatarëve Profesionistë.
3. Drejtoria mban regjistër të veçantë në bazë të kualifikimit profesional të të regjistruarve.
4. Ministria, në bashkëpunim me organizatat e peshkimit, sipas pikës 1, të nenit 58, të ligjit nr. 64/2012, organizon kualifikimin/edukimin e peshkatarëve me normat ligjore të ushtimit të aktivitetit të peshkimit, për të cilin jep dëshmitë përkatëse.

Neni 25

Regjistri Kombëtar i Mjeteve Lundruese të Peshkimit

1. Drejtoria e politikave, që mbulon fushën e peshkimit, krijon dhe mban Regjistrin e Anijeve të Peshkimit, që ushtrojnë peshkim tregtar, në format elektronik (RAP). Regjistri lokal i mjeteve lundruese të peshkimit mbahet dhe në zyrat e inspektorateve në rrethe.
2. Zotërimi i mjeteve lundruese, që përdoren për peshkim tregtar, nuk përbën kusht të mjaftueshëm për të fituar të drejtën e pajisjes me leje të peshkimit tregtar.

3. Në Regjistrin e Mjeteve të Lundrimit me kuvertë shënohen të dhënat për identifikimin e mjetit lundrues, të dhënat teknike të mjetit dhe të pajisjeve të peshkimit dhe ngjarjet/dënimet eventuale.

4. Përfshihet nga pika 1 e këtij neni mjeti lundrues, pronari i mjetit ose përdoruesi i tij, që është regjistruar në listën e zezë të anijeve që zhvillojnë aktivitet PPP – Peshkim i Paligjshëm i Parregulluar (IUU) të BE-së apo të ndonjë organizate ndërkombëtare të njohur nga Republika e Shqipërisë, si: FAO-GFCM, ICCAT.

Neni 26 Regjistrimi

1. Regjistrimi në Regjistrin e Anijeve të Peshkimit bëhet pas lëshimit të aktit përkatës të miratimit të peshkimit. Mjetet që nuk janë pajisur me leje peshkimi nuk regjistrohen në këtë regjistrë.

2. Çdo mjet lundrues i peshkimit pajiset me një numër regjistri NFR (CFR), që nuk ndryshon në rastet e rinovimit të licencës së peshkimit. Numri i regjistrit “NFR-CFR” bën qartësisht identifikimin e një anijeje peshkimi. Ky numër jepet në mënyrë përfundimtare në momentin në të cilin anija regjistrohet për herë të parë në regjistrin kombëtar. Ai nuk mund të modifikohet ose t’i jepet një anijeje tjetër.

3. Një kopje e regjistrit të anijeve të peshkimit i dërgohet çdo vit Sekretariatit të KPPM-së (GFCM) në format elektronik.

4. Nga ana e Inspektoratit të Peshkimit mbahet një regjistrë i veçantë për dënimet eventuale, që mund të jenë dhënë për shkelje të ligjit e të akteve nënligjore të peshkimit, i cili bëhet disponibël sa herë mblidhet Komisioni i Lejeve dhe Komisioni i Përhershëm i Ankimimeve për Peshkimin dhe Akuakulturën.

KREU V LEJET E PESHKIMIT

Neni 27 Komisioni i lejeve

Komisioni i lejeve përbëhet nga një numër minimal prej 5 anëtarësh, në përbërje të cilit janë specialistë të drejtorisë përgjegjëse për peshkimin

dhe një jurist. Përbërja e tij miratohet me urdhër të veçantë të ministrit.

Neni 28 Aplikimi dhe kërkesat për leje peshkimi në det

1. Kërkesa për leje bëhet pranë QKB-së për format e peshkimit, që janë të parashikuara për t’u pajisur me leje.

2. Lejet e peshkimit lëshohen nga QKB-ja pas shqyrtimit, verifikimit për plotësimin e kriterëve të lejimit dhe përgatitjes së dokumentit tip (leja) nga drejtoria që mbulon peshkimin. Vendimi merret nga komisioni dhe bazohet në vlerësimin e dokumenteve të paraqitura në kërkesë:

a) Për mjetin lundrues me kuvertë:

i. dëshmi pronësie dhe dëshmi flamuri ose çdo dokument tjetër i barasvlershëm me to, lëshuar nga Drejtoria e Përgjithshme Detare;

ii. certifikatë lundrimi të sigurt nga Drejtoria e Përgjithshme Detare;

iii. certifikatë regjistrimi dhe ekstrakti historik nga QKB-ja.

b) Për mjetin lundrues pa kuvertë (peshkim artizanal):

i. dëshmia e aftësisë lundruese për mjetet e vogla lëshuar nga Drejtoria e Përgjithshme Detare;

ii. certifikatë regjistrimi dhe ekstrakti historik nga QKB-ja.

3. Komisioni shqyrton kërkesat e paraqitura, merr vendimin përkatës, të firmosur nga çdo anëtar, harton lejen tip dhe/ose aktin e refuzimit, të cilat firmosen nga titullari i Ministrisë ose një person i deleguar nga ai dhe ia kalon QKB-së për komunikim me aplikuesin.

Neni 29 Vlefshmëria e licencave të peshkimit

1. Vlefshmëria e lejes së peshkimit tregtar ka një kohëzgjatje 10-vjeçare, e cila tregohet qartë në leje. Me mbarimin e afatit të vlefshmërisë së lejes së peshkimit, leja e peshkimit rinovohet automatikisht me dorëzimin e kërkesës përkatëse të pronarit të anijes së peshkimit.

2. Përfshihet, kur anija e peshkimit jepet me qira/huapërdorje nga pronari i saj, leja e peshkimit ka vlefshmëri sipas afatit të kontratës së lidhur, por në çdo rast jo më shumë se 10 vjet. Me mbarimin e

afatit të kontratës, leja e anijes së peshkimit rinovohet nga përdoruesi i ri, sipas pikës 1 të këtij neni.

Neni 30

Disponibiliteti i lejeve dhe dublikatat

1. Leja e peshkimit, së bashku me aktin e miratimit, të lëshuar në bazë të ligjit dhe të kësaj rregulloreje, është dokumenti bazë për ushtrimin e peshkimit tregtar dhe mbahet në çdo moment në bordin e anijes.

2. Në rast se leja humbet ose bëhet e palexueshme, QKB-ja i lëshon mbajtësit të saj një dublikatë, mbi bazën e një konfirmimi të firmosur nga ministri.

Neni 31

Ndërprerja e lejes

1. Ndërprerja e vlefshmërisë së lejes është kompetencë e inspektorëve të peshkimit, si dhe e Komisionit të Shqyrtimit të Përhershëm të Ankimeve (KPSHA).

2. Vendimi i KPSHA-së për ndërprerjen e lejes dërgohet në QKB, e cila bën ndërprerjen e saj.

3. Vendimi i KPSHA-së për ndërprerjen e lejes i njoftohet me shkrim subjektit të lejes/kontratës.

4. Zotëruesi i lejes është i detyruar të dorëzojë pranë inspektorit të peshkimit ose zyres së Inspektoratit të Peshkimit, në rrethin përkatës, dokumentin e lejes deri në vendimin e KPSHA-së dhe sanksioneve plotësuese.

Neni 32

Anulimi i lejes

1. Leja humbet vlefshmërinë në mënyrë të përkohshme:

a) kur subjektit fizik ose juridik i ndalohet të zhvillojë aktivitetin e peshkimit dhe të akuakulturës nga vendimi i KPSHA-së;

b) në rastet kur subjekti fizik ose juridik kryen shkelje të parashikuara në nenin 117 të ligjit, sipas procedurës të parashikuar në nenin 130, të ligjit nr. 64/2012, “Për peshkimin”, të ndryshuar;

c) kur subjekti fizik ose juridik nuk paguan taksën vjetore të lejes, brenda datës 31 mars të vitit në vazhdim.

2. Leja ose kontrata humbet vlefshmërinë në mënyrë të përhershme, kur:

a) përfundon ose mbyllet veprimtaria e peshkimit profesional;

b) zotëruesi i saj nuk dëshiron të vazhdojë veprimtarinë e peshkimit të lejuar nëpërmjet kësaj leje;

c) kur subjekti fizik ose juridik nuk paguan gjokat e vendosura për shkeljet e konstatuara në bazë të neneve 117 dhe 128 të ligjit;

ç) sipas nenit 130, të ligjit nr. 64/2012, “Për peshkimin”, të ndryshuar;

d) kur subjekti fizik ose juridik, i ndodhur në kushtet e germës “c”, të pikës 1, të këtij neni, nuk e paguan taksën vjetore të lejes deri në datën 30 prill të po atij viti;

dh) në rast të moszbatimit të detyrimeve që rrjedhin nga kushtet e lejes.

3. Pikat 1 dhe 2 të këtij neni zbatohen edhe në rastin e lejeve apo të licencave në fuqi, të lëshuara përpara miratimit të ligjit nr. 64, datë 31.5.2012, “Për peshkimin”.

Neni 33

Kushtet për zhvillimin e aktivitetit të peshkimit

1. Çdo subjekt peshkimi është i detyruar të respektojë detyrimet, si më poshtë:

a) të zbatojë aktet ligjore dhe nënligjore për peshkimin;

b) të zbatojë me përpikëri Rregulloren e Menaxhimit të Portit ose të Qendrës së Peshkimit;

c) subjekti i peshkimit duhet të ketë me vete në bordin e anijes lejen e peshkimit, e cila është e vlefshme vetëm për një mjet lundrimi/anije peshkimi;

ç) të zbatojë me korrektesë specifikimet e parashikuara në lejen/kontratën e tij të peshkimit;

d) T’i bindet me korrektesë çdo urdhri të marrë nga një inspektor peshkimi, siç janë lejimi i inspektimit ose çuarja e motobarkës pranë një porti ose moli peshkimi;

dh) kapitenët e anijeve, që peshkojnë lloje që i përkasin një resursi ose grup resursesh, janë të detyruar të mbajnë një libër ose ditar të anijes ku të regjistrojnë me rregull e në mënyrë të lexueshme të dhënat, në lidhje me sasitë e peshkuara, dhe që janë në bordin e anijes, datën dhe vendin e këtyre zënieve, si dhe llojin e rrjetës së përdorur dhe t’i

paraqesin ato sa herë që i kërkohen nga inspektorët e peshkimit; në rastin e licencave të lëshuara për disa mjete lundruese, ky detyrim duhet të përmbushet nga titullari i licencës;

e) subjektet e tjera të peshkimit duhet të mbajnë regjistrat e prodhimit dhe të regjistrojë të dhënat mbi aktivitetin e peshkimit;

ë) të lejojnë hyrjen dhe qëndrimin në bordin e anijes të inspektorëve të peshkimit, të vrojtuesve dhe të punonjësve shkencorë e teknikë të vendit ose të huaj, kur janë të autorizuar nga ministri, si dhe të mundësojnë përmbushjen e misionit të tyre;

f) kapiteni i anijes dhe subjekti i peshkimit duhet të respektojë kufizimet në lidhje me zbarkimet e prodhimit, veprimtarinë e peshkimit, mjeteve të peshkimit, rrjetave dhe identifikimin dhe anijeve dhe targat e sanalleve të peshkimit.

2. Ndalohet dhënia e lejes së peshkimit tregtar mjeteve lundruese/anijeve të peshkimit me flamur të huaj.

3. Numri maksimal i lejeve të peshkimit tregtar artizanale përcaktohet nga ministri, në zbatim të planit të menaxhimit të peshkimit dhe të planit të zbatimit të peshkimit.

4. Leja e peshkimit tregtar ka kohëzgjatje të caktuar, e treguar qartë në leje.

5. Ndalohet të zhvillohet çfarëdolloj aktiviteti peshkimi, në qoftë se nuk respektohen kushtet, sipas pikës 1 të këtij neni.

Neni 34

Llojet e autorizimeve

1. Autorizimi për peshkimin amator janë autorizimet që u jepen individëve vendës dhe/ose të huaj, dhe lëshohen mbi bazën e planifikimit vjetor nga Ministria së bashku me kriteret. Autorizimi amator mund të jetë afatgjatë ose afatshkurtër.

2. Autorizimi për peshkimin turistik është vetëm afatshkurtër, jo më shumë se 30-ditë.

3. Autorizimi për qëllime të kërkimit shkencor u lëshohet enteve kërkimore-shkencore në bazë të kualifikimit, certifikimit dhe kapacitetit të tyre.

4. Autorizimi për peshkim jashtë ujërave territoriale të Shqipërisë i lëshohet një anije peshkimi që kërkon të peshkojë në këto ujëra; ky autorizim mund të jetë pjesë e lejes së peshkimit.

5. Autorizimi për aktivitete specifike peshkimi subjekt i rregullave të veçanta dhe kufizimeve.

6. Autorizimi për aktivitete në të cilin zbatohet një plan shumëvjeçar peshkimi.

7. Autorizimi sipas pikës 3, lëshohet nga ministri për të cilët kërkohet paraprakisht mendimi i Komitetit për Koordinimin e Kërkimit Shkencor, Teknik dhe Ekonomik (KKKSHTTE).

Neni 35

Rregullimi i sforcos së peshkimit

1. Ministria përcakton kufijtë minimalë dhe maksimalë për zonat subjekt i një sforcje peshkimi, rregullat e komunikimit dhe të autorizimit të anijeve të peshkimit, subjekt i kësaj sforcje.

2. Anijet e peshkimit, që janë të lidhura me një sforc peshkimi (të autorizuar për shfrytëzimin e një kuote/apo ka peshkuar në një zonë me sforc peshkimi) janë të detyruara:

a) të mbajnë të regjistruara të gjitha të dhënat në librat e anijes, deklaratat e shitjes dhe/ose të transbordimit;

b) të raportojnë tek Inspektorati i Peshkimit, brenda datës 25 të çdo muaji, për sasitë e peshkuara dhe të zbarkuara të çdo stoku/grup stoku, subjekt i kuotave totale të lejuara (TAC);

c) kapiteni ose pronari i anijes së peshkimit, kur është objekt i një sforcje të caktuar, në lidhje me veglat apo numrin e tyre në një zonë gjeografike të caktuar, është i detyruar të lajmërojë Inspektoratin e Peshkimit për veglat e peshkimit dhe sasinë e tyre në bord.

Neni 36

Portet dhe qendrat e peshkimit

1. Zëniet e kryera me trata koçe, rrjeta të tërhequra pelagjike, koshilok, parangallë, duhet të zbarkohen dhe të tregtohen për herë të parë në vend zbarkimet e porteve të peshkimit në Shëngjin, Durrës, Vlorë dhe Sarandë.

2. Zëniet e kryera me rrjeta, grepa në liqenet e Shkodrës, Ohrit dhe Prespës së Madhe dhe të Vogël, në liqenet e Fierzës dhe të Ulzës, duhet të zbarkohen dhe të tregtohen për herë të parë në qendra të miratuara nga autoritetet kompetente veterinare.

3. Për kontrollimin e sasive maksimale të peshkuara nga anijet, molusqet bivalvore duhet të zbarkohen brenda një orari të përcaktuar dhe në

një pikë të vetme zbarkimi, të përcaktuar për çdo port me urdhër të veçantë të DSHPA-së.

4. Porti i zbarkimit dhe oraret e zbarkimit të tonit të kuq të Atlantikut, nga subjektet e autorizuar për peshkimin e kuotës së tonit (përcaktuar çdo vit nga ICCAT-ja), do të jetë pjesë e autorizimit të lëshuar nga ministri.

5. Ndalohet zbarkimi i prodhimit të peshkut ton në porte të tjera, përveçse në portin e përcaktuar dhe autorizuar nga Ministria.

6. Ndalohet zbarkimi i prodhimit të tonit nga anijet e peshkimit të tonit jashtë orareve të vendosura në autorizimin përkatës.

KREU VI KËRKIMI SHKENCOR

Neni 37

Ministria mbështet programet për vlerësimin e burimeve të sektorit dhe të situatës ekonomike, nëpërmjet:

a) grumbullimit të të dhënave biologjike, që përfshijnë të gjitha resurset peshkore, përfshirë edhe hedhurinat;

b) vlerësimit të rezervës peshkore për një strukturë burimesh peshkore, pavarësisht nga peshkimi industrial;

c) grumbullimit të informacionit mbi kapacitetet e zënieve dhe të sforcos së peshkimit të përdorur;

ç) vlerësimit të akuakulturës e monitorimit të vazhdueshëm të saj për një zhvillim të përgjegjshëm;

d) vlerësimit të aspekteve ekonomike e sociale në sektorët e peshkimit dhe të akuakulturës;

dh) interpretimit të të dhënave mbi çmimet e vendosura dhe të aftësisë së situatës ekonomike të ndërmarrjeve të peshkimit dhe të industrisë përpunuese, të marra në vëzhgim, në mënyrë sa më të mirë, për sektorët e peshkimit.

Neni 38

Autorizimi për kërkimin

1. Autorizimi për kërkimin përgatitet nga Drejtoria e Politikave që mbulon peshkimin dhe lëshohet me firmën e ministrit.

2. Autorizimi mund t'u lëshohet enteve kërkimore, të njohura në bazë të kësaj rregulloreje dhe institucioneve të tjera kërkimore të vendit ose të huaja, të certifikuar, që plotësojnë kriteret e një enti kërkimor, sipas nenit 47 të kësaj rregulloreje.

Faqe | 7784

3. Kohëzgjatja e një autorizimi për kërkimin përcaktohet në dokumentin që lëshohet për këtë qëllim.

Neni 39

Njohja e entit të kërkimit

1. Njohja e entit të kërkimit bëhet me vendim të ministrit, mbi bazën e vendimit të Komisionit për Koordinimin e Kërkimit Shkencor, Teknik dhe Ekonomik (KKKSHTTE), të certifikimit të entit të kërkimit nga institucionet certifikuese.

2. Njohja e entit të kërkimit bëhet për një kohë të kufizuar, në vartësi të aktiviteteve në fushën e peshkimit që ai ent merr përsipër. Ajo mund të anulohet në rastet kur nuk respektohen dispozitat e neneve të kësaj rregulloreje, si dhe në rastet kur vërehen shkelje të ligjit dhe akteve të tjera nënligjore.

Neni 40

Kërkesat për njohjen e enteve të kërkimit

Për të fituar të drejtën e entit, të njohur për kërkime në peshkim dhe në akuakulturë, është e nevojshme:

a) vendimi i gjykatës për personalitetin juridik;

b) certifikimin e duhur për kryerjen e kërkimit shkencor në peshkim dhe në akuakulturë;

c) të disponojë personel me arsim të lartë, kualifikime shkencore, ekspertë në disiplina të peshkimit dhe të akuakulturës;

ç) të disponojë mjetet financiare dhe pajisjet për zhvillimin e veprimtarisë kërkimore përkatëse;

d) të jetë i certifikuar në nivel akademik për kapacitetet e tij në fushën e kërkimit dhe të përpunimit të informacioneve shkencore të peshkimit ose të akuakulturës.

Neni 41

Detyrimet e entit të njohur të kërkimit

1. Çdo ent i njohur kërkimi është i detyruar të paraqesë në Drejtorinë e Politikave që mbulon peshkimin:

a) emrin dhe adresën e entit të regjistruar;

b) certifikatë që e njeh si ent kërkimor shkencor;

c) objektin e veprimtarisë së entit, sipas regjistrimit në gjykatë, si person juridik privat ose shtetëror;

ç) emrat e ekspertëve të autorizuar të entit, si: presidentin, anëtarët e bordit etj.;

d) kërkimet ose projektet që ka zhvilluar si ent ose në bashkëpunim;

dh) kërkesa për njohjen si ent, duke specifikuar llojin e kërkimeve që kërkon të zhvillojë.

2. Çdo ent i njohur kërkimi është i detyruar t'i lëshojë një autorizim personit që punon për llogari të atij enti.

3. Gjatë kërkimit të kryer dhe në përfundim të tij, çdo ent i njohur detyrohet të paraqesë relacionin përkatës në drejtorinë e politikave që mbulon peshkimin dhe të japin në çdo moment të dhënat që iu kërkohen, në lidhje me veprimtaritë kërkimore të zhvilluara.

4. Gjatë veprimtarisë së tij, çdo ent kërkimor mbikëqyret nga personi përgjegjës i caktuar nga drejtoria e politikave që mbulon peshkimin.

KREU VII INSPEKTIMI DHE KONTROLLI I AKTIVITETIT TË PESHKIMIT

Neni 42

Misioni i inspektorëve të peshkimit

Misioni i Inspektoratit të Peshkimit është inspektimi, kontrolli i veprimtarive të peshkimit. Më pas, harton procesverbalin e shkeljes së konstatuar në peshkim dhe në akuakulturë. Ai/ajo përpilon procesverbalin në 3 kopje, ku një kopje ia dorëzon personit të gjetur me shkelje ligjore të fushës së peshkimit dhe të akuakulturës, një kopje e dërgon në drejtorinë që mbulon peshkimin në Ministri, një kopje e arkivon në dokumentacionin e tij. Vendimi final merret nga Komisioni i Shqyrtimit të Ankesave në Ministri.

Neni 43

Identifikimi i inspektorëve të peshkimit

Inspektorët e peshkimit pajisen me dokumentin përkatës të identifikimit, të lëshuar nga Ministria me firmën e ministrit, të cilën e mbajnë gjatë ushtrimit të funksioneve inspektuese. Inspektorët tregojnë dokumentin e tyre të identitetit çdo personi që inspektojnë gjatë kryerjes së detyrës së tyre funksionale.

Neni 44

Objekti i kontrollit

1. Për të garantuar respektimin e të gjithë legjislacionit në fuqi, Inspektorati i Peshkimit

kontrollon aktivitetin e peshkimit, të akuakulturës dhe të aktiviteteve të lidhura me të, në ujërat detare territoriale dhe në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë.

2. Anijet e peshkimit dhe të gjitha aktivitetet, me qëllim zbatimin e legjislacionit të peshkimit, si dhe aktivitetet e zbarkimit, shitjes, transportit dhe magazinimit të produkteve të peshkut, si dhe regjistrimin e zbarkimeve dhe të shitjeve.

3. Kontrolli i shitjes së parë, të transportit dhe të magazinimit të peshkut, në lidhje me dimensionet e peshkut dhe të zonës gjeografike të zënies së tij.

4. Verifikimi i nivelit të kapacitetit të peshkimit, të fuqive motorike të certifikuara paraprakisht të anijeve të peshkimit.

5. Aktiviteti i peshkimit të anijeve të peshkimit jashtë ujërave territoriale, kur kjo është e nevojshme për të garantuar respektimin e rregullave ndërkombëtare për peshkimin.

Neni 45

Inspektimi

1. Në zbatim të neneve 122 dhe 123 të ligjit, Inspektorati i Peshkimit zhvillon aktivitetin e tij të kontrollit, në mënyrë të tillë që të mos pengojë zhvillimin normal të aktivitetit të peshkimit të subjektit. Ata, gjithashtu, zhvillojnë aktivitetin e kontrollit pa asnjë diskriminim në përzgjedhjen e subjekteve dhe të sektorëve që kontrollojnë.

2. Inspektorët e peshkimit para fillimit të inspektimit, duhet të përgatisin dhe t'i dorëzojnë titullarit të licencës një dokument mbi të gjitha aktivitetet që do të jenë objekt kontrolli.

3. Inspektorët e peshkimit, në përfundim të kontrollit, duhet të përgatisin një relacion mbi rezultatet e kontrollit dhe një kopje dorëzohet në drejtori. Në rast se konstatohen shkelje dhe vendosen sanksione, një kopje dërgohet në drejtorinë përgjegjëse për peshkimin.

4. Titullarët e lejeve, ambienteve, qendrave të grumbullimit të peshkut ose mjeteve të transportit, objekt kontrolli, bashkëpunojnë me Inspektoratin, me qëllim lehtësimin e kontrollit.

Neni 46

Kontrolli i përdorimit të veglave të peshkimit

1. Rrjetat e peshkimit, të mbajtura në bordin e anijes së peshkimit dhe që nuk janë objekt i lejuar i

përdorimit për peshkim, duhet të jenë të sistemuara, të lidhura e të bllokuara në mënyrë të tillë që të mos jenë lehtësisht të përdorshme, duke zbatuar kushtet e mëposhtme:

a) rrjetat, peshat dhe pajisjet e ngjashme janë të shkëputura nga panelet e tyre, ashtu sikurse nga kavot dhe litarët e tërheqjes;

b) rrjetat që mbahen në urën e anijes janë të lidhura mirë me strukturën mbështetëse.

2. Në qoftë se zëniet që janë në bord të një anijeje peshkimi janë kryer me vegla me dimensione minimale të ndryshme gjatë së njëjtës dalje në det, përbërja e specieve llogaritet për çdo pjesë, të sasisë që është kapur në kushte të ndryshme. Për këtë qëllim, çfarëdolloj ndryshimi i dimensioneve të syzeve të rrjetave, të përdorura më parë, si dhe përbërja e peshkut të peshkuar i pranishëm në bord, në momentin e ndërrimit të rrjetave regjistrohet në ditarin e anijes dhe të deklarimit të zbarkimit.

3. Drejtoria mund të vendosë që në zona të caktuara peshkimi, të mos përdoren rrjeta me dimensione minimale, të ndryshme nga një anije peshkimi, gjatë së njëjtës dalje në det.

Neni 47

Rregullimi dhe mbyllja e aktivitetit të peshkimit

1. Ministri vendos mbylljen e peshkimit në një zonë dhe për një periudhë kohe të caktuar, kur zëniet e një stoku apo grup stoqesh, objekt kuotë të peshkueshme janë ezauruar.

2. Të gjitha sasi të peshkut që i përkasin një resursi ose grup resursesh, objekt kuotash të peshkueshme nga anijet e peshkimit, llogariten mbi bazën e kësaj kuote, për resursin ose grupin e resurseve, pavarësisht nga vendi i zbarkimit.

3. Ministria përcakton datën në të cilën vlerëson se zëniet e peshkut të një resursi ose grup resursesh, objekt kuote, të kryera nga anijet e peshkimit me flamurin e saj ose që zhvillojnë aktivitet në ujërat territoriale të Republikës së Shqipërisë, e kanë ezauruar kuotën për këtë resurs ose grup resursesh. Duke filluar nga kjo datë, Ministria u ndalon përkohësisht anijeve të peshkimit të peshkojnë atë resurs ose grup resursesh, sikurse mbajtjen në bord, transbordimin dhe zbarkimin, në rast se këto sasi janë peshkuar pas kësaj date.

4. Ministria përcakton një datë brenda së cilës lejohet zbarkimi, transbordimi dhe deklaratat e fundit, në lidhje me zëniet.

5. Anijet e peshkimit, ndalojnë peshkimin e specieve që bën pjesë në atë resurs ose grup resursesh, objekt kuotash, në datën e vlerësuar se kuota është ezauruar. Këto anije, gjithashtu, nuk mbajnë në bord, transbordojnë ose zbarkojnë zëniet e këtyre resurseve ose grupi resursesh, të peshkuara pas kësaj date.

6. Ministria përcakton një datë në të cilën vlerëson se anijet që mbajnë flamurin e saj ose të regjistruara në territorin e saj kanë arritur sforcën maksimale të peshkimit për një zonë të caktuar. Ajo u ndalon përkohësisht aktivitetin e peshkimit anijeve, duke filluar nga kjo datë për këtë zonë peshkimi.

Neni 48

Inspektimi dhe kontrolli i ndryshimeve dhe i përshtatjes së strukturave të Sektorit të Peshkimit dhe të Akuakulturës

1. Inspektorati i Peshkimit kryen kontrolle, në lidhje me:

a) ristrukturimin, rinovimin dhe modernizimin e flotës së peshkimit;

b) përshtatjen e kapacitetit të peshkimit nëpërmjet ndalimit të përkohshëm dhe të përhershëm;

c) kufizimin e aktivitetit të anijeve të peshkimit;

ç) kufizimin e gjeometrisë dhe numrit të mjeteve të gjuetisë, si dhe përdorimit të tyre;

d) zhvillimit të akuakulturës detare dhe vendndodhjes së tyre gjatë bregut;

dh) zbatimin e kushteve të licencës/kontratës/autorizimit.

2. Kontrollat kryhen për këto aspekte të anijeve të peshkimit:

a) kontrollin e fuqisë motorike të anijeve;

b) kontrollin e peshës së regjistruar të anijeve;

c) kontrollin e kohës së ndalimit të anijeve;

ç) kontrollin e mjeteve të peshkimit dhe numrit të tyre në anije;

d) kontrollin për mundësimin e gjetjes së veglave (rrjetave) të humbura të peshkimit nëpërmjet pajisjeve përkatëse në bordin e anijes së peshkimit;

dh) kontrollin për investimet themelore;

e) për lehtësimin e procedurave të kontrollit, inspektimi kryhet nëpërmjet kontrolleve të

kryqëzuara të informacionit mbi kapacitetin e peshkimit dhe aktivitetin e akuakulturës dhe të flotës së peshkimit:

- i. në ditarin e anijes;
- ii. në deklaratat e zbarkimit të produktit;
- iii. në Regjistrin Detar të Anijeve të Peshkimit;
- iv. në strukturat peshkuese dhe funksionimin e aktivitetit në tërësi.

Neni 49

Kundërvajtjet, sanksionet dhe përgjegjësitë

Kundërvajtjet, sanksionet dhe përgjegjësitë e subjekteve për shkeljet e legjislacionit në fuqi, bazohen në nenet 128, 129, 130 të ligjit të

peshkimit. Qëllimi i tyre, është të heqin në mënyrë efektive përfitimin ekonomik të kryer nga shkelja e konstatuar dhe të krijojnë efekte në proporcion me shkallën e shkeljes së kryer, duke shërbyer si një masë penguese për shkelje të tjera të së njëjtës natyrë.

Neni 50

Forma e inspektimit

Inspektorët e peshkimit, sa herë kryejnë inspektime, duhet të mbajnë me vete dhe të plotësojnë online dokumentacionin, sipas modelit të miratuar me urdhër të Inspektoratit Qendror.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

MINISTRIA E BUJQËSISË DHE ZHVILLIMIT RURAL

Nr. _____ prot.

Tiranë, më _____.

AKT MIRATIMI I KËRKESËS

Nr. LC-****-**-____ datë: _____. _____. 20__

Mjeti Lundrues: “ _____ ”

1. Në pronësi të subjektit _____
Me adresë: _____
Porti bazë - **Porti Peshkimit**
2. Regjistruar në Kapitenerinë e Porteve Durrës
më datë _____. _____. me Nr. Regjistri _____
me Nr. regj. në Regjistrin Detar _____, IMO _____
më Nr. regj. në Regjistrin e Anijeve të Peshkimit **ALB** _____
3. Me karakteristika:
viti i prodhimit _____, vendi i prodhimit _____
ndërtuar me material _____
gjatësia _____ m, gjerësia _____ m, tonazhi bruto _____, tonazhi neto _____, zhytja _____ m
me motor tip _____
me fuqi motorike _____ KW
me motorë ndihmës:
me pajisje navigimi:
me pajisje komunikimi:

AUTORIZOHET:

Të ushtrojë peshkim tregtar në zonën detare _____
Forma e peshkimit _____
me mjetet e veglat e peshkimit _____
dhe të peshkojë llojet _____
Leja është e vlefshme deri më datën _____.

Vlefshmëria e kësaj leje humbet në rast të mospagimit të taksës vjetore të ushtrimit të aktivitetit deri më 31 Mars të vitit në vazhdim dhe në rast moszbatimi të Ligjit nr. 64/2012 “Për Peshkimin”, të ndryshuar.

TITULLARI

Leja e lëshuar më datë _____
Taksa vjetore e lejes _____ lekë

URDHËR**Nr. 150, datë 31.3.2022**

**PËR ZVOGËLIMIN E NDIKIMIT TË
AKTIVITETIT TË PESHKIMIT DHE
RUAJTJEN E SPECIEVE TË
RREZIKUARA, SI: BRESHKAT E DETIT,
CETACET, ELASMOBRANKËT DHE
SHPENDËT DETARË [REKOMANDIME
TË GFCM/44/2021/13-14-15-16]**

Në mbështetje të pikës 4, të nenit 102 të Kushtetutës; të shkronjës “b”, të pikës 1, të nenit 3, të “Marrëveshjes për krijimin e Komisionit të Përgjithshëm të Peshkimit për Mesdheun”, të ratifikuar me ligjin nr. 9093, datë 3.7.2003,

URDHËROJ:

1. Zbatimin e rekomandimeve të Komisionit të Përgjithshëm të Peshkimit për Mesdheun, që i bashkëlidhen këtij urdhri dhe që janë pjesë përbërëse e tij:

a) rekomandimi GFCM/44/2021/13, “Për zvogëlimin e ndikimit të peshkimit për ruajtjen e shpendëve detarë në Detin Mesdhe”;

b) rekomandimi GFCM/44/2021/14, “Për zvogëlimin e ndikimit të peshkimit për ruajtjen e breshkave detare”;

c) rekomandimi GFCM/44/2021/15, “Për zvogëlimin e ndikimit të peshkimit për ruajtjen e cetaceve”;

ç) rekomandimi GFCM/44/2021/16, “Për disa masa shtesë lehtësuese për ruajtjen e elasmobrankëve në Detin Mesdhe”.

2. Të gjitha anijet e peshkimit duhet të raportojnë menjëherë Inspektoratit të Peshkimit për zëniet aksidentale të specieve të rrezikuara si: breshkat e detit, cetacet, elasmobrankët, si dhe të shpendëve detarë.

3. Për anijet e peshkimit me gjatësi të barabartë ose mbi 10 metra, raportimi i zënieve aksidentale të kryhet në librin e anijes, duke përcaktuar specien e zënë, si dhe statusin e saj (i zënë, i ngordhur/i gjallë, i lëshuar, i ngordhur/i gjallë).

4. Për anijet e peshkimit me gjatësi nën 10 metra, raportimi i zënieve aksidentale me anë të vetëdeklarimit, duke përcaktuar specien e zënë, si dhe statusin e saj (i zënë, i ngordhur/i gjallë, i lëshuar, i ngordhur/i gjallë).

5. Përveç raportimit të përcaktuar në pikat 3 dhe 4 të këtij urdhri, kur është e mundur, anijet e peshkimit dërgojnë pamje fotografike dhe/ose filmike të këtyre specieve, si edhe gjatë lëshimit të tyre.

6. Lëshimi i këtyre specieve në det të kryhet sa më shpejt, pa i dëmtuar ato dhe të gjalla, brenda mundësive.

7. Aktiviteti i peshkimit artizanal lejohet një orë pas përfundimit deri në një orë para agimit.

8. Aktiviteti i peshkimit me përdorim të linjave të grepave/parangallëve lejohet nga agimi në përfundim.

9. Ndalohet shkarkimi i hedhurinave gjatë lëshimit dhe tërheqjes së mjeteve të peshkimit.

10. Rrjetat dhe pajisjet e tjera të peshkimit duhet të pastrohen përpara lëshimit të tyre.

11. Drejtoria e Shërbimeve të Peshkimit dhe Akuakulturës ushtron kontrollin e aktivitetit, me qëllim zvogëlimin e ndikimit të peshkimit. Sektori i Monitorimit, Përpunimit dhe Analizës së të Dhënave, në bashkëpunim me Drejtorinë e Shërbimeve të Peshkimit dhe Akuakulturës, grumbullon të dhënat mbi zëniet rastësore të specieve të rrezikuara, të përmendura në këtë urdhër.

12. Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Peshkimit dhe Akuakulturës harton masa të mëtejshme për zvogëlimin e ndikimit të aktivitetit të peshkimit dhe ruajtjen e specieve të rrezikuara të përmendura në këtë urdhër.

13. Për zbatimin e këtij urdhri ngarkohet Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Peshkimit dhe Akuakulturës, dhe Drejtoria e Shërbimeve të Peshkimit dhe Akuakulturës.

Ky urdhër hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

**MINISTËR I BUJQËSISË
DHE ZHVILLIMIT RURAL
Frida Krifca**

REKOMANDIMI GFCM/44/2021/13
PËR ZVOGËLIMIN E NDIKIMIT TË
AKTIVITETIT TË PESHKIMIT NË
RUAJTJEN E SHPENDËVE DETARË NË
DETIN MESDHE

Komisioni i Përgjithshëm i Peshkimit për Mesdheun (GFCM),

duke rikujtuar Agjendën e 2030-s për Zhvillim të Qëndrueshëm të miratuar në kontekstin e Samitit të Kombeve të Bashkuara për Zhvillimin e Qëndrueshëm (Nju Jork, shtator 2015) dhe Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm të Kombeve të Bashkuara (SDGs), në veçanti SDG 14 “Ruajtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i burimeve të oqeanëve, deteve dhe ujore” dhe objektivi 14.2 që kërkon në mënyrë specifike “menaxhimin e qëndrueshëm dhe mbrojtjen e ekosistemeve detare dhe bregdetare për të shmangur ndikime negative të padëshirueshme [...] dhe për të ndërmarrë veprime për restaurimin e tyre, me qëllim arritjen në nivele të shëndetshme dhe produktive të oqeanëve”;

duke rikujtuar më tej se objektivi i Marrëveshjes për krijimin e Komisionit të Përgjithshëm të Peshkimit për Mesdheun (Marrëveshja GFCM) është të sigurojë ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm, në nivel biologjik, social, ekonomik dhe mjedisor, të të gjitha burimeve të gjalla detare në zonën e zbatimit të GFCM-së;

duke ripohuar parimet e Kodit të Sjelljes për Peshkimin e Përgjegjshëm të FAO-s dhe duke kujtuar qasjen e kujdesshme ndaj ekosistemit për menaxhimin e peshkimit;

duke marrë parasysh Planin Ndërkombëtar të Veprimit të FAO-s për Reduktimin e Zënive Rastësore të Shpendëve Detarë nga aktiviteti i peshkimit me linja grepash (IPOA-seabirds);

duke njohur se Deti Mesdhe dhe Deti i Zi janë pikat kryesore globale të biodiversitetit dhe habitate kritike për shpendët e detit;

duke konsideruar se të gjitha masat e formuluar nga GFCM-ja do të bazohen në këshillat më të mira shkencore të disponueshme, duke marrë parasysh faktorët përkatës mjedisorë, ekonomik dhe social;

duke rikujtuar rekomandimet nga Rishikimi i Dytë i Performancës së GFCM-së që kërkojnë zhvillimin e masave të ruajtjes dhe planit të

menaxhimit, duke përdorur plotësisht ndërlidhjen shkencë-politikë të ofruar nga Komiteti Këshillimor Shkencor (SAC); GFCM-ja duhet të ndërmarrë masat e duhura të menaxhimit të përkohshëm (brenda 5 viteve) për të ruajtur aktivitetin e peshkimit, resurset dhe habitatet e prekura nga aktiviteti i peshkimit tregtar artizanal;

duke vënë re se nënshkruesit e Deklaratës Ministeriale të Maltës MedFish4Ever 2017, konkretisht paragrafi 37, që u kërkoj të gjitha shteteve bregdetare të respektojnë masat e menaxhimit të miratuara nga GFCM-ja dhe të sigurojnë mbrojtjen e duhur të specieve të rrezikuara, duke përfshirë shpendët e detit;

duke vënë re më tej se Deklarata Ministeriale e Sofjes 2018, mbi peshkimin dhe akuakulturën e Detit të Zi, veçanërisht paragrafët 27 dhe 47, u bën thirrje vendeve bregdetare të Detit të Zi të rrisin bashkëpunimin shumëpalësh dhe të ndërmarrin masa për të përmirësuar qëndrueshmërinë e burimeve, veçanërisht në lidhje me grumbullimin e të dhënave, vlerësimin shkencor dhe zbatimin e një kuadri të menaxhimit të peshkimit të bazuar në ekosistem në Detin e Zi;

duke rikujtuar miratimin e një strategjie të re të GFCM-së (2021–2030), drejt peshkimit të qëndrueshëm për Mesdheun dhe Detin e Zi, që përfshin një objektiv specifik për minimizimin dhe zbutjen e ndërveprimeve të padëshiruara midis peshkimit, ekosistemeve detare dhe mjedisit;

duke konsideruar se disa lloje shpendësh detarë janë të listuar në shtojcën II për speciet e rrezikuara dhe të kërcënuara të protokollit, në lidhje me Zonat Posaçërisht të Mbrojtura me Diversitetin Biologjik në Mesdhe (protokolli SPA/BD) të Konventës për Mbrojtjen e Mjedisit Detar dhe Rajonit Bregdetar të Mesdheut (Konventa e Barcelonës), dhe se Qendra e Veprimtarisë Rajonale për Zonat e Veçanta të Mbrojtura (RAC/SPA) ka zbatuar një plan veprimi rajonal;

duke konsideruar më tej se Lista e Kuqe e Llojeve të Kërcënuara të IUCN-së njeh statusin “ruajtje e tjetërsuar” për të gjithë shpendët detarë në Detin Mesdhe dhe në Detin e Zi, si p.sh.: lajmëtari i furtunës (*Puffinus mauretanicus*), lajmëtari i vogël i furtunës (*Puffinus yelkouan*), pulëbardha sqepkuqe (*Larus audouinii*).

duke konsideruar nevojën për të zhvilluar një strategji të përbashkët rajonale për të kuptuar dhe reduktuar ndjeshëm efektin e peshkimit mbi

shpendët detarë, duke përfshirë edhe bazën e informacionit të mbledhur nëpërmjet protokolleve të unifikuara;

duke njohur se shumica e vdekshmërisë nga zëniet rastësore dhe peshkimit për shpendët detarë në Detin Mesdhe dhe Detin e Zi shkaktohen nga peshkimi fundor dhe me linja grepash, dhe se duhet të miratohen masa për të minimizuar dhe zvogëluar ndërveprime të tilla të padëshiruara;

duke kujtuar ndikimin e mundshëm të peshkimit të paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar (IUU) për shumë lloje shpendësh detarë;

të shqetësuar se, pavarësisht masave të miratuara në nivel ndërkombëtar, duke përfshirë përmes rekomandimit GFCM/35/2011/3, për shumë popullata të shpendëve detarë, duke përfshirë lajmëtarin e furtunës (*Puffinus mauretanicus*), shumimi dhe të ushqyerit në zonën e zbatimit të GFCM-së vazhdojnë të bien dhe se reduktimet të tilla kërcënojnë shumë seriozisht mbijetesën e këtyre specieve;

duke konsideruar se sinergjitë për çështjet me interes reciprok do të kërkojnë ndërmjet Organizatave Rajonale të Menaxhimit të Peshkimit, duke përfshirë rekomandimin 07-07 të ICCAT-it për reduktimin e zënieve rastësore të shpendëve detarë në peshkimin me linjë grepash dhe rekomandimet e CCAMLR-së 24-02, 25-02 dhe 25-03, për reduktimin e zënieve të rastësishme të shpendëve detarë në peshkimin fundor dhe me linja grepash;

duke marrë parasysh këshillën e Komitetit Këshillimor Shkencor për Peshkimin (SAC) për zëniet e rastësishme të shpendëve detarë dhe veçanërisht këshillën e Grupit të Punës për Teknologjinë e Peshkimit në 2021-shin nga SAC-i mbi nevojën për të rritur selektivitetin e veglave të peshkimit për të reduktuar zëniet e rastësishme dhe për të siguruar një status më të mirë të ruajtjes së shpendëve të detit;

miraton, në përputhje me nenet 5/b, 8/b dhe 13, të Marrëveshjes GFCM, rekomandimin e mëposhtëm:

PJESA I

OBJEKTIVAT DHE QËLLIMI I PËRGJITHSHËM

Objektivat e përgjithshëm

1. Ky rekomandim angazhon CPC-të për të zhvilluar mekanizma që sigurojnë mbledhjen e të Faqe | 7790

dhënave shtesë mbi zëniet e rastësishme të shpendëve detarë në aktivitetet e peshkimit.

2. Ky rekomandim përcakton gjithashtu masa për të përmirësuar statusin e ruajtjes së shpendëve detarë dhe për të zvogëluar, lehtësuar dhe, kur është e mundur, eliminuar ndërveprimet e padëshiruara midis aktiviteteve të peshkimit dhe shpendëve detarë, veçanërisht për speciet e listuara nën shtojcën II, të protokollit SPA/BD të Konventës së Barcelonës.

3. Ky rekomandim angazhon CPC-të të zhvillojnë masa për ruajtjen në zonat me rrezik të lartë të përcaktuara nga SAC-i, duke siguruar që zëniet e rastësishme gjatë aktivitetit të peshkimit për lajmëtarin e furtunës (*Puffinus mauretanicus*) të monitorohen dhe eliminohen aty ku është e mundur dhe duke marrë parasysh masat kombëtare.

Qëllimi

4. Ky rekomandim do të zbatohet për të gjitha aktivitetet e peshkimit tregtar në GSA-të 1 deri në 27, ku ndodhin zëniet rastësore të shpendëve detarë të listuar në shtojcën II, të protokollit SPA/BD të Konventës së Barcelonës, kryesisht kur zihen rastësisht gjatë aktiviteteve të peshkimit në përputhje me këshillat e SAC-it.

PJESA II

OBJEKTIVAT SPECIFIKË

5. Ky rekomandim do të kontribuojë në objektivat e përmendur në nenin 2 dhe parimet e renditura në nenin 5 të Marrëveshjes GFCM.

6. Në veçanti, rekomandimi do të synojë:

a) të përmirësojë njohuritë shkencore, teknike dhe socio-ekonomike të peshkimit për zëniet rastësore të shpendëve detarë, duke zbatuar masat e parashikuara në rekomandimin GFCM/35/2011/3 dhe në Kornizën Referuese për Grumbullimin e të Dhënave GFCM (DCRF);

b) të vlerësojë dhe të zhvillojë masa lehtësuese për zonat me zënie rastësore të lartë për lajmëtarin e furtunës, për të siguruar që këto zënie të regjistrohen dhe monitorohen, dhe të hartohen zgjidhje për t'i mbajtur zëniet në nivelin më të ulët të mundshëm;

c) të hartojë, nëse është e nevojshme dhe mbështetur në këshillat e SAC-it, një protokoll për grumbullimin e të dhënave dhe raportimin e

zënieve rastësore të shpendëve të detit gjatë aktiviteteve të peshkimit;

ç) të zhvillojë masa zbutëse kalimtare për zonat me zënie të larta të rastësishme për të siguruar që këto zënie rastësore të regjistrohen, monitorohen dhe të hartohen zgjidhje për t'i mbajtur ato në nivelin më të ulët të mundshëm;

d) të zhvillojë projekte pilot për speciet e shpendëve detarë me status “ruajtje e tjetërsuar” në Detin Mesdhe dhe Detin e Zi, të tilla si lajmëtari i furtunës (*Puffinus mauretanicus*) i rrezikuar në mënyrë kritike, lajmëtari i vogël i furtunës (*Puffinus yelkouan*), pulëbardha sqepkuqe (*Larus audouinii*) dhe lajmëtari madh i furtunës (*Calonectris diomedea*).

PJESA III MONITORIMI DHE GRUMBULLIMI I TË DHËNAVE

7. Në përputhje me rekomandimin GFCM/35/2011/3, CPC-të do të raportojnë sistematikisht informacionin mbi normat e kapjes rastësore të shpendëve të detit në përputhje me detyrën 3 (task 3) të manualit teknik DCRF (shih shtojcën 1 të këtij rekomandimi).

8. Duke filluar nga viti 2022 e në vazhdim, të gjitha CPC-të do të përfshihen në grumbullimin e të dhënave për të karakterizuar plotësisht zëniet e rastësishme të shpendëve detarë nga aktiviteti i peshkimit, duke përfshirë edhe lajmëtarin e furtunës, si specie e rrezikuar në mënyrë kritike. Prandaj, përveç detyrimeve të raportimit që rrjedhin nga DCRF-ja, CPC-të do të raportojnë çdo vit, deri më 30 prill, mbi elementet e listuara në shtojcën 2 që mund të plotësohen bazuar në rekomandimin e SAC-it.

9. Me kërkesë të CPC-ve, me asistencën e Sekretariatit të GFCM, GFCM do të krijojë, në vitin 2023, projekte pilot me synimin për të forcuar programet ekzistuese të vëzhgimit dhe monitorimit për të mbledhur të dhëna shtesë dhe për të siguruar përputhjen me masat e ruajtjes dhe menaxhimit të përfshira në këtë rekomandim.

10. SAC i kërkohet të përpilojë dhe vlerësojë në vitin 2025 të gjithë informacionin e disponueshëm të raportuar sipas rekomandimit GFCM/35/2011/3 mbi zëniet e rastësishme të shpendëve detarë nga aktiviteti i peshkimit në zonën e zbatimit të GFCM-së sipas DCRF-së dhe çdo burimi tjetër informacioni shtesë duke përfshirë, por pa u

kufizuar, në literaturën shkencore, fushatat kërkimore në det, projektet kërkimore etj. Bazuar në të dhënat e mbledhura, SAC-i do të përshtatë dhe plotësojë, nëse është e nevojshme, mbi bazën e aktivitetit të peshkimit, masat e renditura në shtojcën 3 të këtij rekomandimi për të zvogëluar, lehtësuar dhe ku është e mundur, eliminuar zëniet e rastësishme, si dhe për të reduktuar vdekshmërinë pas lëshimit me udhëzime⁸ dhe trajnime të përshtatshme.

11. Në vitin 2022, seminari aktual i GFCM-së mbi speciet detare të cenueshme dhe të ndjeshme do të identifikojë zonat me rrezik të lartë për zëniet rastësore. Një punë pasuese mbi të dhënat shtesë të mbledhura nga projektet pilote do të kryhet në vitin 2025, për të përfunduar hartimin paraprak dhe përshtatur masat kalimtare të ruajtjes. Të gjitha rezultatet duhet të paraqiten në SAC, në 2025, në mënyrë që SAC-i të japë një këshillë për masat e ruajtjes.

PJESA IV MASAT E RUAJTJES

12. Përveç rekomandimit ekzistues të GFCM 35/2011/3, CPC-të do të vlerësojnë efektivitetin e të paktën dy masave lehtësuese kalimtare nga shtojca 3, deri në vitin 2024, për të përmirësuar statusin e ruajtjes për speciet e shpendëve detarë, për të lehtësuar dhe ku është e mundur për të eliminuar rrezikun për kapjet rastësore të shpendëve detarë në aktivitetet e peshkimit dhe vdekshmërisë shoqëruese. Në zonat me zënie të mëdha të rastësishme të lajmëtarit të furtunës (*puffinus mauretanicus*) të identifikuar në 2022 nga grupi i punës/trajnimet e GFCM-së, me kusht që të mos ketë masa kombëtare të vendosura, dy nga masat lehtësuese në shtojcën 3 do të vlerësohen të paktën deri në fund të 2023-shit, në mënyrë që të zvogëlohet vdekshmëria e rastësishme e kësaj specie gjatë peshkimit me linjë grepash dhe trata, duke minimizuar tërheqjen e tyre nga anijet e peshkimit dhe duke i parandaluar ato nga tentativa e kapjes te grepat e karremit, veçanërisht gjatë periudhës kur vendosen linjat ose duke hyrë në kabllot e tratave.

⁸ Shih: Accobams/GFCM/FAO Good practice guide for the handling of seabirds caught incidentally in fisheries <http://www.fao.org/gfcm/publications/projectsandinitiatives/en/>.

PJESA V DISPOZITAT PËRFUNDIMTARE

13. Bazuar në të gjitha të dhënat e grumbulluara dhe të disponueshme në literaturë, SAC-i në vitin 2022, do të:

a) hartojë zonat me rrezik të lartë për zëniet rastësore për çdo specie të shpendëve detarë të mbuluar nga ky rekomandim;

b) përshtatë dhe plotësojë, nëse është e nevojshme, listën e masave të mundshme lehtësuese për këto zona; dhe

c) vlerësojë skenarët për mënyrat e peshkimit, veglat e peshkimit dhe variabla të tjera ku ka më shumë gjasa të ndodhin zëniet e rastësishme, për shembull në zonat e mbrojtura, zona ku ushqehen gjatë sezoneve të shumimit/folezimit dhe zhvillojnë rekomandime për veprime që do të përmirësonin parandalimin e zënieve të rastësishme të shpendëve detarë. Kjo duhet të bëhet nga SAC-i duke marrë parasysh ndikimet socio-ekonomike, si dhe mjedisore për skenarë të tillë.

14. Sesioni i njëzet e gjashtë i SAC në vitin 2025 do të raportojë mbi progresin e arritur, boshllëqet e identifikuar në njohuri dhe do të sigurojë elementet e nevojshme për vendosjen e masave të ardhshme për të përmirësuar ruajtjen e shpendëve detarë në zonën e zbatimit të GFCM-së. SAC-i dhe Komiteti i Pajtuëshmërisë (CoC) do të shqyrtojnë zbatimin e këtij rekomandimi në bazë dyvjeçare.

15. Në sesionin e saj të 48-të, në 2025-n GFCM-ja do të shqyrtojë këshillat e SAC-it dhe do të marrë në konsideratë miratimin e masave zbutëse afatgjata për arritjen e objektivave të këtij rekomandimi.

16. Dispozitat e këtij rekomandimi nuk paragjykojnë masat shtesë ose më të rrepta të miratuara ose që mund të miratohen nga CPC-të.

SHTOJCA 1

Detyra 3 e manualit teknik të DCRF-së kërkon që çdo CPC të raportojë çdo vit elementet e mëposhtme:

- vitin;
- segmentin e flotës;
- veglat e peshkimit;
- grupin e specieve vulnerabël;
- familjen;
- speciet (kur është e mundur);

- numrin total të individëve të zënë;
- peshën totale të individëve të vdekur të zënë;
- numrin e individëve të liruar të gjallë;
- numrin e individëve të vdekur;
- numrin e individëve të liruar në gjendje të panjohur.

SHTOJCA 2

Përveç elementeve të listuara në shtojcën 1, CPC-të do të raportojnë çdo vit; nëse është e mundur, deri më 30 prill, si vijon:

- raportimin e anijes së peshkimit IMO, datën, kohën dhe vendin e zënies, madhësinë e individëve të zënë të vdekur dhe vlerësimet e madhësisë së individëve të zënë të gjallë;

- llogaritjen e shkallës së vdekshmërisë nga zëniet rastësore të shpendëve detarë, lidhur me çdo formë peshkimi, detajet mbi speciet e shpendëve detarë të ndikuara dhe vlerësimet totale të vdekshmërisë së shpendëve detarë (në nivel GSA-je ose nivel drejtkëndëshi statistikor të GFCM-së, nëse është e mundur);

- masat për të reduktuar ose eliminuar vdekshmërinë nga zëniet e rastësishme të shpendëve detarë që përdoren për secilën formë peshkimi, si dhe përcaktimin nëse ndonjë prej tyre është vullnetare ose e detyrueshme, së bashku me një vlerësim të efektivitetit të tyre;

- programe vëzhgimi shkencorë që mund të ofrojnë mbulim shtesë hapësinor dhe kohor në aktivitetin e peshkimit, për të lejuar një vlerësim statistikisht të fortë mbi zëniet e rastësishme të shpendëve detarë të ndërlidhur me aktivitetin e peshkimit.

SHTOJCA 3

Masat lehtësuese mund të përfshijnë, ndër të tjera, elementet e mëposhtme që duhet të përshtaten në përputhje me çdo formë peshkimi:

a) vendosja preferenciale e pajisjeve të peshkimit gjatë natës (një orë pas muzgut dhe një orë para agimit);

b) përdorimi i veglave të modifikuara me peshë të shtuar. Anijet duhet të inkurajohen të zhvillojnë konfigurime të veglave të peshkimit që do të minimizojnë mundësinë që shpendët detarë të ndeshen me pjesët e rrjetës, litarët, grepat ndaj të cilave ata janë më të prekshëm. Kjo mund të

përfshijë rritjen e peshës ose zvogëlimin e lëvizshmërisë së pajisjes së peshkimit në mënyrë që të zhyten më shpejt;

c) përdorimi i një vegle të modifikuar me të paktën një *linjë tori* me shirita me ngjyra: Shiritat me ngjyra të ndezura mund të jenë të shkurtër ose të gjatë, ose të dyja. Rekomandohet që shiritat e shkurtër të vendosen në intervale 1 m përgjatë shtrirjes ajrore të linjës, dhe shiritat e gjatë në intervale 5 m përgjatë gjithë shtrirjes ajrore të linjës. Për anijet e peshkimit nën 35 m gjatësi, *linja tori* duhet ketë një lartësi prej të paktën 6 m, një shtrirje ajrore prej 75 m dhe shirita që prekin sipërfaqen e ujit çdo 5 m gjatë 55 m të para të linjës. Duhet të përdoret një pajisje e përshtatshme për të siguruar tërheqjen, për të maksimizuar shtrirjen ajrore dhe për të siguruar që linja të qëndrojë direkt pas anijes edhe në situatat kur era është në drejtimin e kundërt;

ç) të ndalohet shkarkimi i mbetjeve gjatë lëshimit dhe tërheqjes së veglave të peshkimit. Rrjetat dhe pajisjet e tjera të peshkimit duhet të pastrohen përpara lëshimit për të hequr sendet që mund të tërheqin zogjtë. Për më tepër, anijet duhet të miratojnë procedura lëshimi dhe tërheqje për të zvogëluar kohën që veglat e peshkimit qëndrojnë në sipërfaqen e ujit. Mirëmbajtja e rrjetës dhe veglave të tjera, për aq sa është e mundur, nuk duhet të kryhet kur vegla është në ujë;

d) përmirësim i vazhdueshëm i kapaciteteve (d.m.th. trajnimi) për të praktikuar “lëshimin e sigurt”;

dh) aktivitetet e peshkimit duhet të kryhen në mënyrë të tillë që linjat e grepave ose kavot të fundosen sa më shpejt që të jetë e mundur pasi të futen në ujë;

e) të vendoset një litër me shirita gjatë lëshimit të veglave të peshkimit për të penguar që zogjtë t'i afrohen kabllove ose rrjetave të peshkimit;

ë) të përdoren gjatë tërheqjes së linjave të grepave pajisje për përjashtimin e zogjve, të krijuara për të larguar shpendët detarë nga karremi, gjatë tërheqjes së linjave më të gjata;

f) të ndërmerret çdo përpjekje për të siguruar që shpendët e zënë të gjallë gjatë peshkimit të lirohen dhe që, nëse është e nevojshme, të hiqen gripat pa rrezikuar jetën e tyre.

REKOMANDIMI GFCM/44/2021/14 PËR ZVOGËLIMIN E NDIKIMIT TË AKTIVITETIT TË PESHKIMIT NË RUAJTJEN E BRESHKAVE DETARE

Komisioni i Përgjithshëm i Peshkimit për Mesdheun (GFCM),

duke rikujtuar se objektivi i Marrëveshjes për krijimin e Komisionit të Përgjithshëm të Peshkimit për Mesdheun (Marrëveshja GFCM) është të sigurojë ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm, në nivel biologjik, social, ekonomik dhe mjedisor, të të gjitha burimeve të gjalla detare në zonën e zbatimit të GFCM-së;

duke konsideruar se zëniet e rastësishme të breshkave detare nga aktiviteti i peshkimit mund të ndikojnë seriozisht në popullatat e breshkave të detit në zonën e zbatimit të GFCM-së;

duke rikujtuar rekomandimet nga Rishikimi i Dytë i Performancës së GFCM-së që kërkojnë zhvillimin e masave të ruajtjes dhe planit të menaxhimit, duke përdorur plotësisht ndërlidhjen shkencë-politikë të ofruar nga Komiteti Këshillimor Shkencor (SAC); GFCM-ja duhet të ndërmarrë masat e duhura të menaxhimit të përkohshëm (brenda 5 viteve) për të ruajtur aktivitetin e peshkimit, resurset dhe habitatet e prekura nga aktiviteti i peshkimit tregtar artizanal;

duke rikujtuar protokollin në lidhje me Zonat e Mbrojtura të Posaçme dhe Diversitetin Biologjik në Mesdhe (protokolli SPA/BD) të Konventës për Mbrojtjen e Mjedisit Detar dhe Rajonit Bregdetar të Mesdheut (Konventa e Barcelonës) dhe listimin e disa llojeve të zvarranikëve detarë që ndodhen në zonën e zbatimit të kësaj konvente;

duke rikujtuar rekomandimin GFCM/29/ 2005/ 3 që ndalon përdorimin e rrjetave të fiksuara (lundruese) për peshkimin e pelagjikëve të mëdhenj;

duke rikujtuar miratimin e një strategjie të re të GFCM-së (2021–2030) drejt peshkimit të qëndrueshëm për Mesdheun dhe Detin e Zi ku përfshihet objektivi 4 “Për të zvogëluar dhe zbutur ndërveprimet e padëshiruara midis peshkimit dhe ekosistemeve, dhe mjediseve detare”, në veçanti zhvillimin e veprimeve që lidhen me outputin 4.2 “Ekosisteme detare më të shëndetshme dhe peshkim më produktiv”;

duke rikujtuar se Deklarata Ministeriale e Maltës MedFish4Ever e vitit 2017 (në tekstin e më

poshtëm “Deklarata MedFish4Ever”) kërkon, në kuadrin e hartimit të një plani menaxhimi për peshkimin të bazuar në ekosistem, duke siguruar mbrojtjen e duhur të specieve të rrezikuara dhe habitateve të ndjeshme;

duke synuar reduktimin e zënieve të rastësishme të breshkave të detit në zonën e zbatimit të GFCM-së, duke ndihmuar kështu në përmirësimin e statusit të ruajtjes së këtyre kafshëve, në përputhje me një qasje pro ekosistemit për menaxhimin e peshkimit;

duke njohur, gjithashtu, nevojën për të mbledhur më shumë të dhëna dhe informacion teknik për të vlerësuar plotësisht avantazhet dhe rreziqet që lidhen me miratimin e mundshëm të masave të tjera si ndryshimi i karakteristikave të mjeteve të peshkimit, si dhe çdo ndikim tjetër të mundshëm në aktivitetet e peshkimit;

duke rikujtuar rekomandimin GFCM/35/2011/4 mbi zëniet e rastësishme të breshkave të detit nga aktiviteti i peshkimit në zonën e zbatimit të GFCM-së;

duke marrë parasysh këshillën e Grupit të Punës për Teknologjinë e Peshkimit 2021, nga SAC-i dhe, në veçanti, nevojën për të rritur selektivitetin e veglave të peshkimit për të zvogëluar zëniet e rastësishme dhe për të siguruar një status më të mirë ruajtjeje të breshkave të detit;

miraton, në përputhje me nenet 5/b, 8/b dhe 13, të Marrëveshjes GFCM, rekomandimin e mëposhtëm:

PJESA I QËLLIMET

1. Palët kontraktuese dhe palët jokontraktuese bashkëpunuese (CPC) duhet të nxisin veprimtari të mëtejshme për të përmirësuar statusin e ruajtjes së breshkave detare dhe masat për të ulur ose eliminuar rrezikun e zënieve rastësore të breshkave të detit gjatë aktivitetit të peshkimit ose vdekshmërinë e lidhur me këto zënie të rastësishme.

2. CPC-të duhet të përmirësojnë informacionin e raportuar mbi normat e zënieve rastësore të breshkave të detit, në përputhje me manualin teknik të Kornizës Referuese për Mbledhjen e të Dhënave të GFCM-së (DCRF).

3. CPC-të inkurajohen të ndër marrin hapat e nevojshëm për të zbatuar legjislacionin ekzistues

dhe masat për të zvogëluar ose kur është e mundur për të eliminuar zëniet e rastësishme të breshkave të detit gjatë aktivitetit të peshkimit, por pa u kufizuar në:

- llojet alternative të veglave të peshkimit dhe modifikimin e tyre;

- kufizime dhe mbyllje të aktivitetit të peshkimit në perioda kohore bazuar për shembull në masa për njohjen hapësinore në identifikimin e pranisë së breshkave të detit;

- përmirësime në veglat e peshkimit për shënjim dhe zbulim (duke përfshirë reflektimin zanor, përdorimin e rrjetave me ngjyra, reflektorët pasivë të lehtë, diametrin më të trashë të spangos, përdorimin e tapave ose materialeve të tjera brenda rrjetës, përbërjet metalike që kanë veçori të zbulimit akustik si sulfati i bariumit, rrjetat e ndriçuara me shkopi dritash që funksionojnë me bateri);

- zbatimi i pragjeve maksimale të mundshme për zëniet e rastësishme dhe pajisje për përjashtimin e breshkave me pajisje klasifikimi dhe shoqëruese;

- ndryshime në mënyrat dhe strategjinë e peshkimit (p.sh.: zvogëlimi i kohës së zhytjes për veglat e peshkimit, grumbullimi i rrjetave gjatë ditës, vendosja e grepave në thellësi më të mëdha se thellësitë ku ndeshen më shpesh breshkat (40–100 m)).

4. CPC-të inkurajohen të lehtësojnë zbatimin e masave për të shmangur dëmtimin gjatë procesit të lirimit dhe për të reduktuar vdekshmërinë pas lirimit me udhëzime⁹ dhe trajnime të përshtatshme.

5. Në vitin 2026, CPC-të duhet të njoftojnë të paktën dy masa lehtësuese të miratuara sipas neneve 3 dhe 4, për të përmirësuar statusin e ruajtjes së breshkave të detit, për të zvogëluar ose nëse është e mundur për të eliminuar rrezikun për zëniet e rastësishme të breshkave të detit gjatë aktivitetit të peshkimit dhe vdekshmërinë e tyre. Në këtë drejtim, duhet të merren parasysh zonat dhe segmentet e flotës me rreziqe më të larta ndërveprimi.

⁹ Shih: Accobams/GFCM/FAO Good practice guide for the handling of sea turtles caught incidentally in fisheries
<http://www.fao.org/gfcm/publications/projectsandinitiatives/en/>.

PJESA II
MONITORIMI, PËRSHTATJA DHE
ANALIZIMI SHKENCOR

6. SAC-it i kërkohet të plotësojë dhe vlerësojë të gjitha të dhënat e disponueshme, informacionet dhe veprimet e raportuara sipas rekomandimit GFCM/35/2011/4, “*mbi zhëniet e rastësishme të breshkave të detit nga aktiviteti i peshkimit në zonën e zbatimit të GFCM-së*” sipas DCRF-së dhe çdo burimi tjetër informacioni shtesë, duke përfshirë, por pa u kufizuar, literaturën shkencore, sondazhet në det, projektet kërkimore etj.

7. Me kërkesë të CPC-ve, me ndihmën e sekretariatit të GFCM-së, GFCM-ja do të krijojë, jo me vonë se 2023-shi, projekte pilot me synim forcimin e programeve ekzistuese të vëzhgimit dhe monitorimit në mënyrë që të grumbullohen të dhëna shtesë dhe të sigurohet përputhshmëria me masat e menaxhimit dhe ruajtjes, të përfshira në këtë rekomandim.

8. Sesioni i 26-të i SAC-it në 2025-n duhet të raportojë në GFCM mbi progresin e arritur, identifikimin e boshllëqeve në njohuri dhe të sigurojë elementet e nevojshme për vendosjen e masave të ardhshme me qëllim ruajtjen e popullatave të breshkave të detit në zonën e zbatimit të GFCM-së.

9. Në sesionin e tij të 48-të në 2025-n, pas marrjes së këshillës nga SAC-i, GFCM-ja mund të shqyrtojë, nëse është e përshtatshme, miratimin e masave të mëtejshme që lejojnë arritjen e qëllimeve të këtij rekomandimi.

10. Dispozitat e këtij rekomandimi nuk paragjykojnë masat shtesë ose më shtrënguese të miratuara ose që mund të miratohen nga CPC-të.

REKOMANDIMI GFCM/44/2021/15
PËR RUAJTJEN DHE ZVOGËLIMIN E
NDIKIMIT TË AKTIVITETIT TË
PESHKIMIT PËR RUAJTJEN E CETACEVE

Komisioni i Përgjithshëm i Peshkimit për Mesdheun (GFCM),

duke rikujtuar se objektivi i Marrëveshjes për krijimin e Komisionit të Përgjithshëm të Peshkimit për Mesdheun (Marrëveshja GFCM) është të sigurojë ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm, në nivel biologjik, social, ekonomik dhe mjedisor,

të të gjitha burimeve të gjalla detare në zonën e zbatimit të GFCM-së;

duke konsideruar se zhëniet e rastësishme të cetaceve nga aktiviteti i peshkimit mund të ndikojnë seriozisht këto popullatat në zonën e zbatimit të GFCM-së:

duke rikujtuar rekomandimet nga Rishikimi i Dytë i Performancës së GFCM-së, që kërkojnë zhvillimin e masave të ruajtjes dhe planit të menaxhimit, duke përdorur plotësisht ndërlidhjen shkencë-politikë të ofruar nga Komiteti Këshillimor Shkencor (SAC); GFCM-ja duhet të ndërmarrë masa e duhura të menaxhimit të përkohshëm (brenda 5 viteve) për të ruajtur peshkimin, rezervat dhe habitatet e prekura nga peshkimi, duke përfshirë peshkimin artizanal;

duke rikujtuar Marrëveshjen për Ruajtjen e Cetaceve në Detin e Zi, Detin Mesdhe dhe Zonës së Atlantikut (ACCOBAMS), objektivat e së cilës përfshijnë reduktimin e ndikimeve negative të aktivitetit të peshkimit ndaj cetaceve;

duke rikujtuar protokollin në lidhje me Zonat e Mbrojtura të Posaçme dhe Diversitetin Biologjik në Mesdhe (protokolli SPA/BD) të Konventës për Mbrojtjen e Mjedisit Detar dhe Rajonit Bregdetar të Mesdheut (Konventa e Barcelonës) dhe listimin e disa llojeve të zvarranikëve detarë që ndodhen në zonën e zbatimit të kësaj konvente;

duke rikujtuar rekomandimin GFCM/29/2005/3, që ndalon përdorimin e rrjetave të fiksuara (lundruese) për peshkimin e pelagjikëve të mëdhenj;

duke rikujtuar miratimin e një strategjie të re të GFCM-së (2021–2030) drejt peshkimit të qëndrueshëm për Mesdheun dhe Detin e Zi ku përfshihet objektivi 4 “Për të zvogëluar dhe zbutur ndërveprimet e padëshiruara midis peshkimit dhe ekosistemeve, dhe mjediseve detare”, në veçanti zhvillimin e veprimeve që lidhen me outputin 4.2 “Ekosisteme detare më të shëndetshme dhe peshkim më produktiv”;

duke rikujtuar se Deklarata Ministrale e Maltës MedFish4Ever, e vitit 2017 (në tekstin e më poshtëm “Deklarata MedFish4Ever”) kërkon, në kuadrin e hartimit të një plani menaxhimi për peshkimin të bazuar në ekosistem, duke siguruar mbrojtjen e duhur të specieve të rrezikuara dhe habitatëve të ndjeshme;

duke synuar reduktimin e zhëniet të rastësishme të cetaceve në zonën e zbatimit të GFCM-së, duke

ndihmuar kështu në përmirësimin e statusit të ruajtjes së këtyre kafshëve, në përputhje me një qasje pro ekosistemit për menaxhimin e peshkimit;

duke marrë parasysh këshillën e SAC-it për Peshkimin, mbi nevojën e miratimit të masave për të zvogëluar zëniet rastësore të cetaceve;

duke njohur nevojën për të grumbulluar më shumë të dhëna dhe informacion teknik për të vlerësuar plotësisht avantazhet dhe rreziqet që lidhen me miratimin e mundshëm të masave të tjera që ndryshojnë karakteristikat e veglave të peshkimit, si dhe çdo ndikim tjetër të mundshëm në aktivitetet e peshkimit;

duke rikujtuar rekomandimin GFCM/36/2012/2, për zvogëlimin e zënieve të rastësishme të cetaceve në zonën e zbatimit të GFCM-së;

duke rikujtuar rekomandimin GFCM/37/2013/2, për vendosjen e disa standardeve minimale, për peshkimin me njëca fundore për rombin dhe ruajtjen e cetaceve në Detin e Zi;

duke rikujtuar rekomandimin GFCM/43/2019/2, për përmirësimin e ruajtjes së cetaceve në zonën e zbatimit të GFCM-së (masat e ruajtjes, grumbullimin e të dhënave, këshillimin dhe vlerësimin shkencor);

duke marrë parasysh këshillën e Grupit të Punës për Teknologjinë e Peshkimit 2021 nga SAC-i dhe, në veçanti, nevojën për të rritur selektivitetin e veglave të peshkimit për të zvogëluar zëniet e rastësishme dhe për të siguruar një status më të mirë ruajtjeje të cetaceve;

miraton, në përputhje me nenet 5/b, 8/b dhe 13, të Marrëveshjes GFCM, rekomandimin e mëposhtëm:

PJESA I

OBJEKTIVAT E PËRGJITHSHËM

1. Palët kontraktuese dhe palët jokontraktuese bashkëpunuese (CPC) duhet të nxisin masat e mëtejshme për të përmirësuar statusin e ruajtjes së specieve të cetaceve dhe për të ndërmarrë përpjekje në mbështetje të veprimeve globale ose rajonale, për investigimin e masave të duhura, për zvogëlimin e zënieve rastësore dhe implementimin e tyre sipas nevojës, në bashkëpunim me komunitetet e peshkatarëve dhe palët e tjera të interesuara.

2. CPC-të duhet të përmirësojnë grumbullimin e të dhënave dhe monitorimin duke raportuar informacionin mbi nivelet e zënieve rastësore të cetaceve në përputhje me manualin teknik “*Monitorimi i zënieve aksidentale të specieve të rrezikuara nga peshkimi në Detin Mesdhe dhe Detin e Zi: metodologjia për grumbullimin e të dhënave*” dhe sipas DCFR-së, me synim mbështetjen e programeve rajonale të monitorimit.

PJESA II

RUAJTJA DHE MASAT MENAXHUESE

3. CPC-të ftohen të zgjerojnë masat lidhur me zëniet aksidentale për të zvogëluar dhe eliminuar, brenda mundësive, zëniet aksidentale të cetaceve gjatë aktivitetit të peshkimit për format e peshkimit me rrezik të lartë të përcaktuar nga SAC-i, shoqëruar nga një proces monitorimi për vendosjen e efikasitetit të këtyre masave. Këto masa lehtësuese mund të përfshijnë, ndër të tjera:

- modifikimin e veglave të peshkimit dhe përdorimin e veglave alternative;
- përmirësimin e shënimit dhe zbulueshmërisë së veglave të peshkimit;
- kufizimin ose mbylljen në hapësirë dhe në kohë, nëse është e përshtatshme;
- implementimin e limiteve maksimale të mundshme për zëniet rastësore;
- implementimin e pajisjeve të ndryshme akustike;
- modifikimin në strategjitë dhe sjelljen në peshkim.

4. CPC-të të identifikojnë zonat me risk të lartë, në lidhje me ndërveprimet midis peshkimit dhe cetaceve, bazuar në problemet ekzistuese dhe mund të vlerësojnë ndryshimet në legjislacionin kombëtar.

5. CPC-të mund të konsiderojnë, në bazë vullnetare, lloje të tjera të menaxhimit si “*menaxhimi mbi bazën e nxitjeve*”, i cili vlerëson operatorët me impakt të ulët dhe njëkohësisht duke drejtuar operatorët me performancë të ulët të ndërmarrin praktika më të mira ose të largohen nga aktiviteti i peshkimit; “*menaxhim bazuar në nxitjen e tregjeve*” duke përdorur etiketim për format e peshkimit me risk të mesëm dhe të lartë, si për shembull, “*dolphin-safe*” (ose “*dolphin-friendly*”).

6. CPC-të të lehtësojnë implementimin e masave për të shmangur ngatërrimet gjatë gjuetisë

dhe duke reduktuar vdekshmërinë pas lëshimit me anë të manualeve¹⁰ dhe trajnimeve.

7. CPC-të duhet të njoftojnë sekretariatit e GFCM-së, jo më vonë se 2026-ta, për të paktën dy masa lehtësuese të miratuara sipas neneve 3, 4, 5 dhe 6, për të përmirësuar statusin e ruajtjes së cetaceve, për të zvogëluar ose nëse është e mundur eliminuar rrezikun e zënive të rastësishme të cetaceve gjatë aktivitetit të peshkimit dhe vdekshmërinë e tyre.

8. SAC-i mund të rekomandojë masa shtesë gjatë mbledhjes vjetore të GFCM-së (48-të).

PJESA III RISHIKIMI, PËRSHTATJA DHE MONITORIMI SHKENCOR

9. SAC-it dhe WGBS-së i kërkohet të formulojnë, vlerësojnë dhe përcaktojnë të gjitha të dhënat, informacionet dhe veprimet e disponueshme të raportuara sipas rekomandimit GFCM/36/2012/2 “*mbi zvogëlimin e zënive të rastësishme të cetaceve në zonën e zbatimit të GFCM-së*”, sipas DCRF-së dhe çdo burimi tjetër informacioni shtesë, duke përfshirë, por pa u kufizuar, literaturën shkencore, fushatat kërkimore në det, projektet kërkimore etj.

10. Me kërkesë të CPC-ve, me ndihmën e sekretariatit të GFCM-së, GFCM-ja do të krijojë, në vitin 2023, një projekt pilot me synim krijimin e një programi vëzhgimi dhe monitorimi për të mbledhur të dhëna shtesë dhe për të siguruar përputhjen me masat e ruajtjes dhe menaxhimit të përfshira në këtë rekomandim.

11. Sesioni i njëzet e gjashtë (26-të) i SAC-it në 2025-n dhe sesioni i trembëdhjetë (13-të) i WGBS-së do t'i raportojnë GFCM-së mbi progresin e arritur, boshllëqet e identifikuar në njohuri, duke përfshirë studimet socio-ekonomike mbi dëmin e shkaktuar nga cetacet, me qëllim që të përpunohen masat e duhura për zvogëlimin dhe kompensimin e zënive rastësore, të cilat mund të ndihmojnë në parandalimin e reagimeve të peshkatarëve. Ato do të sigurojnë elementet e nevojshme për përcaktimin e një kornize menaxhimi për zëniet rastësore që do të përfshijë gjithashtu reflektime mbi qëllimet dhe

objektivat e ruajtjes, afatin kohor në të cilin këto qëllime dhe objektiva duhet të përmbushen, nivelet maksimale të mundshme për zëniet rastësore, mbulimin e dedikuar të vëzhguesve shkencor në bord dhe, nëse është e mundur, vlerësimet më të mira të madhësisë së këtyre popullatave. Bazuar në të dhënat e mbledhura, SAC-i do të përshtatë dhe plotësojë, nëse është e nevojshme, bazuar në aktivitetin e peshkimit, masat e renditura në pjesën II të këtij rekomandimi për të zvogëluar, ulur dhe kur është e mundur, eliminuar zëniet e rastësishme me udhëzime dhe trajnime¹¹ të përshtatshme.

12. Këshillat e SAC-it dhe WGBS-së në 2025-n duhet të lehtësojnë përpjekjet e ruajtjes, të bazuara në zona dhe kërcënime¹² për të kontribuar në menaxhimin e ruajtjes së cetaceve.

13. Në sesionin e tij të dyzet e tetë (48-të) në 2025-n, pas marrjes së kështillës nga SAC-i dhe WGBS-ja, GFCM-ja do të marrë në konsideratë, nëse është e përshtatshme, miratimin e masave të mëtejshme që lejojnë arritjen e objektivave të këtij rekomandimi.

PJESA IV DISPOZITAT PËRFUNDIMTARE

14. Dispozitat e këtij rekomandimi nuk paragjykojnë masat shtesë ose më të rrepta të miratuara ose që mund të miratohen nga CPC-të.

REKOMANDIMI GFCM/44/2021/16 MBI MASAT SHITESË LEHTËSUESE PËR RUAJTJEN E ELASMOBRANKËVE NË DETIN MESDHE

Komisioni i Përgjithshëm i Peshkimit për Mesdheun (GFCM),

duke rikujtuar se objektivi i Marrëveshjes për krijimin e Komisionit të Përgjithshëm të Peshkimit për Mesdheun (Marrëveshja GFCM) është të sigurojë ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm, në nivel biologjik, social, ekonomik dhe mjedisor,

¹¹ Shih: *Accobams/GFCM/FAO Good practice guide for the handling of cetaceans caught incidentally in fisheries* <http://www.fao.org/gfcm/publications/projectsandinitiatives/en/>.

¹² ACCOBAMS threats-based management approach based on pressures such as: Interactions with fisheries (all), Pollution including marine litter, Anthropogenic noise, Ship strikes, Cetacean watching, Captivity related issues, Climate change impacts, others.

¹⁰ Shih: *Accobams/GFCM/FAO Good practice guide for the handling of cetaceans caught incidentally in fisheries* <http://www.fao.org/gfcm/publications/projectsandinitiatives/en/>.

të burimeve të gjalla detare në zonën e zbatimit të GFCM-së;

duke rikujtuar se Deklarata Ministeriale e Maltës MedFish4Ever, e vitit 2017 (në tekstin e më poshtëm “Deklarata MedFish4Ever”) kërkon, në kuadrin e hartimit të një plani menaxhimi për peshkimin të bazuar në ekosistem, duke siguruar mbrojtjen e duhur për speciet e rrezikuara dhe habitatet e ndjeshme;

përshtatja e parimeve të Kodit të Sjelljes për Peshkimin e Përgjegjshëm të Organizatës së Kombeve të Bashkuara për Ushqimin dhe Bujqësinë (FAO) dhe duke kujtuar qasjen e kujdesshme të ekosistemit ndaj menaxhimit të peshkimit;

duke njohur se peshkimi dhe zëniet e rastësishme nga aktiviteti i peshkimit ka të ngjarë të jetë kërcënim më serioz aktual antropogjen për peshkaqenët, rajat dhe të gjitha speciet e tjera (për speciet elasmobrancë);

duke rikujtuar Planin Ndërkombëtar të Veprimit të FAO-s për Ruajtjen dhe Menaxhimin e Peshkaqenëve (IPOA-SHARKS);

duke rikujtuar Konventën për Mbrojtjen e Mjedisit Detar dhe Rajonit Bregdetar të Mesdheut (Konventa e Barcelonës) dhe renditjen e disa llojeve të peshkaqenëve në aneksin II ose shtojcën III, të protokollit të tij lidhur me Zonat e Mbrojtura Veçanërisht dhe Diversitetin Biologjik në Mesdhe (SPA /protokoli BD);

duke marrë parasysh rëndësinë e harmonizimit të masave të ruajtjes dhe menaxhimit me konventat e tjera ndërkombëtare për mbrojtjen e specieve elasmobrancë;

duke paraqitur këshillën e Komitetit Këshillimor Shkencor për Peshkimin (SAC) dhe, në veçanti, nevojën për identifikimin e specieve dhe sigurimin e një statusi më të mirë ruajtjeje të elasmobrancëve, duke përfshirë mbrojtjen e zonave bregdetare nga mjetet më aktive të peshkimit;

duke marrë parasysh Listën e Kuqe për Llojet e Kërcënuara të Bashkimit Ndërkombëtar për Ruajtjen e Natyrës (IUCN) dhe vlerësimin e statusit për Mesdheun, për speciet e përzgjedhura të elasmobrancëve që aktualisht janë të përfshira në aneksin III të protokollit SPA/BD;

duke rikujtuar rekomandimet nga Rishikimi i Dytë i Performancës së GFCM-së që kërkojnë zhvillimin e masave të ruajtjes dhe planit të menaxhimit, duke përdorur plotësisht ndërlidhjen

shkencë-politikë të ofruar nga Komiteti Këshillimor Shkencor (SAC); GFCM-ja duhet të ndërmarrë masat e duhura të menaxhimit të përkohshëm (brenda 5 viteve) për të ruajtur peshkimin, rezervat dhe habitatet e prekura nga peshkimi duke përfshirë peshkimin artizanal;

duke marrë parasysh miratimin e një strategjie të re të GFCM-së (2021–2030) drejt peshkimit të qëndrueshëm në Detin Mesdhe dhe Detin e Zi që përfshin një objektiv specifik për minimizimin dhe uljen e ndërveprimeve të padëshiruara midis peshkimit, ekosistemeve detare dhe mjedisit;

duke paraqitur rekomandimin GFCM/42/2018/2 që ndalon prerjen e pendëve të peshkaqenëve dhe kërkon marrjen e masave për ruajtjen e tyre, si dhe kërkon që pendët të jenë të ngjitura në mënyrë natyrale për të gjithë peshkaqenët e zbarkuar;

duke marrë parasysh rekomandimet ICCAT/04-10, ICCAT/07-06 dhe WCPFC CMM/2010-07 që kërkojnë lirim të sigurt për të gjitha llojet e peshkaqenëve të zënë, zbatimin e masave të lidhura me tregtinë, si dhe masat për selektivitetin e mjeteve të peshkimit, dimensionet minimale dhe mbylljet në kohë dhe hapësirë;

duke marrë parasysh se sinergjitë për çështjet me interes reciprok do të kërkojnë ndërmjet ICCAT-it, GFCM-së dhe organizatave rajonale të menaxhimit të peshkimit;

duke paraqitur këshillat e Grupit të Punës 2021, për Teknologjinë e Peshkimit nga SAC-i dhe, në veçanti, nevojën për të rritur selektivitetin e veglave të peshkimit për të reduktuar zëniet e rastësishme dhe për të siguruar një status më të mirë ruajtjeje të varieteteve të peshkaqenëve;

miraton, në përputhje me nenet 5/b, 8/b dhe 13, të Marrëveshjes GFCM, rekomandimin e mëposhtëm:

PJESA I

OBJEKTIVI I PËRGJITHSHËM, QËLLIMI DHE PËRKUFIZIMET

Objektivi i përgjithshëm

1. Palët kontraktuese dhe palët jokontraktuese bashkëpunuese (CPC) do të nxisin veprime të mëtejshme në zonën e zbatimit të GFCM-së për të përmirësuar statusin e ruajtjes së peshkaqenëve dhe rajave (dhe të tjerë elasmobrancë), duke marrë masa për të ulur ose eliminuar, aty ku është e mundur, rrezikun për zëniet e rastësishme nga

aktiviteti i peshkimit dhe/ose vdekshmërinë lidhur me peshkimin.

Fushëveprimi

2. Ky rekomandim zbatohet për të gjitha speciet elasmobranchë në Detin Mesdhe të listuara në aneksin II dhe III, të protokollit SPA/BD dhe përfshin miratimin e veprimeve specifike për speciet siç renditen në aneksin 1 të këtij rekomandimi.

Përkufizimet

3. Për qëllime të këtij rekomandimi, do të zbatohen përkufizimet e mëposhtme:

a) “aktivitet peshkimi çlodhës” do të thotë peshkim jotregtar që shfrytëzon burimet biologjike detare për argëtim, turizëm ose sport. Aktivitete të tilla mund të ushtrohen nga persona fizik ose juridik, duke përfshirë edhe subjekte tregtare në sektorët e turizmit dhe konkurseve sportive;

b) “Peshkimi i paligjshëm, i paraportuar dhe i parregulluar ose peshkimi PPP” nënkupton aktivitetet e përshkruara në paragrafin 3, të Planit Ndërkombëtar të Veprimtë të FAO-s, në vitin 2001, për parandalimin, pengimin dhe eliminimin e peshkimit të paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar (IPOA-IUU) dhe në vijim dispozitat e rekomandimit GFCM/41/2017/7;

c) “Anije që peshkon në mënyrë aktive” nënkupton çdo anije që angazhohet në aktivitet peshkimi dhe ka të drejtën nga CPC-të flamur, të kryejë aktivitete të veçanta peshkimi gjatë një periudhe të caktuar, në një zonë të caktuar ose për një peshkim të caktuar, në kushte specifike;

ç) “Manuali i DCRF-së” nënkupton manualin e përgatitur nga SAC-i dhe i miratuar nga Komisioni i GFCM-së në sesionin e tij të 47-të, që rezulton nga zbatimi i Kornizës Referuese për Grumbullimin e të Dhënave (DCRF).

PJESA II

MASAT E MENAXHIMIT

4. CPC-të ftohen të ndërmarrin hapat e nevojshëm për të reduktuar vdekshmërinë për specie të elasmobranchëve të zënë rastësisht gjatë aktivitetit të peshkimit, duke miratuar masat përkatëse lehtësuese, duke përfshirë krijimin e një sistemi që ofron stimuj për kapitenët e anijeve për të reduktuar vdekshmërinë nga zëniet e rastësishme të elasmobranchëve, si dhe një sistem trajnimesh teknike dhe certifikimin për kapitenët; dhe duke

kryer kërkime për të përmirësuar veglat e peshkimit, pajisjet dhe teknikat e peshkimit për të reduktuar vdekshmërinë e elasmobranchëve nga zëniet e padëshiruara dhe për të rritur shkallën e mbijetesës pas lëshimit.¹³

5. CPC-të ftohen të miratojnë masa lehtësuese për të zvogëluar dhe eliminuar, ku është e mundur, zëniet e rastësishme të elasmobranchëve gjatë aktivitetit të peshkimit me risk të lartë për zëniet e padëshiruara të përcaktuara nga SAC-i, dhe kur është e mundur në peshkimin me risk të ulët për zëniet e padëshiruara, shoqëruar nga monitorimi i duhur për të përcaktuar efikasitetin e veprimeve. Masa të tilla lehtësuese mund të përfshijnë, ndër të tjera:

- ndryshimet e veglave të peshkimit dhe llojet alternative të veglave;

- përmirësime në veglat e peshkimit për shënjimin dhe zbulimin;

- kufizime në hapësirë dhe në kohë ose mbyllje totale e aktivitetit të peshkimit, nëse është e përshtatshme;

- vendosja e limiteve maksimale për zëniet e padëshiruara;

- vendosja e pajisjeve frenuese magnetike, kur bazohet në studime shkencore dhe pas një vlerësimi kosto-përfitim.

6. CPC-të mund të konsiderojnë në bazë vullnetare lloje të tjera të menaxhimit si “menaxhimi mbi bazën e nxitjeve”, i cili vlerëson operatorët me impakt të ulët dhe njëkohësisht duke drejtuar operatorët me performancë të ulët të ndërmarrin praktika më të mira ose të largohen nga aktiviteti i peshkimit; “menaxhim bazuar në nxitjen e tregjeve” duke përdorur etiketim për format e peshkimit me risk të mesëm dhe të lartë, si për shembull, “*elasmobranch-safe*” (ose “*elasmobranch-friendly*”) në peshkimin me risk të mesëm dhe të lartë.

7. CPC-të do t’u kërkojnë anijeve të peshkimit, që zënë në mënyrë rastësore peshkaqenë, të kufizojnë zënien e padëshiruar të peshkaqenëve të listuar në aneksin III, të protokollit SPA/BD, në një përqindje maksimale të totalit në peshë të zënies për udhëtim peshkimi ose jo më shumë se

¹³ Shih: Accobams/GFCM/FAO Good practice guide for the handling of sharks and rays caught incidentally in fisheries
<http://www.fao.org/gfcm/publications/projectsandinitiatives/en/>.

tre individë. Në vitin 2023, SAC-i do të vlerësojë të dhënat më të përditësuara për zëniet dhe përbërjen në nivel speciesh. Bazuar në këshillat shkencore, sesioni i 46-të i GFCM-së do të vendosë një përqindje maksimale të kufirit të zënies, të shprehur në peshë.

PJESA III MBLEDHJA, MONITORIMI DHE ANALIZIMI I TË DHËNAVE

8. CPC-të do të rrisin dhe përmirësojnë mbledhjen e të dhënave dhe informacionin e raportimit të monitorimit për zëniet e rastësishme të elasmobrankëve në përputhje me dispozitat e rekomandimit GFCM/42/2018/2, me manualin teknik të: “Monitorimi i zënieve rastësore të specieve të rrezikuara nga peshkimi në Mesdhe dhe në Detin e Zi: metodologjia për mbledhjen e të dhënave” dhe detyrën 3 të manualit të DCRF-së, që synon mbështetjen e programeve rajonale të monitorimit.

9. CPC-të ftohen të identifikojnë habitatet kritike të elasmobrankëve, të studiojnë ndikimin e veglave të peshkimit (p.sh. linjat e grepave) dhe alternativat e tyre; duke u bazuar në ndikimet ekzistuese, ata mund të vlerësojnë ndryshimin e legjislacionit në fuqi kombëtar.

10. SAC-i ftohet, kudo që është e përshtatshme, të kryejë studime socio-ekonomike mbi dëmtimet e shkaktuara nga elasmobrankët, me qëllim që të përpunohen masat e duhura të kompensimit dhe zvogëlimit për zëniet e padëshiruara, të cilat mund të ndihmojnë në parandalimin e reagimeve të peshkatarëve.

11. Me kërkesë të CPC-ve, me ndihmën e sekretariatit të GFCM-së, GFCM-ja do të krijojë, në vitin 2022, projekte pilot për speciet e listuara në aneksin II dhe III, të protokollit SPA/BD të Konventës së Barcelonës, me synimin për të krijuar një program vëzhgimi dhe monitorimi, me qëllim mbledhjen e të dhënave shitesë dhe sigurimin e respektimit të masave për ruajtjen dhe menaxhimin, të përfshira në këtë rekomandim.

12. CPC-të do të raportojnë jo më vonë se 30 prill 2026 për të paktën një aktivitet, për specie/gjini nga shtojca 1 e pranishme në GSA, ku kryhen aktivitetet e peshkimit, ose të paktën pesë veprime specifike për speciet në total, për të përmirësuar statusin e ruajtjes së elasmobrankëve,

zvogëlimin dhe ku është e mundur eliminimin e rrezikut të zënies rastësore të elasmobrankëve gjatë aktivitetit të peshkimit dhe vdekshmërinë nga peshkimi.

13. SAC-it, deri në vitin 2025, i kërkohet të formulojë, diskutojë dhe vlerësojë rezultatet e veprimeve të renditura në aneksin I, siç raportohet nga CPC-të, duke përfshirë të dhënat e disponueshme për shpërndarjen hapësinore të habitateve kritike të elasmobrankëve. Sekretariati i GFCM-së do të implementojë një instrument të raportimit *ad-hoc* për të lehtësuar transmetimin e të dhënave të kërkuara përmes platformave aktuale si: GFCM, DCRF dhe/ose Raportet Kombëtare për SAC-in.

14. Bazuar në rezultatet, SAC-i do të këshillojë në lidhje me përcaktimin e masave të reja, me qëllim përmirësimin e statusit të elasmobrankëve të renditura në aneksin II dhe III, të protokollit SPA/BD në Mesdhe dhe Detin e Zi, si p.sh., por jo duke u kufizuar në:

a) përcaktimin e maksimumit të % (në peshë) ose jo më shumë se tre individ për anije, të totalit të zënies të padëshiruara për specie e listuara në aneksin III, të protokollit SPA/BD, për udhëtim peshkimi;

b) miratimin e një madhësie minimale dhe maksimale specifike për speciet që do të zihen e cila merr parasysh periudhën e riprodhimit dhe mënyrën riprodhuese të specieve të listuara në aneksin III dhe që nuk mbulohen nga shkronja ç;

c) kufizimin e peshkimit çlodhës-argëtues për elasmobrankë;

ç) kufizimin e zënies, zbarkimit dhe shitjes së specieve të rregulluara nga ky rekomandim.

15. SAC-i do të këshillojë gjithashtu, deri në vitin 2025, për specie të tjera të rrezikuara ose kritike të elasmobrankëve në Detin Mesdhe dhe do të sigurojë një përditësim të aneksit I të këtij rekomandimi.

16. SAC-i do të këshillojë gjithashtu, deri në vitin 2023, në lidhje me praktikatat e mira për të rritur shkallën e mbijetesës pas lirimit të elasmobrankëve pjesë e zënieve të padëshiruara nga forma peshkimi të ndryshme nga linja grepash pelagjikë, për të cilat është miratuar një udhëzues midis CPC-ve¹⁴.

¹⁴ Shih: Accobams/GFCM/FAO Good practice guide for the handling of sharks and rays caught incidentally in

17. Sesioni i njëzet e katërt (24-të) i SAC-i në 2023-shin do t'i raportoje GFCM-së mbi progresin e arritur, mangësitë e identifikuar në njohuri dhe do të sigurojë elementet e nevojshme për krijimin e një kornize për ruajtjen dhe menaxhimin për speciet e listuara në aneksin II dhe III, të protokollit SPA/BD, që do të përfshijë gjithashtu reflektime mbi qëllimet dhe objektivat e ruajtjes, afatin kohor gjatë të cilit duhet të përmbushen këto qëllime dhe objektiva, një limit vjetor potencial maksimal të vdekshmërisë “*elasmobranch-limit*” (EML), mbulimin e dedikuar të vëzhguesve shkencor në bord dhe, nëse është e mundur, vlerësimet më të mira të madhësisë së popullatës.

PJESA V DISPOZITAT PËRFUNDIMTARE

18. CPC-të do të tërheqin vëmendjen e autoriteteve përkatëse kombëtare dhe ndërkombëtare për të mbrojtur speciet elasmobranchë nga ndikimi i aktivitetit të peshkimit që rrezikojnë ruajtjen e këtyre specieve të veçanta.

19. Ky rekomandim nuk do të paragjykojë miratimin e masave më të rrepta nga CPC¹⁵-të.

20. Këshillat e SAC-it në 2023-shin duhet të lehtësojnë përpjekjet për ruajtjen e zonës dhe kërcënimeve për të kontribuar në menaxhimin e ruajtjes së specieve elasmobranchë.

21. SAC-i do të shqyrtojë këtë rekomandim në vitin 2024 dhe Komiteti i Pajtuashmërisë (CoC) do të shqyrtojë zbatimin e tij në baza dyvjeçare.

22. Në sesionin e tij të dyzetegjastë (46-të) në 2023-shin, pas marrjes së kësaj nga SAC-i dhe CoC-ja, GFCM-ja do të shqyrtojë, nëse është e përshtatshme, miratimin e masave të mëtejshme që lejojnë arritjen e objektivave të këtij rekomandimi.

SHTOJCA I

Veprimet specifike për speciet:

- Peshkaqen pëllumb (*mustelus asterias*, *m. mustelus*, *m. punctulatus*):

- vlerësimi i shkallës së zënieve të padëshiruara dhe të synuara nga të gjitha format e peshkimet, duke përfshirë tratat pelagjike/fundore që zënë pelagjikët e vegjël;

- vlerësimi i shkallës së mbijetesës për individët e zënë në mënyrë të padëshiruar në forma të ndryshme peshkimi;

- identifikimi i habitateve kritike;

- identifikimi i teknologjive të peshkimit për të reduktuar zëniet e padëshiruara dhe për të rritur shkallën e mbijetesës pas lëshimit;

- hartimi i masave menaxhuese të peshkimit (përfshirë kufizime në hapësirë) që mund të ndikojnë pozitivisht në ruajtjen e kësaj specije;

- vlerësimi i kërkesës së tregjeve prioritare (vendas, eksport, etj.).

- Peshkaqeni dhelprë (*alopias vulpinus*):

- vlerësimi i shkallës së zënieve të padëshiruara dhe të synuara nga të gjitha format e peshkimet, duke përfshirë tratat pelagjike/fundore që zënë pelagjikët e vegjël;

- vlerësimi i shkallës së mbijetesës për individët e zënë në mënyrë të padëshiruar në forma të ndryshme peshkimi;

- identifikimi i habitateve kritike;

- identifikimi i teknologjive të peshkimit për të reduktuar zëniet e padëshiruara dhe për të rritur shkallën e mbijetesës pas lëshimit;

- hartimi i masave menaxhuese të peshkimit (përfshirë kufizime në hapësirë) që mund të ndikojnë pozitivisht në ruajtjen e kësaj specije;

- vlerësimi i kërkesës së tregjeve prioritare (vendas, eksport, etj.).

- Peshkaqeni i hirtë (*carcharhinus plumbeus*):

- vlerësimi i shkallës së zënieve të padëshiruara dhe të synuara nga të gjitha format e peshkimet, duke përfshirë tratat pelagjike/fundore që zënë pelagjikët e vegjël;

- vlerësimi i shkallës së mbijetesës për individët e zënë në mënyrë të padëshiruar në forma të ndryshme peshkimi;

- identifikimi i habitateve kritike;

- identifikimi i teknologjive të peshkimit për të reduktuar zëniet e padëshiruara dhe për të rritur shkallën e mbijetesës pas lëshimit;

fisheries

<http://www.fao.org/gfcm/publications/projectsandinitiatives/en/>.

¹⁵ Threats-based management approach is based on pressures such as: Interactions with fisheries (all), Pollution including marine litter, Anthropogenic noise, Ship strikes, At-sea watching, Captivity related issues, Climate change impacts, others. It has been for instance adopted in ACCOBAMS for cetaceans species.

- hartimi i masave menaxhuese të peshkimit (përfshirë kufizime në hapësirë) që mund të ndikojnë pozitivisht në ruajtjen e kësaj specije;

- vlerësimi i kërkesës së tregjeve prioritare (vendas, eksport, etj.).

- Peshkaqeni kokërrzor/peshkaqeni gllabërues (*centrophorus granulosus*):

- vlerësimi i shkallës së zënieve të padëshiruara dhe të synuara nga të gjitha format e peshkimit, duke përfshirë tratat pelagjike/fundore që zënë pelagjikët e vegjël;

- vlerësimi i shkallës së mbijetesës për individët e zënë në mënyrë të padëshiruara në forma të ndryshme peshkimi;

- identifikimi i habitateve kritike;

- identifikimi i teknologjive të peshkimit për të reduktuar zëniet e padëshiruara dhe për të rritur shkallën e mbijetesës pas lëshimit;

- hartimi i masave menaxhuese të peshkimit (përfshirë kufizime në hapësirë) që mund të ndikojnë pozitivisht në ruajtjen e kësaj specije;

- vlerësimi i kërkesës së tregjeve prioritare (vendas, eksport, etj.).

- Peshkaqeni me dhëmbë (*heptanchias perlo*):

- vlerësimi i shkallës së zënieve të padëshiruara dhe të synuara nga të gjitha format e peshkimit, duke përfshirë tratat pelagjike/fundore që zënë pelagjikët e vegjël;

- vlerësimi i shkallës së mbijetesës për individët e zënë në mënyrë të padëshiruara në forma të ndryshme peshkimi;

- identifikimi i habitateve kritike;

- identifikimi i teknologjive të peshkimit për të reduktuar zëniet e padëshiruara dhe për të rritur shkallën e mbijetesës pas lëshimit;

- hartimi i masave menaxhuese të peshkimit (përfshirë kufizime në hapësirë) që mund të ndikojnë pozitivisht në ruajtjen e kësaj specije;

-vlerësimi i kërkesës së tregjeve prioritare (vendas, eksport, etj.).

- Peshkaqeni gjembor (*squalus acanthias*):

- vlerësimi i shkallës së zënieve të padëshiruara dhe të synuara nga të gjitha format e peshkimit, duke përfshirë tratat pelagjike/fundore që zënë pelagjikët e vegjël;

- vlerësimi i shkallës së mbijetesës për individët e zënë në mënyrë të padëshiruara në forma të ndryshme peshkimi;

- identifikimi i habitateve kritike;

- identifikimi i teknologjive të peshkimit për të reduktuar zëniet e padëshiruara dhe për të rritur shkallën e mbijetesës pas lëshimit;

- hartimi i masave menaxhuese të peshkimit (përfshirë kufizime në hapësirë) që mund të ndikojnë pozitivisht në ruajtjen e kësaj specije;

- vlerësimi i kërkesës së tregjeve prioritare (vendas, eksport, etj.).

- Peshkaqeni jeshil (*prionace glauca*):

- vlerësimi i shkallës së zënieve të padëshiruara dhe të synuara nga të gjitha format e peshkimit, duke përfshirë tratat pelagjike/fundore që zënë pelagjikët e vegjël;

- vlerësimi i shkallës së mbijetesës për individët të zënë në mënyrë të padëshiruara në forma të ndryshme peshkimi;

- identifikimi i habitateve kritike;

- identifikimi i teknologjive të peshkimit për të reduktuar zëniet e padëshiruara dhe për të rritur shkallën e mbijetesës pas lëshimit;

- hartimi i masave menaxhuese të peshkimit (përfshirë kufizime në hapësirë) që mund të ndikojnë pozitivisht në ruajtjen e kësaj specije;

- vlerësimi i kërkesës së tregjeve prioritare (vendas, eksport, etj.).

*Shënim: Ky dokument është gjeneruar dhe vulosur me anë
të një procedure automatike nga një sistem elektronik
(Qendra e Botimeve Zyrtare)*

	Formati 61x86/8
--	-----------------

Shtypshkronja e Qendrës së Botimeve Zyrtare
Tiranë, 2022

Adresa: Rr. "Nikolla Jorga", Tiranë
Tel./fax: +355 4 24 27 004 Tel.: +355 4 24 27 006

Çmimi 416 lekë